Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

CORRIGITVR CAPVT VIII. Libro. III. Mineruæ.

QVemadmodum in omni nomine adiectiuo in neutrali terminatione subintelligitur NEGOTIVM, vt Mors non est malum: triste lupus stabulis: sic in participijs passiuis deest verbum infinitum pro nomine sumtum: vt lectum est, itũ est: orandum est: tẽmpus est orandi, in orando, inter orandum. Hoc ignorantes antiqui Grammatici reliquos omnes in Gerunda, & Gerundiua, & Supina, infames scopulos detruserunt. Addentes insuper se reperisse, quod apud Græcos non reperiretur. Et vt fortius dementiam constabilirent, iusserunt participia passiua accusatiuis cõsociari: vt amandi literas, amando literas, ad amandũ literas. Hydra Lernea maius hoc monstrum est, nam vix potest dici quot fœda capita ex tam spurco capite pullularint.

Huius tã pudendi erroris aliquas possunt causas prætexere, quarum præcipuas enumerabo.

Primum omnium decepit illos accusatiuus expressus in illis antiquis locutionibus: Varro in Rust. *Canes paucos et acres habendum*

Universidad de Deusto
Biblioteca

est. Idem lib. 5. Ling. *Quo circa radices eius in Hetruria non in Latio quærendum est.* Ibidem libro. 8. *Sic enim omnes repudiandum est artes.* Lucret. *Motu priuandum est corpora quæque.* in his, & similibus impudenter addiderunt verbum E S T. Nullus enim antiquorum diceret, Arandum est arua: aut Frena suspendēdū est: sed arandum arua, & frena suspendendum: ita vt Frena, & Arua sint accusatiui ante verbum infinitum. i. frena suspendi, & arua arari. Antiquissimi enim addebant tempus futurum sine numeris, & personis infinito actiuo & passiuo, vt amare, amauisse, amaturum: Amari, amatum iri, amandum. Vt, credo fœminas amaturum virtutes: credo virtutes amandum, vel amatum iri, vel amari.

Deinde Græcæ phrasis ignorantia tranuersos illos egit: Nam quotiescumque in passiuo verbo reperitur accusatiuus, deest præposito Græca K A T A. Vt, inuideor vestē, purgor bilem, doceor artes, poscor pacem: Participia quoque hanc rectionem admittunt: Fractus membra, purgatus bilem, purgandus bilem: purgandi bilem, inter purgandum bilem, in purgando bilem. Itaque vt re ctē apud poetas inuenias: tempus est purgādi bilem; aut aptum tempus purgādo bilem: sic barbare dices: Tempus est purgandi vineas, & aptus purgādo vineas: Horat lib. 1. od. 2. Cui dabit partes scelus expiandi Iupiter? i. expiationis circa scelera. Idem lib. 2. od 2. *Latius regnes auidum domando spiritum.* Vt si diceret domandus spiritum, & fortasse scripsit Horat. *Domando spiritu auido*, & lib. 2. od. 10 *Rectius viues Licine neque altum semper vrgendo neque (dum procellas cautus horcescis) nimium præmendo litus iniquum.* Hic quater deest Kata: nisi mauis, vt scripsit Horatius legere: Alto vrgendo: & nium præmendo litore iniquo, vt dixit lib. 3. od. 1. *Canendo Magistro.* Errarunt etiam male intelligendis testimonijs a se citatis, aut per perā dispūgendis Sallustius in Iugurtha: *Pauca supra repetam, quo ad cognoscendum omnia illustria, magis magisque in aperto sint.* Dispūge sic, pauca supra repetā, quo, ad cognoscendum, omnia illustria sint certa. Et illud tritum. *Hos acusando illos occidendo totam ciuitatē labefactasti*, tu ordina, labefactasti totā ciuitatem, hos labefactasti, acusando, illos labefactasti occidendo. Horat. *Venit enim magnum donandi parca iuuentus.* Nullo sensu: Horat. scripsit, venit enim magnum: donandi parca iuentus. i. Penelope venibat magno precio: & iuuētus erat parca donandi.

Audacissime etiam addiderunt accusatiuos, vbi necesse non fuit. Suetonius Iulio. 80. Quæ

 causa

Universidad de Deusto
Biblioteca

causa coniuratis maturandi fuit destinata negotia. Dele (destinata negotia idem August. 21: Tantumque abfuit à cupiditate quoquo modo imperium, vel bellicam gloriam augendi, vt quorundam barbarorum principes cet. Expunge (Imperium, vel bellicam gloriam) ineptũ glossema, & paullo inferius: quoties vellent, obsides recipiendi, dele (obsides) ibid. 25. ius habuisset, tribuendi ea, quibus vellent. dele (ea) Innumera sunt huiusmodi in Suetonio. Sallustio, Cæsare, & Cornelio Tacito, cęteros, Nã duos Plinios, Macrobium, Gellium nil moror, qui illam doctrinã inbiberunt aut docuerunt: nam Plinij ars Grammatica citatur a Sosipatro charisio.

Sed vt certius credas me tibi solium Sibyllæ recitare, Ciceronis vnum è multis locum accipe abijstis fœde dilaceratum, lib. 5. definib. fol. 5. *Omne animal se ipsum diligit, & simul ac ortum est, id agit, vt se conseruet*, cæt. & post longam disputationem fol. 10, sic concludit: *Nam quum ita nati, factique simus, vt & agendi aliquid, & diligendi aliquos, & liberalitatis, & referendæ gratiæ principia in nobis contineremus.* Cæt. Vides hic contra Ciceronis mentem additas duas voces (aliquid) & (aliquos) Nam Cicero scripsit: agendi & diligendi, & liberalitatis, i nũc, & iube me inspicere veteres codices, vt quæ tandiu depraua ta sint corrigantur, Martialis queritur suo iam tempo

tempore sua epigrãmata vitiose describi, quod idem in meis scriptis ex aliena manu sæpe sum expertus.

Tanta vero fuit istorum rabies in inculcandis suis Gerundijs, vt etiam in poetis ausi sint exturbare veterem scripturam. Scripsit Virgilius (vt sæpe solet loqui per infinitum verbum) Romam videre: mutarunt: *Et quæ tanta fuit Romibi causa videndi?* & lib. 2. Æneid. Spes vlla videre: illi vero: *Nec mihi iam patriam antiquam spes vlla videndi.* Terent. Hecy. scripsit: *quam cupida eram huc redundi: vosque hic videre.* Illi substituerunt, videndi. Sed hoc apertius videas in illo Terent. Phorm. act. 5. c. 7.

Suma eludendi occasio est mihi nunc senes,
Et Phædriæ curam adimere argentariam.

Hic græssatores, quia properabãt ad alia, non aduerterunt mutare verbum (adimere) sicut mutarunt (eludere)

Peccarunt itidem sæpe non percipiendis literarũ compendijs Phil. 5. *Po. Ro. seruitute opprimendi*: legunt: Populum Romanum: quũ legendum sit (Populi Romani) & 2. Agrar. Omnium rerum & venden, & emen. potestatem permitteretis. lego. omnium rerum & vendendi, & emẽdi potestatem permitt. Nam & hoc loquendi genus tritum est apud Ciceronem, & alios: vt spectandi comediarum, & nominandi istorum. Virgil.

Universidad de Deusto
Biblioteca

gil.libro.8.

Nequeunt expleri corda tuen. Terribiles oculos. Illi legerunt (Tuendo) tu lege (tuentes, vt alibi: Gaudentque tuẽtes Dardanidæ, innumera sunt hæc præcipue apud Cornelium Tacitum & valer. Max.

Elegantissimũ dicendi genus non intelligentes isti sic blaterant: Quoties gerundium in Di potest habere accusatiuum pluralem, vertit illũ in genitiuum pluralem: vt Nominandi tibi istorum, magis erit, quam edundi copia. Hinc illud Terentij non solum Grammaticos, sed doctissimum etiam Budæum conturbauit: Date copiã crescendi nouarum. Nam verbum Cresco, non potest (inquit) regere accusatiuum. At ego pro Terentio Grammaticorum incuriam detestans respondeo, legendum diuersa dispunctione, Da te crescendi copiam, nouarum qui spectandi faciunt copiam. Et regulam sic statuo: *Huic genitiuo sæpe & eleganter alius genitiuus possessionis addibetur*: Et vt dicimus: lectio librorum Ciceronis, sic dicemus: Occasio videndi sororis, & videndi sororum i. visionis: Et vt Cicero dixit: datur facultas cædis faciendæ bonorum: sic incalce Senect. dixit: *Equidem efferor studio patrum vestrum (quos colui, & dilexi) videndi.* Sic enim legendum, non patres vestros. Terent. Hecy. *Ego eius videndi cupidus recta consequor. eius,* sub

feb. Philumenæ: idem Phorm. *Vt neque mihi eius sit amittendi, neque retinendi copia*, loquitur de amica. Ouid. in Acontio: *Sit modo placandi copia parua tui.* De genitiuo plurali innumera sunt exempla, quæ alibi latius sumus persecuti.

CAput IX. Mineruæ.

EO lectum, prouocas me cantatum, admitte me spectatum, Supina perfricta fronte vocarunt, atque adeo quartum casum regere docuerũt, idque actiue: vt venisti petitum pecunias: totum falsum est: Nam tempora infiniti verbi passiui sunt, & accusatiuus, si fuerit, ante verbum, non post verbum debet collocari. Actiue dicimus: venio petere pecunias. Pass. venio pecunias peti: vel petitum, vel petitum iri. i. vt pecuniæ petantur: Sic dicimus: cupio factũ, nollem dictum: Plaut. Coctum ego, non vapulatũ conductus sum. i. conductus sum coquere, non vapulare. i. vt accipiam fustuarium. Quãquam (si verum aperiendum audacter est) cum verbis motus dicerem potius gustatum, lauatum, dormitum esse vera nomina quartæ inflexionis, vt gustatus, venatus, lauatus, cubitus, itaque, mittor venatum. i. A D venatum. Tritum autem est cum his verbis suppleri A D. Vt venio Romã: tendit Italiam. Virgil. Deuenere locos lætos,

&

Universidad de Deusto
Biblioteca

& amœna vireta, idem: tendimus Elysios: idem Ibimus Afros, veniemus Scythiam, & fluuium Oaxem. Varro in rust. Primus cubitu surgat, postremus cubitum eat: i. primus surgat à cubitu, postremus eat ad cubitum: i. ad cubationem. Quod si roges quo pacto hęc nomina regãt quartũ casũ: dicam, nomina verbalia poni sępe apud pœtas, præcipue Platum & antiquos, cum accusatiuo more greco suppresso KATA. vt quid tibi hanc rem curatio est? Quid tibi hanc mulierẽ tactio est? sic etiam petitum pecunias, doctum literas.

De Monstroso illo supino in. V. Late & vere diserit Minerua, neque enim potest duci à verbis, Nam mirabile visu, & venatu redeo, sunt casus quartæ inflexionis, neque potest dici latine, dignum amatu, & dignum lectu, vt dicitur dignum memoratu, indignum auditu. Quia illic non potest esse nomen hic potest: & semperomnis ablatiuus à prepositione pendet expressa vel sub intellectu nusquam aliter.

darum opum, quibus, cæt. Liui. lib. 32. Rerum suarum, quas possent, referendarum secum dominis ius fiebat.

Supinum in V M admittitur, in V. excluditur. Cap. IX.

EX numero Gerundorum est etiam supinum: geritur enim à participio in Tus, vt cætera à participio in Dus, & dicitur supinum, quia supine, hoc est negligenter agat, & penè ociosum, ac superuacaneum sit. Nam orationes, quæ possunt fieri per hanc vocem crebrius ad alias transferuntur, vt discedo lecturus, discedo ad legendum, discedo vt legã, discedo lectum. Tum præterea, quum raro inueniatur, rarius accusatiuo junctum reperitur. Virgil. Suspens. Æuripilum scitatum oracula Phœbi Mittimus. Idem. Venimus huc lasis quæsitum oracula rebus. Terent. Cur te is perditum? Semper iungitur verbis motum significantibus. Et motus etiam est in illis: Collocauit filiam nuptum: Conduxi te cantatum: Admitte me spectatum.

Supinum vocabant Doctiores Grammatici, quia sup.

Amatu, lectu, auditu, mire conturbant grãmaticos: mihi partim sunt datiui quartæ inflexionis: partim ablatiui, quibus modus significatur. Datiui exempla sunt: Mirabile visu:

Venatu, dictu, obsoratu.

4. Est autẽ vox infinitiui sine nu. S 5 Hormera et personis, actiue dicimus, cu visere, passiue cu visum. actiue vado petere pecunias; passiue. vado petitum pecunias, à pecunias peto.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Virg. Teq; aspectu refubmare nostro Idem. Quodque concubitu vitabant, Idem. Pace metu Idem. Venatu inbigiant pecori

Horrendum auditu, idest oculis, & auribus. Nam datiuus quartæ antiquitus frequentior erat in V, Vt Gell. testatur lib. 4. c. 16. Virg. 8. Altissima visu. Idem: Mirabile visu. i. oculis. Nam ipse alib i dixit: Oculis mirabile monstrum. Val. Max. lib. 5. Ergo quod auditu nouum est. Plaut. Bacch. Ista lepida sunt memoratu, vbi aliqui legunt Memoratui. Sed altius hæc expendamus. Si terminatio in V, supinum verbum esset; aliquando haberet A, vel Ab. Deinde videmus hanc vocem, suscipere adiectiuum. Plaut. Stich. Tuo arcessitu venio huc. Quintil. libr. 8. Rebus atrocibus verba etiam ipso auditu acerba magis conueniunt. Plin. lib. 20. Cæpæ satiue olfactu ipso caligini medentur. Gell. lib. 12. Eos versus assiduo memoratu dignos puto. Tacit. lib. 20. Copias recenti lectu auctas. Liuius 37. Et eodem armatu Cares. Stat. 9. Theb. Longo defessa redibat venatu. Quod etiam testimoniũ indicat hanc terminationem iungi verbis motum, vel locũ significãtibus. Et sic dici, Venio venatu, vt venio agro, venio de venatione. Plaut. Men. Obsonatu redeo. Statius. Quem tu venatu rediturum in limine primo Operiens. Cato Rustic. Primus cubitu surgat, postremus cubitum eat. Præterea iunctura ipsius orationis indicat esse nomen, Liuius libro 31. Id populus cognitu summas adeptum virtutes cecinit.

reperta nouo Apul. 1. flor.

Pro itu et reditu. Suet. Tiber. 56. passiua significatio non quadrat.

Apul. lib. 9. de Vlysse. Multorum ciuitatum obitu, et mariorum

Id dictu, quãm re facilius. Plinius 7. capit. 1. Paruum dictu, sed immensum æstimatione. Si Dictu supinum est, etiam æstimatione supinum erit. Cic. in Piso. Quis enim te auditu, quis vllo honore, quis denique communi salute dignum putauit? Idem pro Cluent. Quam leuia genere ipso, quam falsa re, quam breuia responsu. Curt. libro quarto. Id consilium non ratione prudentius, quam euentu felicius fuit. Idem libr. octauo. Quis cætera auditu majora, quam vero sustinere posse credebat? Valer. Maxi. lib. 9. Nec ipsa verba relatione familiaria, quam dictu fastidienda sunt. Tacit. libro. 1. Lucos visu, ac memoria deformes. Delirant igitur qui dicunt hoc supinum significare passionem, nisi velis dicere nomina etiam aliquando hanc passionem significare? Nam quam dicis: Laude & amore dignũ: poteris exponere, vt ametur, & laudetur. Sed ostende obsecro hanc tuam passionẽ in his & similib?. Cic. Perpessu aspera. Liu. 40. Migratu difficilia. Idem in prooemio. Vnde fœdum initiatu, quod vites; fœdum exitu, idest, vt exeat, vel fine ipso. Idem libro primo. Eo tempore in Regia prodigium visu, euentuque mirabile fuit. Idem vigesimoquinto. Consilia audacia prima specie hæta sunt, tractu dura, euentu tristia. Sed opponit Laurentius:

Apul. flor. 1.

Non minus cultu visendus, quam elaboratu mirandus. Idem. lib. 8. Metam si luctu legitimo miserrimæ fœminæ necessarium cæsaries temp.

Universidad de Deusto Biblioteca

rentius: Si essent hæc nomina haberent alios casus. O plumbeum pugionem! Quid illa? In promptu, natu maior, noctu, diu, sponte, astu, impete, vitatu, petitu, suppetias, inficias, & mil le huiusmodi? Sed quid mirum si cõcedamus & alios casus: quum legamus semper: Nuptui dare, & veno exercere: Et posita veno apud Tacitum lib. 16. Prædæ, & diuisui esse: Apud Liuium lib. 33. Denique illud quod supinum vltimum vocabant, ablatiuus vel datiuus est, per quem modum explicamus, vt si quæras, quo pacto aliquid sit mirabile, respondebo, visu, auditu, dictu, memoratu, exitu.

Singula participia esse omnium temporum & Tempus verbi cui iunguntur ad significare. Cap. X.

37. a. VLtra ea quæ à me superius disputata sunt libro. 1. cap. 15. Animaduertendum est, Participium actiuum sæpè iũgi verbo substantiuo. Cicer. in Orat. Est enim vt scis, quasi extrema pagina Phædri his ipsis verbis loquens Socrates. Auctor in Sallust. vnus enim satis es materiæ habens. Idem de amicit. Quid enim erat Aphricanus indigens mei? Idem. 1. de diui. Est apud Plato-

nem Socrates dicens Critoni suo familiari. Idem libro. 6. epistol. Nam si quisquam est timidus in magnis periculosisque rebus, semperque magis aduersos rerum exitus metuẽs, quam sperans secundos, is ego sum. Liuius lib. 20. Illa longa oratio, nec advos pertinens sit. Terent. Eunu. Peregrinus est, minus potens quàm tu, minus notus, amicorum hîc habens minus. Idem: Primus esses proferens. Rom. act. 2. 8. Gell. libr. 5. cap. 9. Quum antea non loquens fuisset. Iungitur sæpius alijs verbis, vt vidi legentem: Discedens legebam. Fit nomẽ quoties casum verbi non habet. Vt virtutis amãs, vnde formãtur comparatiua, & superlatiua.

Amaturus iungitur omnibus verbis & temporibus etiam futuris, Vide sup. libro. 1. cap. 15.

Amatus iungitur omnibus verbis vt amatus eras: Comitatus est patrem vel à patre. Supra lib. 1. cap. 15.

Amandus iungitur omnibus verbis & tẽporibus etiam futuris, vt: Lectio legenda erit. Valla libro. 1. cap. 26. negat posse dici: Timeo te verberandum fore. Sed fallitur Cicer. ad App. libro tertio. Quasi diuinarem tali in officio fore mihi expetendum aliquando studium tuum. Liui. libro. 37. Aut sub pellibus habendos milites fore: & lib. 6.

Eo

Universidad de Deusto
Biblioteca

Eo quoque enim mittendos fore legatos. Et libr. 8. Non id Corneliæ magis familiæ, quam vrbis Romanæ fore erubescendum. Vide supra lib. 1. cap. 15.

In rectis plerumque iungitur verbo substãtiuo. Vt legenda est lectio, legendæ sunt epistolæ. Sic etiam legendum est, Tacendũ est, sub. τὸ legere, τὸ Tacere. Vt iam diximus. Neque legendum est rectè dicitur Gerũdum nominatiui: non magis, quam lectum est: in vtroque enim deest τὸ legere. Et vtrumque participium est passiuum in recto casu, & in accusatiuo erit, si dicas: Legendum esse, lectum esse.

192 ? 6
1395

In genitiuis pendet à nominibus genitiuum regentibus, vt tempus est legendæ lectionis. Et legendarum lectionum, & legendi τὸ legere.

In datiuis: Vt Terentianæ comœdiæ conferunt expoliendæ linguæ, & scribendis fabulis. Liuius: Si resp. soluendo aëri alieno non esset. Et tu soluendo non eras, i. aëri alieno aptus vel idoneus.

In accusatiuis dicimus. Genseo reddẽdam pecuniam, vel reddendas pecunias esse, vel soluere. Et veni ad soluendam pecuniam, vel soluendas pecunias. Iucptè præcipit Valla esse quædam verba, quæ huic notitiæ nectunt præpositio-

Libr. 1. capit. 27.

sitionem recusent, quãlia sunt: loco, conduco, mãdo, curo, cæt. Vt curaui mittendas literas: locaui faciendam domum: cum alijs verbis requiri præpositionem: vt Veni ad salutandam matrem, vel propter salutandam. Ridiculũ profecto est quærere de nomine adiectiuo, quando cupiat, aut respuat præpositionem: sequitur enim semper suum substantiuum: vt vidi hominem doctum, vel ad hominem doctum accedo. Itaque nullum erit verbum, cui ego hanc vocem in Dum cum præpositione, aut sine illa non adiungam, vt veni ad salutandam matrem, & veni iterandam viam: Et trado tibi puerum docendum, vel trado tibi pecunias ob docendum puerum: Curaui mittendas pecunias, vel curaui rem ante mittendas pecunias. Horat. Hæc porcis comedenda relinques. Itaque primus accusatiuus verbi non habebit præpositionem, secundo autem necessario est adhibenda.

In ablatiuis semper à præpositione pendet, sed frequentius subintellecta. Vt Sudas in componendo carmine, vel componendis carminibus. Valla loco citato Cauendum, inquit, ne id verbum significet motum, quale esset, Reuertor ab arando. Fallitur longè. Cicer. in Brut. Idem traducti à

disputando, ad dicendum inopes reperiuntur. Idem à dicendoque deterrent. Idem. 2. Orato. Ipse à dicendo refugisti; Quæ exempla, siue sint (vt isti asserunt) gerundi ablatiui, siue sint huius participij, subintellecto substãtiuo, non liberant ab errore Vallam. Cicer. in Verrem: Non videor omnino à defendendis hominibus, subleuandisque discedere. Idem. 3. Orat. à regendis ciuitatibus totos se ad cognitionem rerum transtulerant.

De his formis Amaturum esse: Amatũ ire: Amatum iri. Et Amaturum absolutè. Cap. XI.

SVstulimus ex coniugationibus has voces: Amaturum esse, vel fuisse. Et amãdũ esse, vel fuisse, & amatum ire, vel iri, quia hoc syntaxis est, non analogiæ: ineptũ enim & præposterum fuerat in verbis coniugandis, de syntaxi præcipere, & quemadmodum dicis: homo doctus est, mulier pudica est; sic dices: homo est amaturus, vel amatus, vel amãdus. Mulier est amatura, amata, amanda. Sic vero se res habet: Duo actiua participia adiũcta verbo substantiuo totam perficiunt cuiuslibet verbi actiuam, & duo passiua totam passiuam: Sic: Amans sum, amans eram, amãs fui, &c.

fui, &c. & in infinitiuo Amantem, vel amantes esse, fore, vel fuisse. Rursus, Amaturus, amatura amaturum sum, eram, fui, ero. Amaturi, amaturæ, amatura sumus, eramus, erimus. Et in infinitiuo. Amaturum, amaturam, amaturum, vel amaturos, amaturas, amatura esse, fore, vel fuisse. In passiua, Amatus, amata, amatum sum, eram, fui, ero. In infinito, amatum, am, um; amatos, as, a. Esse, fore, vel fuisse. Sic amandus, a, um, sum, ero, fui. In infinito, Amãdum, am, um, vel amandos, as, a, esse fore vel fuisse. Dicam adhuc planius Amatus, a, um, sum, vel fui, non est tempus præteritum in passiua, non magis, quam amãdus, a, um, sum, vel fui. Verba enim in Or, nullum habet præteritum, sed amatus sum, præsentis vicem supplet; amatus fui; præteriti: amatus eram, imperfecti: amatus fueram, plusquam perfecti, &c. Vtimur tamen iam promiscue Amatus sum, vel fui, pro præterito, quod magis ex natura verbi substantiui accidit, quam ex vero præterito. Itaque Amatus sum duæ sunt voces, non vna. 88.6.

Idem ferè dicẽdum de amatum ire, & amatum iri, de quibus nescio quas tricas inculcat Laurent. libro. 1. cap. 28. Quid sit tenendum paucis accipe. Hoc verbum Eo (vt notum est) motum significat, vt eo piscatum: aliquando

Universidad de Deusto Biblioteca

Imparticipio infinito adiung.

tamen ita supinis adiungitur, vt res vna esse videatur, neque vlla motus vera significatio perspiciatur, vt: Credo carmina lectũ iri, idest, legi. Cur te is perditum, idest, perdis. Plaut. Milit. Credo te facile impetratum ire, idest, impetrare. Denique lectum ire, aut iri, non sunt tẽpora futuri, aut præsentis, vt putant; sed ponũtur aliquando pro præsenti, aliquando pro præterito, sæpius pro futuro. Credidi vos læsum iri, idest lædi; Præteriti est. Spero carmina lectum iri, idest legi, futurum est. Quæ diximus testimonijs comprobemus. Terent. And. Tu tibi in meam vitam laudem is quæsitum scelus? idest, queris. Ibidem. Cur te is perditum? idest, perdis. Sallust. Catil. Et dum paucis scelestis parcunt, bonos omnes perditum eant. Idem Iugurth. Ne ignoscẽdo malis bonos perditũ eatis. Idem de rep. ord. Dignitate alios, alios ciuitate euersum irent. Plau. Aulul. Vt me, meosque perditũ ires liberos, idest, perdetes. Idẽ Cati. Argentum si quis dederit vltro ibit nuptum. i. nubet. Idem Cistell. Eũt depressum, quia nos libertinæ sumus. i. deprimunt. Idem Bacch. Et me ires consultum malè. i. malè consuleres. Plin. in Panæ. Ereptũ alienas pecunias eunt. Tacit. lib. 15. Cõtumelias vltum ibat. Exẽpla infiniti. Quintil. lib. 12. capit. 1. Vltum ire scelera. i. vsciscì. Plaut. Cistell.

Hæc sunt alterius considerationis

Qui

Qui mihi magis potueritis ire honorẽ habitũ nesciunt. Idem Bacch. Desistas tantopere ire oppugnatum. Idem milite. Mihi amanti ire opitulatum. Sallust. Iugurth. Quippe cui Romæ omnia venum ire in animo hæserat. Ibidi. Cum maxima cura vltũ ire iniurias festinat; idest, vlciscì. Mart. lib. 3. Gaudes ducentas nuptum ire post mortes. i. nubere. In passiua. Cicer. 1. de diuin. Remigem quendam vaticinatum madefactum iri minus triginta diebus Græciã sanguine. i. madefieri. Terent. Hecy. Quum interea rumor venit datũ iri gladiatores. Plau. Rud. Mihi ist hæc videtur præda prædatũ iri. Cic. 2. de inuen. Si illud concedatur, id non concessum iri oportet. Plin. 2. epist. Quæ absolutiora mihi videbantur, nõ fuit alienum iudicio tuo traditũ iri. Lactant. lib. 1. Et Erythræam se nominatũ iri prælocuta est. Itaque in actiua: Gaudes nuptũ ire, præsentis est. Gaudebis nuptum ire, futuri: gauisa fuit nuptum ire, præteriti. In passiua. Dictum iri oportuit præteriti temporis est. Dictum iri oportet, præsentis temporis est, Dictum iri oportebit, futuri. Ex his collige hãc esse periphrasim, in qua verbũ Eo non significat, vt dixi, propriè motũ; sed velut coire cum supino. Sic Græcè δια φρουτιδος ἔχει, pro φρουτίζει honorat, παιζειν ἔχων, pro παίζειν, ludis, εἰμὶ ὤν, pro sum.

Vox passiua participij in fini.

T 2 Et

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et multa huiusmodi. Sic Latinè: facere verba, pro loqui; fac nos missos, pro mitte: & similia. Nunc expendamus locum Ciceronis in epistol. 1. lib. 5. Verba Metelli ad Ciceronē sunt: Existimaram pro mutuo inter nos animo, & pro reconciliata gratia, neque me absentem ludibrio lęsum iri, nec Metellum fratrem obdictum capite, ac fortunis per te oppugnatū iri. Cui respondet Cicer. Scribis ad me, te existimasse, pro mutuo inter nos animo, & pro reconciliata gratia nunquam te à me ludibrio læsum iri, & inf. Quod scribis non oportuisse Metellum fratrem tuū ob dictum à me oppugnari, &c. Vides oppugnatum iri, & oppugnari nihil omnino inter se differre: quando quidem ad læsum iri, & oppugnatum iri, respondet Cicer. per læsum iri, & oppugnari.

Gell. lib. 1. cap. 8. docet apud antiquos in vsu fuisse hanc vocem Amaturum in infinito fine numeris, generibus, aut personis: Ita vt purum verbum, non participium deberet appellari. Vt, Credo ego inimicos meos hoc dicturum. Idem dicendum de amandum apud Lucret. Aeternas quoniam poenas in morte timendum.

137. a.

De Præpositione. Cap. XII.

PRæpositio est vox expers numeri, quæ casibus præponitur, & in compositione reperitur. Proprium itaque est præpositionis ante ire casum nominis: Nam si secus fiat, figura est anastrophe, neque propterea natura præpositionis mutatur. Contra sentit I. Scaliger de causis. Adducitq; illa trita Mecum, Tecum secum, transtra per, &c. Sed falso, rectum enim erat cum me, cum te, &c. Præpositio inter particulas principatum obtinet, propter ea quod casus regat, quum cæteræ omnes casum regere non possint, etiam si aliter grammaticis videatur. Putidum autem commentum est: verbum regere casum aliquem media præpositione: vt si dicas. Abstineo me à pecunijs, Quum omnis ablatiuus necessario à præpositione regatur, vt iam diximus. Et in hac oratione. Omnes ibi erant præter Catonem, non ne monstri simile est dicere Catonem regi à verbo erant?

Ex numero prepositionum, quas grammatici pertinaciter asserunt, aliquas sustulimus, supra lib. 1. quum de earum natura egimus.

40. b.

Quapropter, quam obrem præpositionis est Anastrophe, grammatici vocant coniunctiones. Sed quapropter. i. propter qua, vel propter quæ, vt siqua, nequa, sunt accusatiui antiqui. Quamobrem, cur in singulari sit cōiunctio, & in plurali nō item, (vt quas ob res) non video.

Quocirca, idest circa quod, eodem modo

Universidad de Deusto Biblioteca

Quo, adquo, ergo. Suet. Iul. 14. In castra venit, quo idest ad quē castra. Cè.

per anastrophen dicitur, vbi dē aufertur Euphoniæ gratia. Sic Cæsar Scaliger. Mihi tamē rò. Quo, est accusatiuus pluralis, idest, circa quæ, vt mox dicetur in coniunctionibus.

Adquo, non, vt scire possis adquo te expediat loqui. 163. a.

Am regebat olim accusatiuum, vt Am terminum, vnde ambire, ambarualia sacra; nunc tantum in compositione reperitur.

Præpositiones casu destitutæ mihi aduerbia non sunt, sed confugiendum ad ellipsin, deest enim casus rectionis, vt in illo Virg. Lōgo post tempore venit, idest, longo tempore post id tempus.

42. b. *De aduerbio. Nullum casum regit, nisi pro nomine accipiatur. Cap. XIII.*

ADuerbium videtur dici quasi adverbum, quia verbis, velut adiectiuum adhæret, vt bēnè dormit, grauiter disputat, lente ambulat. Et est proprius modus in verbis, non vt grammatici putabant comminiscentes, Imperatiuum, subiunctiuum, cæt. quos nos ex coniugationibus sustulimus supra lib. 1. cap. 13. Iunguntur & aduerbia aliis partibus, vt bene doctus, bene mane, valde velociter. Sed hic etiam modus, quo aliquid fit, aut est, significatur.

Oculorū tenus. f. loco, vel fine. vt Suet. Iul. 14. Tenus, nubium tenus, Apud. fabr. 1. Tenus est à Græco τένος vt μέχρι τένος. vnde quatenus.

Aduerbia, nisi pro nomine accipiātur, nullū casum regūt. Vt crurū tenus, Tenus nō est præpo-

præpositio, quū genitiuū habet, vt satis vini.

O, dicunt regere tres casus, vt, O vir fortis, atq; amicus! O curas hominū: O Cęsar inuicte. Sed quum dicunt (ait Cæsar Scaliger) O esse optandi, tantū abest vt assentiar, vt etiam vtinā putē esse interiectionē, neq; enim modū vllum apponit verbo: idē enim est Amarē, & vtinā amarē. Et O mihi præteritos referat si Iupiter annos! idē est: Heu! quare mihi nō refert Iupiter? Neq; omnino vocandi vllum aduerbium sit, nihil enim detorquet, aut addit, aut tollit à nomine. Hæc ille. Vide quæ supra libro. 1. cap. 13. dicta sunt. 53. b. 206. a.

Quo, accusatiuus 163. a.

Quo, & vnde, sunt qui dicant regere accusatiuum, quia dixit Horat. Quo mihi fortunā si nō cōceditur vti? & Cicero. Quo mihi Martis signum pacis amatori? Horat. Vnde mihi lapidem, Quorsum est opus? vnde sagittas? Iuuen. Vnde tibi frontē, libertatemq; parētis? Sed in his deest verbum (paro) vide in Ellipsi.

En, & Ecce non regunt accusatiuum, vel nominatiuum. Vide Ellipsin verborum.

De coniunctione contra omnium ferè opinionem. Cap. XIIII. 43. b.

CONiunctio neq; casus, neq; alias partes orōnis, vt imperiti docēt, cōiūgit; Ipsæ cū partes inter se cōiungūtur, vt nomē

Universidad de Deusto
Biblioteca

nomini, nomen verbo, &c. Sed coniunctio orationes interse coniungit. Vt Cæsar pugnat, & Cicero scribit. At vero quum dicis, Cicero scribit, & vigilat, duæ sunt orationes in Zeugmate figura. Item Cicero, & filius valet: figura syllepsis est, vt; Valet Cicero, & valet filius. Vide sup. lib. 1. cap. 18.

Lib. 3. c. 1. Neque huic assertioni obstat, quod Valla, & omnes grammatici mordicus tenent; Coniunctionem, semper iungere similes casus, exceptis paucis; vt Emi drachma, & pluris. Nec enim coniunctio inuenta est vt similes casus iungeret: Sed demus ita esse, non ne similia iunguntur in illis: emi drachma, & pluris; quū

Li. 3. c. 17. desit pretio? Vide Ellipsim. Idem Valla: magna auctoritate es vir, vel magnæ auctoritatis; & subdit: Cæterum in eadem oratione nō est vtendum genitiuo & ablatiuo, nisi velimus il-

Lib. 7. c. 2. lud Plinianum sequi: Choromandarū gētem Siluestrem sine voce, stridoris horrēdi, hirtis corporibus, oculis glaucis, dentibus caninis. Hæc Valla, qui etiam paulo inferius adducit contra se duo Ciceronis testimonia, quæ vel non intelligit, vel non admittit, vt: Lentulum nostrum eximia spe, summæ virtutis adole-

Li. 3. c. 26. scentem. Et Scipio Africanus id ætatis, atque his rebus gestis. Hic sudat Valla & nihil explicat. Idem alibi; Maiores nugas nectit, dum con-

De coniunct. suppresso [illegible] Vide Adrian. Cardin. in calce. [illegible] legere.

coniunctionis officium putat esse similes casus coniungere; quum, vt dixi, orationes tantum coniungat. Et hanc meam sententiā ipsa Vallæ testimonia adstruunt, quibus etiam adde Cice. 2. de Nat. Deo. Itaque plectri similem linguam nostri solent dicere: chordarū, dentes? nares cornibus ijs, qui ad nēruos consonant in cantibus. Vides vocem similē nunc genitiuo, nunc datiuo coniungi. Horat. Aut ob auaritiam, misera aut ambitione laborat. Idem: Hoc ego commodius, quàm tu præclare Senator, Millibus atque alijs. Marti. lib. 12. Si te rure coli, viridesque pigebit ad aras. Terent. Nam qui mentiri, aut fallere insuerit patrem, Cicero. Me, vt sibi essem legatus, non solum suasit, verum etiam rogauit. Sall. Catil. imitari, bonis quàm inuidere malebāt. Cic. 4. epistol. Me, aut tibi exire ex vrbe necesse sit, aut mihi accedere. Idem Octauio. Quis huius vrbis nomini, ac sedibus vsque adeo est inimicus, vt ista, aut dissimulare possit, aut non dolere. Cæs. 3. ciuil. Nulla fuit ciuitas, quæ non Cæsari pareret, atq; imperata faceret.

Cic. 3. Att. Torentia tibi, et sæpe, et maximas gratias agit.

De quanuis, licet, quanquam, etsi.

LAVRENTIVS Valla anxiè torquetur in explicanda differentia harum particularū.

Universidad de Deusto Biblioteca

Quamuis. Licet. Quamquam. Etsi. cæt. & tandem nihil agit.

Quamuis factum est ex Quantumuis, & Quantumuis sunt duæ voces, ex volo, & accusatiuo Quantum. Hinc poteris expiscari quo in loco, aut quam in partē scriptionis sedem habeat. Est enim veluti concedentis: neque vnquam reperietur vox Quamuis, vbi tu nō possis substituere Quantumuis. Virg. Quanuis multa meis exiret victima septis. i. quantumuis. Horat. Ille quantumuis rusticus, inquit. Apud Horatiū semper legitur in primo præsenti: vt, quanuis conspicitur: quanuis est monitus: quanuis fingeris ad rectum: quāuis satis tibi cōsulis. Alij cum secundis tēporibus iungūt. Cic. quāuis ille felix sit, sicut est. Virg. Quamuis ille niger, quamuis tu cādidus esses. Itaque sicut vtimur amasti, pro amauisti: ita Quanuis pro Quantumuis.

Licet verbum putum putum, vt: Per me licet, quod Hispane melius explicatur, Sea, presupongamos. Est etiam concedētis, vt quum quis dicit: Veniam ad te? alius respōdet: licet. Hinc libri licēt, serui licent. id est, venduntur. Hisp. Andar en venta, Estar en almoneda, ita vt cuilibet liceat emere: Emas licebit. Vnde hæ duæ voces eleganter coniunguntur quāuis licet. Cicer. 3. legi. At duo Grachi fuerunt, & præ-

& præter eos, quamuis enumeres multos licet, cæt. Itaque in hoc sensu dices: Licet: Licebit, liceat. Et quamuis sono coniunctionis efferantur, vera tū verba sunt: in quibus deest, vt. Nam licet facias, est idem quod licet vt facias: vnde non potest iungi primis præsentibus. Non enim dices: Licet es doctus, hoc nō intelliges: sed licet sis doctus. Horat. Licebit ter iniecto puluere curras.

Quamquam accusatiuus fuit, Quantum quantum, vt Tanquam, Tantum quantum. vt Ouidij illud: Tam felix esses, quam formosissima vellem, idest, Tantum esses felix, quantum es formosissima: Vbi deest κατὰ. idest, circa quantum, vel in quāto. Item illud: Tam deest auaro quod habet, quàm quod non habet, idest, tantum, quantum. Et esse has particulas conscissas indicat illud Liuij lib. 9. Quantum Romæ terrorem fecerat, tam lætam famam in Sumnium ad hostes tulerat. Deinde quemadmodū passim dicimus: Quam familiaris, quam proximè, quam maximū, quam plurimū, quam potest: ita dixit Plaut. Amph. Nescio quantum tu familiaris sis, nisi actutū hinc abis. Liui. lib. 25. Simul altitudinem muri, quantum proximè cōiectura poterat, permensus. Plinius in episto. Dedit enim mihi quantum maximè potuit; daturus amplius, si potuis-

Universidad de Deusto
Biblioteca

potuisset. Culumell. 12. capit. 21. Exploratum habeat quantum plurionum salsæ aquæ vinum quod fecerit, sine offensa gustus pati possit. Terent. Eun. Comprehendi iube, quantum potest. Idem Phorm. Quantum potest, nunc conueniendus Phormio est. At dices si vocula, Quam, significat Quantum, quid est illud, quum post eandem inuenis iterũ Quãtum? Cicero. 5. Verri. Sexies tantum, quam quantum satum sit, ablatum esse. Et 4. Verr. Maiorem pecuniam Prætori pollicetur, quã quantam tu dedisti. Idem 3. Orato. Vt maius quidam de Lucio Crasso, quam quantum à nobis exprimeretur suspicetur. Et 5. Verri. pluris senatum æstimasse, quam quanti esset annona. Plaut. Merca. Oratio Ædepol pluris est huius, quàm quãti empta est. Cic. 3. Verr. Quum ex agris tres fratres consortes profugissent, quod ijs plus frumenti imperabatur, quam quantum exararant. Idem 2. Orato. Si te intelligerem plus conatũ esse suscipere reipub. causam muneris, quam quantum præstare potuisses. cæt. Et 3. Orato. in princ. Ac mihi quidem veteres illi maius quiddam animo cõplexi, plus multo etiam vidisse videtur, quàm quantum nostrorum ingeniorum acies intueri potest. Cato in rusticis. Qui oleam emerit amplius quam quanti emerit, omnis pecuniæ cen-

centesima accedet. Respondeo in vsu esse vocem, Quantusquantus. Terent. Adelph. Tu quantusquantus es, nihil nisi sapientia es. Cicer. Attic. libr. 12. Sed quantiquanti bene emitur, quod necesse est. Addo insuper in omni comparatione deesse particulam Præ vt doctior Cicerone, sub. Præ. Et Cicero limatior est, quam Sallustius, vel quantum Sallustius, deest Præ. Vt sit: præquam vel præ eo, quantum Sallustius. Plaut. Amph. Satin' parua res est voluptatum in vita, atque in ætate agunda, præquam quod molestum est, id est, præ eo, quantum. Idem Aulul. Sed hoc etiam pulchrum est, præquàm vbi sumptus petunt, id est præ eo, quãtum est, vbi sumptus petũt. Sic dicimus Præ vt. Terent. Eunu. Præ vt huius rabies quæ dabit. Plaut. Aulul. Parum etiã præ vt futurum est, prædicas. Idem Mercator, prologo. Præ quam res patitur studuit elegantiæ.

214. b.

Etsi, coaluit ex duabus partibus, etiam, &, Si. Deinde vero assumit socias. Nam dicimus coniunctè, Tametsi, &, tamen etsi. Terent. And. Ibo, etsi Hercle sæpè iam me spes hæc frustrata est, id est, etiam si. Disiunctè etiã has voces legi aliquando necesse est. Cicer. in partitionibus. Etsi incidet imprudentiæ causa, cæt. Terent. Phormio. Et, si tu bires sit cum eo lenone,

Universidad de Deusto Biblioteca

lenone, quo cũ mihi est, tum senties. Ibidem hoc modo vsus est dictione hac Tamet si, vbi aliqui legunt: Tamen et si. Metuit, inquit, hic nos, tamet si sedulo dissimulat. Idem Ande. Obtundis, tametsi intelligo: & multis alijs in locis. Aliquando huic voci respondet aliud Tamen. Cicer. Tametsi causa postulat, tamen quia postulat, non flagitat; præteribo. Vide infra, Etsi quanuis.

Acutius, quam par est, distinguit Valla has particulas. Etsi, Quamuis, quamquam, & alia. At Cice. hæc parũ curat apud quem Etsi quamuis, coniunctè lego: vt paulò inferiùs dicetur.

De Quandoque.

QVANDOQVE particula nunquam satis intellecta fuit à Grammaticis. Nihil enim minus significat, quam quod illi somniant. Abscissa est ex Quandocunque, & vbi est vox quandoque aptè poteris substituere Quandocunque. Horat. in Arte: Indignor, quandoque bonus dormitat Homerus: id est, quandocunque dormitat: Idem Ode. 1. & 2. libro. 4. Carminum. Columella in fine operis: Quandoque arabitur, id est quotiescunq;. Persi. Saty. quarta. Qui, quandoque iugum pertusa ad compita figet: cæt.

Inge-

Ingemit. Cicer. in Somnio: apud Macrob. secundo somnij capit. vndecimo. Ita quandoque quum ab eadem parte Sol eodemque tempore iterum defecerit; expletum annum habeto. in vulgatis Ciceronis operibus, legitur quandocunque, quam lectionem Macrobij tuetur Manut. Pauli F. plures ex Pandectis locos adducens in confirmationem. Sueto. Iulio: Tabula ænea in monumento inuenta est conscripta literis, verbisq; Græcis in hanc sententiam: Quandoque ossa Capys detecta essent, fore, vt Iulo prognatus manu cõsanguineorũ necaretur. Itaq; Quandoq; sæpiꝰ duas orationes separatas postulat, vt vox Quãdocũq;, sed aliquãdo vtraq; vox cũ vna oratione reperietur, dũ tamẽ futurũ aliquod tẽpus, & veluti quandã conditionẽ designet. Horat. Garrulus hunc quando cõsumet cũque. i. quãdocũq;. Hisp. algun dia. Iuuenal. Saty. 5. Pulsandũ vertice raso Præbebis quandoq; caput, neq; dura timebis Flagra pati. Tacit. 1. Ann. Seruiendũ esse fœminæ, duobusq; insuper adolescentibus, qui remp. interim premãt, quãdoq; distrahãt. Hisp. que al presente la opriman, y despues la diuidã. Idẽ 6. Annal. Postremo Græcis verbis in hãc sentẽtiã alloquutus. Et tu Galba quãdoq; degustabis imperium. i. quando cũq; Hisp. algun dia. Apud

Cice-

Quia certum habent posse per ambitionem quandoq; restitui. Suet. Aug. 4. 2. vide in Iulio. 3.

Idem Satir. Fœdius hoc aliquid quandoq; audebis armatus. expende secum, et includ duo carmina cum diuidio parentesi

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ciceronem bis inuenitur hæc vocula libr. 6. epist. 20. Ego me Asturæ diutius arbitror cõmoraturum, quoad ille quandoque veniat. Et 3. Tuscul. non longè à principio. In eundem cadit vt seruiat, vt victum se quandoque esse fateatur. Vbi Lambin. edidit: aliquando esse se fateatur ex fide manusc. Non raro hæc vox in duas partes diuiditur, vt Quando quepro, & quando. Vt si dicas: Quando ego te videbo; quandoque complectar! Liuius lib. 1. Inde ordine alij rogabantur, quandoq; pars maior eorum, qui aderant in eandem sententiam ibat; bellum erat consensu fieri solitum, cæt. Horat. Saty. 6. libr. 2. O rus! quando ego te aspiciam? quandoq; licebit Ducere! Cic. 2. Diuin. Vident ex constantissimo motu Lunæ, quando illa è regione solis facta incurrat in vmbram terræ, quandoque eadem Luna subiecta soli. cæt. Prædictarum autem trium acceptionum exempla quamplurima in Pandectis reperiũtur, in quibus obseruandis acri iudicio est opus. Nonnulla tamen ordine adscribam. Primæ autem hæc accipe. l. 2. D. solut. matr. Dotis actio filiæ non erit ademta, quandoque sui iuris filia fuerit facta. l. si fundus 13. D. de reb. eor. qui sub tut. Quandoq; domino prædium cum fructibus vindicanti doli nõ inutiliter opponitur exceptio. l. quod pupillæ.

Sic dictis. (quaq;) solet diuidi; Cic. 3. epist. 12. quo fortior amicus est, quaq; plura i. et quo plura.

Vox (Itaq;) videtur diuidenda in illo Cic. 3. epist. 9. legi poterit; itaq; conscientia. i. et ita

pupillæ. D. quando dies leg. ced. Quod pupillæ legatum est quandoque nupserit. cæt. l. 8. per iusiurandum 13. D. de acceptil. Quãdoq; si creditũ fuerit tenetur. lib. 3. tit. 15. Inst. §. 1. & quandoq; nobis non eadẽ res, sed alię eiusdẽ naturæ, & qualitatis redduntur, inde etiam mutuũ appellatũ est. Alij legunt. Quoniã. Secundæ acceptionis, hæc erunt, D. lib. 1. tit. 7. l. 22. de adoptionib. Cæterũ si fidei eius cõmittat, vt quandoque restituat; non oportet admitti fideicommissum. l. si fundus 13. D. de rebus eor. Quandoque domino prædium cum fructibus vendicante doli non inutiliter opponitur exceptio. l. continuus 127. §. 1. ẽ qui. D. de verb. Liberatur qui se daturum spopondit, si quandoq; tradit. Tertiæ acceptionis. l. in substitu. 3. 1. D. de vulg. & pupil. Quaritur quisquis hæres, quandoq; fuerit, intelligatur.

De Quod.

QVOD particula prima linguam latinam post Ciceronis aureum sæculum aut est deturpare. Hæc Aristotelis, & Platonis dialecticam, & vtranq; Philosophiam pessime obscurauit. Hæc iuris vtriusque disciplinam barbarorum traditionibus, & commentarijs excarnificauit. Hæc etiam in Sacræ Theologiæ commentarios, & Latinas versiones ita inmortum

tum fecit, vt petitissimos alioqui viros in summū barbariæ barathrū detruserit. Quo magis miror Erasmo Roterodamo, qui, quū in Latinam linguā nouum testamentū vertere tentauerit, hūc pestem, quæ linguā latinam pessum dedit, nescierit, aut nō potuerit euitare. Sæpe enim repetit dico, quod, Aut: Dixi vobis, q̃ ego sum. At dices, Fidi esse interpretis verbū verbo, vt Horatius insinuat, reddere. Fateor libentissime id, & Horatium id sentire asseuero. Sed dictionisimos, & quasq̃ peculiares cuiusmis linguæ proprietates, nemo sanus in aliam linguam, verbū ex verbo reddens recte transfundet. An ferenda sunt illa, quæ summus Theologus passim in scholis inculcabat: Hoc argumentū tangit de cuspide in albū? Et O vateat me Deus. Quid si velis Hispanè dicere: Soltar fuera del coro, sicut Latinè dicitur, extra chorū saltare? vt loquacem satis concionatorē dicentē oppeandum? Cur non vertimus, Græcorū articulos, aut duas negationes, quæ apud illos magis negant? Et cur non dicimus: Vtor libris, quibus habeo: quod Græcis est frequentissimū? Cur genitiuos tēporis in ablatiuos cōuertimus? vt Imperāte Cæsare? Particula græca ὅτι inuexit hæc tāta mala, quæ vetētibus Græca Latinè aut omnino esset omittenda, aut aliter, quam per quod, quia, quoniam

ὅτι

niam esset explicanda. Nonne vides quàm fœdè Boëtius transtulerit principium secundi posteriorum, dum inquit: Quærimus autem quatuor, quia, propter quid, si est, & quid est. Nam prima quæstio quæ Græcis est ὅτι, significat rem ita esse vt: Solem deficere. Cicero multa transtulit è Græcis, vbi particula ὅτι passim occurrit, nusquam tamen apud Ciceronem apparet. Quo solo argumento barbarè loqui omnes asseuero, qui, Dico quod, Credo quod, sciendum est quod, passim blaterant. Lege libellum Ciceronis de Vniuersitate, qui integer ex Platonis Timæo versus est, nusquam inuenies Quod: quamuis tam sæpè ibi occurrat particula ὅτι. Quid igitur, dices, facit Cicero, audi Æschili versionem à Cicerone tertio Tusculanarum.

ὁ κοινὸν Προμηθεὺς τοῦτο γιγνώσκει, ὅτι
ὀργῆς νόσους ἐπῳδαὶ καὶ λόγοι.

Atqui Prometheus hoc tenere existimo
Mederi posse rationem iracundiæ.

Erasmus aut Laur. Valla dixissent: Igitur ô Prometheu hoc scias, quod iræ infirmitatis sunt medici ratione vel sermones. Possem innumera tibi recensere Ciceronis exempla versa ex Platone Demosthene, Aristotele, Xenophōte, & alijs tum philosophis tū poëtis. Sed

Universidad de Deusto Biblioteca

tu te ipse hoc melius expiscaberis, si puræ latinitatis cura te tangit. Quo posito, fœdissimam calumniam Ciceroni obiectam contundemus. Antonius Maioragius gloriose, vt sibi videtur, de Cicerone triumphat, dum in suis Antiparadoxis, quę contra Ciceronis Paradoxa effutijt, ignarum philosophiæ, atque totius dialectices expertem Ciceronem demonstrare conatur. At quibus argumentis? Quia tota Ciceronis, vt ille credit, disputatio, ab ipsis paradoxorum titulis longè dissentit. Nam in quarto paradoxo, cuius Titulus sic habet: ὅτι πάντες οἱ μοχθοὶ μαίνονται. Nullum argumentum adduci contendit, quòd propositam quæstionem posit comprobare. Sed Maioragius non vidit Lemata illa ab imperitis Grammaticis esse præfixa. An Cicero tam putide reddidisset Latinè, Quòd solus sapiens diues sit. & Quòd omnes stulti insaniant? Insanior profectò, qui tales titulos præfixit. Quartum illud paradoxon, si titulus esset præfigendus, hoc sonat. ὅτι πάντες οἱ σοφοὶ πολῖται, καὶ πάντες οἱ μοχθοὶ φεύγοντες, id est, omnes sapientes esse ciues & omnes stultos exules. Sed, vt de huiusmodi titulis in vniuersum dicamus; quamuis longiori aliquanto, quam solemus, sermone; sic habeto: Omnes titulos ad Martialis epigrammata, ad Horatij

ratij odas, non solum esse alienos, sed sæpè à poëtæ sensu alienissimos. Plinio pessimè sunt dispositi. Aldi Manutij Pauli F. qui nuper in Officia, & Paradoxa commentarios edidit, non possum in illis titulis non accusare oscitantiam, qui tales nugas adscribat Ciceroni. Vox igitur Quod, nisi relatiua sit, vt aiunt Grammatici, locum apud Latinos non habet. Relatio est in illo Ciceronis: Quod epistolam conscissam doles, noli laborare. Nam ordo & sensus est: Noli laborare circa id, quod, vel ex eo, quòd: vel propter id quod. Sic Martial. Non miror quod potat aquam tua filia Basse, idest non miror de eo, quod, vel propter id, quod, deest Græcè κατά, id est, ob id quod. Donat. in Hecy. Act. 1. Scen. 3. Quod me accusas, deest, inquit, In eo, vt sit: In eo quod me accusas: An quod. i. propter quod? Hæc Donatus. Deniq; latinè dicitur, Miror quod, barbare, dico quòd, audiui quòd, credo quòd. Sed cōtra meum hoc præceptum non solum æmuli, sed amicissimi gra- Act. 1. Scena 4.
uissimos auctores opponunt. Terent. Andr. Audiui Archillis, quod iam dudum Lęsbiam adduci iubes. Respondeo inique fecisse Ant. Goueanum, qui dum nimis religiose versus Terentij ad normam reducere conatur, latinitatem perderet. In omnibus antiquis sic legitur:

gitur: Audini Archillis, iam dudum Lesbiam adducitiubes, & constat versus, si sic mutare: Au di [illegible] Ar [illegible] cæt. Muret. in illo loco auctor est à Goueano additum esse. Quod. Ex epistola 17. ad Brutum citantur hæc: Dolet mihi, quod tu non stomacharis, sed nullo sensu: doctiores ita legunt: Dolet mihi, tu non stomacharis amantissimus tum tuorum omnium, tum Ciceronis, quasi dicat. Si mihi dolet, cur tu saltem non stomacharis. Est & alius locus Ciceronis circa finem lib. primi de officijs, themate, sed ab his. Idque hoc argumento confirmari potest, quod si contigerit ea vita sapienti, cæt. Sed tota periodus fœdè dilacerata est, & sine sententia; quod miror aut Lambinum, aut Aldum, aut quemquam doctiorum non animaduertisse. Totum autem locum sic lego, & restituo. Id, quod hoc argumento confirmari potest: Si contigerit ea vita sapienti, vt omnium rerum affluentibus copijs diuitetur (quanuis omnia, quæ cognitione digna sint, summo otio secum ipse cõsideret & cõtemplentur) tamen si solitudo tanta sit, vt hominem videre nõ possit, excedat è vita princeps omnium virtutũ necesse est illa sapientia, quam Zoeiaq; Græci vocant. Et Ouid. lib. 5. de Tristibus.

Si quis delicias lasciuaq; carmina quærit,
Præmoneo nũ quã scripta quod ista legat.

Obijcitur et illud Cic. in Bruto pag. 556. Quid cariset inquit nisi id quod habituri es et similem habituri es nisi id quod est habituri es similem tui.

Cic. dolor. lib. 1. Illud extremum est quod recte viuendi ratio melioris est cat. s. κατὰ νόμον legendum recte

Nihil

Nihil hoc pẽtametro vidi putidius, magisque barbarum. Quis enim dicet, ista, in hoc sensu? Quis, præmoneo nunquã quod? Eiusdẽ farinæ est cũ illo apud Virgil. Quantũ omnis mũdus gaudet cantãte Sileno: & vero multa barbara inserta fuisse Catullo, Tibullo, Propertio & alijs docet Iosephus Scaliger, & alij. Citatur ex Cornelio Gallo in quodam lyrico carmine, cuius initium est; Lilia bella:

Sæua non cernis quod ego languor?

Sed oden illam alicuius inepti esse testatur Iul. Scaliger 6. lib. poetices: quod mihi placet. Solus Plaut. vno in loco me malè habet. Nec Lambini in illo loco explicationem admitto, vtpote durissimam. Imo mihi placet, vt versiculus vna mutata literula corrigatur, Locus est in. 1. Scen. Asinariæ: Equidẽ scio iam filius quod amet meus, Istam meretricẽ è proximo Philenium. Ego lego: Equidem scio iam filius quom amet me? Quom, vel qom, p quum sæpe vtitur Plaut. & Labi. in 1. Amphit. scena, in illo: Agite pugni, iã diu est, qd vẽtri victũ nõ datis: quũ (inquit) edẽdũ curaui, nã, q, ferri nõ põt. Alia multa mihi solẽt obijci, sed ea vel malè intellecta, vel ab auctoribus nõ valde latinis deprõpta. Primũ gũris sunt illa Hor. Sat. 2. l. 2.

Apud Agell. lib. 19. cap. 12. est glossema, sic, vnde bi aut, animaduertendum est. quod.

Rantotũ aperõ nõ tiqui laudabant, nõ quia nasũ Illis nullus erat, sed credo hac mente, quod hosce

 Tar-

Tardius aduenienſ vitiatum commodius, quam
Integrum edax dominus conſumeret.

Hic non dicit Horatius, Credo quòd, ſed hac mente laudabant, quod. Nam verbum (Credo) parentheſi debet includi, quaſi dicat, vt credo. Lambin. Sic exponit: rancentem aprum antiqui laudabant, non quod odoratu carerent: ſed quod exiſtimarent. Æneid. 11. cæt. Ex Virgilio citatur: Dicite Æneæ, quòd, ſed peſsimè intelligitur.

Vadite, & hæc memores Regi mandata referte,
Quod vitam moror inultam Palante peremptò
Dextera cauſa tua eſt:

Dextera tua eſt in cauſa, quod non moriar. Thomas Linacer, alioqui doctiſsimus ſupinè cõfirmat, Latinè dici. Dico quod, aſſero quod, lib. 5. circa finè. & lib. 6. cap. de coniũctionũ ellipſi. Adhibetur tamè ſæpiſsimè (inquit) eadem coniunctio Quod: Martial. Hoc ſcio, quod ſcribit nulla puella tibi. Horat.

Si tibi nulla ſitim leniret copia lymphæ,
Narrares medicis quod quanto plura paraſti,
Tanto plura cupis.

Seneca in natur. quæſt. Miramur quod acceſsionũ fluminũ maria nõ ſentiãt, æquè mirãdũ eſt, quod detrimentũ exeuntiũ terra non ſentit. Itẽ: Nos putamus quod quia nubes collisæ ſunt, ideo fulmina emittunt. Plin. ad Seruianũ: Gaudeo & gratulor, quod Fusco Salinatori

natori filiã tuam deſtinaſti. Auct. in Salluſt. Credo quod nõ omnes tui ſimiles incolumes in vrbẽ veniſſent. Hactenus Linacer. Nũc ſeſe adductis teſtimonijs ordine reſpondebo. Primum eſt Martial. lib. 2. Epigram. 65. ſic:

Neſcio tã multis quid ſcribas Fauſte puellis,
Hoc ſcio quòd ſcribat nulla puella tibi.

τὸ quod relatiuum eſt, quaſi dicat, Tu multa ſcribis puellis, quum ſis pædico, vt videlicet te oſtendas puellarum amatorem, ſed ego ſcio quid ſit propter quod nulla tibi reſcribit: quia pueros amas. Secundum eſt Horatij epiſt. 2. libro. 2.

Si tibi nulla ſitim finiret copia lymphæ,
Narrares medicis: quod quãto plura paraſti,
Tanto plura cupis, nulli ne faterier audes?

Vides oſcitantiam Linacri, qui non intellecta Horatij ſententia peſsimè loquutum poetam aſſerebat. Latinum non eſt: Fateor quòd verum dicis: At dicitur Latinè: Quod verum dicis iraſcor, nam hic relatio eſt, ibi nulla. Tertius locus Senecæ nihil contra noſtram doctrinã. Nam τὸ quod, bis poſitũ, nomen eſt, & deeſt præpoſitio κατὰ vel διὰ, vt ſit διὰ τί? Quartus etiã Senecæ gloſſema puto. Nã Senecæ de fulminibus alia ſententia eſt. Habes hunc locum lib. 2. cap. 32 natur. quæſt. Si tamen Senecæ verba eſſe contendas, contendam

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ouid. epist. Sapph. Non vt amem, me fel quod amare sinas
Plautinus legit, Verum vt amem sinas

dam ego quoque non fore difficile comprobare non pure loquutum ibi Senecam. Quintus locus Plinij eleganter dicitur: Sextus locus Ciceronis barbarus omnino est. Mirorq; non solum Linacrum, sed & Quintilianum & Vallam, & cæteros, qui has putidas & barbaras oratiunculas (quæ nomine Sallustij, & Ciceronis circunferuntur) non viderint ab aliquo sciolo, & barbaro esse compositas. Hoc satis indicarunt Pet. Victor, & Sebastia. Corradus in sua quæstura, & alij. Quo exemplo monemur, vt ad secundi generis testimonia transeamus. Si Senecæ contra nos adferatur testimonia in huiusmodi negotio, quid negotij erit respondere, Senecæ latinitatem multis partibus claudicare? Plinius epist. 11. libro. 2. dixit: Adnotatum est experimentis, quod fauor, & misericordia acres, & vehemẽtes primos impetus habẽt. Sed q̃ me respõdebit Polit. in. 1. epi. Optaret, inquit, alius vt oratorẽ Pliniũ sapere, quod huius & maturitas & disciplina laudat. Ego cõtra totũ illud aspernari me dicã Pliniij sæculũ. Audeamus igitur iã ridere Laurẽtij Vallæ præceptionẽ lib. 2. c. 17. Verbis, inquit, opinionis, & scietię damus indicatiuum, cum quod. Opinor, q̃ pater aut mortuus est, aut graniter ægrotat. Et eodem lib. cap. 20. Volo quod scribas, nõ autẽ quod scribis. Egregium vides dicẽdi magistrũ. Sed aliquid dicẽdum est de latinitate Digestorũ, quorũ auctores omniũ iudicio Ciceroni ęqui parant. libr. 1. tit. 6. l. 1. de iure personarũ. alia diuisio sequit quod quædã personæ sunt sui iuris, quedã alieno iuri subiectæ. & eod. lib. tit. 20. l. 1. Huius rei fortissimũ argumentum est, quod lege Iulia de vi nominatim caueť: & lib. 15. l. 30. Sciendũ est gñaliter, quod, si quis se scripserit fideiussisse, videri oia solẽniter acta. Ad hæc & alia multa, quæ possunt obijci ex Pandectis, respondeo, primum vocem illam, Quod, in Plantini Pandectis inter, has virgulas signari: & Taurelium præfatione admonere, quidquid inter ea signa contineatur, neq; in Pandectis Florentinis, neq; in alijs inueniri, sed à recentioribus additũ. Deinde certius, & melius respondebo, nõ tanti mihi esse istorũ iudiciũ, qui Iurisco. dictionẽ cum Ciceroniana cõparãt. Vbi tu obsecro in Pãdectis tot flosculos, tot figuras verborũ, & sententiarũ, tot tropos, periodos, cola, cõmata, & illustria lumina ostendes? Imo vero si iurisperiti his dicẽdi generibus vterẽtur, dicerẽ illos nescisse leges cõscribere. Adde quod multi illorum Græcè scripserũt. Ac demũ fere illũ Iustiniani latinã linguã nõ poliebat. Multa in Pandectis inuenio, quæ latinis auribus nõ placerẽt.

Multa sunt in Pliniis epistolis, quæ non admittit latinitas vt. Quinimo

Sit

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sit exempli gratia titulus. 1. l. b. 2. vbi multa quæ à genuina latinitate abhorreāt inueniuntur. Satis superq; iuris scriptoribus gloriæ tribuemus, si inter sui seculi homines eos dicamus præstantissimos.

De Quidem.

Quidem particula male accepta est à Grammaticis, & alijs aliarum rerum auctoribus. Qui se putant latinè loqui, sæpe librorum capita sic distinguunt: Quod vera sit sententia Ciceronis; Quod nulla sint verba neutra; sic etiam videas in principio librorum. Libri de Dialectica longè quidem vtilissimi. Non video post antiquam illam venerandam vetustatem, qui aptè, & suo loco hac particula Quidem vtatur. Nam latinè non dices: Præceptor quidem tuus est doctissimus. At dices eleganter: Præceptor quidem tuus est doctissimus, sed ignauus, at ignauus, tamen ignauus. Elegantem huius voculæ vsum multis Ciceronianis exemplis explicabo, plura, qui volet, facile inueniet. Cicer. 5. de Finib. Tantam vim virtutis tantamq; auctoritatem honestatis, vt reliqua non illa quidem nulla, sed ita parua sit, vt nulla esse videatur. Ibidem: illa enim, quæ sunt à nobis bona corporis numerata

rata complent ea quidem beatissimam vitā, sed ita, vt sine illis possit beata vita existere. Ibidem: Quum autem progrediens confirmatur animus, cognoscit ille quidem naturæ vim, sed ita, vt progredi possit longius. Idem 1. Offi. Altera est res, vt quum ita sis affectus animo, vt supra dixi, res geras magnas illas quidem, & maximè vtiles, sed vt vehementer arduas plenasq; laborum. De vniuersitate. Ita totum animal mouebatur illud quidem, sed immoderatè & fortuito. Amicitia. Qui negligendi quidem non sunt, sed alio quodam modo colendi. Ibidem: Nouitates autem si spem afferunt, non sunt illæ quidem repudiandæ, vetustas tamen suo loco conseruanda est. Quum hæc & alia huiusmodi discipulis indicarem, quædam mihi obiecta sunt, quæ aliter se habere videntur. Sed ea, ne alios fallāt, huic disceptationi inseram: & locos integros apponam, vt intelligas, à longe petendam aduersantem particulam, quæ voculæ (Quidem) debeat respondere. Cicero. 1. de Orat. Si quis est qui hæc putet arte accipi posse, quod falsum est; præclare enim se res habeat, si hæc accendi, ac commoueri arte possint, inseri quidem, & donari ab arte non possunt omnia: sunt enim illa dona naturæ: quid de illis dicet, quæ certè cum ipso homine nascuntur, linguæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

linguæ solutio, vocis sonus, litera, vires cõformatio quædam, & figura totius oris, & corporis? Neq; hoc ita dico, vt ars aliquid limare nõ possit, neq; enim ignoro, & quæ bona sint, sic ti meliora posse doctrina, & quæ nõ optima aliquo modo acui tamen, & corrigi posse. Quasi dicat inseri quidẽ hæc arte nõ possunt. Idem libr. 7. epist. 24. Amoris quidẽ tui, quo quo me verti, vestigia: vel proximè de Tigellio. Si enim ex literis tuis valdè te laborasse Amo igitur voluntatẽ, sed paucea de re. Quasi dicat, amor quidem tuus notus est, sed de re ipsa paucea dicam. Idem libr. 2. epist. 3. Meam quidem sententiã aut scribã ad te postea pluribus, aut, ne ad eam meditare, imparatum te offendam, coramq; contra istam rationem meam dicam: vt aut te in meam sententiã adducam, aut certè restatum apud animum tuũ relinquam quid sentirim, vt si quando, quod nolim, displicere tibi tuum, ceperit, possis mecum recordari, breuitamen sic habeto. Horat. libr. 2. epist. 1.

Multaq; siquidem nobis facimus mala, sæpè poetæ,
(Vt vinetum ego me cedã meum) quũ tibi libri
Sollicito damus, aut fesso: Quũ lædimur, vouemus
Si quis amicorũ est ausus reprehendere versum.
Quum loca tam recitata reuoluimus irrevocati,
Quum lameotamur non apparere labores
Nostros & tenui deducta poemata filo:

Quum

Cic. 1. Offic. Formam quidem ipsam, et tang. faciem hanc ti videt: sed omne quod honestum è eo illa sola, quæ si oculis cerneret vt ait Plato, m. a. e. sap. legenda per parentes esset.

Gorretti videt non sinitr capere vt stulti dicitur sed legendum sic ordine; Formam quidem ipsam, et tang. faciem hanc ti videt; sed omne quod honestum è eo illa sola, quæ si oculis cerneret vt ait Plato, m. a. e. sap. legenda per parentes esset.

A consilium.

Quum speramus eo rem venturam, vt simulatq;
Carmina rescierit nos fingere commodus vltro,
Arcessas & egere vetes, & scribere cogas.
Sed tamen est operæ pretium cognoscere quales
Ædituos habeat virtus.

Virgil. 4. Georg. de Eurydice.

Ipsa quidẽ dum te fugeret per flumina præceps,
Immanem, inter pedes hydrum moritura puella
Seruantem ripas alta non vidit in herba.
At Chorus æqualis dryadum.

Sed obijciet aliquis illa Ciceronis, & aliorum. Cicero. Et æthera quidem ipsum, siue cœlum appellare libet: Virgil. Ac me tunc quidem: Et alia innumera, vbi particula respondens non inuenitur. Respondeo esse diuisas per Tmesin duas voculas, vt æthera quidem e pro Et quidem, siue Equidem. Et nos quidem, pro equidem nos & sic in alijs multis. Ad hue video esse, qui obijciant sine vlla responsione, aut compositione inueniri particulam, Quidem, Nam latinè dicitur: qui quidem, hanc quidem: illa quidem, sine vllo addito. Respondeo post, Quis, Quæ, Quod, hic, ille, rectè apponi quidem sine aduersante, vt quas quidem, ille quidem. Sed si contendas aliquid significare, dicam contra Grammaticos, neque hic nec alibi hanc particulam Quidem affirmationem significare, vt ipsi putant, semper enim

Cic. 2. Mel. Et æthera quidem illa oculis quibus cat. i. et quidem vt loquitur est deprauatq.

Apud Terent. Adelp. Act. 4. sc. 1. legitur quidem quod pro quod quidem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Plin. lib. 27. c. 11. Nec quisquam inter herbas mansuetudinem miraculo aspexit.

Provincia ex Salmanticensi calice legit, equidem

enim fere est quod saltē. Hispanè, Alomenos: Vna por vna: A lo que puedo iuzgar. Vt si quis roget ita: venit ne huc Petrus, respondeo, Minime; quod quidem viderim. Terentius Phorm. mihi paratæ lites, quid mea, illa quidem nostra erit. Ex Terentio & Cicerone. Alia quæ mihi obijciuntur, sed loci corrupti sunt. Terent. Adelph. Occidunt me quidem dum nimis sanctas nuptias student facere; in apparando totum consumunt diem. Sed aliter legendum locum esse, iam multi videtur. Sic: Occidunt me, qui dum nimis sanctas nuptias student facere, cæt. Cicero de Senectute: Ille autem Cæpione & Philippo iterum consulibus mortuus est, quum ego quidem, quinque & sexaginta annos natus legem Voconiam suasissem. Dictio Quidem (inquit Lambinus) abest ab omnibus veteribus libris. Cicer. lib. 1. de diuinat. in calce. Quumque animi hominum semper fuerint, futurique sint, cur ij quidem, quid ex quoque euenerint perspicere non possint. Lamb. legit. Cur ij quid ex quoque, cæt. Obijcitur & illud, quod passim in epistolis Ciceronis legitur. Si vales bene est, ego quidem valeo. Sed error Grammaticorum est pudendus qui has notas nescierunt interpretari. S. V. B. E. E. Q. V. idest: Si vales bene est, ego quoq; valeo. Nec desunt qui

qui sic interpretentur, nam libr. 10. epist. 34. et lib. 12. epist. 15. Si valetis, liberiq; vestri valent, bene est: ego quoque valeo. Cicer. Paradox. 5. Qui legibus quidem non propter metum parent. Alij melius: Qui ne legibus quidem propter, cæt. Paradox. 6. Hæc quidem vtrum abundantis an egentis signa sint? Lambin. Et alij legunt: Hæc vtrum abundantis, cæt. Aliquando tamen (ne quid dissimulem) nulla est particula quæ aduersans respondeat. Sed si oculate perspicias, aliquo modo precessit. Cicer. libr. 15. epist. Fateor ea me studiose sequutum, ex quibus mira gloria nasci posset: ipsam quidē gloriā per se nūquā putaui expetendam, quasi dicat, gloriam quidem nunquam expetiui, sed ea ex quibus gloria nascitur. Idem libr. 12. epist. 19. Sed hoc ex re & tempore constitues, mihi quidem vsque curæ erit quid agas, dum quid egeris sciero. Proprietas & elegantia Latini sermonis ignoratur, si particularū differentia, & vis ignoretur. Sed Laurentius dum hæc scrutatur, mirasten ebras offudit.

Si aduerteret Laurentius multas particulas, inter quas assignat differentias, coniunctas legi, desideret fortasse has tricas. Aduertetur igitur has particulas coniungi simul inter se: Et si quamuis: Quanuis licet: Ergo igitur: Possi-

desineret.

Universidad de Deusto
Biblioteca

hoc dein: Deinde postea: Mox deinde: Tandem denique: Quia enim: Quidem certè: Ex templo simul: En ecce. Item alia fortasse.

Etsi quanuis. Cicer. Attic. 16. Epist. 7. Et si quanuis non fueris suasor, & impulsor profectionis meæ, approbator certè fuisti.

Quanuis licet. Cicer. libro. 3. leg. At duo Grachi fuerunt, & præter eos, quanuis enumeres multos licet, quum deni crearentur, nonnullos in omni memoria reperies perniciosos tribunos. Laurẽt. Valla lib. 2. cap. 21. Quanuis licet reclament Grammatici, non dubitabo, cæ.

Ergo igitur. Ridendi sunt Grammatici, qui inter Ergo & igitur miras constituunt differentias. Ego dico Ergo esse sextum casum ab Græco ἔργον, id est, opus vel res, quasi dicas, Re vera. Particula Igitur propriè significat Deinde. Hispanie en consequentia, tras esto. Plaut. Amphit. Se se igitur summavi, virisq; eorum oppidum expugnassere. Idem Epid. Sed qui perspicere possent cor sapientiæ, Igitur perspicere ut possint cordis copiam. Ibid. Quid tibi negotij est meæ domi igitur? qua etiam forma dixit Terent. Adelph. An non hæc tibi iusta videntur postea? Sed Apuleius purissimus Latinæ linguæ scriptor has particulas solet sæpissime copulare. Lib. 2. Asini. Ergo igitur Fotis erat adtunda. Ibid. Ergo igitur senex ille.

Vide Vallam. lib. 2. cap. 43.

Idem lib. 3. Ergo igitur iam & ipse possum. & libr. 4. in princip. Ergo igitur quum in isto cogitationis salo fluctuarem. & libr. 5. Ergo igitur si posthac pessimæ illæ laniiæ, & libr. 7. Ergo igitur si perdideritis in asino virginem. Ibidem paulo post legitur vox Ergo sola: Totis ergo prolatis enatisque rebus: sed rursus paulo post: Ergo igitur ancipiti malo laborabam. & lib. 9. Ergo igitur summo pauore perculsum Myrmecem. ibid. Ergo igitur Græcè subijciens miles. & libr. 10. in calce. Ergo igitur non de pudore iam, sed de salute ipsa sollicitus. & libro. 11. Ergo igitur imperijs istis meis. Ibid. Ergo igitur me quoque oportere. Ibid. Ergo igitur cunctis affatim præparatis. Vide Festum: Igitur.

Terent. Heca. Ergo propterea.

D. de orig. Iuris. l. 2. Post hoc deinde autorum successione dicemus. Ibidẽ. Post aliquot deinde annos. Ibid. Post deinde. Terent. Andr. Post de vnde quod iusti eiduam.

Post deinde.

Deinde postea. Plaut. Menech. & Cic. pro Milon. Deinde postea se gladio percussum esse ab vno de illis.

Deinde postea.

Tibull. libr. 1. eleg. Et simulat transire domum mox deinde recurrit.

Mox deinde.

Apuleius lib. 3. Asin. in fine: Tandem denique reuersus ad sensum præsentium arrepta manu Fotidis. Idem libr. 10. Tandem deniq; rupta vel cũdia sic alter alterum compellat.

Tandem denique.

Idem libr. 4. Tandem itaque asinali verecundia ductus.

Tandem itaque.

Terent. Phorm. Quia enim in illis fructus est. Idem Milite. Quia enim loquitur lauter. Idem Hecy. Quia enim qui eos gubernat animus. Plaut. Epid. Quia enim mulierem illam. Idem Amph. Quia enim sero aduenimus.

Quia enim

Terent. Heaut. Quia enim incertum est, et quid se faciat.

Quidem certè.

Terent. Andr. Mea quidem hercle certè in dubio est vita. Idem Phorm. Nam tua quidem hercle certè vita hæc expetenda. Cicer. Lentulo. Illud quidem certè nostrum consilium iure laudandum est. & lib. 2. ad Q. Frat. Agebatur quidè certè nihil. Idem pro Quinct. Quiut summa haberem cætera, temporis quidem certè vix satis habui.

Quippe quia.

Terent. Heaut. Quippe quia magnarum sæpè id remedium ægritudinum est.

Quia nam?

Virgil. Cœlicolæ magni, quia nam sententia vobis versa retro? Idem, Heu quia nam tanti cinxerunt æthera nimbi? Plaut. Trucul. Quia nam arbitrare?

Plaut. Amph. Vtam q. bar.

Nam cur.

Plaut. Curcul. Nam cur me miseram verberas? sed hic potest esse anastrophe, vt in illo Virgilij Georg. 4. Nam quis te iuuenum confidentissime nostras Iussit adire domos?

Extemplo simul.

Liuius libr. 34. Extemplo simul pares esse cœperint, superiores erunt.

En ecce.

Apul. lib. 1. Metam. En ecce præfaturus ve-

niam. & lib. 11. En ecce pristinis ærumnis absoluitur Lucius de sua fortuna triumphat.

Idem lib. 10. Ecce eum prolatum ex Sybaro.

Olim quõdam.

Terent. Eunuch. Olim isti fuit generi quõdam quæstus apud sæculum prius.

Ideo.

Ideo, coniunctionem vocant, ego duo nomina voco, quorum cuilibet substantiuum, & præpositio deest. Cicer. Nec ideo est Gaditanorum causa deterior, syntaxis est. Nec ob id negotium in eo negotio est causa deterior.

Adeo. 238. b. vbero. ebro.

Adeo, duas partes facit Festus. Eius verba sunt: Adeo, duas habet significationes: nam quum prima acuta effertur, idem significat, quod accedo, vt quum dicimus Adeo præto rem: quum autem secunda: idest quod vsque eo. Non quidem secundum rationem: quia Ad præpositio accusatiuis accommodata est: sed vetusta quadam loquendi consuetudine. Hæc Festus. His tu adde Quo, eo, illo, cæt. vt Quo tendis? Eo tendit oratio. Terent. Quum illo aduenio: id est, ad quæ tendis? vel quæ ad? vel quæusque? quasi sit, ad quæ loca vsque? Nã mihi sunt accusatiui plurales: vt, quousq;, idest, ad quæ. vt sit, accusatiuo quos, quas, quę quo. Eos, eas, ea, vel eo, vt duo, & ambo. sic quo circa, idest, circa quę.

Apul. i. Apolog. varus frictationibus nuptiae eludet eo ad diuri puerorum acius fato concessit

V. de Vell. libr. c. 44.

141. b.

Attici semper vertunt m. in accusatiuo vt & vt

Deinceps non id significat quod Grammatici asserunt, sed quod Hispani dicitur Atreo, quasi dicas seriatim, nam propriè ad

Antiqui huc pro Sic ponebant et istuc pro istud adhuc p adhoc, istuc pro istud. 3 sic usq; huc et usq; ad huc. Vide

pag. 10. a.

Universidad de Deusto Biblioteca

seriem spectat. Græcè ἐφεξῆς Cicero. 3. legib. in princ. Deinde etiam deinceps posteris pro debatur. Idem. 2. diuin. Tum vero ea, quæ Acrostichis dicitur, quum deinceps ex primis versus literis aliquid cõnectitur, vt in quibusdam Ennianis. Liujus libr. 1. Ita duo deinceps reges, alius alia via, ille bello, hic pace, ciuitatem auxerunt. Hisp. vno tras otro. Cic. 2. Natur. Posse ex ijs (literis) in terram excusiu annales Ennij, vt deinceps legi possint, efficiCæsar. 1. Ciuil. His perfectis, collocatisque alias deinceps pari magnitudine rates iungebat.

Protinus. Protinus, seu Protenus, idem enim sunt: id est potro tenus, Hisp. Adelante, o continuadamente. Idest, quod non sit discretum, differt enim à Deinceps, quia illud propriè indiscretis cernitur, hoc in continuis. Quod aptè significauit, Virgil. Quum de Sicilia loqueretur, quæ olim Italiæ coniuncta fuerat. Quũ protinus, inquit, vtraque tellus vna foret. Idem: Protenus aërij mellis cœlestia dona Exequar. Idem 1. Ecloga. 3.

En ipse capellas Protenus
æger ago.

*

LIBER

LIBER QVARTVS.

In Quartum Librum reiecimus illa, quæ subtilioris sunt considerationis, & maximè causas Latini sermonis aperiunt.

DE FIGVRIS CONSTRVCTIONIS.

FIGVRÆ Constructionis sunt anomalia, siue inæqualitas partium quæ fit per Defectum, per Exuperationem, Per Discordiam, per Inuersum ordinem. In Endia seu Defectu Ellipsis, & Zeugma. In Exuperantia Pleonasmos. In Enalage seu Discordia Syllepsis: In ordine perturbato Hyperbaton. Sunt igitur quatuor figuræ. Nam Antiptosis, Prolepsis, Synthesis, Appositio, Euocatio, Synecdoche, cæteræ: monstrosi partus sunt Grammaticorum.

De Ellipsi.

ELLIPSIS est defectus dictionis vel dictionum ad legitimam cõstructionem: vt paucis te volo. Noctuas Athenas. Terent. Ego ne illam? quæ illum? quę me? quæ non? vbi Donatus Ellipsis est, & Aposiopesis: quasi dicat: Si ad Grammaticam spectes, Ellipsis est vocũ: si vero ad Rhetoricam Aposiopesis idest reticentia & abruptio sermonis.

Doctrinam supplendi esse valde necessariam.

SED antequam ad hoc præclarum munus accedo, illud videtur refutãdũ, quod ab istis Latini sermonis imperitis iactari consueuit: nihil esse supplendum, nam si supplendũ est: Ego amo Dei: & Ego amo Deus: erunt Latinæ phrases, quia illic deest, præceptum: hic autem, quæ præcepit. Quibus aptè poterit responderi, illos communi sensu carere. Ego illa tantum supplenda præcipio: quæ veneranda illa suppleuit antiquitas: aut ea, sine quibus Grammaticæ ratio constare non potest. Nulla linguarum est, quæ in loquendo non amet breuitatem: atque eo festiuius quidque dicitur, quo plura relinquuntur intelligenda. Aliud est (inquit Fabius) Latinè, aliud Grammaticè loqui. Excutiamus vnum aut alterum poëtarum versiculum. Virgil. 4. Æneid. Nec venit in mentem quorum consederis armis? Grammaticus diceret. Nec venit tibi, ô Dido, in mentem recordatio illorum hominum in quorum hominum armis tu cõsederis? Ter. Heau. Vel me monere hoc, vel percontari puta: Rectum est, ego vt faciã: non, vt deterream. Grammaticè dicetur: O Menedeme, vel tu puta me monere tibi hoc negotium, vel tu puta me à te hoc negotium percontari: Quia si hoc negotium, quod negotium ego abs te rogo, rectum negotium est, ideo te illud ego negotium rogo, vt ego idem negotium faciam: at vero si hoc negotium, quod negotium tu facis, rectum negotium non est, hac quoque de causa illud negotium ego à te rogo, vt ego te ab illo negotio deterream. Quid insulsius, & alsius? Horatius quasi nostras partes agens, & Ellipsin amplectens, dixit lib. 1. Saty. 10. Est breuitate opus, vt currat sententia, neu se impediat verbis lassas onerantibus aures. In comparatiuis sæpè multa desiderantur vt, Digitorum medius est longior. Syntaxis est: Ex numero digitorum medius digitus est longior, quam cæteri digiti sint longi. Horat. Si meliora dies (vt

Universidad de Deusto Biblioteca

(vt vina) poëmata reddit. Syntaxis: Si dies reddit poëmata meliora, quam antea erant bona: vt dies reddit vina meliora, quam antea, &c. Contra nostros Grãmatistas sentit Quintilianus lib. 9. cap. 3. quum inquit: Quæ per detractionem fiunt figuræ breuitatis nouitatisque maximè gratia petuntur, &c. Iam verò quid leporis habebunt tot prouerbia, si integra referantur? Lupus in fabula. Ad fractam canis. Ne sutor vltra crepidam. Posterioribus melioribus, inter cæsa & porrecta. Manum de tabula: & mille huiusmodi. Multa etiam Grammaticæ ratio nos cogit intelligere, quæ si apponerentur latinitatis elegantiam distuparent, aut sensum dubium facerent. Hinc fit vt præpositiones sæpe supprimãtur: & sæpius participium E N S: vt Nate, meæ vires, mea magna potentia solus. s. ens: Annibal peto pacem. s. ens, quæ omnia imperiti ad appositionem aut euocationem referunt. Alia rursus videmus desiderari, quæ sine vitio suppleri nequeunt, & tamen Grammatica necessitas supplebit. Qualia sunt, tuas spes non curo, quibus me allicis: Tua conteruplor ora, quorũ aspectu delector: vim mihi intulisti, cui resistere nequeo: Tuam vicem doleo, quæ me excruciat: Sustuli duos liberos, vnum hic, alterum Salmanticæ. Cicer. Præstantissimum ius est augu-

augurum, eorum quæ sunt in rep. Idem, vnũ cœlum esset, an innumerabilia. Curtius, Mare Ponticum dulcius cæteris. Pleraq; autem subaudiri, quæ aperte dicere nõ possimus docet Seruius. 2. Geo. in illo: Tmolus & assurgit quibus, & rex ipse Phanęus. Adducitque ex Sallust. Sertorio triplices insidiæ positæ erãt: prima, cæt. vide eundem Seruium in illo Virgil. Bisque die numerant ambo pecus, alter & hœdos. Liceat iam nobis per Grãmaticos thesauros Ellipseos aperire, sine quibus iniuriam facit Latino sermoni, qui se Latinum audet nominare.

Regulę generales.

PLato in dialogo de Ente asserit sine nomina & verbo nullam effici posse orationem. Multa enim nomina, vt leo, canis, capra nihil indicant: quemadmodũ nec multa verba, vt cutrit, ambulat, mouetur. Idẽ docet Aristot. 2. Periher. Quare verbum sine supposito nihil significabit.

Nominatiuus cognatus.

Cutritur, sedetur, statur, deest cursus, sessio, statio, vel potius currere, sedere, stare. Sic in omnibus, quæ Grammatici pessimè vocarũt impersonalia passiuæ vocis. Vide supra capit. primo. libr. tertio.

Idem

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nominatiuus cognatus. Idem intelligè in verbis quæ dicuntur Naturæ: vt, pluit, ningit, lucescit. ſ. pluuia, nix, lux. vide cap. 1. lib. 3.

46. B. Nominatiuus cognatus. Idem in illis quinque Miseret, tædet, pudet, piget, pœnitet. Est enim (teste Prisciano) miseret me tui, misericordia tenet me tui: & tædet me ciborum, tædium ciborũ tædet me. Verba igitur actiua sunt, in quibus intelligitur misericordia, tædium, pudor, pigritia, pœna. cap. 3. libr. 2.

116. B. Accusatiuus cognatus. Iam igitur si in passiua intelligitur nominatiuus cognatus, illud etiam sequitur, & Priscianus ipse fatetur, vt accusatiuus cognatus intelligatur in verbis, quæ Grammatistæ vocant absoluta, quum mera sint actiua; vt curro, ambulo, sedeo, scilicet, cursum, ambulationẽ, sessionem, &c. Sed hic accusatiuus, pleonasmi fugiendi causa non apponitur. Sed cum adiectiuo necessario adhibetur: vt hilarem vitam vitis, bonum certamen certaui. Itaque omnia verba sunt actiua aut passiua. Nam teste Aristotele omnis motus aut actio est aut passio: nil medium est, vide supra cap. 1. lib. 3.

Accusatiuus simplicium non fit ad compositorum. vt abyt inierit sub viam

Porrò nomẽ verbi cognatum duplex est, nam lectio & legere, verbalia sunt à lego, sicut amare & amatio ab amo, itaque dicimus curro cursum, vel currere: & cursus curritur, vel currere curritur. Nam eodem Prisciano teste, infi-

nitum ipsum nomen verbi ab antiquis dicebatur: itaque bonum est legere, & bona est lectio, nihil omnino differunt. Idem docet Eustathius primo Iliad. pag. 654.

Infinitiuus Cognatus pro nomine. 92. a. 88. b.

Quando igitur nomen tibi verbale defuerit, aptissimè recurres ad infinitum ipsius verbi, ne cogaris rem agentem ostendere, quæ nihil agat, aut causam sine effectu. Nam si Cato viuit, vitam viuit vel viuere: & placet placere, & vadit vadere, pergit pergere, & caret carere, &c. Hoc apud Hebræos non esset difficile probare, qui ambulat ambulare passim dicũt, & morieris mori Habacuch. 2. Venire veniet, & non tardabitur. Et apud Græcos non raro infinitum cognatum videas. Homerus sæpè dicit βῆναι, & ἔρχεσθαι. Homerica sunt abijt abire, & dixit dicere. Sed & Latini aliquando in hoc genere luserunt, Catullus. negat negare. Plaut. Pseud. Pergitis pergere? Cicero in Arato, Post hunc ore sero Capricornus vadere pergit. idem in Academ. Itaque confestim ad eũ ire perreximus. Liuius. Classi ire obuiam hosti pergit. Plaut. Aulul. Nunc domum properare propero. Terent. Domũ ire pergam. Idem, placidè ire perrexit? Cic. 1. diuin. si ire perrexisset. Liuius. 2. Pun. Pergit deinde ire sequentibus paucis Virg. Obseruans, quæ signa ferant, quo tendere pergant.

Negat necasse. Non

Pergo. 112. a.

Propero. 113. b.

Iubet. Iubere. Plaut. Pers. fan cubres.

Idem

Universidad de Deusto Biblioteca

Idem: Ita farier in fit. Cicer. 1. leg. Sed iam ordire explicare de iure ciuili quid sentias.

Infinitum cognatum pro nomine.

Hoc infinitum cognatum intelligitur in participijs neutralibus: vt lectum est, legendum erit. s. legere. desessus sum legendo. s. legere. idest, legenda lectione. Legere enim & lectio, vt dictum est, non differunt. Vide Negotium, infra.

Idé nomé.

Idem nomen, si post verbum substantiuũ sequatur adiectiuum aut genitiuus, necessario subauditur, vt hoc pecus est regium vel regis. valet: hoc pecus est pecus regium vel pecus regis. Cic. pro Mil. Cæsaris potentiam suã potentiam esse dicebat. Idem pro Marcell. Tua enim cautio nostra cautio est. Idem 2. Tuscul. Non ego dolorem, dolorem esse nego. idem pro Marcel. Quis est qui non intelligat, tua salute contineri suam, & ex vnius tui vita pendere omnium. Terent. Heey. verum id vitium nũquam decreui esse adolescẽtiæ. s. vitium: vt ait ibi Donatus. Plaut. Cass. Nunquam ædepol ieiunium, ieiunium est. Cic. 1. Nat. Deor. Itaq; in illis selectis breuibusq; sententijs hæc prior sententia est. Ouid. Pendet & à vestra nostra salute salus. Terent. Heaut. Assimulabimus tuam amicam huius esse amicam. Et in sacris: Domus mea domus orationis est. & iterum. Domus tuea domus orationis

tionis vocabitur, Ioan. 7. Mea doctrina non est mea, sed eius, qui misit me patris. Et Ps. Im. 137. Laudate Dominum, quia bonus Dominus, ita dicimus: hic non est honor, sed onus: hoc non est munus sed pœna, idest, hoc munus non est munus. Lucan. Neque enim ista vocari prælia iusta decet. Terent. vis est hæc quidem. Stultè igitur præcipiunt Grammatici verbum est regere genitiuum. Stultius etiam Dialectici, qui docent accidens prædicari posse de substantia: vt, Cicero est albus. quod falsum est. Nam Cicero est albus, & Cicero est homo albus, non differunt: nec plura verba hic quàm illic enumerantur, alioqui si nil intelligas, sonabit. Cicero est albus Cicero. Vide infra Homo. fol. 184.

Idé nomé.

Vbi genitiuus ab adiectiuo videtur discrepare præcipiunt isti esse Græcismum aut Antiptosin: vt, multos militum amisit, id est, multos milites. Horatius lib. secundo. Saty. 2. corruptus vanis rerum, idest, vanis rebus. Idẽ 4. Carmi. Virginum primæ. Ibidem. Nec tu pessima munerum ferres. Vide Lambin. libr. 4. Oda. 12. Lucanus lib. 2. Minimas rerum discordia turbat, idest, minimas res. Sed non ita est, nunquam enim adiectiuum sine substantiuo erit: supplendum igitur idem nomen. Liuius libr. 9. dec. 4. Neque earum rerum vllam rem,

Universidad de Deusto
Biblioteca

rem, in quas iureiurando obligati erant, in se aut in alios admiserant: sed in huiusmodi genitiuis præter substantiuũ quod intelligi dicimus, deest etiã ex numero, vt iam docebimus.

46. b. **Ex numero.** In omni partitione quæ fit per verbum, aut per nomina positiua, comparatiua, superlatiua, aut numeralia, aut denique quoquomodo si genitiuus sit, regitur à his particulis Ex numero vt Hispanorum alij vigilant, alij student, quidam boni, quidam mali, quidam fortiores, alij fortissimi. Quis vestrum alter horum. s. ex numero. Plin. lib. 8. cap. 48. Lanarum nigræ nullum colorem bibunt. Lucanus, minimas rerum discordia turbat. i. minimas res ex numero rerum. Cicer. 2. off. Sed omnium societatum nulla præstantior, nulla firmior, &c. Sueton. in Galba. 10. Alarum altera ægrè retenta in officio, in omnibus his & similibus deest. Ex numero: Martial. libro. 6. Censor maximè, principumq; princeps. vnde licebit exsibilare Grãmatistas, qui pueris inculcant superlatiua regere genitiuũ, & cõparatiua inter duo, quasi genitiuus ille regatur à superlatiuo, aut comparatiua solùm inter duo cum genitiuo reperiantur, quum sit frequens & vsitatum, maior fratrum, belluarum prudẽtior, animalium fortiora, sed vbique deest: ex numero, vt exempla subiecta docebunt.

Diua deaq. omnes Illia Oeàtov Homer.

Vide Lamb. Plaut. in prologo Captiuæ.

Vide lib. 2. c. 10.

66. b. 71. a. 70. b.

Amara cuparum. Lamb. ad ex. lib. 4.

Cæsar. 2.

Cæsar. 2. Gal. Ex numero aduersariorum circiter sexcentis interfectis. Ibid. Ex eo numero nauium nulla desiderata est. Idem. 3. ciuil. Milites ex numero ægrotorum ignominiam nõ tulerunt. Cic. 2. Agrar. Quorum ex eo numero (qui per eos annos consules fuerunt) multi mortui sint. i. multi eorum. Idem. 2. Fini. Quorum è numero primus est ausus Leontinus Gorgias, &c. Idem. 1. Orat. Homo ex numero dilectorum postulabat. Idem in Oeconomico, citante Priscian. Nemo ex eo numero hominum, qui apud nos eo numero dignantur. Valer. Maxi. libr. 5. cap. 4. Quum vnus è numero Persarum. Idem lib. 6. ca. 2. hominibus, e quorum turba duos retulisse abunde erit. Ouid. Metam. Furit audacissimus omni De numero Lycabas. Idem in Epist. Quarum de populo nulla relicta tibi est. Idem. 4. Metam. Excipit vnus Ex numero procerũ, quærens cur vna sororum, &c. Virg. 8. Æn. Quorum de numero qui sese in bella sequantur. Præstantes virtute legit. Idem. 5. Æneid. Nemo ex hoc numero mihi non donatus abibit. Iuuenal. Saty. 6. Quædam de numero lamiarũ. Apuleius. 2. Florid. Hippias è numero sophistarum artium multitudine prior omnibus. Idem ostendit & præpositio: vt, ex omnibus doctissimus. Val. Maxim. lib. 3.[Y] Erat autem is

Ibid. α περὶ πάντων ἔμπειρος ἄλλων 71. a.

Y cap. 2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ex triginta tyrannis crudelissimus. Plin. libr. 21.cap. 9. Tertium ex omnibus minutissimũ. ¶Ridicula verò sunt quæ inculcat Valla de Vnus & Solus lib. 3.cap. 67. esse scilicet nomina duo ex natura superlatiuorum regereque genitiuum: vt primus omnium, quasi verò nõ etiam Horatius dixerit, Sapientum octauus: & Martial. libro. 8. Nona sororum. Rectius Thom. Linacer libro. 6. Nomen (inquit) cum præpositione deest: vt ante tales genitiuos: Animalium fortiora quibus est sanguis crassior: subauditur enim de numero, vel ex numero hæc ille. Iam igitur contra Grammatistas colligamus comparatiuorum & superlatiuorum genitiuos (nisi sint sui positiui, vt auidior pecuniarum) ab illis nequaquam regi, imo nec ad illa quicquam attinere. An non risu res digna est, quum Valla & Grammatici docent in his orationibus: fortiores Troianorum superauit, & fortissimos Troianorum superauit: in priore esse genitiuum partitionis, in posteriore minime? Sed horum insaniam alibi exagitauimus cap. 11. lib. 2.

Ego, tu, nos, vos,

In primis & secundis personis, quia rusticè, nisi discretionis aut alia impellente causa, suppositum apponitur, elegantius subticetur.

Me, te, se,

Quando suppositum agit in se, sæpissime, & ele-

& eleganter subticentur accusatiui Me, te, se: vt, Nox præcipitat, hyems aduenitat, imbrem ingruit, rupsit regi, ille iam luit, bene vertat, bene habet. Æneid. 2. per pectora cunctis insinuat pauor: & mox, Accingunt omnes operi: & mox: Et ruit Oceano nox: Idem: Quis talia fando temperet à lachrymis? Æneid. 10. Tum Zephyri posuere. Liuius libro. 39. Mores quidem populi Rom. quantum mutauerint, vel hic dies argumentò erit. Sueton. Quoties terra in orbe mouisset. Bene vertat, bene res vertat: bene habet trita sunt. Terent. Quid multis moror. Sme: Idem. Facile vt pro Eunucho probes. site. Idẽ Adelph. Tot res repente circumuallant, vbi Donatus docet, deesse se. Nec verũ est quod docet Seruius & alij Grammatici, esse aliqua verba actiua pro passiuis posita, vt nox præcipitat, pro præcipitatur: & volentibus annis pro volutis, &c. imo verò deest Se, vt recte docet Linacer. & sæpe exprimitur. Liuius libro. 3. Decad. 3. Nam & præcipitasse se quosdam non tolerantes famem constabat. Plin. lib. 8. cap. 36. præcipitatum se ex aliqua rupe. Terent. Adelph. vide, ne ille huc prorsus se eruat. Virgil. Seque ex oculis auertit & aufert. alibi suppressit inquiens. Dixit, & auertens rosea cerulce refulsit. Varro libro. 2. Rustic.

Vide Valla in Sale pag. 250.

Pomp. Mel. lib. 1. cap. 1. sæpe supplet se.

Universidad de Deusto Biblioteca

Val. Max. lib. 5. c. vlt. 2
bene subiecit se ire
101. a.

cap. 2. Antequam calores aut frigora se fregerunt. Cæsar. 2. ciuil. omnes se portis erũpunt. Virg. 1. Georg. Diuersi erumpunt sese radij. Idem suppresit. 4. Georg. Erumpunt portis. Idem Ceiri. Nam qua se ad patrium tendebat semita limen. Persius sat. 5. Vertentem sese frustra sectabere canthum. Virgilius sæpe reticet accusatiuum, vt. 3. Georg. Et totæ solidam in glaciem vertere lacunæ. s. se. Idem: Ingeminãt Austri. Idem, Tum prora auertit. Idem: Inclinat fortuna ducum. Celsus libr. 3. Inclinat se febris. Vide in Thesauro Inclino. Idem. Altæ neu crede paludi. s. te, hinc illa trita, crede mihi. s. te. non credo tuæ fidei. s. me. Cice. Tum se emergit, & fertur illuc. Sueton. Carmillus me euasit. Huc illa pertinent pluit, ningit, serenat, tonat. vt pluuia pluit se vel pluuia pluit pluuiam, nam etiam in multis potest accusatiuus cognatus intelligi: vt in sacris: Gaudeat se tellus tantis illustrata fulgoribus: & frequenter legimus Gaudere gaudium.

1 Æn. 108
Vide Sallust. Ald. pag. 250.
Tom. Mel. lib. 1. c. 1.

Idẽ nomẽ. Aliquando intelligitur idem nomen, sed aliter atque in superioribus. Plinius libro. 7. de Cicerone: Omnium triumphorum lauream adepte maiorem. s. laurea, in. 6. casu. Varro. lib. 2. Rust. de bubus: transmarini Epirotici non solum meliores totius Græciæ, sed etiam Italiæ. s. bubus. Ibid. de canibus: cibat? canis propior

pior hominis, quam ouis. s. cibatui. Plinius. Lanarum nigræ, &c. vt supra.

Genitiuus intellect?. Sed non solum nomen vnde sæpe genitiuus pendet subticetur, sed ipse etiam genitiuus, quod adnotatu dignum est. Qua de re est elegantissimus Ciceronis locus qui nostrã supplendi doctrinam maximè illustrat, in. 2. li. Natu. Deorum. Sed id (inquit) præcise dicitur, vt siquis dicat Athenienſium rempublicam consilio regi: desit illud, Areopagi: sic quum dicimus, prouidentia mundum administrari, deesse arbitrator, Deorum. Plenè autem & perfectè sic dici existimato: Prouidentia Deorum mundum administrari. Hæc Cicer. Horat. Millia frumenti tua triuerit area cẽtum. s. modiũm. Idem. Callidus huic signo ponebam millia cẽtum. s. sestertiũm. Idem. millia tum pransi tria repsimus. s. passuum. Pers. saty. 6. Dijs igitur, genioque ducis centum paria ob res Egregie gestas induco. s. boum. vel gladiatorũ.

ELLIPSIS NOminum & participiorum ordine Alphabetico.

A Diectiua nomina nunquam fiunt substantiua, (vt male credidit Cæsar Scaliger.) Nam accidens non transit in substan- vide ars.

fol. 174. stantiam. Vide Ars. Nomina tamen propria vnde libet trahuntur: vt Iulius, Iulianus, Iulianius, nomina sunt imperatorum: & Cedo alteram, nomen centurionis. Itaque in omni adiectiuo scrutabimur substantiuum, hoc ordine.

Acinus, vel acinũ, vel grana. Colligere vinacea vel vinaceos, tritum est apud autores rei rusticæ: s. acinos. Cic. Senect. aut ex acino vinaceo.

Accipiter. Stellaris, Asterias, hierax, rubetarius, halietus, fringillaris, tertiolus, triorches. s. accipiter vel Faleo.

Actor Plin. lib. 7. Spinther secundarũ, tertiarumque Pamphilus. s. actor. vide Partes.

Ædes. Terent. Adelph. vbi ad Dianæ veneris. Horat. 1. Serm. Ventum erat ad Vestæ. s. ædem. A Græcis hoc mutauit, quibus in dicunt, lio ad præceptoris. s. domum, vel ædes. Plaut. Bacch. Quin ipsa in æde Dianæ conditum est. Cic. 2. Philip. Qui maximo te ære alieno ad ædem Opis liberasti.

Ædes. Cum persuasum haberem genitiuum semper à nomine regi, diu quæsiui vnde genitiuus Domi regeretur: donec antiquos, Per ædes Domi, in ædibus domi, locutos fuisse animaduerti. Id me apertè docuit Plaut. in Casina, dum inquit: infectum omneis domi per ædes. Græci dicunt μεταφορα δόμων. Hispanè, En las casas de la morada.

Peruenit

Peruenit ad decrepitam. Plin. libro. 2. cap. vlt. senecta diem obijt. s. ætate. Plaut. Aulul. Quem senecta ætate ludos facias. Cice. 1. Tuscul. Ex his igitur quæ hora octaua mortua est, prouecta ætate mortua est, quæ vero occidente sole, decrepita. Sallust. Senecta ætate, Senecta membra dixit autor Ætnæ. Lucret. lib. 3. membris senectis. & libro. 5. ætate senecta. Sallust. 4. Histor. Omnes quibus senecto corpore animus militaris erat. Ætas.

Varro lib. 2. Rust. cap. 7. videndum ne sint minores trimæ, maiores decem annorum. s. ætate. Idem capit. 2. castrare oportet agnum non minorem quinque mensium. Valla lib. 1. capit. 19. Nam & hoc (inquit) licet dicere: Ego sum maior viginti annorum. i. ætate tali. Vel ego sum ætatis maioris ætate viginti annorum. Ætate.

Liuius. Quum populus soluendo non esset. s. æri alieno. Idem. Quum & priuati equũ postularent, nec tamen soluendo æri alieno respublica esset. Vide Aptus. Æs alienũ.

Tanti emi quanti præfinisti, magni doces, parui æstimo. s. æris: omnia enim pecunia æstimabantur. Columella lib. 3. cap. 3. Quem vulgus parui æris posse cõparari putat. Huc refer illa, de meo, de tuo, de suo. s. ære. Plau. Mostell. Ratio accepti, & expensi cõstat. Quanti doces. Æs.

Mart. lib. 7. Et tua dentiũ Prisce Italia placet.

Universidad de Deusto Biblioteca

Ancilla pedissequa.

doces.i.quanti æris pretio doces. Hoc ignorauit Valla libro.3.ca.1. vide Asium. & Pretio. vide stipendium.

Fera.

Affectus. Cice.pro Cluent. Cecidisse ex equo dicitur, & homo infirma valetudine latus offendisse vehementer.s.affectus. Idem Tuscul. Affectus optima valetudine. Idem Diuinat. Qui sunt morbo graui, & mortifero affecti. Terent. Phor. Tantane affectum hominem quenquam audacia? Vide predito.

194. b.

Aliquis. Est qui dicat: sunt qui affirment. s. aliqui. Horat. sunt quos curriculo puluerem Olympicum Collegisse iuuat. 1. Oda.

106. b. Animus. l. cõsilium. Deus in adiutorium meum intende. s. animum. Horat. Si non intẽdis animum studijs, & rebus honestis. Terent. Repudio cõsilium, quod prius intenderam. Cic. 2. Agrar. Sed attendite animos, ad ea quæ consequuntur.

Anguis. l. bestia. Serpens adiectiuum est à serpo: vt serpens vitis, sæla serpentia, aqua serpens. Sed cùm legis, cæruleus serpens, vel dira serpens, deest anguis vel bestia. Ouid. 1. Metam. Pythia per dormitæ serpentis nomine dictos. Ibid. incognite serpens. Nec audiendus est Valla, qui duo adiectiua vni tribui substantiuo posse negat. Plaut. Quasi proserpens bestia. Idẽ Asin. Fac proserpentem bestiam. Serpẽtem riuum dixit Lucanus. lib. 9.

Virgi.

Virgi. Adeo in teneris cõsuescere multum est. s. annis. Annus. 2. Ge. 272

Cic. 2. Philip. Nec tu soluendo eras. s. aptus vel idoneus: integrum erat, Nec tu soluendo æri alieno sufficiens eras. Plin. Ferrum non est tundendo. Idem: radix eius vescendo nõ est, id est, esui apta. Cessus lib. 5. cap. 28. Quodlibet puri mouendo accommodatum. Vitruuius libro. 2. cap. 8. Ea non potest in structura onti ferendo esse firma. Columell. lib. 1. capit. 9. Dum modo perpetiendo labori sit idoneus. Vide Æs alienum. Aptus, vel idoneus, vel accommodatus.

Frigidam subfundere. Prouerb. s. aquam. Iuuenal. Sat. 5. Quando vocatus adest caldæ, gelidæque minister. Ibidem. petitur decocta. Martial. Iam defecisset portantes calda ministros. Idem. Caldam poscis aquam. Cic. 1. Catil. Si aquam gelidam biberint. Apul. 2. Met. aqua calida iniecta. Columella lib. 6. cap. 16. perfunduntur aqua frigida. Aqua.

Pluuia ingruit. s. aqua. Nam dicimus, pluuijs diebus, & apud consultos Titulus est, de aqua pluuia arcenda. Ouid. pluuioque madescit ab Austro. Cato in Rust. Quum tempestates pluuiæ fuerint. Æneid. 1. pluuiasq; Hyadas. Aqua.

Confluens, profluens, torrens, adiectiua sunt, in quibus absolute positis intelligitur aqua, fluuius, vel amnis. Cic. 2. Natur. Nam vt Aqua. l. fluuius. l. amnis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iuu. Satir. 13.
— innare feroxit omne
Saeba vertice terra.

profluēs amnis aut vix, aut nullo modo. &c. Lucan. libr. 2. Torrenti sanguine. Liui. libr. 1. Pueros in confluentē aquam mitti iubet Virgil. 2. Geor. Necnon & torrentem vndam leuis innatat alnus. Idem lib. 10. Torrētis aquæ more furens. Idem Torrentia flumina.

Aquæ. Baianæ, Albulæ, calidæ, frigidæ, statiuæ, scilicet, aquæ. *Vide Iosep. Schal. Varr.*

Arbor. Delphica laurus, tarda morus, patula fagus. s. arbor. Nā nomen generale rectius subauditur: aliquando additur. Plin. lib. 12. c. 21. Taxi arboris succum. Suetonius Vesp. Arbor quoque cupressus in agro auito. Gellius libr. 9. cap. 6. Folia olearum arborum. Vnde propriè Ennius dixit, Capitibus nutantes pinos, rectosq; cupressos. de quo vide Gell. lib. 13. cap. 19. Hinc Catullus dixit, vlmum maritum. Nam maritus adiectiuum est. Vide vir.

Arbor. Columella. libr. 5. capit. 10. Eodem tempore iuglandem, & pineam, & castaneam serere oportet, scilicet, arbores. Nam hæc nomina adiectiua sunt. Vide Nux.

Argumentum. Antecedens, consequēs, adiectiua sunt, sed in absolutis deest argumentum. Cic. in Topi. Alia ex antecedentibus, alia ex cōsequētibus.

Ars vel scientia. In illis. Grammatica, Rhetorica, Dialectica, deest ars: Varro libr. 4. ling. artificibus maxima causa ab arte, idest, ab arte medicina medicus,

ficus, vt sit: à sutrina sutor. Terent. Heey. ab arte musica. Ibid. artem musicam. Quintil. li. 2. Nanque vno modo fit appositum ars Rhetorica, vt nauis piratica: altero nomen rei, qua lis est philosophia, amicitia. Hæc ille: cui vt in priore parte faueo, sic in posteriore obsto: Nū quam enim ex adiectiuo nomine fiet substantiuum vt diximus. Gellius lib. 16. cap. 10. Rei grammaticæ peritus. Plin. Hippocra, clarissimus medicinæ scientiæ. *Ille Valla in Raud. sed fallit.*

188. b.

171. a.

Assiū, vel assibus. Duodecim eris: octonis æris: decē millibus eris. s. assibus. A. Gell. li. 20. c. 1. Si iniuriā alteri faxit vigintiquinq; eris pœnę sunto. Quis eū erit tam inops, quē ab iniuria facienda viginti quinq; asses deterreant. Budæus, & Agricola. *in Raud.*

Auis. Virg. 4. Æinei. Solaq; culminibus feralicarmine bubo Visa queri. Retulit (inquit Seruius) ad auem, nā bubo masculinū est. Sæpè enim inutamus genus referētes ad generalitatē: vt si dicamus bona turdus: referendo ad auē: aut prima est, A. referēdo ad literā, cum A. sit neutrius gēris. Hæc Seruius: quæ verba si Grāmatici aduerterent; multa inepta vitarent. Ouid. Martia picus auis. Martia. lib. 13. de Phasiano: Argiua primū sum trāsportata carina. Plin. de pstacco, India hāc mittit. Idē de apodib. li. 10. c. 39. Hæ sunt quæ toto mari cernūtur. Lucre. libr. 4. de accipitribus. Visæq; volantes. Hinc Virgil.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Virg. Aeriæ grues & Strimoniæ grues. Vide Arbor, fluuius, herba, vrbs.

Auis. In illis etiam adiectiuis ales, præpes, volucris, deest auis. Cic. in Arato: Inde est ales auis lato sub tegmine cæli. Idem. Pulcherrima præpes læua volauit auis. Idem. 1. Natur. cum volucres angues ex vastitate Libyæ. Vale. Max. lib. 1. cap. 6. quarum maiorem numerũ præpetes diripuere aues. Apule. de deo Socrat. igitur ales bestia præuenit, & lib. 5. Asini. Alitibusque bestijs.

Bestiæ, vel pecudes. Ouid. terra feras cœpit. s. bestias. Cicer. Nũ cum cæteras animantes abiecisset ad pastum. Virgi. Nulla neque amnem Libauit quadrupes, neque graminis attigit herbam. Varro 2. Rust. Et pertinent ad feras bestias ac sylu- 1.
stres. Cice. Quam varia genera bestiarum, vel cicurum vel ferarum. Liuius lib. 34. sicuti feræ bestiæ irritatæ. Valer. Maxim. lib. 2. cap. 2. ferijs bestijs obiecit. Curtius libr. 5. Quasi feras bestias ipsos posse deprehendi. Idem libro. 6. cum feris bestijs res est. Idem libro. 8. Mittor ad feras bestias. Ibidem: viuendum esse in solitudine veluti feræ bestiæ. Potest & intelligi pecudes: Nam pecudes omnia dicuntur animalia. Varro lib. 2. Rusti. cap. 5. Qui gregem armentorum emere vult, obseruare debet primum vt sint hæ pecudes ætate potius, &c. Ibidem

dem. cap. 1. Etiam nunc in locis multis generapecudum ferarum sunt aliquot. Martial. Affuit immistum pecudum genus omne ferarum.

Homo frugi, homines frugi. s. bonæ: frugi enim genitiuus est à frux, extrito S. Antiqui dicebant bonæ frugis, postea bonæ frugi, deinde frugi tantum. Cice. Atti. lib. 4. Permodestus ac bonæ frugi homo. Plaut. capt. Fui ego lepidus, neque bonus vir vnquam, neque frugi bonæ. Idem Cass. Bonæ frugi hominẽ iam pridem esse arbitror. Vlpianus. Sed si bonæ frugi seruus intra annum &c. Budæus in pandect. Frugi bonæ, & bonę frugi cum dicebãt probum officiosumque consummatè significabant, quanquam apud Gellium frugis bonæ legitur. Hæc ille. Plaut. Milit. Fac sis frugi. Bonæ.

Horat. 3. carmin. Catus idem per apertum ceruos iaculari. s. campum. vt notat Labinus. Campus.

Molossus. Gallicus, Lacon. Canarius. s. canis. Virgil. canibus succincta Molossis. Hora. 2. Sermon. simul domus alta Molossis Personuit canibus. Canis Gallicus Ouid. lib. 1. Met. Canis.

Cic. Nõ cani, non rugæ repente autoritatẽ afferre possunt. s. capilli. Ouid. 2. Meta. & glacialis Hyems canos hirsuta capillos. Lucanus 1. Turrigeros canos effundens vertice crines. Capilli, vel crines.

Vtor

Universidad de Deusto
Biblioteca

Caro. Vtor bubulâ, suillâ, ferina, ouillâ, agninâ, caprina, s. carne. Sallust. Getulis cibus erat caro ferina. Idem Numidæ plerũque lacte & ferina carne vescebantur. Pomp. Mella libr. 1. cibus est caro: plurimum ferina. Horat. epist. 15. vilis agninæ, vide Lambin.

Castra. Curt. 3. Statiua illic habuerat Cyrus. s. castra. Cice. Omnes agros statiuos, portus. Cesar. 3. ciuil. Eodemq; die vterq; eorum ex castris statiuis exercitum educunt, & paulò post, Scipio in castris statiuis biduo mortuus. Cice. 7. Verr. castra statiua. Idem 12. Philipp. Hęc custodia, hoc prę sidiũ statiuũ. Sallust. Iugurtha plerumq; milites in statiuis castris habebat.

47. b. Causa, vel gratia, vel ergo. Terent. Adelph. Ne id assentandi magis quam quod habeam gratũ facere existimes, deest, ENEKA, vel, CHARIS. i. causa vel gratia, vel etiam ergo. Virg. illius ergo Venimus. Idem, Iustitiæ ne prius miter, belline laborum? Ouid. 2. Metam. successorumq; Minerua Iudoluit Sallust. 1. histor. in oratione Philip. exercitum opprimendæ libertatis habet. vide Aldi scholia in Sallust. & Brisson. Tacitus libr. 2. Germanicus Ægyptum profiscitur cognoscendæ antiquitatis. Ibidem. Pugnam pro Romanis ciens, ostentũdæ (vt fere batur) virtutis. Idem lib. 3. Erectis omniũ animis petẽdæ è Pisone vltionis. Ibidem, Crebro semi-

Χάρις Æn. 11.

Lamb. Hor. od. 3. 26.

semilitibus ostentasset ab Narnia vitandæ suspicionis. Ibidẽ. Multa populus parauit tuendæ libertatis & firmandæ concordiæ. Idẽ lib. 5. Qui pecuniam à Vario Ligure omittendæ dilationis ceperat. Horat. lib. 3. Da Lunæ propere nouæ, da noctis mediæ, da puer auguris Murænæ, scilicet, causa. Vide Festum in voce Ergo. & Priscian. lib. 18.

Cereus funalis Clauus, lotus.

vide Ald. in Sall. et Bros.

Debet decies, aut debet sestertiũm decies. Integrũ erat, debet decies centena millia nummũm sestertiũm. Martial. Habet Afranius millia. Vide Bud. Centena.

Terent. vix de demenso suo. s. cibo. Sic dicimus, diurno viuit, diario contentus est. s. cibo. Plaut. Sti. vos meministis quot Calendis petere demensum cibum. Cibus.

Impono tibi, quia tu mihi imposuisti, scilicet, clitellam. vrbanitatis gratia non exprimitur. Cicer. Attic. clitellæ boui sunt impositæ. Plaut. Mostell. Sarcinã imponã seni. 1. clitellam. Ibidem. Vehit hic clitellas, vehit hic antẽ alter senex, & infra: Ego homines habeo clitellarios. Cic. 2. Natur. Nos onera quibusdam bestijs, nos iuga imponimus. Clitella. 104. a.

Hora. 1. Carm. Nanq; Diespiter plerũq; petpurũ egit equos. Lucan. li. 1. Fulgura fallaci micuerũt crebra sereno. s. cęlo. Virg. Geor. multã forẽt quæ mox cœlo ꝓperãda sereno. Horat. lib. 2. Cœlum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vrg. Cœlo proponenda sereno

lib. 2. sat. 4. Massica si cœlo supponas vina sereno. Liuius. 7. Maced. Nursiæ sereno; & infra: sereno cœlo. Vide Tempus.

Copia, vel EK.

In verbis copiæ & inopiæ (si sit genitiuus) potest intelligi copia, vel more Græco præposito EK. vt eges medici. s. copia, vel egestatem, abundas pecuniarum. s. copia: Cæsar. 2. ciuil. Quæ res omnium rerum copia compleuit exercitum. Idem lib. 1. Gall. Abundare copia omnium rerum & lib. 8. abundare copia frumenti.

Vrg. A.

Cœna.

Sueton. August. Conuiuabatur assiduè, nec vnquam nisi recta. Idem Vesp. Sed & conuiuabatur assiduè, ac sæpius recta ac dapsile, vt macellarios adiuuaret. Martial libro. 8. Promissa est nobis sportula, recta data est, scilicet, cœna. Sueton. Domit. Sportulas ad rectas cœnas redegit.

Corona.

Ciuica donatus: muralem, & obsidionalé adeptus: Gramineam ei milites obtulerunt: lauream meruit. s. coronam. Sueton. Iuli. Ius laureæ coronæ. Idem Nero coronamque capite gerens Olympicam, dextra manu Pythiam. Plin. libr. 7. Primus omnium eques coronam muralem acceperat. sex ciuicas. Idem libr. 16. cap. 4. Hinc ciuicæ coronæ militum virtutis insigne.

Cõsilium.

Perstat in proposito, arcanum celat: secretum

tum custodit. s. consilium. Iuuenal. Si te propositi nondum pudet, atque eadem est mens. s. consilij. Horat. in Odis, arcana consilia dicit. Valer. Max. lib. 2. capit. 10. arcana consilia patrum. Idem libr. 3. cap. vlti. propositum consilium. Hinc dicimus, à secretis. s. consilijs. Sallust. Falso quæritur genus humanum. s. consilio. Vide iudicio.

in Catona dabiba. sæpe: cõsilium ac cõnum.

Constitutus.

Cicer. de Senect. Ille vir haud magna in re, sed fidei plenus. Horat. Me libertino patre natum, & in tenui re. s. constitutum.

Crimine vel actiõe.

In verbis accusandi aut absoluendi (si genitiuus reperiatur) deest crimine, vt furti damnatus, repetundarum absolutus. Barbare vero dices, accuso te criminis: quia nullum verbum regit genitiuum. Cicer. pro Ligar. Fuerint cupidi, fuerint irati, fuerint pertinaces, sceleris vero crimine, furoris, parricidij liceat Pompeio mortuo, liceat multis alijs carere. Idem. 5. Epistol. Ne vitium arrogantiæ subsequatur. Valer. Max. libr. 2. capit. 1. Quapropter non est damnandus rigoris rustici crimine Caij Marii. Idem libr. 4. cap. 2. Qui incesti crimine à tribus Lentulis accusatus. Ibidem cap. 6. Et diri fati crimine sub magno iudice damnatum. Idem libr. 6. capit. 1. crimine impudicitiæ damnatus est. Ibidem cap. 5. Filius eius adulterij crimine damnatus. Apuleius lib. 7. in princ. crimine latroci-

Universidad de Deusto Biblioteca

trocinij in hospitem mihi charissimum postulabar. Vide Hadria. Cardin. facinoris crimen. Horat. libr. 2. Saty. 3. An commotæ crimine mentis Absolues hominem & sceleris damnabis eundem? Ouid. 5. Fast. sceleris crimine dānat auos. Martial. lib. 11. Arguimur lentæ crimine pigritiæ. Statius. 2. Theb. Nec furibundæ crimine mentis Arguerim. Specialia enim crimina in genitiuo possunt aptè poni si à generali voce regantur. Scelus autem (vt inepti aliqui disputant) generale nomen non est, vt ex testimonijs citatis colligitur. Nec me mouet illud ad Herēnium libr. 4. Si quam vnius peccati mulierem damnabant. Nam nomen (peccati) etiam si generale sit vt crimē, adiunctione adiectiui (vnius) fit speciale, itaq; deest crimine. Quo etiam modo Liuius libr. 3. decad. 1. dixit: Vnius tantum criminis nisi te vindices. Quo in loco Perionius aut Græco more dictum, aut aliquem ablatiuum deesse cōtendit. Mihi videtur deesse actione: vt sit nisi te vindices ab actione, siue accusatione vnius criminis. Cic. 2. offic. iudicio capitis arcessas.

Hadrian. Cardinal. facinoris crimen

Culmen. Superba tecta: hospita tecta, recipere se in tecta sua. s. culmina, fastigia, vel negotia.

Crimē linteum. Cicer. 2. de legibus. Quique non paruerit, capitalesto. Plaut. Menech. Nunquam Ædepol fugiet, tametsi capital fecerit crimen. Capital

pital etiam erat linteum capitis in sacrificijs. Vide Festum.

Culpa. Magna est quæstio inter eruditos de noxa & noxia. Valla libr. 1. cap. 55. asserit noxam esse damnum, noxiam vero nusquam reperiri. Ego assero noxam esse damnum siue nocumentum, noxiam vero esse nomen adiectiuum, in quo subintelligitur culpa. Terentius Eunu. Vnam hanc noxiā mitte. Idem Heaut. Magnum hoc quoque signum est, dominam esse extra noxiam. Idem Phorm. Hic in noxia est, ille ad defendendam causam adest. ita dicimus nocere noxam. i. dare damnum, non autem, nocere noxiam. Hæc vera differentia est, quicquid dicat Tribonianus, Iuuenal. Saty. 4. Rubrius offensæ veteris reus, atque tacendæ. s. culpæ.

Cinædus vel puer. Exoletus adiectiuum est, vnde exoleti dicuntur cinædi adultiores, qui iam adolescere, id est, crescere desierūt, vt ait Festus. Cic. Semper exoletos, semper lupas ducebat.

Cubiculū. Plinius libro 30. capit. 6. Post hæc iubent eum in pariete dormitorij eius, tectoue includi. Ibid. Eo liberat & lacerta viridis viua in illa ante cubiculum dormitorij eius suspensa.

Datum. Virgil. 4. Georgicis Proteus, scisipse, nec est te fallere cuiquam, scilicet, datum, vel concessum. vide Facultas.

Universidad de Deusto Biblioteca

Dei — Per superos & inferos rogatus. s. deos. Horat. carmine Dij superi placatur carmine Manes. Idem, Me Dijs miscent superis. Idem 4. carmi. Dij superi. Apulei. vtrũ Lar sit, an Larua, deum manem vocant.

Deus. — Persius: & genuinum fregit in illis. s. dentem. Sic in illis, caninus, maxillaris, molaris, columellaris, de quibus Plin. lib. 11. cap. 37.

Dicto. — Virgil. Ocyus huc omnes. Idem, Ocyus incubuere omnes. s. dicto. Idem. Et dicto citius tumida æquora placat.

Dies. — Ouid. in Fast. Bruma noui prima est, veterisq; nouissima solis. s. dies vel lux. Dies enim quia est ambiguum vtroque in genere supplietur: vt quarto Idus. tertio Calend. s. die.

Dies. — Virgil. Meus est natalis. s. dies. Cicer. Attic. Hæc ad te die natali meo scripsi. Idem Bruto. Nam die tuo natali victoria nuntiata. Terent. Phorm. vbi erit puero natalis dies. Errat igitur Valla lib. 4. cap. 10.

Dies. — Agonales, Apollinares, Fasti, Nefasti, scilicet, dies. vide Festa. Plin. libr. 33. cap. 1. publicatis diebus festis.

Dies. — Cicer. 1. catil. Dixi, eadem te optimatum contuhisse in ante diem V. cal. Nouemb. Idem Attic. libr. 3. de Q. Fratre nuntij nobis tristes venerunt ex ante diem Non. Iun. & lib. 2. Comitia Bibulus cum Archilochio edicto in ante diem

te diem Kal. xv. Nouemb. distulit.

Digitus. — Adagium: Minimo prouocare. s. digito, sic auricularis, annularis, medicus, infamis, Persius. Infami digito & purgalibus ante saliuis.

Domus. — Ouid. Regia solis erat sublimibus alta columnis. s. domus. Seneca in Agamen. perlucet omne regiæ vitium domus: domus sic basilica. s. domus.

Domum. — Vxorem duxit. s. domum vel in domum Plaut. Aulul. volo te vxorem domum ducere. Teren. Phorm. Dotem si accipiet, vxor ducenda est domum. Idem Hecy. Nunquam se illa viua vxorem ducturum domum.

ENS. — Liuius. Ego Annibal peto pacem. s. ENS. Priscianus lib. 18. capit. 1. Est autem quando per ellipsim verbi, vel participij substantiui, huiusce modi casuum, id est, nominatiui cum obliquis cõstructio solet proferri, vt, filius Pelei Achilles bellans multos interfecit Troianos. subauditur enim participium verbi substantiui. E N S. quod in vsu nunc nobis nõ est: pro quo possumus, qui est; vel qui fuit Pelei filius, dicere, vel subaudire, &c. Idem eodem libr. cap. de finitiuorum constructione: Græci autẽ participio vtuntur substantiuo: vt Ἀπολλόνιος ὢν ἀνῄρεκε. Τρῶας ὢν μαχόμενος quo nos quoq; secundũ analogiam posse mus vti, nisi vsus deficeret participij frequẽs:

Universidad de Deusto Biblioteca

quanuis Cæsar, nō incongrue protulit ENS. à verbo sum, es, est, quomodo à verbo possum potes, potēs. Idem lib. 5. cap. De casu. Rege Latino, pro regnante Latino: quāuis in huiusmodi quoq; constructione subauditur participium substantiuū. Hæc Priscianus. Quintil. libr. 8. capit. de ornatu. Multa ex Græco formata noua, ac plurima à Sergio Flauio, quorum dura quædam admodum videntur, vt ENS. & ESSENTIA quæ cur tātopere aspernemur, nihil video, nisi quod iniqui Iudices aduersus nos sumus, ideoque paupertate sermonis laboramus. Acron autem ait laudem meruisse philosophum quod hoc sit vsus participio. Hæc ille: Mihi vero propterea exprimi non videtur, quia facillimè possit intelligi: vt, Adsum Troius Æneas, scilicet ens, vel qui sum, quomodo etiam locutus est Cæsar. 2. Ciuil. Carmonenses, quæ est longè firmissima totius prouinciæ ciuitas. Grammatici nescio quam appositionē, & Euocationē hoc ignorantes finxerunt. Plaut. in Milite obscure dixit: Mirū est te lolio victitare, tam vili tritico. i. cum triticum veneat vili: Scæuola vero in. l. creditor. §. Lucius Titius. ff. mandati, expressit participiū sic: Concedo tibi de omnibus meis vt vis negotiari, siue vendere vis, siue pacisci, siue emere, siue quodcunque operari, vt domino enti meorum.

Ferus, sonipes, cornipes, quadrupes adiecti ua sunt, si sola ponantur, equus intelligitur. — Equus.

Terentius. Transtulit in Eunuchū suam. s. fabulam. Nam Eunuchus, Aiax, Orestes etiā pro tragœdia masculina sunt. Sed frequētius ad nomen generale respicimus. vide Auis. — Fabula.

Horat. Vel qui prætextas, vel qui docuere togatas. Iuuenal. Impune ergo mihi recitauerit ille togatas. sic Atellanas, palliatas, &c. s. fabulas, vel comœdias. — Fabulæ.

Luce mihi, præluce nobis. s. facem, vel cereum. Plaut. Cassi. Primum omnium huic lucebis nouæ nuptæ facem. Idem Curc. Tute tibi puer es lautus, luces cereum. — Facem, vel cereum. 264. b.

Quoad eius fieri possit. Eius, inquit Budæus, apud Latinos parelcon est. i. abundat. Mihi videt deesse facultas vel potestas, quod Græcè dicitur Dynamis. — Facultas. Potestas.

In illis à Pedibus, à secretis &c. deest famulus vel seruus. Sueto. lib. 1. Philemonem à manu seruum: vide Seruus. — Famulus.

Laborat quartana, tertiana, quotidiana. s. febri. Iuuen. Saty. 4. iā quartanā sperātibꝰ ægris Cicc. 3. natur. Vide ne tertianas quidē febres, & quartanas diuinas esse dicendum sit. Cicer. Attic. lib. 8. Quartana discessit. — Febris.

Horat. In dictis Latinis. s. ferijs. sic Furinales, — Feriæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

les, Laurentinæ, Tarcotinæ, sementinæ, paganicæ, conceptiuæ, nundinæ, statiuæ. Varro, Latinæ feriæ, dies conceptiuus, Idem lib. 1. Rusti. cap. 2. Sementinis ferijs Cic. 1. natur. Nam cum ferijs Latinis ad eum venissem, Ferias esuriales. dixit Plautus in Casi pro iciunio.

Festa. Accalia, Agonia, vel agonalia, Angeronalia, Carmentalia, Cercalia, Compitalia, Consualia, Equiria, Feralia, Fontinalia, Fordicidia, Fornacalia, Furinalia, Laurentalia, Liberalia, Lupercalia, Matralia: Meditrinalia, Megalia, Neptunalia, Opalia, Paganalia, Palilia vel Parilia, Portunalia, Quirinalia, Robigalia, Saturnalia, Terminalia, Vestalia, Vinalia, Volcanalia, Volturnalia, vide Dies.

Fidem. Terent: Phorm. Pro Deum immortalium. Vbi Donatus ellipsin esse, & fidem vel simile aliquid desiderari ait. Cicer. in œconomico. Quid igitur, pro Deum immortalium, primũ eam docebas quæso? Terent. Pro Deum atq; hominum fidem.

Filius, vel filia. Terẽt. Modos fecit Flaccus Claudij. s. filij. Sic Tullius, vel Tullia Ciceronis. vide Vxor.

Fluuius amnis. Virg. Sulphurea Nar albus aqua. s. fluuius. Nar enim neutrũ est, quia indeclinabile. Cic. Lacus Velinus in Nar defluit. Sic eũ dicimus Albula magnus, formosus Tuna ripis, altus Sequana, deest fluuius vel amnis Virg. lib. 1.

Amnis

Amnis & Adriacas retro fugit Aufidus vndas, Liuius lib. 1. Tiberium fluuium & libr. 4. Tiberi amne septus. Idem ad Rhodanum fluuium. Idem ad Eurotam amnem. Curtius lib. 3. Pyramum amnem transire. ibid. in ripa Pyrami amnis, vide Auis.

Virgil. Hæc Troiana tenus fuerit fortuna secuta. s. finit. Nam finis etiam fœmininum est vt sæpe apud Lucretium inuenias. Virg. Hæc finis Priami fatorũ. Idẽ aut qua fine sequar. Sic eatenus, quatenus, hactenus. i. tenus hũc fine vel via. Vide Festum in Quatenus. Gellius libr. 16. capit. 3. Minime dicitur quatenus, quaque fini dari amicitiæ venia debeat. Idem referens Chilonis sententiam. Hac, inquit, fini ames, tanquam forte fortuna futurus hac itidem tenus oderis, tanquam fortasse post amaturus. vide Via. Finis.

Prægnans adiectiuum est: vt prægnãs arbor: & folia prægnantia, apud Plinium: & prægnãs Iouis cerebrum. Si absolute profertur, deest fœmina Plaut. Quæ nunquam fuit prægnãs, qui parere potuit? Sic Pedisseca. Fœmina.

Boues meas, canes grandes cum legimus, ne credamus Grammaticis, qui nomina communia duobus maxima cum ignorantia sunt commenti, sed subintelligamus fœminas: aut ad syllepsin generis recurramus: vt, scelus qui Fœmina vel mas. 19. b.

Z 5 me

Universidad de Deusto Biblioteca

me perdidit. Res sic se habet. Quoties in nominibus epicœnis aliud volebant intelligere, quam terminatio ipsa præfinit, addebant mas, aut fœmina, verbi gratia: aquila fœmineum est pro maribus & fœminis, sed si de maribus loquaris, dicendum erit aquilæ mares. Rursus coruus masculinum tantum est pro vtroque sexu, at de fœmina dices, coruus fœmina. Epicœna voco quæcunque sub vno fine significant vtrunque sexum, sed vnum præcipuè: vt homo, latro, sacerdos, vates, antistes, miles, agricola, bos, canis, sus, grus, &c. Homerus 6. Iliad. BOYN ARSENA, i. bouem marem dixit. Theocritus. THOAS HYPPOYS, idest, equos velocissimas. Liuius libro. 5. Deca. 5. Apollini boue aurato, Latonæ boue fœmina aurata sacra Græco ritu facerent. Plin. libro. 8. cap. 46. Fœmina bos semel ei anno ostēditur, suis & ipsa insignibus. Idem libr. 11. capit. 51. Bubus tantum fœminis vox grauior. Ibid. capit. 37. Itaque quum apri percutiunt, fœminæ sues mordēt. Varro libr. 2. capit. 1. Rustic. Fœminis bubus demitur cibus. Iustinus libro. 1. Inuenit iuxta infantem canem fœminam paruulo vbera præbentem, & à feris & alitibus defendentem. Motus etiam ipse misericordia, qua motam ipsam canem viderat, puerum defert ad stabulum,

bulum, eadem cane anxiè prosequēte. Plaut. Menech. Ita me illa ab læua rabiosa fœmina obseruat canis. Plin. libr. 28. capit. 15. Fœminæ suis. Gellius libro. 13. capite. 19. Sacerdotes quoque fœminas Cicero antistitas dicit. Plaut. Persa. Qui Atticam hodie ciuitatem maiorem feci atque auxi ciui fœmina. Plin. libro. 9. capit. 51. Polypus fœmina: libro. 10. capit. 18. piscis fœmina. Ouid. cum quo sua gaudia iungat, Inuenit in media fœmina piscis aqua. Plin. lib. 10. capit. 18. Palumbes incubat fœmina. Macrob. libr. 1. cap. 17. Satur. vt Græco ritu hisce hostijs sacrum faceret, Apollini boue aurato, Latonæ boue fœmina aurata. Sues fœminæ quomodo castrentur docet Plinius libro octauo. capit. 51. Columella libro septimo. capit. nono. Fœmina sus habetur ad partus edendos. Plinins libro. 8. capit. 32. Quasdam nos principes fœminas scimus. Plinius in epistolis. Habebat illa Pantomimos, fouebatque effusius, quam principi fœminæ conueniret. Plio. lib. 10. capit. 60. Cornicem incubantē mas pascit. Ibid. cap. 33. de perdicibus. Tunc inter se dimicant mares desiderio fœminarum. Idem. Aquilarum mares. Antiquitus multa fuerunt epicœna nomina: vt porcus, lupus, agnus, ouis, leo: nondum enim in vsu erant porca, lupa, agna, leæna,

Universidad de Deusto Biblioteca

Victor, & Victor, adiutor & familiaris non fuit pro causa: ut auctor, & factor, arator, martyr.

leena, antistita, clienta, hospita, dracena & alia id genus. Vnde Varro dixit lupum fœminam teste Quintil. lib. 1. capit. 6. & Cato cap. 134. Rust. Priusquam porcum fœminam immolabis. Cic. 2. leg. porco fœmina piaculum pati. Virgilius (vt sentit Quintilianus lib. 8. cap. 3.) primus dixit porca in illo carmine: Et cæsa iungebant fœdera porca. Gell. lib. 4. capit. 3. citat hanc legem Numæ. Iunoni crinibus dimissis agnum fœminam cædito. Festos voce Pellicies: Agnum fœminam cædito, & agnum marem cædito. Valer. Maxi. lib. 2. cap. 1. cæsisq; atris bubus, Diti maribus, fœminis Proserpinæ; Cic. lib. 2. de Diuin. Ego tamen miror si emissio fœminæ anguis mortem afferebat Gracho, emissio autem maris anguis erat mortifera Corneliæ. Varro lib. 4. Analog. Quū oui mari testiculi dempti, quia natura versa, verue declinatus. Ex his colligi in similibus nominibus debere intelligi marem vel fœminam, si sit adiectiuum contra terminationem: vt elephatus grauida: boues meas: & cum Plinius de muribus dixit: Ex vna genitos centum viginti tradiderunt. Sic igitur intelligendus Suetonius in Claud. 40. Inducta teste in senatu: Hæc, inquit, matris meæ liberta & ornatrix fuit. Sic etiam Virgil. Ne sæui magna sacerdos: & Amphrisia vates: sic

Festus in.

Ouid.

Ouid. in epistolis. Et rudis ad partus, & noua miles eram.

Est germanus meus, est patruelis tuus: est germana mea, & tua patruelis. s. frater vel soror. Terent. And. si te in germani fratris dilexi loco. Cicero sæpe dicit fratres patrueles, & sorores patrueles. Martial. patrueles fundi. Ouid. patrueliaregna. Sic vterini, & consanguinei. — Frater vel soror.

Virgil. duris parere lupatis s. frenis. Horat. lib. 1. Carm. lupata frena. Ibi. Gallica nec lupata temperet ora frenis. Solinus dixit lupatos. s. frenos. Nam masculine etiam dicitur. — Frenum.

Vtere sata. s. frumenta. Virg. 3. Georg. Sata frumenta. Idem, satas messes. Pomp. Mela lib. 3. cap. 9. pro satis frugibus. — Frumenta vel fruges.

Iusta persoluere. s. funera. Cesar lib. 6. Gallico cap. 4. Iustis funeribus confectis. Cornel. Tacitus, suprema facere. Solennibus iustis. Ar uobius lib. 1. — Funera.

Iuuenal. duros tractare rudentes. s. funes. Plaut. Dum hanc tibi rudentem, quam trahis, complico. s. funem. Nam funis ambiguum fuit, & rudens participium est a rudo, is. — Funis.

Plaut. Curcul. funes coreum.

Plinius lib. vltimo cap. 10. inuumera nomina in As & Es. Græca & in Os. & On. facit fœminina. sed intelligitur gemma. vt Adamas. Achates. Paneros. Morion. Mitrax. Idē facit — Gemma.

Universidad de Deusto
Biblioteca

facit in arboribus & herbis.

Gratiæ. Terent. Vel rex semper maximas mihi agebat, quidquid fecerã, alijs non item. s. gratias. Idem, Magnas vero agere gratias Thais mihi.

Herba. Plin. Dictamnum pota sagittas pellit. Idẽ lib. 26. cap. 6. Centũculus trita in aceto. Ibid. cap. 7. Centaurium, gentiana ex aqua potæ. Idem Lauer quoque nascens in riuis condita & pota. Idem, inuenerunt & canes Canariam. s. herbam. vide Auis.

Homo. Nemo nos videt. s. homo. Nemo enim adiectiuũ est. Ter. Nemo homo est. Cic. Tuscu. Hominem quidem scire arbitror neminem. Idem ad Marcell. libr. 15. Esse hominem, qui ignorat, arbitror neminem. Idem Atti. libr. 8. Neminem omnium hominum pluris facio. s. hominem. Cicer. 2. leg. Pontificem neminem bonum esse. Idem 2. nat. Nemo hominem homo agnoscit. Ibid. Nemo opifex: & neminem tribunum. Plaut. Cass. vicissim neminem ego amo merito magis quam te. Dicimus, nemo rex, nemo Deus: & nemo dies apud Prudentium. nemo non. i. omnis. Cicer. de natur. Nemo nec homo nec Deus. & ad Heren. Nemo rex. Virg. Turne, quod optanti Diuum promittere nemo auderet, &c.

Homo. In omni adiectiuo masculino absolutè posito deest homo, vt tu es miser, ego sum saluus.

Petrus

Petrus est albus, Cicero est Romanus. Teren. Adelph. Homini misero plus quingentos colaphos infregit mihi. Lucan. libro. 2. Hic finis Mario vitæ fuit & cæt. Mesoq; homini quid fata pararent. Cicer. pro Archia. Ex hoc esse hunc numero diuinum hominem Africanum. Cicero Attic, Regnum non modo Romano homini, sed ne Persæ quidem tolerabile. Vide supra idem nomen: Idem in Oratore. An victus hominum Atheniensium beneficio excoli potuit, oratio non potuit.

Homo. Mecœnas, Sutrinas, Aquinas, Arpinas, nostras, adiectiua sunt facta ex Atis & ate. vt hic & hæc nostratis & hoc nostrate si absolute dicantur: deest homo: vt L. Cilnius fuit Mecœnas. Vide Varronem lib. 1. Analog. in calce.

Homo. Amicus, familiaris, necessarius, liber, seruus, tabellarius, nuncius, socius, maritus, rivalis, & multa huiusmodi semper adiectiua sunt, deest homo. Cicer. Nihil homine libero dignius. Iuuenal. Tu tibi liber homo, & regis conuiua videris. Terent. Homo amicus est. Idem hominem amicum recipere ad te. Idẽ, seruum hominem causas orare leges non sinunt. Legimus famulos greges, & famulas manus dixit Alciat. in emblem. Cic. 2. leg. Easq; in famulis operibus patratis habento.

Homo, vel vir. Triumphalis, Prætorius, Consularis. s. vir, vel

vel homo. vide Laur. Valla lib. 4. cap. 84.

Homines. Magnates, optimates, maiores, minores, cæteri, mortales. f. homines: item Brutij, Itali, Hispani, Cæsar Albicos barbaros homines.

In verbis ad famam pertinentibus notum est deesse homines: vt aiunt, ferunt, prædicat: sed quia Grammatici negant alia verba poni posse in actiua sine supposito, sed statim recurrendum ad passiuam: vt bellum geritur contrarium adseramus. Iuuenal. Saty. 1. Vna comedunt patrimonia mensa. Cur. libr. 4. Sed cum fornacibus ferrum, quod excudi oportebat, impositum esset, admotisq; follibus ignem flatu accenderent, sanguinis riui sub ipsis flammis extitisse dicuntur. Et infra. Apud Macedonas quoque, cum forte panem quidam militum frangeret, manantis sanguinis guttas notauerunt. Ibid. Totas autem arbores cum ingentibus ramis in altum iaciebant, deinde saxis onerabant, rursus cumulo eorum alias arbores inijciebant. Terent. Phor. Quid tandem mihi dicent, aut quam causam reperient? Idem Adelph. Occidunt me, qui dum nimis sanctas nuptias student facere, in apparando consumunt dies. Idem Heaut. Haud quaquam etiam cessant. Idem Phorm. Vbi initiabunt. Plaut. Cass. Age tibicen, dum illa huc adducunt foras &c. Virg.

Tunc

Tunc credo cũ me arbustũ vidêre Miconis.
Atque mala vites incidere falce nouellas,
Et. 4. Georgicorum.

Hunc angustique imbrice tecti
Parietibusq; premunt arctis, & quatuor addunt
Quatuor à ventis obliqua luce fenestras.
Sic positu in clauso linquunt & ramea costis
Subijciunt fragmenta. Et in sacris: stultè hac nocte repetent à te animum tuam. Ibid.
Nec mittunt vinum nouum in vtres veteres.

Adolescens, & iuuenis adiectiua sunt, deest homo vel mulier. Cicer. 1. Ora. Adolescentes homines. Terent. Hecyr. Adolescens mulier fecit, mater quod suasit sua. Ouid. 7. Metam. Iuuenes annos. Pers. Saty. 6. iuuenes iocos. Homo.

Horat. Ad quartam iaceo. f. horam. Idem, Quota Pelignis caream frigoribus: sic dicimus, sonuit prima, tertia, nona. Et Ecclesiastici, ad primam, ad tertiam. Horam.

Cic. pro Quinct. Non ad solarium, non in campo, non in conuiuijs versatus est. f. horologium. Plin. libr. 7. cap. 60. Romanis solarium horologium statuisse. Horologium.

Virgil. Missilibus certant. f. iaculis. Missilia etiam dicebantur munera quæ à principibus populo spargebantur: vt tesseræ frumentariæ, vestis, aurum, argentum, gemmæ, margaritæ sed tunc deest negotia, i. res missiles. Sueton. Iaculum.

Universidad de Deusto Biblioteca

ton. Calig. sparsit & missilia variarum rerum.

Iactura vel nomine. Cicer. in Topicis, si quis damnii infecti pro miserit, Brisonius supplet nomine vel causa: ego dicerem deesse iacturam.

Idem. Plin. Equo ferè qui homini morbi. Idem: Tarando magnitudo quæ leoni pro, eadem quæ leoni.

Idem, vel vicem. Iuuen. Semper ego auditor tantum, nunquam ne reponam. s. idem, vel vicem. i. vicem reddam Cicer. Nec tibi ego idem reponam.

Ilia. Dolent intestina. s. ilia: si inueniatur intestinus, deest ileos masculinum. Latinè conuoluulus. Hispanè, torçon, significat etiã gracile intestinũ. Pot & intelligi colon, quod idé est.

48. A. Imperio. Valla lib. 3. cap. 34. Potiri rerum in genitiuo dici affirmat: cum alijs nominibus in ablatiuo, vt potiri victoria. dupliciter fallitur. Nã & alios genitiuos admittit, vt potitus Asiæ, Galliæ, & Adherbalis potiretur apud Sallust. & ille genitiuus nõ à verbo sed à nomine pendet. s. imperio. Vidit hoc Ascensius in epithome eiusdem capitis. Cæsar. 1. Gall. Totius Galliæ se se potiri posse sperãt. & paulò antè, Totius Galliæ imperio potiri.

posse te illius regni potiri. Cic. 1. Epist.

Insula. Delphica Delos, Phæbea Rhodo. s. insula. Nam quanuis Delos ex terminatione possit esse fœmininum, libentius tamen adiectiuum respicit nomen generale. Virgil. Est in conspectu

spectu Tenedos notissima fama insula Plaut. Rud. Totam Siciliam deuoratum insulam. Vide, Vrbs.

Iter. Quo tendis, Quo pergis, iter. Lucan. Quo tenditis inquit? Virgil. Tendite iter velis. Sallust. Maturanere iter pergere. Valer. Flaccus lib. 4. Pergere iter. Stat. 2. Theb. Quo tendis iter.

Iter. l. via. Cice. Attico 6. Nos in castra properabamus, quæ aberant tridui. s. itinere vel via. Idem 12. epistol. Nunciatum esse quatriduo iter à Laodicea abfuisse. Idem Planco. quum abesset aliquot dierum viam. Idem 10. Epist. Biduiq; spatio abest ab eo. Cæsar. Cum tridui viam processissent. Idem libr. 6. Non longius biduo via aberant. Idem. 2. Ciuil. Biduiq; iter progressus. Liuius libro. 30. Zama quinque dierum iter ab Carthagine abest.

Iudices. Mittere in consilium (inquit Asconius) est perorare. Nam mittere iudices in consilium, est dimittere iudices ad sententiam dicendam, vbi allegatis omnibus argumentis, orator dixit: Dixi. Cicer. 3. Verri. Testibus editis, ita mittam in consilium, vt etiam, &c. Valer. Maxim. expressit libr. 6. cap. 2. Iam de tuo prius, quam de Manisij capite in consilio iudices mittam.

Iudicio vel iure. Sallust. Falso queritur genus humanum. s. iudicio. Terent. Sororem falso creditam, &c.

Lectus. Torus geniale lumen. Sat. 10.

Cicer. pro Balbo, Pompeij decretum iudiciũ de consilij sententia pronunciatum recognoscimus. Aduerbia in. O. debent omnino corripi, aliter adiectiua sunt nomina: vt imo: crebrõ, cito; sero. Cicer. pro Marcello: qd ei quidem merito, atque optimo iure contigit.

Lapis. Ouid. 3. Metam. Dextraque molarem Sustulit. s. lapidem. Statius libr. 5. Vastęq; sudes, fractique molares. Vide Dens.

Laudem. Cur mihi detrahis? s. laudem. Cic. Nec vera laus ei detracta. Horat. Neque ego illi detrahere ausim Hærentem capiti multa cum laude coronam.

Lex. Sallust. Iugurth. Per saturam sentẽtijs exquisitis. Sic Iulia, Oppia, Manilia.

Liber. Cic. Att. scriptum est in tuo annali, s. libro. Virg. Et vacet annales nostrorũ audire laborũ. Dicitur etiã lex annalis & annale tempus.

Liber. Diurnus aliquando accipitur pro libro in quo singulorum dierum rationes notantur. Iuuenal. Saty. 6. Et cedens longi relegit trãsacta diurni. Sueto. in Clau. Extat talis scriptura in plerisque libris, ac diurnis, titulisque operum. Vide Cibus.

Libelli. Pugillaris adiectiuũ est vt Vitelliani eborei, citrei, duplices, triplices, scilicet, libelli. vide Tabellæ.

Libra. Falluntur Grammatici qui credunt Pondo

do significare libram imo vero vbi est pondo, deest libra: vt si dicas: corona centum pondo, aut ille pondo deest librarum. Nam Romanis duplex erat libra (vt Galenus ait lib. 1. & libr. 6. de compositione medicamentorũ) altera ponderalis, mensuralis altera. Quum igitur ponderalem indicabant, addebat pondo: quum mensuralem, mensura. Liuius libr. 4. Decad. 1. Dictator coronam auream libræ pondo ex publica pecunia populi iussu in Capitolio Ioui donum posuit. Idem libro. 6. Decad. 3. Pateræ aureæ fuerunt CCIXXVI. librales ferme omnes pondo. Plaut. Pseud. Polaserpicij libram pondo diluunt. Idem. Rud. nec piscium libram vnam iam hodie pondo cepi. Idem Menech. Huic addas auri pondo vnciam. Plaut. Menech. Pondo duũm nummũm. Columell. libr. 12. ca. 20. item myrrhæ quincunx calami pondo libram, amomi pondo quadrans. ibid. cap. 57. Mellis adijcies pondo semunciã Delirat igitur Vallalib. 3. c. 13.

Linea. Ad incitas redactus sum, scilicet, lineas. vide Adag. Ad incitas. & Iosephum Scalig. In Varronem. 200.

Litera. In illis vocalis: cõsona, muta, liquida, deest litera. Vide Auis.

Literæ. Cicer. Attic. Et paulò post triplices remiseras. s. literas. Idem. Nam triduo abs te nullas

Universidad de Deusto
Biblioteca

aceperam. Idem lib. 7. epist. Quo mitterem, aut cui darem, nesciebam. Idem, acceperam autem à Lentuli triumpho datas. Tacitus in vita Agricolæ. Ne laureatis quidem gesta prosecutus est. Cliteris, sic & duplices, triplices. Vide Tabellæ.

Locus. Liuius libr. 1. Et castris in apertis positis. f. locis. Plaut. hic senex de proximo. Virg. compulerantque greges Corydon & Tyrsis in vnum. Idem. 3. Georgi. ex silit in siccum. & Sic positum in clauso linquunt. Plaut. Mostell. Ab humili ad summum. Plaut. Aulul. Nam compressit eam adolescens de summo loco. Valer. Maxim. libr. 5. in desertum loci. Iuuenal. Saty. 5. Primo fige loco sic dicimus. Primo, secũdo, quarto, quæ Grammatici ineptè aduerbia vocant. Vide, Sermo. spatium.

Loca. Auerna, supera, infera, inferna, secreta, rosaria, pomaria, tesca, æstiua, hyberna, adiectiua sunt: deest loca. Actius apud Varronem: Quis tu es mortalis, qui in deserta & tesca te apportes loca? Supera loca dixit Varro.

Locum. Cede maiori: concede præceptori, decede calori: tu mihi succedes. f. locum. Virg. in Bucol. Nec seræ meminit decedere nocti. Cic. De cedere furori tribunitio. Statius. Hortantur, ceduntque locum. Cice. 2. Natu. Deor. Videtur quasi locum dare, & cedere. Idem: in dãdo

& cedendo loco. Idem in toga candida. An oblitus es, te ex me, quum præturam peteremus, petisse, vt tibi primum locum concederem. Hinc fortè Iuuenalis Saty. 3. Hic vbi nocturnæ Numa constituebat amicæ. Idem Saty. 6. Nam si constituit. i. si venire ad constitutum locum decreuit. Vide Lãb. Oda. 6. lib. 2. Virgil. Magnis Circẽsibus actis, f. ludis. sic Megalesijs, sæcularib?, funebribus, vid. Sacra.

Terent. Heaut. Aut quum venundo, dixero & constituero. Idem eun. Locus, tempus constitutum est. A

Ludi.

Terent. Eunu. Quo pacto ex iure hesterno panẽ atrum vorent, Donatus supplet maceratum, vel emollitum, vel madidum. Frequens est hic loquendi modus apud Plin. & Cornelium Celsum: vt, radix ex aceto, offa ex vino.

Macerat us.

Horat. Ibis Liburnis inter alta nauiũ Amice propugnacula. Amice magne. Curius ad Cicer. sed amice magne noli hanc epistolam Attico ostẽdere. Iuuenal. Magni delator amici. Idem: Calcas coniugis vrinam magnos visurus amicos. Vide Turneb. libro. 2. capit. 24. Aduersar.

Magnus.

Vitandi omnis causa multa subticebant antiqui: è quibus illa sunt præcipua: Caue tibi, timeo tibi, metuo à te, de te, pro te. f. malum, vel damnum, vel incommodum. Plaut. Mostell. Lubet cauere malam rem. Ibidem, Tamen malum metuunt. Cic. 1. Orat. Quam sit bellum cauere malum. Alij etiam accusatiui

Malum.

Cauco. 97. a.

Metuo. 102. a.

Universidad de Deusto Biblioteca

tiui frequenter adhibentur. Ridiculi sunt Grammatici qui hæc verba nunc actiua, nunc neutra faciunt, & multarum (vt vocant) specierum. Ineptit igitur Valla libr. 3. cap. 45.

Manus. Dextra, sinistra, læua adiectiua sunt, scilicet manus. Catull. Non belle vteris manu sinistra. Cicer. Cum læuam manum admouerat. Plaut. Menech. Demam hanc coronam, atque abijciam ad læuam manum. Sueto. Nerone. Dextra manu Pythiam. Vide Pars.

Mare, vel æquor. Adagium. In tranquillo est, & Tranquillo quilibet gubernator esse potest, scilicet, mari. Virgil. Terris iactatus & alto. Idem, Et cœrula verrunt. Plautus cistell. Tranquillo mari. Georg. 4. Et se iactu dedit æquor in altum.

Membrũ. Plin. libro. 10. Cuniculis auertit genitalia. Idem, Vulpis masculæ genitale. s. membrum. Ouid. 2. Amorum eleg. 3. Qui primus pueris genitalia membra recidit.

Melodia. Musica nomen est adiectiuum, vt Rhetorica, & Grammatica, deest igitur Melodia, ex Arist. lib. 1. Polit. in princip.

Mensis. Nomina mensium faciunt Grammatici masculina, sed falso, adiectiua enim sunt, deest mensis. Idem sentit Valla in Raudensem. Sed accipe testimonia. Cicer. Attico, venio nunc ad mensem Ianuarium. Martial. libro. 10. & Mense nouo Iani, & libr. 12. Iani mense. Horatius.

ratius. Qui dies mensem findit Aprilem. Adag. Mense Maio nubunt malæ. Iunius dictus quasi Iunonius. Varro. Fanum Fortunæ dedicauit Iunio mense. Martial. libr. 12. 32. O Iuliarum dedecus Kalendarum. Idem libro. 6. 59. Mense vel Augusto. Idem libro 10. 87. Octobres age sentiat Kalendas. Horatius. 1. Epist. Sextili mense caminus. Idem Septembribus horis. Cicer. Attic. libr. sexto. Quum Iunium mensem consumpsissem. Ibidem libro primo. mense Septembri. Varro, cuius feriæ Octobri mense. Adag. October equus, apud Festum. Cicer. Nauiges de mense Decembri. Horatius: Age libertate Decembri Vtere. Idem. 3. carmin. Quum tibi Nonæ redeunt Decembres. Martial libr. 5. 18. Decembri mense.

Pendeo animi, discrucior animi, infelix animi, Bu Mens. 48. a.
læus asserit Græcas esse formas: quod ego non inficiarer, si ille fateretur deesse præpositionem E K, quæ genitiuum regit. Sed placet potius ad antiquam consuetudinem recurrere, quæ duo hæc nomina Mens & Animus copulabat vt, discrucior mente vel mente animi. Catullus ad Ortalum. Nec potis est dulceis Musarum expromere fœtus Mens animi. Plaut. Cistell. Nullam mentem animi habeo, vbi sum, ibi non sum, vbi non sum, ibi

Universidad de Deusto Biblioteca

est animus. Idem Epid. Pauor territat mentem animi. Lucret. libr. 3. Denique cur animi nunquam mens consiliumque Gignitur in capite. Idem libr. 4. Nec ratione alia, cum somnus membra profudit, Mens animi vigilat. Idem lib. 5. Animi vix mente videmus. Idem libro. 6. Perturbata animi mens in mœrore metuque. Virgil. 4. Æneid. isque amens animi. scilicet, mentem vel EK.

Idem lib. 1. Nec me animi fallit Graiorum obscura reperta cet.

Mensa, vel tripus. Martial. libr. 12. Argentum atque aurum non simplex Delphica portat. Politianus in Rustico. Nec Maurusiacos pulchræ testudinis orbeis Delphica sustentat, scilicet, mensa. Valer. Max. lib. 4. cap. 1. Extracta deinde magni ponderis aurea Delphica mensa. Cicer. Verr. 6. Mensas Delphicas è marmore, crateres ex ære pulcherrimos abstulit.

107. b.

Mētio, vel recordatio. Cicer. Quum illius diei venit in mentem. scilicet mentio vel recordatio. Valla libro. 1. cap. 15. sic ait: vbi quidam volunt accipi genitiuum pro nominatiuo: mihi potius placet subintelligi conditio, status, qualitas illius diei. Hæc ille. Sed melius intelligitur recordatio vel memoria. Huc refer omnia verba memoriæ: vt memini, recordor, obliuiscor, si genitiuum habeant, vt meminituorum consiliorum, scilicet, recordationem, vel Græco more deest, EK.

47. 107. b.

Trita

Trita sunt illa. Altus septem pedum, decem pedum profundus. s. mensura. Lentulus in episto. Cic. Naues onerarias, quarum minor nulla erat duûm millium amphorarum. Mensura.

Triarij, hastati, pilati, lancearij, sagittarij, ferentarij, peltati, cetrati, &c. s. milites. Milites.

Horat. Saty. 1. Millia frumenti tua triuerit area centum, scilicet, modiûm: medinnorum supplet Porphyrio. Modiûm.

Quum dicimus, Quo pacto istud fiet, intellige, Modo, idest quo pacto modo? nam pactus adiectiuum est. Item quum dicimus: Qui fieri potest, sub. modo vel pacto. Nam qui in sexto casu adiectiuum est, vt semper. Plaut. Aulul. Aut thure, aut vino, aut aliqui semper supplicat. Idem Stic. Quadrigas qui vehar. Sic dicimus inueniam viam, quomodo me expediam. Plaut. Epid. Ipsi hi mihi dant viam, quo pacto à se argentum auferant, id est, qui. Terent. Pro se quisque facere, quo mihi illam lenirent miseriam. i. qui, Grammatici exponunt, quo prout: frigide, vt omnia. Horat. Quo pessime pacto? Modo, vel pacto.

Vide Gulgonius, vide doctrine

Horat. Quur me funesto properent arcere veterno, scilicet, morbo. Catull. Non est sana puella, nec rogate, qualis sit, solet hæc imaginosum, sub. morbum pati. Morbus imaginosus est phrenitis. vide Hieron. Mercurial. varias. Morbus.

Dare

Munus. Dare gladiatorium.sub.ludum, vt notat Asco. Prædianus ex Philip. 9. & lib. 2. epistol. ad Attic.

Mortem. Iuuenal. Magnus cloisobit, & formidatus Othonis, scilicet, mortem. Virgil. Queis ante ora patrum contigit oppetere, scilicet, mortē. Terent. Ea obijt mortem. Cicer. pro Mil. Primum illud vulnus accepit, quo teterrimam mortem obiret. Virg. Morte obita. Cic. 1. Diuinat. Æquius esse censuit, se maturam oppetere mortem, quam, &c. Idem. 1. offic. Aiax traditur millies mortem maluisse oppetere, quam, &c. Mortem occumbere, passim legis.

Mons. Altus Ossa, præaltus Ida, igniuom Ætna, s. mons. Item Auentinus, Palatinus, Quirinalis, Viminalis. Cretea Ida dixit Ouidius secutus terminationem. & Lucan. libro. 1. Siculæ Ætnæ ora.

Moré, vel ingenium. Terent. And. Optime hospes pol Crito antiquum obtines, vbi Donatus per ellipsim supplet morem vel ingenium. Plaut. Mostell. Antiquum obtines, hoc tuum, tardus vt sis. s. ingenium. Teren. Hecy. At tu Æcastor moré antiquum atque ingenium obtines. Idem. Eunuc. Non cognosco vestrum tam superbum. Vbi Donatus: subaudiamus, vel ingenium, vel animum, vel morem, vel institutum.

Vir-

Virgil. 5. Æneid. Centauro vehitur magna. s. naui. Vide Auis. Nauis.

Plaut. Asinar. Quo hanc celocem confer. s. nauem. Celox enim à celeritate adiectiuum est. Plat. Pœnulo: obsecro hercle operam celocem hanc mihi date. Varro. Nautæ remiuagam mouent celocem. Apuleius. Qui celocem regere nequit, onerariam petit. Liuius libro. 7. Decad. 4. Naues quinqueremes celoces. Ibidem. Naues longæ. 160. celoces. 12. Huc adde Liburnicas, prætorias, rostratas, triremes, quadriremes. Cæsar. 2. Ciuil. Conspicatæque naues triremes duæ nauem. D. Bruti. Idem. 3. ciuil. Naues quæ triremes duas, quas Brundusij faciendas curauerat. Horat. Ibis Liburnis inter alta nauium. s. nauibus, & libro. 1. Oda. 37. Deliberata morte ferocior: sæuis Liburnis, scilicet, inuidens deduci, &c. sic enim legunt Victorius & Lambinus. s. nauibus. Nauis.

Soluit è portu, conscendit statim, appulit ad portum, scilicet, nauem. Plaut. Mercat. cōfestim nauim soluimus. Iuuenal. Saty. 6. Durum est conscendere nauim. Ci. Haberetque in animo nauem conscendere. Cæsar. 1. ciuil. Milites silentio naues conscendere iubet. Val. Max. lib. 1. c. 7. Quum ad litus nauem appulisset. Ouid. Certus es Ænea cum fœdere soluere nauem. Græc. βαν. Nauem.

Ibid. Pompeius fuit nocte ad nauem conscendit

Nego-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Plaut. Pœnul. Id negotium institutum est

Negotiũ. Negotium sæpissime idem est quod Res, Græce PRAGMA siue CHREMA. Græcè & Latinæ desideratur in ottim neutrali adiectiuo. Virgil. Paruóque potentem Fabricium. Terent. Aliena vt cures. Cicer. 4. Verr. A quo mea longissime ratio, &c. Vbi Asconius. A quo, à qua re, à quo negotio. Teren. Adelph. act. 3. Vt iam hoc sit modo defunctum. Vbi Donatus supplet Negotium. Valer. Max. Læta quidem & prospera negotia. Cic. libro. 15. Epist. 1. Ad tanti belli opinionem, quod ego negotium, &c. Plaut. Casina. Tinieo hoc negotium. Horat. 2. serm. Aliena negotia curo, Excussus proprijs. Idem, Fortunæ sæuo læta negotio. Plaut. penul. id negotium institutũ est. Cicer. Attic. Magnum negotium est nauigare. Valer. Max. libr. 3. c. 7. Vt de frumento emendo, atq; ad id negotium explicandum. Sic dixit Cic. libr. 12. ad Attic. Vnam rem ad me scripsisti. Sic Teste lupus stabulis: malum videtur esse mors: tua refert: nostra non interest. f. negotia. Sic strata viarum, abdita rerum, opaca domorum, pessima numerũm: ad sacra vatum, Beata Seraphim.

Idem. lib. 6. c. 6. Crediderim tuam ipsam fidem Summa negotia speculantem.

Carnpedre Parca seruo pingue

130. a.

64. a. Negotiũ. Deest & in neutrali relatiuo: vt, Virga tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt. Item Lunam & Stellas, quæ tu fundasti. Nec in hac parte audiendi sunt Grammatici cum suam

Plin. lib. 18. c. 35. Nube grauida candente quod vocant inepta tempestate albam, grando. cat.

inepta syllepsi, Teren. Qui habet salem, quod ante est, f. negotium. Vide Syllepsin.

226. a.

In illis quæ vulgo vocantur aduerbia comparatiua: vt, melius, peius, breuius, doctius, &c. f. negotium: vt Doctius scribit Cicero quam Cato. i. KATA doctius negotium. Hoc apud Græcos vulgare est. Vide Hellenismum.

Negotiũ.

41. a.

138. a.

Non est quod agas gratias. i. non est negotium ob quod agas gratias. Plin. lib. 2. 63. Ob hoc quod. Nam dictio (quod) vbiq; locorum est relatiua: vt, quod scribis de pecunijs, parata sunt. i. Respondeo ad illud negotium, quod scribis de pecunijs. Ita Thom. Linacer. Plaut. Paucis est quod te volo. f. negotium. Ter. And. Quo equior sum Pamphilo. i. in quo.

Negotiũ.

221. b.

143. a.

Quid rerum portas? f. negotium. Passum enim est quod aiunt quid, id, aliquid esse substantiua, regereque genitiuum, nam adiectiua sunt & genitiuus regitur à nomine subintelleto negotium, etiam si dicas: quid negotium negotij. Et esse adiectiua multa probant testimonia, sed accipe paucа. Plaut. Pseud. Sed quid est tibi nomen? Terent. Nam Andriæ illi id erat nomen. Valer. Maxim. libro. 4. Nullo ad id negotium accedente. Teren. Imo id genus hominum est pessimum. Valer. Maxim. libro. 4. cap. 1. Non fore vt postea id officium ab illis præstari posset. Plaut. Menech.

Negotiũ.

Cic. Att. Idq. faciunt quibus res nostra curæ sit.

Nisi

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nisi occupo aliquid mihi consilium.

Negotiũ. Moris est, pessimi exempli est, nõ opis est nostræ. S. negotium, ita est. S. negotium. Plaut. Mil. Ita negotium est. Vide Res.

Negotiũ. Horat. est, vt viro vir latius ordinet arbusta. Idem. Non est, vt copia maior Ab Ioue donari possit tibi. Teren. Adelph. Si est, factu rus vt sit officium suũ. Idem. Hecy. Nam sæpe est, quibus in rebus alius ne iratus quidem est. Idem Phorm. Sin est, vt velis illam manere apud te. S. negotium.

Negotium loco infinitiui. In participijs neutralibus deest negotium. i. infinitum ipsius verbi: vt, lectum est, legendum erit. i. hoc negotium quod est legere, lectum est. vide supra in Regulis generalibus.

Nũciũ. Renunciare vitæ. S. nuncium. Suet. Galba. 11. Non multum abfuit quin vitæ renunciaret. Quintil. Mea quidem sententia ciuilibus officijs renunciab t. S. nũcium, vel repudium. Plaut. Aulul. Is me nunc renunciare repudiũ iussit tibi. Æneid. 11. sed gnato manes perferre subimus. S. nuntium.

63. Numerus. Cic. Mario libro. 7. Sed eo vidisti multum, quod præfinisti, quo ne pluris emerem. i. numerum, quo numero ne, &c. Liuius libro. 4. Dec. 4. cautum erat, quo ne plus auri & argẽti facti, quo ne plus signati & æris domi haberemus. Suetonius in Iulio. 10. Cautum est de nume-

numero gladiatorum quo ne maiorem cuiquam habere Romæ liceret.

Quaternarius, quinarius, denarius, adiectiua sunt Charisio, in quibus aut deesse nummus: aliquando intelligitur numerus. Numus vel numerus.

Cuellana, Basilica, Iuglans, Pinea, Persica, scilicet, nux. Virgil. Castaneæque nuces. Plinius libr. 15. cap. 22. Nuces iuglandes, quæ & regiæ dictæ sunt. Nuces pineæ. Martial libro 2. Ibid. Nux Persica. Nux.

Terent. Eunuch. Ego limis aspecto sic per flabellum clanculum. Vide Donatum, scilicet, oculis. Plaut. Bacch. viden limulis vt obsecro intueantur. Idem Mil. Aspicito limis oculis. Plinius libr. 8. capit. 16. Nec limis intueantur oculis. Oculis.

Regis est gubernare, patris est filios erudire, vel regium est, & patrium est. S. officium, munus, negotium. Terent. And. Neutiquam officium esse liberi puto. Cic. Oratoris officium est de ijs rebus posse dicere, quæ res, &c. Idem. 1. Orat. Oratoris officium est dicere ad persuadendum accommodate. Idem. 1. Offic. Est igitur proprium munus magistratus. Terent. And. Nunc tuum officium est, has bene vobis nuptias. Idem Adelph. Meum officium facio. Idem Phorm. Isthuc viri est officium. Plaut. Mostell. Matronæ non mere Officiũ vel Munus. 48. a

Cic. Offi. peregrinum officium est. eat ibid. lib. 1. est igit proprium munus magistratus. eat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tricum est vni inseruire amanti. Idem Cassi. Non Matronarum est officium, sed meretricum. vide Opus.

130. a. Officia. Regis interest gubernare, tua interest docere, scilicet, officia. i. est inter officia regis. & inter officia tua. Tunc enim interest, cum positum non est, vt notauimus in constructione præpositionis. Hoc sentit Cæsar Scaliger, hoc Cælius Calcagninus in Epistolis.

Operæpretium. Terent. Adelph. Scire est liberum ingenium atque animum. Sic dicimus. Videre est, cerne re est, si operæ pretium. Cic. 4. Fin. Operæ pretium est considerare. Terent. And. Audire eorum est operæ pretium audaciam. Vide Protestas.

Opera. Rhetorica, Bucolica, Georgica adiectiua sunt, in quibus deest Græcè ἔργον. i. opera. Vt opera physica, in rhetoricis, in georgicis.

244. A. Opus. Cic. in officijs: Est igitur adolescentis maiores natu verereri. i. opus, munus, vel officium. Idem pro Archia: Sed enim hoc non solum ingenij, ac literarum, verum etiam naturæ, atque virtutis fuit. Quintilianus libro 12. capit. 3. Cognitionis sunt enim, non inuentionis, & paulò inferius. Sed etiam si nosse quid quisque senserit, volet, lectionis opus est. Idem Munus, & officium. Illud Planci in Epistolis Ciceronis libr. 10. malè intelligitur à Grammaticis sed aliquantum nobis temporis, & magni laboris, & multæ impensæ opus fuit. Putant enim opus regere genitiuum. Sed hos genitiuos regit à particula aliquantum, quis non videt. Hic in Apulei, libro 9. corrupto legitur: Sed mihi operæ eius opus est: pro operæ. Ergo opus hic pro negotio, vel labore sumitur, quasi dicat opus, & negotium fuit, & temporis & laboris, & impensæ. Sic Ouid. Non minor est virtus quam quærere, parta tueri: Casus inest illis, hoc est artis opus. Item negotium & labor artis. Nbi ait: Non fuit hoc artis, sed pietatis opus. Plant. Mihi hæc fuit id videndum, id vim doctiest opus. vide, Opus in vnius vocis capitis.

Oppidum. Horat. Aptum dicet equis Argos, ditesque Mycenas. Idem, impositum saxis late candentibus Anxur. Virgil. Altum Præneste, Oppidum, & oppidum ita passim exprimitur, à Plinio præcipuè, vt superuacuum sit indicare. Solet illo etiã connongere multas ciuitates, deinde subdit in plurali: ciuitate à Romanis donata, vel libera, vel stipendiaria. f. oppida.

Oratio. Prorsi, non versibus scribit, scilicet, orationes. Prorsa (vt ait Donatus) à prorsus dicitur, non prosa quasi profusa. Prorsum antiquitus rectum appellabant: Vide prorsi limites, apud Festum. & Prorsam deam vocabant quæ

Ornatus vide Plundius a. nn. 246. B.

Vel, dic: O tempus fuit opus magno labore. Ouid. 13. Metam. Opus magnæ artis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rectos partus educeret. Esse adiectiuum hinc collige. Colummella libro. 10. in præfat. Prosa oratione prioribus subnectentur exordijs.

Ortus, oriundus, natus. Vir claris natalibus: homo loco obscuro. Ortus vel oriundus, vel natus ex. Ide, Liuius libro. 1. Turnus Herdonius ab Aricia. Sic in sacris Ioseph ab Arimathia. Sic dixit Virgilius: Pastor memorande ab Amphriso.

Ostium. Postico falle clientem, scilicet, ostio: posticus enim adiectiuum est. Persius: Posticæ occurrite sannæ. Plinius: Postica pars mundi. Posticus vicinus, & Posticum ostium apud Festum. Vide Pars.

Oua. Gallinæ vel aues incubant, scilicet, oua Plinius, oua incubari intra decem dies edita vtilissimum. Idem, Quarto die postquam cœpere incubari.

Oues. Virgil. Centum lanigeras mactabat rite bidentes, scilicet, oues. Idem. Non insueta graues tentabunt pabula: fœtas, Nec mala vicini pecoris contagia lædent. Sic enim hæc dispungo carmina. Vide Rastrum.

Pacto, vide Modo.

Pars. Plaut. Vt decimas solueret Herculi. Cicero pro Flac. Nec Herculi quisquam decumam vouit vnquam. Sic antica & postica. Sueto. Othon. Postica parte. Cato in versiculis. Fronte capillata, Postica occasio calua. Sic enim legendum est, scilicet, parte postica. Ar-

Vide Vestum, postimum, postici, vatio long.

nob. lib. 5. ex parte postica.

Pars. Quadragesima, Quinquagesima, Septuagesima. Sueto. Vesp. Publicanum quadragesimæ in Asia egit. Idem. Calig. 40. pro litibus, atque iudicijs vbicunque conceptis quadragesima summæ, de qua litigaretur, exigebatur. Plin. libr. 14. capit. 20. cocti parte quadragesima.

Parte. Adnitar pro virili, age pro virili, scilicet, parte. Cicer. 13. Phil. Plus quam pro virili parte obligatum puto. Tacitus in vita Agricolæ: pro virili portione. Cicer. 5. Verr. Plus etiam, quam pars virilis postulabat. Apuleius. 7. Meta. Pro sua parte. Sic dicimus, pro rata, scilicet, parte, vel portione.

Partes. Cicer. Et si vtrique primas, priores tamen deferunt Lælio. Idem, Cui primæ sine controuersia deferebantur. Columella libro. 10. Mustum quam dulcissimi saporis decoquitur ad tertias. Cicer. 3. ad Q. Fratr. Tibi istius generis in scribendo priores partes tribuo, quam mihi. Terentius: Non posteriores feram, scilicet, partes. Terentius: Primas partes qui aget, is erit Phormio. Horat. Ne forte senilis mandentur iuueni partes, pueroque viriles.

Cæsar de Britannia, Huius est longitudo lateris (vt fert illorum opinio) septingentorum passuum.

rum millium, scilicet, passuum. Horat. Milia tunc prausi tria septimus. Cicero. Cicero Rosa qui erat ab oppido millia passuum circiter tria.

Peccatum. Ignosco tibi, scilicet, peccatum. Virg. Parcunt si Tartara possent. Peccatum ignoscis.

Pecuniæ. Quintil. libr. 4. In simulari repetundarum. Tacitus lib. 4. Postulare aliquem repetundis. Valla lib. 1. cap. vltim. in hoc gerũdio, et ipse vocat, nescio quas ineptias texit. Participium est, quod cum suo substantiuo. Cicero pro Milone pro Cluentio. Ferri lege pecuniarum repetundarum. Idem. 6. Verr. Ferre legem de pecuniis repetundis. Idem pro Cluent. Ab aliquo rationem repetere de pecunijs repetundis. Sic in expensis, & impensis.

Porta. Iuuenal. Substitit ad veteres arcus, madidamque Capenam, scilicet, portam. Sic Collinam, Viminalis, &c.

Pretio. Non minoris, nec pluris, sed tanti quanti tu emi, scilicet, pretio integrum erat. Tanti æstis pretio emi. vide Æs. Hor. 1. Serm. Vnius abis. Nõ vnquam pretio pluris licuisse. Plaut. Epid. Quanti emi potest minimo. Et paulo post. Ad quadraginta fortasse eam posse emi minimo minas. Liuius libro. 2. Decad. 1. Hic modus magis placuit, quum pretio minor redimendi captiuos copia fieret. Plaut. Mer-

nech. Ego tibi redimiam bis tanto pluris palam. Martial. libr. sexto. Paruo quum pretio diu liceret. Valla libro. 3. capit. 1. docet licere dicere: emi magno, & magno pretio, non autem magni pretij, sed magni tantum. Recte quidem ille, sed causam ignorauit huius locutionis. Ea vero est hæc: in verbis pretij (si sit genitiuus) à nomine pretio regitur: vt, emi magni, scilicet, pretio. Ouid. libr. 1. Amorum. Et pretium, quanti gaudeat ipsa, facit, scilicet, pretio. Terent. Eunu. Quid facias, nisi vt te redimas captum quam queas minimo, si ne queas paulò, at quanti queas. Quum vero dicis: emi equum magni pretij, alia res est: non enim significatur emptio, sed laus. Terent. Agrum in his regionibus meliorem, neque pretij maioris nemo habet. perinde est ac si dicas: est homo magni ingenij.

Pretium. Persius. Lunai portum est operæ cognoscere ciues, scilicet, pretium. Vide Operæ pretium. Plaut. Cass. Dum mea facta itero, est opus auribus accipere. Valer. Maxi. libr. 1. c. 6. Non est operæ inter patrem & filium, &c.

Placenta. Plaut. Persa. Quasi iuream esse ius decet collicum; sic enim est legendum. Cato. cap. 82. Rusti. Sphæritam sic facito. s. placentam.

Potestas. Virgil. Nec non & Tityon terræ omnipotentis aluinum Cernere erat. s. potestas, vel

Universidad de Deusto
Biblioteca

datum, vel concessum. Vide operæpretium. Idem. Non fugis huic præceps dum præcipitare potestas. Plin. lib. 5. cap. 23. Non est fateri, rerum natura largius mala an remedia genuerit, & cap. 37. Suspendio ac fame necatur, aliter non est occidere. Idem lib. 9. cap. 31. Tanta velocitatis vt consequi non sit. Virgil. Bucol. Tu procul à patria: nec sit mihi credere tantum. Huiusmodi locutiones innumeræ sunt apud Plinium, sed Valla in Raudensem illas damnat, sed fallitur.

Porcelli. Porcelli quum lactari desierunt, nefrendes dicuntur, eò quod fabam nondum frēdere, id est frangere possunt. Varro. 2. Rust.

Prædium. Venit in Tusculanum, Pompeianum, Perusinum, suburbanum. s. prędium, vel agrum, vel rus.

Præditus. Vide Affedo 172. b. Vir magna doctrina, sed pravis moribus. s. præditus. Donatus supplet natus. Terent. Ita dissimili argumento sunt factæ. Cicc. 1. Verr. Homo singulari cupiditate, audacia, scelere præditus. Falsum igitur est, partes corporis & animi poni in ablativo vel genitivo. Nam vir magna doctrina. s. præditus. Vir magnæ doctrinæ possessive dicitur. Terent. Hecy. Ego sum animo leni natus. Vide Donatum.

Propositū. Cic. Quū in animo haberē nauigādi. s. propositum, mentē, volūtatem. Valla lib. 1. c. 25.

Infans,

Infans, à non fando adiectiuum est. i. puer, vel puella. Falluntur qui hoc nomen cominune duobus appellant. Horat. Infans namque pudor prohibebat plura prosari. Ouid. in Ibin. Gutturaque imbuerunt infantia lacte canino. Horat. lib. 2. Saty. 5. Seu rubra canicula findet Infantes statuas. Cic. pro Sylla. Quū puerorum infantium veniebat in mentem. Idem. 2. Orat. Nutrices infantibus pueris in os inserant. Val. Maxim. lib. 1. cap. 6. Puerum infantem semestrem in foro boario triūphū proclamasse. Puer, vel puella. Tacit. 2. Infantibus liberis.

Terent. And. Ego postquam te emi à paruulo. s. puero. Plau. Sticho. Quia iam inde à pusillo puero ridiculus sum. Idē. Merc. à puero paruulo. Puer.

Iuuenal. Viue bidentis amans. s. rastri, vel ferri. Nam bidens, tridens, quadridens adiectiua sunt. Cato. c. 10. Rust. Rutra quinque, rastros quadridentes duos. Virgil. 2. Georg. Et duros iactare bidentes. Idem in Ciri. Ferroq; manus armata bidenti. 5. Æneid. Rostrisque tridentibus, sic enim legi debet, non stridentibus. De Neptuno metaphorice dicitur, rastrus tridens, pro sceptro. Virg. Leuat ipse tridenti. Idem. Non illi imperium pelagi sæuumque tridentem, sed mihi sorte datum. Poteris autem si libet, quum de Neptuno dicitur, sceptrus. Rastrus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ptrns, vel sceptrum supplere. Vide oues.

Ratio, vel res. Horat. Ad summam sapiens vno minor est Ioue. Virg. Hæc summa est, naniget. s. ratio. Varro lib. 5. Ling. Ideo ratio putari dicitur, in qua summa sit pura. Cicer. 2. Philip. Quod quidem erat magnũ de summa re dissentientes, sic in expensa, & impensa.

Rationes. Iuuenal. Saty. 7. Sic Pedo conturbat, Matho deficit. Martial. Conturbabit Attas, s. rationes. Cic. Quinto fratri. Ad quem ego rescripsi nihil esse quod post has arcæ nostræ fiducia conturbaret. Conturbare est seruorum aut trapezitarum, cum rationibus credici patria non facere se sperant. Hispane Alcarse.

Res. Paupertas est laudanda: nauitia est vituperanda. s. res. Nam adiectiuum non respicit substantiuum si verbum in medio sit. Verbi gratia: Mors est bonum, & mors est bona: illic deest negotium, hic res. Ideo enim sunt. Vide Negotium.

Res. Bene est, bene habet, bene procedit, bene vortat, bene conueniebat inter eos. s. res. Terent. Adelph. Quæ res tibi vertat male. Vide Negotium.

Res. Virg. Non opis est nostræ. s. res. Cæsar lib. 1. ciuil. Docent sui iudicij rem non esse. Ibidẽ. Nec sui iudicij, neq; suarum esse virium discernere. s. res. Vide Negotium.

Cicer.

Cicer. 2. Philip. Tenesne memoria prætextatum te decoxisse. s. rem familiarem. — Rem familiarem.

In illis, post quam, antequam, mihi videtur deesse rem, vt in post quod, deest negotium, nisi malis deesse finẽ vt in hactenus? Vide finis. — Rem.

Solebant antiqui peregrè aduenientes sic rogare: satin salua res? Terent. Eun. Act. 5. sce. 6. Satin salua res? Liuius lib. 1. Dec. 1. Quærẽti quo viro, satin salua res? minime, inquit Lucretia. Idẽ lib. 10. satin salua res? inquit L. Volumnius. Plaut. Menec. act. 5. Salua sis, salua res. — Res.

Diales, Martiales, Quirinales, Salij, & in reliquis huiusmodi quis nõ intelligit, sacerdotes? — Sacerdotes.

Lupercalia, Bacchanalia, Terminalia. s. sacra. Vide Festa. Sed in Bacchanalibus Saturnales Indos intelligo vel dies. Vide Ludi. — Sacra.

Item in ille Virg. Cui faciam Vitula ofa.

Iuuenal. Saty. 6. Sunt qui tortoribus annua præstent. s. salaria. Suet. Tiber. Sed & peculio concesso à patre, præbitis q; annuis fraudauit per speciẽ publici iuris. Idem de claris Gram. de Palæmone. Quamquam ex schola quadringenta annua taperet. — Salarium.

Librarius adiectiuũ est, vt librariũ gummi apud Pli. & cella libraria. Cic. tũ id semper absolute dicit: vt mihi librariũ mittat. s. scriptor. Hor. in arte. vt scriptor si peccat de librario. — Scriptor.

Cic. Att. lib. 8. in ea Pompeij epistola erat in extremo. s. scriptum. Idẽ. Quod epistola libra — Scriptum.

rij

Universidad de Deusto
Biblioteca

rij manu est.f.scripta.Idem.Quæ quidē erant manu tua.f.scriptæ.Idem libr. 16. epistol.Tu istic,si quid librarij mea manu non intelliget, monstrabis.f.scriptum.

Securis. Virgil.Crebrisq; bipennibus instat.Ouid. Sæuamque inhibere bipennem. f. securim. Vide Festum,in anceps,& Nonium Marcell. in Bipennis,qui citat ex Varrone:Ferens ferream humero bipennem securim.

Sella. Lucanus lib.3.Prætor adest,vacuæque loco cessere curules.f.sellæ.Liuius lib.2. Sella curuli septies ac vicies sedit. Iuuenal.10. Atque illi sellas donare curules.

Seruus. A pedibus,à secretis.f.seruus,vel famulus, vel minister,Sueton.lib.1.Philemonem à manu seruum.Terent.Forte ibi huius video Birrhiam.f.seruum.

Seruus. Mart.Esse sat est seruum,iam nolo vicarius esse.Vicarius proprie est serui seruus. Paulus de nox al. actio.Si seruus tuus nauem exercuerit,eiusque vicarius seruus &c. Horat. Vtque sacerdotis fugitiuus liba recuso.Idem.Tu mediastinus.f.seruus.Idem lib.2.Satyr.7. siue vicarius est,qui seruo paret. Et Venales seruos intelligimus.Quinti.lib. 8.cap.2.Plaut.Aul. Etiam introduce vel gregem venalium. Et Nouitios.Varro.7.linguæ Lati.Etiam nouitij serui empti in magna familia.

Catullus.

Catullus. Quum subito adfertur nuntius horribilis.f.sermo,vel rumor.Cæsar: vt talem nuncium attulisse viderentur. Vnde Plautus in Milite,longinquus sermo, pro nuncio dixit.Aliquando intelligitur homo vt diximus ante.Sermones perferri tritum est. Sermo, vel rumor.

Horat.Callidus huic signo ponebam millia centum.f.sestertium. Sic in illis, debet decies,accepit centies. Sestertiū.

In dies,in naues,in milites,in viros.f.singulos.Horat. Mutatur in horas. Iuuenal. Horreat,inq; dies septeo is oderit horis. Plin. Cinnamo pretia quondam fuere in libras denarium mille.Cicer.& in illa,in dies singulos.Vide Vallam lib.3.cap.68. Singuli.

Puteolanus,Tarentinus,Iscus.f.sinus.Credideri in deesse sinus quū Adria effertur masculine. Nam vere sinus est, & ciuitas in ipso sinu Adria dicitur;sed effertur fœminine.Silius lib.10.Stat humectata Vomano Adria. Sinus.

Virg.Coeāt in fœdera reges.f.societatem. Cic.Vtinam societatem aut nūquam coisses, aut nunquam diremisses.Idem.Cum parua squilla quasi societatem coit. Idem pro Sext. Societas coitur.Idem Ruffo:ad cocundam societatem periculi. Societas.

Oriens,& Occidens participia sunt.in quibus absolutè prolatis intelligitur Sol. Cæsar, Sol.

1.Gall.

1. Gell. Spectant in Septentriones & Orientē solem Belge. Plaut. Bacch. Ante solem exorientem. Idem Menech. Nūquam ad solem occasum vidi. Plin. lib. 2. c. 19. Ante solē occidentem. Cicer. in somn. Quirin. reliquis orientis aut occasum versus vertamus partibus. & in 11. Tabul. Sol occasus suprema tempestas esto. Gell. lib. 2. c. 12. Post solem occasum.

Sol.

Plaut. Mostell. Hoc die cras tini quam bene rus est iuerit. Gell. lib. 10. cap. 24. & Macrob. lib. 1. c. 4. Satur. putant die crastini, die pristini, die proxim, die noni adverbia esse. Ego contendo deesse Solis. Vide Dies.

Solum.

Virgil. in Mbreto. Pauis erat terra frumenti pauper aceruus. Ibidē. Et terra condicerā. Ibid. 9. Scabrique defixa hastile. Ascil. 11. Semina & toto proiectus corpore terræ. Cicer. 1. Tuscul. dolent vulnera. Idē. Corpora multa vitis terræ iubant. Ouid. 2. Met. Quū velle terræ procubere. Plin. lib. 14. c. 21. Infodiuntur terræ tota. Apul. lib. 9. Ille terræ cōcidit. Iulius Rufinianus, Terræ, inquit, pro in terra positū est. Sed ego affero deesse solum: quia sæpe legimus apud Cicer. solo terræ, & sæpius apud Lucretiū. Sallust. Iugurt. Aliisq; generibus arborum, quæ humi arido, atque arenoso gignuntur. Sic legit Priscianus in calce lib. 8. & Aldusin Sallust. & intelligunt. Locō. Silius

lib. 1.

lib. 1. Adfigunt proni squalentia corpora terræ. Vide Terra.

Virg. In medio mihi Cæsar erit. s. spatio vel loco. Cæsar. 1. Ciuil. Atque in hoc fere medio spacio tumulus erat. Vide Locus.

Spacium.

Meruit sub Aiono bale. s. stipediū vel era. vide Vallā lib. 4. c. 1 10. Hor. Hic meret æra liber Sosijs. Ouid. 1. Amor. Iusse & in castris æra merere suis. Ibi. Nō decet in belles pro cōcipere Deos. Turnebi. 25. c. 18. scribit Donatiuū esse adiectiū, in quo subaudiatur stipediū. Cic. pro Mur. Meruisse vero stipediū in eo bello.

Stipendiū, vel era. 207. b.

Tabellæ olim à materia vel à numero foliorū nominabantur, vt eboreæ, citreæ, duplices, triplices. Erāt & laureatæ quas imperatores victoria potiti ad senatum mittebant. Ouid. 1. Amor. Ergo ego vos duplices rebus pro nomine sensi. Suet. Aug. Et Gallum prætorē in officio salutationis tabellas duplices vestē tēstas tenentē. Liu. lib. 9. dec. 9. Ad foros publicos laureatas tabellas populo ostēdit. Ibid. laureatas literas dixit. Apud Martialē tituli sunt pugillares citrei, pugillares eburnei, pugillares membranei. s. codicilli. Et Catull. dixit nostra pugillaria. s. codicilla vel epistolia. vide Literæ.

Tabellæ codicilli.

In duodecim quum legimus, facile tabulis intelligimus. Id adnotarūt Reuard. & alij. Cic. Discebamus pueri duodecim, vt carmē necessarium

Tabulæ.

rium, quas iam nemo discit.

Taberna. Sutrina, pistrina, medicina (teste Donato) adiectiua sunt, & deest taberna. Plaut. in medicinis, in sonstrinis, apud omnes edeis sacras. Idem Curcul. Sub veteribus. s. tabernis. Sub nouis Varro lib. 5. Ling. Lati. & Liuius lib. 2. & 25. Plin. lib. 25. cap. 12.

Tabernaculum. Augustale est ducis tentorium, ergo intelligetabernaculum. Quintil. lib. 8. c. 2.

Talis, & tãtus. Homo illiteratus, sed cui paucos antepo nas. s. talis. teste Laurentio, & Linacro. Item in Qualis, & Quantus, deest Talis, & Tantus.

Tecta. Penetrale quum absolute ponitur, tectum desideratur. Virgil. 1. Georg. Sæpius & tectis penetralibus extulit oua. Ideoq; Penetralia tecta.

Tempus. Terent. Hecyr. Illic non licebat nisi præfinito loqui. s. tempore, teste Donato. Terent. Andr. Propeadest, quum alieno more viuendum est mihi. Sic dicimus: Non ignara futuri. Sero sapiunt Phryges. Optato aduenis. Virg. Impius ex qun Tydides. Idem, Ex illo fluere spes Dardanum. Idem, Collecta fatigat ex longo rabies. Idem. Æneid. Tempore iam ex illo. Plaut. Mostel. velut hiemi messis magna, & apud Nonium, Hiemo curari. Cicero. Catil. 1. Quibus te breui tempore confectum esse senties. Horat. Lætus in præsens animus. Idem in

Cic. 1. Orat. Compre hendum breui s. sermone. Lab. contra Carif.

Virg. 11. Æn. Vota deûm primo victor solitebat Eoo, arte. s. tpore. inquit Serv. nam Eos, est aurora

ante. Et præsens in tempus omittat, Cicer. pro Balbo: Ante hoc tempus. Quid, ante expectatum? Idem. 1. Catil. Si minus in præsens tempus, at in posteritatem impedeat. Idem Verr. Breui postea mortuus est. Virgil. Per sudum rutilare vident. Idem, visæ sub obscurum Lunæ. Cicer. Horologium mittam & libros si erit sudum. s. tempus: nam sudum vocabant quasi sine vdo potest & deesse cœlum.

Vide Lambin.

Virg. 10. Nec longum tempus beat.

Post illa, postea, antea, præterea, ante hac, post hac vel post hæc, scilicet, tempora, vel negotia. Terent. Eunu. Tute. scis, post illa quam intimum habeam te. Cicer. post illa tempora quicunque remp. agitauêre. Sic quapropter, id est, propter quæ. Tempora.

Erit, quum fecisse nolles, scilicet, tẽpus. Virgil. Turno tempus erit magno quum optauerit emptum Intactum Pallanta. Cic. pro Milone: Erit, erit illud profectò tempus, & illucescet ille dies. Plaut. Aulul. Hanc domum multos annos est quum posideo, id est, est tempus, quum posideo multos annos hanc domum. ~~Horat. Præsens in tempus omittat. Vide Lambinum.~~ Tempus.

Domi bellique clarus, sub scilicet, tempore. Nã domi apud antiquos pro pace aut quiete vsurpabatur, vt sæpè apud Liuium. Nunc vero quum dicimus domi est, deest in ædibus, vt Tempore.

Apud. 1. Flor. vel belli cã. Cc vel domi dixi promisa. Vide artem. 20.

171. 6.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dixim⁹. Militiã belli dixit Columel. in præfat.

Tenens. Iouem lapidem iurare, in adagijs rectè explicat Erasmus, sed syntax in pauci intelligũt. Integrum est, Lapidem silicem tenentem iurare per Iouem. Verba Festi sunt: Lapidem silicem tenebant iuraturi per Iouem, hęc verba dicentes: si sciens fallo, tum me Diespiter, &c. sic Turnebus lib. 30. cap. 23.

Tentoriũ. Erat in prætorio. s. tentorio, vel tabernaculo. Nam prætorius vir dicitur, & nauis prætoria: vide Asc. Præd. 4. Verr.

Tentoria, vel pelles. Virg. Hic sęuus tendebat Achilles. Ouid. Illic Æacides, illic tẽdebat Vlysses, scilicet, tentoria vel pelles.

Terra, vel domus. Reliquit patriam. s. terram vel domum. Solinus cap. 22. Relicta domo patria. Plaut. Sticho: Quia vos in patriam domum redisse video. Virgil. Et patria decedens ponere terra. Sallust. Iugur. Exsul patria domo, solus. Idem Extorris patria domo.

Scribebat patria Varratum excedere terra. Matt. lib. 2.

Terræ, vel rura. Virg. Alternis etiã tonsas cessare nouales. s. terras. Alexãder Tyrum cõtinẽti annexuit. s. terræ. Nam sic dicimus imber cõtinens, labor cõtinens, & ædificia continẽtia. Quum Virg. dixit, Culta noualia, intellige rura. I. negotia.

Terra. Iacet humi, pone humi. I. in terra humi. Nã terra diuiditur in humum & aquam. D. Augustinus loquens de Varrone lib. 7. de Ciuit. Dei

Dei capit. 6. sic ait: Sed vt plures etiam introducat, adiungit mundum diuidi in duas partes: Cœlum & terram: & cœlum bifariam, in æthera, & aërem: terram vero in aquam & humum. Terra igitur latius patet quàm humus: etiam si idem Varro dicat in libris de lingua Lati. Terra, vt putant, eadem & humus. Nam hoc non ex sua, sed ex aliorum opinione dicit. vide Solum.

Sumpsit prætextã. s. togam. Cicer. 3. Verr. Neq; te tam commouebat, quod ille cum toga prætexta, quàm quod sine bulla venerat. Liuius lib. 4. Decad. 4. Toga prætexta. Toga.

Antiquitus ad nomina virorũ Rom. adhibebãtur tribus. vt C. Septimius Quirina. M. Oppius Terentina. s. ex tribu. Horat. Hic multum in Fabia valet, ille Velina. vide Asc. Præd. Tribus.

Virgil. 1. Æneid. In breuia, & Syrteis vrget. s. Vada. Seneca in Hercul. fur. Deprensus hæsit Syrtium breuibus vadis. Vada.

Ausonius. Fictilibus fama est cænasse Agathocleà regem. Iuuenal. Sed nulla aconita bibuntur Fictilibus. s. vasis, vel testis. Martial. Sic Arretinæ violant Crystallina testæ. Virgil. Vrgea suggeritur costis vndantis aheni. s. vasis. Valer. Max. libro. 4. capit. 3. Fictilia se in eius mensa vasa vidisse. Sic Corinthia vasa, vt Corinthia æra. sic etiam atramentarium Vas.

dicimus, scilicet, vasculum.

Ventus. Virgil. Creberque procellis Africus. s. ventus. Cic. 1. Natur. volucres angues vento Africo inuectas. sic Fauonius: Subsolanus, &c.

Verba. Terent. Quid multis moror? Idem, quid multis? Idem, Paucis te volo. s. verbis. Cic. sed hæc satis multa, vel plura potius. Terent. Dictum sapiẽti sat est. Cic. Tuo liberto pluribus verbis scriptas pridie dederam. Plaut. Cur. Respondit mihi paucis verbis. Ouid. Ego sum qui iussa per auras Verba patris porto. Vide Præire verba apud Adrianum Cardinalem.

Vester. Quum absolutè dicimus sericas, bombycinas, vndulatas, intelligimus vestes.

Via. Terent. Cur nõ recta introibas? Idem, Hac, illac circuncursa. s. via. Hactenus, quatenus, eatenus. s. via. Æneid. 5. Hac Troiana tenus fuerit fortuna secuta. Terent. Phorm. Eo recta via equidem illuc. Idem Heaut. Imo vt recta via rem narret ordine. Cic. Recta via perge in exsilium, vide Finis.

Via. Horat. Minus est grauis Appia tardis. s. via. Iuuenal. Dum peruolat axe citato Flaminiã. Cicer. 2. Catil. Aurelia via profectus est.

Via. Plaut. Casii. Si tu iubes inibitur tecum, scilicet, via. Virgil. Decus hoc inibit te consule ô Pollio. s. viam. Sic ineunte vere, ineunte ætate, scilicet, viam. Cic. pro Mura. Inite viam: præsto

sto aderat sapiens ille qui inire viam doceret: redite viam, eodem duce redibant.

Vinum. Ouid. 4. Fast. Præmia de lacubus proxima musta tuis, scilicet, vina. Mustum (inquit Nonius) non solum vinum, verum nouellum quicquid est, rectè dicitur. Neuius Gymnast. Vtrum est melius, virginem an viduam vxorem ducere? virginem, si musta est. Cato cap. 114. Rusti. In vinum mustum veratri atri manipulum conijcito. Plautus mustam iuuencã dixit. In nomine quoq; Merum deest vinũ. Virg. Hic duo ritè mero libãs carchesia Baccho. Deest & in illis: Falernum: Fundanum: Campanum: Massicum, Veientanũ. Petron. Arbit. vino etiam Falerno inundamur.

Vir. l. vxor Coniux meus, scilicet, vir. Coniux mea. s. vxor. Coniux enim (vt consors, & compar) adiectiuum est. Iuges (inquit Festus) eiusdem iugi pares, vnde & coniuges, & seiuges. Iniuges boues vel bestiæ (Macrob. lib. 3. ca. 5. Satur.) quæ nondum iugum passæ sunt. Apuleius. Quinque coniuges copulæ ijs ordinatæ vicibus attinentur. Idem. 7. Metam. Nec istud puduit me cum meo famulo, meoque vectore illo equo factum conseruum, atque coniugem. Iugales annos dixit Martial. libro 10. Virgil. in hortulo. Fœcunda vitis coniuges vlmos grauat.

Plin. lib. 8. c. 23. coniuga ferme iungantur.

Universidad de Deusto Biblioteca

Vir. l. vxor — Eadem est ratio in maritus & marita. s. vir, vel vxor. Maritus esse adiectiuum multa probant testimonia: legimus enim, Per maritas domos, thoros maritos, marita sacra, Venerem maritam, legem maritam. Catull. Vitis vlmo coniuncta marito, vbi vlmus masculine positum est. Cato in Rusti. Arbores facito vti bene maritæ sint. Plin. libr. 17. cap. 11. Maritas vlmos Autumno serere vtilius.

Viri, vel fœminæ. — Maiores, minores, optimates, magnates, primates. s. viri vel fœminæ. Cicer. Trebat. Optimates matronæ. Catull. Primores Argiuorum. Plaut. Stic. Ergo oratores populi, summates viri summi decumbent, ego infimatis infimus. vide Homines.

Vir, vel fœmina. — Pater tuus est bonus. s. vir: mater tua est optima. s. fœmina. Cicer. Matrem tuam optimam fœminam.

Vir, vel homo. — Horat. Dij bene fecerunt, inopis me quodque pusilli Finxerunt animi. s. virum, vel hominem. Sic in illis: Plato fuit magni ingenij, varijque doctrinæ: Aristoteles fuit diuersæ factionis. Suet. Cassium diuersæ partis conspexit. Hora. Notus in fratres animi paterni. Cic. Neq; te monere audeo præstanti prudentia virũ, neq; cõfirmare maximi animi hominẽ.

Virga. — Rudem accipere. s. virgam, id est libertate donari: vnde rude donatus: virga autem illa erat

erat rudis & impolita, alio nomine vindicta, seu festuca dicebatur.

Vitam. — In Agere, & peragere sæpè deest vitam vel ætatem, quod notius est quàm vt indicari conueniat.

Vrceus. — Aqualis & aquale, quod ad aquam pertinet. Plaut. Dato aqualem cum aqua. s. vrceũ. Varro: aqualis ab aqua.

Vrb. l. oppidum. — Narbo ex terminatione masculinum est, vt Sulmo, & Hippo vel Hippon. Sed barbara Narbo. s. vrbs. magna Tarẽtum. s. Vrbs. magnum Tarentum. s. oppidum. Plin. Cydnus Tarsum liberam vrbem procul à mari secans. Liuius lib. 7. Maced. De Solois vrbe quę in Cilicia est, egerunt. Idem libr. 3. dec. 1. Antium propinquam, & opportunam, & maritimam vrbem coloniã deduci posse. Plin. Volsinij, oppidum Tuscorum opulentissimum. Iustinus libro. 3. Byzantium nobilem & maritimam vrbem. Pomp. Mela. Non longè ab Ilio, vrbe fama excidio, &c.

Vrbs. &c. 48. a 8. — In nominibus vrbium, prouinciarum, & insularum (si sit genitiuus) deest vrbs vel oppidum, prouincia, insula vel locus: vt Romæ natus, Ægypti nutritus, Siciliæ sepultus. Neque enim vera docent Grammatici quum ex hac doctrina nomina prouinciarum, & insularum excludunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Varro libr. 1. cap. 7. Rust. Itaque, Cretæ ad Cortyniã dicitur platanus esse. Cice. in Verr. Siciliæ quum essem. Idem Att. Quum Corcyræ epulati essemus. Virg. 3. Æneid. Aut Cretæ iussit considere Apollo. Val. Max. lib. 4. ca. 1. Duos egregiæ indolis filios suos à Gabinianis militibus Ægypti occisos cognouit. Sallust. Iug. Romæ, Numidiæque facinora eius memorat. Sed iam quod desiderari contendimus ostendamus. Cicer. pro Flacco: Num honestior est ciuitas Pergamena, quam Smyrnæ? Idem Atti. libr. 5. In oppido Antiochiæ. Idem. 4. Philip. Albæ constiterũt, in vrbe opportuna. Idem pro Arch. Antiochiæ, loco celebri. Idem pro Rabir. Sed Neapoli, in celeberrimo oppido. Idem. 7. Verr. Cuius duo fana duabus in insulis posita sociorum Melitæ & Sami. Homer. 6. Odyss. κατὰ ἄστυ Ἰθάκης. Virgil. Quis Troiæ nesciat vrbem? Idem vrbẽ Pataui, & vrbẽ Butroti dixit. & 6. Æneid. Mediamque per Ellidis vrbem: sic enim legendum non mediæque. Palladius: in oppido Cumarum. Sed si licet dicere (vt Scaliger annotauit) vrbs Spartana, & oppidum Tarentinum, cur non licebit, vrbs Spartæ, & oppidum Tarenti? Cur etiam non dicam: Natus est Toleti celeberrima Hispaniæ vrbe? Virgil. Æneid. 10. Hic locus vrbis erit.

Virg. Non Libya; non ante Tyro Cæsar. 68. 13 vrbi nude.

Apul. lib. 2. Thessaliæ cõspicue

Vide 22. 6.

Ios. Scaliger in Eclog. Virg. Alma Chimæreo Xp. l. Supp. vrbs.

Cicer.

Cicer. omnino semissibus magna copia est. Vsura. s. vsuris. Sic dextantes, besses, centesimæ.

Consulo tibi, prospicio tibi. s. vtile, vel commodum. Cicero in passiuo dixit: Ego tibi ab illo consuli mallem. Vtile. 98. 6

Nupsit regi. s. vultum, vel seipsam. Nubo enim propriè operire significat: Et nouæ nuptæ flammeum ante oculos ferebant ob pudorem. Vultum. 109. a.

Lucanus libro. 2. Liceat scripsisse Catonis Martia. s. vxor. sic Tullia Ciceronis. s. filia vide filius, vel seruus. Vxor.

DE VERBORVM ELLIPSI.

Valla. lib. 3. c. 47.

VErbum Est, ita passim subauditur, vt superuacuũ sit, illud admonere. Quid graculo cũ fidibus. s. est. Virgil. Haud mora festinant iussi. s. fit, vel fuit. Idem, Promisi vltorem. s. fore. Terent. Ne dicas tibi non prædictum. s. fuisse. Idem Factum volo. s. esse. Est, esse, fore.

Væ particulam ineptè iungunt datiuo Grammatistæ. Nam subauditur verbum Est: vt si dicas: malum tibi. Plaut. Cassl. Væ tibi. 1. Imo istud tibi erit. In sacris Prouerb. cap. 14. Cui væ? cuius patri væ? cui rixæ? cui foueæ? & Epist. 1. cap. 9. ad Corinth. Væ mihi est, Est. l. erit. 50. 6.

Universidad de Deusto
Biblioteca

est, si non euangelizauero. Iob capit. 10. Et si impius fuero væ mihi est. Liuius libr. 5. Auditaq; intolerãda Romanis vox: Væ victis esse.

Incertum verbum.

In Aposiopesi Rhetorum incertum verbum eleganter deest. Terent. Ego ne illã? quę illum? quæ me? quæ non? vbi Donatus Ellipsin, & Aposiopesin agnoscit. Plaut. Mostel. Quid ego nũc faciã, si amicus: Demipho, aut Philonides? Virg. Quos ego: sed motos, &c.

Decet, vel simile.

Idem contingit in orationibus animi affectũ. Virgil. Mene incepto desistere victam? scilicet, æquũ est, vel decet. Horat. Epod. 6. Inultus vt tu riseris Cotyttia? Idem libr. 2. Saty. 5. Vt ne tegam spurco Damæ latus. s. decet, vel mones ne. Ita legit Lamb.

Cœpit.

Infinitum dicunt accipi pro imperfecto præterito, vt populus ea mirari, pro mirabatur. Sed deest Cœpit, vel simile aliquid, vt rectè docet Quintil. li. 9. c. 3. & Donatus Hecyscen. 2. Et Seruius 10. A Enei. Ire prior Pallas.

148. a Esto. l. fac, vel da

Vt, dicũt accipi pro Quãuis, sed falso. Nam deest, Esto, vel fac. Ouid. Protinus vt redeas, facta videbor anus. i. fac ita esse, vt statim venias, iam tamen facta videbor vetula. Horat. Satyr. 6. libr. 1. Nanque esto, populus Leuino mallet honorẽ, Quã Decio mãdare nouo. Sed hic rursus deest, Vt, sicut in illo Ciceronis. 2. Fini. Esto, fecerit, si ita vis, Torquatus propter

Plaut. Menech. cur tres numeros habes fol. 207.

pter suas vtilitates. Plaut. Amp. Nũc tu diuine fac vt huc ad sis Sosia. Quintil. lib. 12. c. 1. Da nũc vt crimine manifesto premat dux bon?. Vide locum 18. b

Oro, vel precor.

Vt, dicũt isti accipi pro Vtinã. Terẽt. Adel. Vt Syre te cũ tua mõstratione magnus perdat Iupiter. sed falluntur, nã deest oro, vel precor, vel quæso. Terẽt. And. Deos quæso, vt sit superstes. Cic. 2. Catil. Deos immortales precari, venerari, atq; implorare debetis, vt vrbẽ defendant. Catullus in coma Berenices: Iupiter, vt Chalybũ omne genus pereat. Horat. 2. Serm. Iupiter, vt pereat positũ rubigine ferrũ. Liuius lib. 1. Iupiter pater, si est fas hunc Numam Pompilium, cæt. vt tua signa nobis certa ac clara sint. s. precor, vel oram?. Plaut. Curcul. Meliorẽ, quã ego sum, suppono tibi. C A. operam vt det. P A. Dabit. supp. Orat. Terẽt. Phorm. Id vt cõficerẽ: confeci: adfero. Tibull. Dij meliora ferant, nec sint insomnia tanti. i. oro vt nõ sint. Virg. 6. A Enei. Ipsa canas oro.

Horat. Sæpe Oda 2. lib. 1.

s. ora.

Audio, vel narro. 148. a.

O, particulam dicunt regere tres casus, quũ nullum posit regere: vt, ô curas hominum: ô Pamphile: ô vir fortis atque amicus. Sed vocatiuus non indiget vlla particula, in reliquis est signum admirationis, & deest verbum aliquod. Et vero si enumeres hos accusatiuos interrogando, quomodo regentur ab illa particula, quę ne intelligi quidẽ potest? vt si dicas:

Universidad de Deusto Biblioteca

dicas: Hæccine flagitia? hoccine seculum? Aut in respondendo, vt, ò fortunatam, natam me consule Romam. Te consule fortunatam Cicero? imo infelicem, & miseram. Terẽt. Heaut. Quid ait? CL. Se miserum esse. CHR. Miserum? Deest igitur verbum Dico, audio, vel narro. Terent. Phorm. Iocularem audaciam. Deest (inquit Donatus) audio ex te, vel dicis, potest & intelligi narras. Teren. And. Bonum ingenium narras adolescentis.

Imploro. l. obsecro.

Simile est: Deum, atque hominum fidem: vbi isti supplent, ò vel Proh, quia sæpe apponitur. Sed deest imploro. Cicer. Ille implorare Deum, atq; hominum fidem. Pro Dij immortales, obsecro vestrã fidem. Liuius lib. 3. Omnes Deũm hominumq; implorabimus fidẽ.

Paro, vel simile.

Horat. Quo mihi fortunam, si non conceditur vti? s. paraui. Idem, vnde mihi lapidem? vnde sagittas? s. inueniam, vel parabo. Cicer. Att. Martis vero signum quo mihi pacis auctori. s. parasti, vel emisti. Quintil. Quò per fidem diuitias cæco. s. censes, vel putas. Iuuenal. Vnde tibi frontem, libertatemve parentis? Non desunt imperiti qui annotent, vnde, & Quo regere accusatiuum, quasi sint nouæ præpositiones.

Aspicio. l. video.

En, Ecce accusatiuo & nominatiuo iungũt Grammatici: vt, En quatuor aras, Ecce hominem,

nem, vel homo; inepte vtrunq;. Nam in accusatiuo deest, Vide: in nominatiuo, venit. Lucan. libr. 1. Ecce videt capiti fibrarũ increscere molem. Virg. lib. 6. conspicit ecce alios dextra, læuaque per herbam. Plaut Mercat. Eccillum video. Martial. lib. 2. Ex me Cæsareum prospicis ecce tholum. Terent. Eunuch. Sed eccum Parmenonem incedere video. Idem, Atque eccum Phidippum optimè video. Idẽ, Atque eccum video ipsum egredi. Idem, Sed eccam Thaidem ipsam video. Ouid. 2. Meta. Aspice vultus ecce meos. Ibidem, Tostos en aspice crines. Idem ad Liuiam: Quemq; præmat sine te sternitur ecce torus. Idẽ. 15. Met. Aspicite en. Plaut. Menech. Treis eccos nummos habes.

Adest, vel venit.

En Priamus. Ecce homo. s. adest, vel venit. Ouid. Ecce Lycaoniæ proles signara parentis Arcas adest. Ibid. Ecce venit rutilis humeros protecta capillis Filia Centauri. Idem. 3. Met. Ecce viri fautrix superas delapsa per auras Pallas adest. Virg. 6. Æneid. Ecce gubernator sese Palinurus agebat. Idem, Ecce autem Inachijs sese referebat ab Argis Sæua Iouis coniux. Terent. Adelph. Ecce autem hic adest senex noster. Virg. 10. Æneid. Chorus ecce suarum Occurrit.

Narro.

Cicer. Atti. lib. 12. Male Hercule de Athamante.

Universidad de Deusto Biblioteca

mante. Ibidem: Malè de Seio, scilicet, narras. Idem Attic. libr. 16. Malè mehercule narras de Nepotis filio. Terent. Bene narras, nam illi faueo Virgini.

Moneo, vel fac.

Hor. Od. 11. lib. 1. Tuae quaesierit od. et. Menogis.

Imperite addunt imperatiuis Ames legas, amet legat, ametis legatis: ament legant: amaueris legeris: amauerit legerit: amauerint legerint: vt, Nil mihi rescribas. Nam deest, moneo vel fac vt. Plaut. Mercat. Ito hinc ad villam, atque istos rastros villico præsto ipsi facito coram vt tradas in manum: vxori facito vt nuncies, &c. Ouid. Lac facitote bibat. Terent. Hecy. Puer vt saturetur facito. Idem Adelph. Bono animo fac sis Sostrata: & istam, quod potes: fac consolere. Ibidem. Quæso facito hoc tecum cogites. Plancus Cicer. Fac valeas, meque mutuo diligas. Cicer. Dolabellæ libr. 9. Fac vt diligentissimè te ipsum mi Dolabella custodias. Plaut. Cistell. Facito vt facias stultitiam sepelibilem.

Hoc dico. Ita dico.

Hor. Od. 33. lib. 1. Albi ne doles lege. lecum sine pondere mecq; ad insignem.

Plin. in præfat. Subcessiuis tēporibus ista curamus: nequid vestris putetis cessatum horis, scilicet, hoc dico nequid. Cicer. Satiari delectatione non possum: vt meæ senectutis requiem oblectationemq; noscatis. Virgil. Nec sum adeo informis: nuper me in littore vidi. Terent. Andr. Quasi tibi non renūciatum sit. Terent. Hecyr. Quasi non tu multo malis. vbi Do-

Donatus supplet: Ita dicis.

Cicer. Mario. Cum Libone tuo vel potius nostro in Pompeianum statim cogito. Idem Attic. Inde ad Taurum cogitabam, vt cum Mophagone signis collatis, si possem. Deest Ire, & confligerem. Idem Attic. Rhodum volo puerorum causa, inde quam primum Athenas. Ire.

Cicer. Att. Quod epistolam meam ad Brutum poscis: non habeo eius exemplum. Quintil. Sed si confessionem culpæ meæ exigitis: ego fui pater durus, & patrimonij tenax custos. s. respondeo, vel confiteor. Respōdeo.

Terent. Quid is fecit? Quid ille fecerit? s. rogas. Idē Eun. Nō vides? videā obsecro? quem? Idem, Quid ergo narras? quid ego narrem? Rogo.

Virgil. Gallo. Ah te ne frigora lædant: Ah tibi ne teneras glacies secet aspera plantas. s. timeo, vel caue. Terent. Adelph. Ne nimium modo bonæ tuæ istæ nos rationes Micio, & tuus iste animus æquus subuortat. Vbi Donat. Subuortat legendum est, vt subaudiamus Timeo, vel aliquid tale. Persius Satyr. 1. Quare ne mihi Polydamas, & Troades Labeonem Prætulerint. s. metuo. Horat. 1. Carmi. Terruit gentes, graue ne rediret Sæculum Pyrrhæ, id est, ita terruit gentes, vt timerent, ne rediret. Ouid. 1. Metam. Me miseram, ne prona Timeo, vel caue, vel vide.

Universidad de Deusto Biblioteca

prona cadas, indignaue lędi Crura notent sentes. s. timeo, vel caue, vel vide. Terent. Heaut. At vt satis contemplata sis, mea nutrix. s. vide. Idem, verum illa nequid titubet. s. vide, vel cauendum erit. Teren. Phorm. Vereor ne istæ fortitudo in neruum erumpat.

Amet, vel adiuuet. Mehercule, Mecastor, Medius fidius. s. amet, vel adiuuet. quasi dicas: me Dei filius adiuuet: me Hercules amet. Et me Hercule pro me Hercules dictum esse, autor est Cicero in Oratore. Festus in voce Mecastor: Me Castor, & me Hercules iusiurandũ erat, quasi diceretur: ita me Castor, ita me Hercules: vt subaudiatur, Iuuet. Vide eundem in voce Medius fidius, & in voce Ita. Vide etiam Petrum Crinit. lib. 21. cap. 6.

Facio, vel dico. Plin. in epist. Studes? an piscaris? an venaris? an simul omnia? s. facis. Quintil. Nil aliud quam renuet. Martial. Nil aliud, bulbis quàm satur esse potes. Sic in illis: Bene Ennius: Prudenter Scipio. s. dixit vel fecit. Item, Dij melius: Dij meliora. Tibull. Dij meliora ferant, nec sint insomnia vera. Terent. Bona verba quæso. s. dic.

Reliqua sunt faciliora: vt Quid multis? Quid multa? Scit fidibus, scilicet, canere. Scit Latine, scilicet, loqui. De his hactenus. Hæc hactenus.

DE

DE PRÆPOSITIONUM ELLIPSI.

PRæpositionum Ellipsis duabus regulis continetur. Prima. Nullus non ablatiuus à præpositione pendet. Altera. Accusatiuus, qui nec sit infiniti suppositum, nec Actiuorum appositũ, à præpositione pendet.

De nominibus vrbium, prouinciarum, & insularum.

IN nominibus non solum vrbium, sed & insularum, & prouinciarum, atque etiam aliorum locorum sæpè deest præpositio: vt, Tendit Romam, Ægyptum, Italiam, Cyprum, Elysios, Rus, & domum. Venio Roma, Ægypto, Cypro, rure, domo, agro. Longum esset (quod iam feci aliquando) si testimonia velim congerere, vbi adhibeatur præpositio. Hoc vere ausim affirmare, sæpius inueniri nomina vrbium cum præpositione, quam sine illa. Nam Titus Liuius fere sine præpositione non loquitur. Neque audiendus est Quintilianus, qui solœcismum credit esse: Veni de Susis in Alexandriam. Sed absurdius delirant, qui contẽdunt aliud esse: Eo Romam: aliud. Eo ad Romam: Sic venio Roma, & venio à Roma.

Ad, in. ab, de.

91. b.

92. b.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Roma, Dicunt etiam sine præpositione locũ ipsum significari: cum præpositione vero iuxta, vel prope. Delirat igitur Livius libro. 5. Deca. 1. qui sæpe nunc Veios, nunc ad Veios eodem sensu dicit. Græci dicunt Noctuas in Athenas. Latini Noctuas Athenas. Nec mihi etiam in hac parte placet ipse Cicero quum libro. 7. Epist. 3. Attico se se excusat, quod scripserit: In Piræea quum venissem. Nam ipsemet nobis autor est, ve addamus, si voluerit, præpositionem. Cicer. 1. A cad. venisse ab Roma. Idem de Senect. Miles profectus sum ad Capuam, quintoq; anno post ad Parentum quæstor. Idem Phil. 8. vt ab Alexandria discederet. Innumera alia sunt in epistolis ad Attic. Propert. libro 3. Magnum iter ad doctas proficisci cogor Athenas. Martial. Tiburtin Herculeum migrauit nigra Lycoris. Idem libro. 13. Hic de vitiferis venisse picata Vienna. Et multa sunt prouerbia vt, Nauiges in Massiliam; & de Massilia venisti.

Cic. epist. 4. libro

Accipe rursus contra istos ellipsin præpositionis in nominibus prouinciarum & insularum, & aliorum locorum. Virgil. Italiam fato profugus Laviniaque venit litora. Idem. At nos hinc alij sitientes ibimus Afros, Pars Scythiam, & rapidum Cretæ veniemus Oaxem, Et penitus toto diuisos orbe Britannos.

Vrg. Propam ue uiuisse abibid.

Idem,

Idem, Æoliam venit, loca fœta furentibus Austris. Æneid. 6. Deuenere locos lætos, & amœna viretia Fortunatorum nemorum, sedesque beatas. Ibidem. Hac iter Elysium nobis. Ibidem. Hæc limina tendere adegis. Ibidem. Eneasque canebat Venturum Aulonios, Cretam portaratur dixit Catullus. Sed statim obiciunt imperiti poëtarum testimonijs non licere, qui causa carminis cuncta conturbant. O ingenia putida & infelicia. Sed age, accedant Oratores & alij. Cic. pro lege Manil. Inde Sardiniam cum classe venit. Idem pro Mure. Quam ex pugna quum se ille eripuisset, & Bosphorum confugisset. Idem. 3. Verr. Samon, Tenedon, & Delon nunc dum præpositione, nunc sine illa scribit. Et vbi Sardinian, Siciliam, Cyprum, Coreyram. Idem Attici. Pompeius Italia cedit. Sallustius (citãte Frontone) Tum verò Bithynii propinquãtes iam amnem Tartanium. Papinianus lege. 75. ff. de cond. & demonst. Quum Athenas venisset. Suet. Aug. De gedes Macedonia. Ibid. 17. Ab Actio quum Samum insulam in hyberna se retepisset. Idem Vesp. Vt eo tempore Iudæa profecti rerum potirentur. Valer. Max. libr. 1. cap. 6. Poenorum exercitum Italia pelleret. Idem libr. 5. capit. vlti. Epirum portanda dedit. Iustinus libr. 20. Aegyptum primo profectus. Cretã contem

Contenda hinc ven. pro Cornelio Lupp. Ad. Ad. Romam; vt scire possis, ad quo te expedi at loqui. Idem Pis. mirabar esse eum adquo liceat. Solet ab. ciboni sæpe. Ad. sed post profecta; vt quo ad reg. eo. adeo.

Apul. lib. 1. Mace. Boniam profecti Plaut. Liberal. Rogat quid veniã cariam. Idem Pos. Brotheriam misit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tenderat. Mela libr. 3. cap. 9. AEgyptum tendere. Ibidem, AEgyptum exportat. Tacitus libro. 2. Germanicus AEgyptum proficiscitur. Et libr. 4. Cretam amoueretur. Liuius lib. 5. Decad. 5. exercitum AEgyptum induxisset. Ibid. Cyprum ex templo classem misit. Plaut. Curc. Quia parasitus nõ redijt Caria. Terent. Phorm. Qua profectus causa hinc ex Lemnum Chremes? antea dixerat, iter illi in Lemnum vt esset. Apulei. libr. 9. Metam. Larem reuertimur. Ibid. proximam ciuitatem deducere consueuerat. Ibid. Baculo so vix sustinens ciuitatem aduentat.

Plaut. Mostell. Triennio post AEgypto aduenio domum.

Nunc videamus Rus & domum cum prepositionibus, in singulari & plurali. Liuius libro. 9. Decad. 4. Iam vbi vos dilapsi domos & in rura vestra eritis. Cic. Tusc. Quum in sua rura venerint. Asconius in Milonianã: Qui forte ex rure in vrbem reuehebatur. In domo Cæsaris, in domo Lentuli, in domo Lecca trita sunt apud Ciceronem. Cicer. 6. Verr. Ad prætoris domum. Verr. 3. Ad eam domum in qua ipse diuersabatur, profecti sunt. Verr. 7. In Chelidonis domum prætura tua contulisti. Idem Paradoxo. 3. In quancunq; domum stuprũ intulerint. Idem. 2. leg. In ipsius patris domum detulimus. Idem. 5. Tusc. Socrates philosophiam, & in vrbibus collocauit,

uit, & in domos etiam introduxit. Terent. Eunu. Si in domum meretriciam deducar. Apuleius libr. 4. Quippe quidam procurrens è domo procerus & validus. Ibid. Nam visa sum mihi de domo, de thalamo, de cubiculo, de thoro denique ipso violenter detracta. Idem libr. 5. Psyche procurrit è domo. Et libr. 7. Petitis è domo ferramentis. Et libr. 8. Ac ille nouitium susceptum famulum trahebat ad domum. Cice. 1. Tuscul. Quasi in domum suam venerit. Asconius in Milon. Attulit ad domum Scipionis. Licet ergo dicere: in mea domo: in tuis domibus: ab domo egressus: de domo: ex domo: in domum: ad domum: quorum testimonijs, quia innumera sunt, ne fastidio sim, supersedeo.

DE ABLATIVO, quem falso absolutum vocant.

Sub.

QVoties imperiũ, siue præfecturã in pace in bello, in literis significam⁹: Sub, vel potius Græca ὑπὸ, desideratur. Persius Saty. 5. Marco sub iudice palles? Martial. lib. 1. Quos decet esse hominum tali sub principe mores? Idem lib. vndec. 2. Sub te præside Nerua licet. Ibid. 8. Penelope licet esse tibi sub principe Nerua. Et libr. 12. 5. Sed tu sub

Nerua.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iuuen. Satur. 14. 12

Solus enim hoc Bacus nullo sub teste canebat.

ipri accipe duro. Ibid. 63. Sub quo pigra quies. Propert. lib. 2. Cæsare sub magno cura secunda fores. Ouid. 14. Metam. Rege sub hoc Pomona fuit. Liuius. Sub Asdrubale imperatore meruit. Æneid. 8. Sub te tolerare magistro militiã discat. Horat. Sub patribus duris. Valer. Max. lib. 4. capit. 2. Factum, ne sub Cælio quidem autore repudiandum. Idem lib. 6. cap. 5. Nam cum L. Atracino (sub quo duce aciem nostram, &c. Ouid. 13. Meta. Mœnia quifortis Troiana sub Hercule cepit. Statius in Syl. Cerealia dona corona; Te sub teste tuli. Claudi. 4. cõs. Honorij: Tum conspicuus gratusq; feretur, Sub te teste labor. Plin. libro. 18. de mur. ib. Sub autore Aristotele. Cornel. Celsus in prooem. Sub autore Temisone contendunt. Ouid. 13. Meta. An quod in arma prior, nullo que sub iudice veni. Valer. Max. libr. 4. cap. 6. sub magno iudice damnatum. Virgil. Sole sub ardenti resonãt arbusta cicadis. Idẽ. Quales apes æstate noua per florea rura Exercet sub sole labor. Lucan. lib. 1. Et quanuis primo nutet casura sub Euro. Idem libr. 2. Quaq; sub Hercule sacratus nomine portus. Et in Symbolo. Passus sub Pontio Pilato. Multa huiusmodi prætereo.

A, vel sub. A, solet capi pro Post: vt, à cœna, secundus à rege. Ouid. 4. Trist. 10. Nec stirps primaeua fui, genito sum fratre creatus. Cicc. Cuius à morte hic tertius & tricesimus est annus. Sub, etiam (vt notat Seruius in lib. Æneid. 5. Quo deinde sub ipso) capitur pro Post. Ouid. 2. Metamor. Surgit ab his solio. 1. post hæc. Plaut. Pœnul. Iam ab re diuina credo appare bunt domi. Sic dicimus: Ab vrbe condita, vel à conditã Roma. Quinnergo dicimus capta vrbe triumphauit: deest à, vel sub. Et, lectis tuis literis venimus in senatum: sed vel sub lectis. Lucanus libro primo. Moremque sinistrum sacrorum Druidæ positis repetistis ab armis. Eodem sensu idem Lucanus libro secundo dixit: Quas est vulgata per vrbes. Post me Roma ducem. Et Horat. Post ignem ætheria domo subductum. Ouid. 2. Trist. Hic tibi sic redeat superato miles ab hoste.

Deo duce: Musis fauentibus. Cum. Græce SYN. Plaut. Perf. Sequere hac mea gnata cũ Dijs volentibus. Liuius lib. 1. dec. 3. Agite cum Dijs beneiuuantibus. Ennius apud Cic. Doque volentibus cum magnis Dijs. Cato capit. 14. Rusti. Circumagi cum Diuis volentibus. lib. 6. Desiderio deinde mœsto cum mente recedit. Aliquando etiam deest In, vt, Orpheo cantante: cantando rumpitur anguis. Terent. In cognoscendo tute ipse aderis. Idẽ. In denegãdo.

Cum. L. 15. b.

Cic. epist. 10. lib. 10. declaratum esse à senatu cum tuis magnis honoribus.

In.

Universidad de Deusto
Biblioteca

do. Cicer. 2. Natur. Itaque salem istum (quo caret vestra natio) in irridendis nobis nolite consumere. Ouid. 2. Metam. Mens antiqua tamen facta quoque manſit in vrſa. Lucan. lib. 2. Toto quanuis in corpore cæſo Nil animæ lethale datum.

De instrumenti propositionibus.

Cum. IN instrumento significando deest Cum. Græcè σὺν. Sed vitandæ ambiguitatis gratia non adhibetur. Quum enim dicis: Tetigi illum cum hasta: nescitur, an illum, & hastam tetigeris, an vero instrumentum significes. Sed vbi dubia non est oratio, venuste apponitur: vt, vidi gladium, cum quo se percussit. Ouid. 1. Metam. Concussit terque quaterque Cæsariem, cum qua terram, mare, sidera mouit. Idem in Episto. Acontij: Testis & Actæon, quondam fera creditus illis, Ipse dedit letho cum quibus ante feras. Idem. 4. Fast. Hæc modo verrebat raro cum pectine prætum. Aldus aliter emendauit, quod non probo. Plin. lib. 9. capit. 28. Cæteri cirri, cum quibus venantur. Sic habet antiqua lectio. Paul. Orosius libro. 7. Ipse imperator cum sagitta saucius. Et quid elegantius quàm illud non inclebris autoris (Gladium, qui cum se percusse-

rat, eduxit) quod impetitè damnat Valla libro. 2. capit. 6.

Alijs etiam præpositionibus videtur instrumentum exprimi. Virgil. 2. Georg. Aut presso exercere solum sub vomere. Ouid. 5. Fast. Pectora traiectus Lynceo Castor ab ense. Idem. 2. Trist. Neue peregrinis tantum defendar ab armis. i. cum. Ibid. Qua nuptæ possent fallere ab arte viros. Columel. lib. 9. capit. 1. Semperque de manu cibos, & aquam præbere. In sacris vero ex Hebraismo exprimitur, In, vt visitabo in virga peccata eorum. Prævaluit Dauid contra Philistæum in funda & lapide Deuter. cap. 18. lapidabitis eos in lapidibus. Lucæ. c. 22. Domine, si percutimus in gladio? Et, si sal euanuerit, in quo salietur? Sub, Ab, In.

DE COMPARATIVI præpositione.

DEesse præpositionem in ablatiuo comparatiui comprobant omniũ linguarum idiomata: Hebreæ præcipuè, quæ nomina comparatiua non habet: sed comparationem per hanc particulam MI, enũciat: sicut Græci per H. Latini per QVAM. Hispani per MAS. Mihi, quantum ex veterũ lectione obseruo, in præpositionibus, non in Præ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nominibus, videtur esse vis comparationis. Nam & in verbis, & positiuis, comparatiuis, & superlatiuis apparet comparatio virtute præpositionis. Terent. Eunuc. Hic ego illum contempsi præ me. Ibidem. Ludum iocumque fuisse illum alterum dices, præ hui us rabies quæ dabit. Plaut. Mostell. Video te nihili pendere omnes homines præ Philolache. Horat. Cuncta ne præ campo & Tiberino flumine sordet? In positiuis hic Plaut. Aulular. sed hoc etiam pulchrum est, præquàm vbi sumptus petunt. Ibidem. Parum etiam, præut futurum est prædicas. Horat. Epod. 3. Vt Argonautas præter omnes candidum Medea mirata est ducem. Virgil. O felix vna ante alias Priameia virgo. Æneid. 3. Vnum illud tibi nate Dea præque omnibus vnum prædicam. Idem. Fugit ante alios exterritus Aruns. Propert. libro. 2. eleg. quæ incipit: Iupiter. Num sibi collatam doluit Venus? illa per æquæ Præ se formosis inuidiosa dea est. Liuius libro. 1. Paruam Albam præ ea, quæ conderetur, fore. Cice. Sulpitio: Non tu quidem vacuus molestijs, sed præ nobis beatus. Apulei. 9. Metam. Fabulam denique bonam præ cæteris ad aures vestras adferre decreui. In comparatiuis sic. Plaut. Aulul. iam minoris omnia facio

præ quam quibus modis me ludificatus est. Sall. Cæterum ante hos, te Iugurtha, qui ætate & sapientia prior es. Virgil. 1. Æneid. Pygmalion scelere ante alios immanior omnes. Sueton. Galba Præter cæteras altiorem, & dealbatam crucem statui iussit. & Psalm. 18. Dulciora super mel & fauum. In superlatiuis, sic. Virgil. 7. Æneid. Petit ante alios pulcherrimus omnes Turnus. Sueton. Vitell. 13. Famosissima super cæteras fuit cœna ei data. Plinius libro. 27. capit. 7. Herbæ facilissimæ, atque inter cæteras vtilissimæ. Ouid. 4. Pont. 10. inter omnes maximus. Plinius libro decimotertio. inter omnes potentissimus odor. Si igitur in præpositione significatur comparatio, necessario in ablatiuis comparationis deest Præ: Plaut. Epid. Atque me minoris factum præ illo. Apuleius libro octauo. Meta. Neque vlla caprea neque pauens damula, neque præ cæteris feris mitior cerua, sed aper immanis atque inusitatus exsurgit. Ibidem. Sed vnus præ cæteris & animo fortior, & ætate iuuenior, & corpore validior exsurgit alacer. Idem libro decimo. Vnus è curia senior præ cæteris comperta fide Sosipater Charinus lib. 1. de comparat. Et confirmat præ illo neminẽ esse doctiorem. Et infra: Et habent alios præ se doctio-

Universidad de Deusto
Biblioteca

doctiores. Esdræ. 3. capit. 4. καὶ ἀλήθεια μεγάλη, καὶ ἰσχυροτέρα παρὰ πάντα. idest, veritas magna, & fortior præ alijs. Daniel cap. 1. Apparuerunt vultus eorum meliores, & corpulentiores præ omnibus pueris, qui vescebantur cibo regio.

Præ. Sed quid mirum in cōparatiuis deesse Præ, quæ etiam in positiuis & superlat. desit? Plaut. Most. Speculo claras ædes, clarorem merum. Idem Amph. Nullus est hoc meticulosus æquè. Idem Moste. Quo nemo adæquè ante hac habitus est parcus. Idem Asin. Nec me Athenis alter hodie est quisquam, cui credi rectè æquè putent. Idem Cass. Nec est, neque fuit me senex quisquam amator adæquè miser. Matthæi cap. 3. de grano sinapis, quod minimum est omnibus seminibus. Arnobius libro. 2. contra Gentil. Quia omni vero verissimum est, certoque certissimum. s. præ. vide inf. in aduerb. ellipsi Quam pro.

Plin. 7. 25 Celerrimae terrae quoddam signum Solarum, et lib. 27. cap. 12. Porsenae cuiusdam solijs

De pretij præpositione.

Pro. NOn bene pro toto libertas venditur auro. Plaut. Asinar. Par pari datum hostimentum est, opera pro pecunia. Idem Aulul. Pro vapulādo abs te mercedem petam. Columel. lib. 5. ca. 1. Pro quibus nulla merces

merces dependitur. Ænei. 5. Hanc tibi Eryx meliorem animam pro morte Daretis Persoluo. Cæsar. 1. Ciuil. Pecuniam pro ijs rebus soluit. Cic. 4. Fin. Æstimatione aliqua digna, eaque pro quantum in quaq; sit ponderis, esse æstimanda. Sallust. Nemo nisi victor pro pace bellum mutauit. Valer. Maxi. lib. 4. cap. 6. Qui coniugis fata pro tuis permutari passus es. Teren. Eunu. Par pro pari referto. Sic enim legunt peritiores. Cic. 1. Verr. Pro quo frumento pecunia omnis soluta non est. Sallust. Iugurtha pro metu repente gaudium mutare. Nec refert Latinitatis vtra in parte adhibeatur præpositio, vtroque enim modo pretium significatur, vel æstimatio. vt, Dedi leporem pro denario, vel dedi pro lepore denarium. Terent. Heri minas viginti pro ambobus dedi. Horat. Dedit hic pro corpore nummos. Virgil. Vitamque volunt pro laude pati. Hinc illa trita: pro nihilo putare, pro nihilo pendere, &c.

Idem Iugurth. pro metu repente gaudium mutare.

De verbis copiæ & inopiæ.

IN verbis copiæ & inopiæ causa cernitur velut efficiens, ideo deest à, vel de. Cæsar. 3. ciuil. Hæc à custodibus classium loca maximè vacabant. Cic. 5. Attic. Locus à frumen

A, vel De.

to

to copiosus. Idem pro Flac. Vsq; eo orba fuit ab optimatibus illa concio. Idem pro domo. A magistratibus nuda resp. Ibid. Ab amicis inops. Idem in Offic. Adhibenda est vacuitas ab angoribus. Idem pro Deiot. Sed tamen quicquid à bello Populi Ro. vacabat. Liuius. Ne quando à metu, ac periculis vacarent. Virgil. Culice. Viduos à lumine Phœbi. Sallust. Catil. Omnes qui de reb. dubijs consulunt ab odio, amicitia, ira, misericordia vacuos esse decet. Cic. De quibus volumina impleta sunt. Idem. De nugis referti libri. Martial. Hos nisi de flaua loculos implere moneta. Non decet. Dicitur. Sanguis manat à vulnere, vel de vulnere. Itaque, Egeo pecunijs est, Egeo egestatem à pecunijs, hoc est à parte pecuniarum.

De variis alijs præpositionibus.

Quum Modum significamus varias præpositiones aut apponimus, aut intelligimus: vt lento gradu longa veste. hac lege, vel cum lento gradu, cum longa veste, sub hac lege, & conditione. Terent. Eunu. Pace quod hat tua, scilicet, cum, teste Donato. Lucanus libr. 1. Aut hic errat nulla cum lege mundus. Sallust. de repub. Multi præterea cum bona spe adolescentes (sicuti hostiæ) mactati sunt. Plaut. Menech. Magna cum

cum cura ego illum curari volo. Cicer. de Senect. Neque vero in armis præstantior quam in toga. Virgil. Horridus in iaculis. Idem. Cæsis prius de more iuuenicis. Idem. Cunctis ex more vocatis.

In tempore, si sit accusatiuus, deest Per vel Ante: vt tentum vixit annos. Quarto Calendas. Cicer. Hunc per decem annos aluimus contra nos. Hæc docet Priscianus libro. 18. Fallitur igitur Erasmus in copia capit. 150. Horat. Quod in vnum viuat & plures. Idem. 2. Epistol. Sed in longum tamen æuum Manserunt.

Si tempus sit in sexto casu, deest In, vel De: vt tribus annis, hora prima. Cic. in Topic. Si filius natus esset in decem mensibus. Cæsar. De tertia vigilia. Terent. And. In diebus paucis quibus hæc cœsta sunt.

In Distantia, si sit accusatiuus, deest Per, vel Ad: vt sex pedes altus, pateti vlnas quatuor. Lactant. de Phœnice. Per bis senas vlnas eminet ille locus. Varro libro. 3. capit. 5. Rust. Est lapis à fulcire pedem, & id tantum altus, ipsum fulcire ad duo pedes altum, ad lagno, latum ad quinque.

Si Excessus, vel Modus sit in sexto casu, deest In: vt paulo maiora canamus. Cic. 4. acad. De mocritus huic in hoc similis, vberior in ceteris.

Cicer.

Cic. pro Balbo. In quo erat accusatoris interpretatio indigna responsione.

Cum. Afficio te honore, prosequor te odio. f. Cū. Liuius lib. 9. dec. 4. Prosecuti cum donis legatos sunt. Idem lib. 2. dec. 1. Decedentem domum cum fauore ac laudibus prosecuti sunt. Cic. Q. Frat. lib. 2. Publicani Domitium cum equis prosecuti sunt. Pliniusepist. 159. Mentionē alicuius cum honore summo prosequi. Ibam via sacra. f. in. Cice. 3. Tusc. Qui miser in campis mœrens errabat Aleis. Terēt. Eun. Haud conuenit vna ire cum amica imperatorem in via. Idem Heaut. Qui nuper fecit seruo currenti in via decesse populum. Virgil. Et vicatis dominabitur Argis. f. in Argis. Lucan. 1. Rarus & antiquis habitator in vrbibus errat.

A, vel ab. vel E. In causa efficiente deest A. vt Pallens metu horres frigore. Cic. Acad. Mare nunc (quia à sole collucet) albescit, & vibrat. Ouid. 3. Met. Pluuioq; madescit ab Austro. Ibidem. Postquam vetus humor ab igne percaluit solis. Idem. 2. Fast. Sed tamen à vento, qui fuit, vnda tumet. Silius lib. 6. lenta proclamat ab ira. Sic horreo à frigore. Apulei. libro 4. Metam. Sed à gloria non periuit. Terent. And. Laborat è dolore.

Ab. Terent. Stulto intelligens quid interest. f. ab stulto. Cicer. Negant à falsis interesse visa

Horat.

Horat. Abest virtute diserti Messalæ. i. à virtute. Ouid. 4. Trist. eleg. 1. Imus ad insignes vrbis ab arte viros. Cicer. libro. 12. epist. 1. Ab illo sordidissimo periculo tuti futuri. Plaut. Trucul. Ab ingenio est improbus. Terent. Phorm. Ociosum ab animo. Sic dicimus: virtute præditus. f. ab, vel cum.

De, vel ex. More hominum facis: A amicorum consilio feci. Mea sententia: meo iudicio. f. de. Cic. De amicorum sententia Roscius Romam cōfugit. Idem, idque de meo consilio. Idem Attic. Nihil faciam, nisi de sententia tua. Cic. Flere de morte alicuius. Plaut. Capt. Rem de compacto geri. Idem Menech. Iube te piari de mea pecunia. Idem Epid. Quibus de signis agnoscebas.

ADVERBIORVM
& coniunctionum Ellipsis.

An, vel ne. TErent. Melius, peius, prosit, obsit, nihil vident nisi quod lubet. f. an, ne, vel. Plinius: Studes? an piscaris, an simul omnia? pro, studes ne?

Aut. l. seu. Velis, nolis: scias, nescias, scilicet, aut, seu, siue. Cicer. quatuor, ad summum quinque sunt inuenti, qui Milonis causam non probarent.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Enim, vel Nã. l. Quia

Terẽt. Hæc quum illi Micio dico, tibi dico: tu illum corrumpi finis. s. tu enim. Virg. Nec sum adeo informis, nuper me in littore vidi. Idem. Alba ligustra cadunt, pro Quia.

Et. l. Atq;.

Hac, illac, extra, intra, æqui boni; optimus maximus; vtifrui: dare legare, scilicet, Et. vide Adria Card.

Etiam.

Non solum elegans, sed facetus, scilicet, sed etiam. Vide Non.

Igitur, vel Ergo.

Ouid. Hunc quoque sidera qui temperat omnia luce Cepit amor Solem, Solis referamus amores. i. Solis igitur. Terent. Hac non successit, alia aggrediemur via.

Ita.

Faciam vt iubes. s. ita vel sic. Horat. Vtru Fortunam, sic nos te Celsè feremus. Plaut. Vt velis esse me, ita ero.

Hic acriter aduertendum est: Non posse in oratione poni Ita, vel sic: quin continuo subaudiatur vt, vel vti. Nec item posse poni Vt, cui non respondeat Ita vel Sic. Virg. 4. Geor. Vt binæ regum facies ita corpora gentis. In illis porro triplis: Ita Neptuno visum est: Sic visum superis: Sic fatur: Ita fatur, etiam deest vt: Quasi dicas: Ita fatur, vt diximus, aut dicemus. Item quũ precamur: Sic tibi sit felix iter: Martial. lib. 7. Sic me fronte legat dominus Faustine, serena, c&c. Vt mea nec iuste.

Magis, vel Potius.

Plaut. Tacita semper bona est mulier, qui loquens.

loquens. i. magis bona. Sæpe Græcis deest μᾶλλον. i. magis. Vnde illa: Bonum est considere in domino, quàm in principibus. Terẽt. Si quisquam est, qui placere se studeat bonis, quàm plurimis. i. bonis potius, quam plurimis. i. malis. Tacitus. 4. Ann. Agrippa claris maioribus, quam virtutibus. Idem. 1. Ann. Et pacem, quam bellum probabam. Plaut. Menech. Scen. Nimis: Quin vidua viuam, quàm tuos mores perferam. Vide Prius.

Caue cadas, caue faxis. s. ne. Vnde fallitur Valla, & alij. Cic. Nonne caueam, ne scelus faciam. Plaut. Tu caue, quadraginta accepisse hinc ne neges. Terent. Etiam caues, ne videat te aliquis. Vide Vt. Ne.

Post Non modo, Non solum, Non tãtum (dum Oratio dubia non sit) deest Non. vt si dicas: Alexander non modo parcus, sed etiã fuit liberalis. i. non modo non parcus. Cice. 1. Catil. Vt iam ista non modo homines, sed ne pecudes quidem mihi passuræ videantur. Ibid. Sed ita vt non modo ciuitas, sed ne vicini quidẽ proximi sentiant. Idem Orat. Nã si, vt in epularum apparatu, non se parcum solum, sed etiam elegantem videri volet. lib. 10. Att. epist. 7. Regnũ nõ modo Romano homini, sed ne Persæ quidẽ cuiquam tolerabile. Idẽ 1. Orator. Neque solum in scientiam meam, sed

Non.

sed ne rerum quidem magnitudinem perspicit. & 1. Tusc. Mortuorum non modo vitæ commodis, sed ne vita quidem ipsa quisquam caret. Varro lib. 8. ling. Lat. Dicam de vniuersa analogia, cur non modo videatur esse reprehendenda, sed etiam cur in vsu quodammodo sequenda. Latius hæc Muretus lib. 1. cap. 7. variarum. Accipe rursus testimonia integræ locutionis. Cicer. de Senect. Quia non modo vituperatio nulla, sed etiã summa laus senectutis est. Ibid. Nec solum non molesta, sed etiam iucunda. Ibid. Sed videtis vt senectus non modo languida atque iners non sit, verum etiam operosa, & semper agẽs aliquid, & moliens. Idem pro Cœl. In quo non modo crimen non hærebat, sed vix diserti adolescentis cohærebat oratio. Idem pro Deiot. Non modo tibi non succenset, verum otium tranquillitatem, &c. Idem. 2. Philip. vt non modo non cohærentia inter se diceres, sed maximis disiuncta atque contraria. Nec tibi ego auctor sum, vt semper post non modo, non solum, non tantum suppleas negationem: nam sensu integro poteris dicere: Non solum dives est, sed etiam doctus. Cicer. Pro Planc. Mallium non solum ignobilem, verum sine virtute, sine ingenio. Hæc vertus, quam Valla lib. tertio. capit. 27.

Quintil. Quum Ciceroni dormitare interim Demosthenis oratio, verum etiam Homerus ipse videatur. f. non solum. Cicer. Vrgetille quidem, & Philotimus, & Cincius, sed etiã ipse crebro interuiso. Nonsolũ.

Horat. in Arte. Tibia, non vt nunc orichalco vincta, tubæque æmula: sed, &c. 1. Tibia olim non erat vt nunc. Olim.

Liuius: Quadringentesimo anno, quam Vrbs Roma condita erat. i. postquam. Idem. Anno tricesimo altero, quam Roma condita erat. Idem. Altera die, quam à Brundusio soluit. Cicer. Terent. Postridie intellexi, quam à vobis discessi. Post.

Sæpe deest particula, Prius, ante vocem Quam: Terent. Eunu. Omnia experiri, quam armis sapientem decet, sed ibi legitur nunc: Omnia prius. Plaut. Amphit. Grauidam ego illam hic reliqui, quam abeo. Ita legit, Iann. in quæst. Idem Plaut. Trinum. Consit cito, Quã si tu obiicias formicis papauere, vide Magis. Prius.

Terent. Adelph. Plus quingẽtos colaphos infregit mihi. i. plusquam. Varro Rusti. Non minores oportet iniri bimas, vt trimæ pariãt. i. quam bimas. Idem. Videndum ne sint minores trimæ, maiores decem annorum. Terent. Eunu. Accede ad ignem hunc, iam calesces plus satis. i. plus quam satis sit, vt notat Quin- Quam.

Universidad de Deusto Biblioteca

til.quanuis Donato videatur pleonasmus. Terent. Ibidem. Plus millies audiui. Plin. lib. 10. Plus vicenaquina oua incubanda subijci vetant. Liuius. Capta amplius duo millia hominum, minus duo millia circa muros cæsa. Cic. pro Rosc. comœ. Amplius sunt sex menses. Ibid. Amplius triennium est. Ibid. Triennium amplius in aduersarijs iacere pateris. Plaut. Epid. Plus iam sum libera quinquennium.

Quã ante. Deest & Quàm, post aliqua comparatiua. Virg. Tristior, ac lacrymis oculos suffusa. Et Faciam te certiorem. s. quàm antea eras. Nec audiendus est Quintilianus, & alij, qui putãt, cõparatiuũ posse accipi pro positiuo. Teret. Liberius viuendi fuit potestas. s. quam antea.

Quã pro. Docent Grammatici, quasdam esse comparationes obliquas, vel improprias: vt, ditior opinione, tristior solito, cogitatione citius, calceus maior pede. Sed in his & similibus crediderim deesse Quam pro Cice. 13. Philip. Plus etiam quam pro virili parte obligatum puto. Liuius lib. 10. Dec. 3. Maior quam pro re lætitia. Liuius libro. 1. Decad. 3. Pluribus ignibus quam pro numero manentium factis. Idem lib. 5. decad. 3. Maior quam pro numero hominum editur pugna. Q. Curtius lib. 5. Vetus maiorẽ quam pro flatu sonũ edebat. Integre itaq; dicemus: vestis maior est quam pro corpore

pore, calceus laxior est quam pro pede, vel quam præ pede.

Particula Tamen aduersantem aliam desiderat. Cicer. pro Arch. Qui sedulitatem mali poetæ duxerit aliquo tamen præmio dignã. i. quanuis mali. Idem pro Mil. Qui nondum libera ciuitate, tamen populi Rom. comitijs liberatus est. Idem in epistol. Tamen à malitia non discedis. Valla lib. 2. cap. 4. Videtamen. Quanquã.

Horat. Neq; verbum verbo curabis reddere fidus interpres. i. quasi fidus, hoc enim est officium fidi interpretis, vt verbũ verbo reddat. Idem: vixisset canis immundus. i. quasi, tanquam, ceu, veluti canis. Vide Tanquam. Quasi.

Catul. in Phasello. lęua, siue dextera. p siue læua, siue dextera. Horat. Cãtamus vacui, siue quid vrimur. Idẽ. Quo nõ arbiter Adriæ maior, tollere seu ponere vult freta. Idẽ. Et Stenelus sciẽs pugnæ, siue op⁹ est imperitare equis. Siue.

Horat. Qui fit Mecœnas, vt nemo sua sorte contentus viuat, laudet diuersa sequentes? pro sed laudet. Idem: multis ille quidem flebilis occidit, nulli flebilior quàm tibi Vergili, sed nulli. Idem in Arte: Ex noto fictum carmen sequar, vt sibi quiuis speret idem: sudet multum frustraque laboret ausus idem, pro sed sudet. Sed.

Horat. Decies cẽtena dedisses huic parco. s. si de. St.

Universidad de Deusto Biblioteca

si dedisses. Cicer. parad. Poscit, dandum: eijcit, abeundum: minatur, extimescendum. i. si poscit. Terent. Negat quis, nego: ait, aio. Idem Phorm. vnum cognotis, omnes noueris. Idē Heaut. Rectum est, ego vt faciam: non, vt deterream. i. si rectum est, vt ego itidem faciam: si non est, vt te deterream: sic enim ego ante Parmenum disputo. Horat. 1. carm. Sapias, vina liques. i. si sapies.

Sic. Horat. epist. 18. Vt matrona meretrici dispar erit, atque discolor, infido scurra distabit amicus. i. sic infido. Idem Saty. 1. diues, vt metiretur nummos. i. sic diues, vel ita diues: vt in fraudē sordidus, vt se, &c.

Tamen. Terent. Adelph. Quanquam est scelestus, non committet hodie iterum vt vapulet. i. nō tamen committet.

Tanquā. Apud Horatiū sæpè, & elegantissimè deest, Tanquam, vel quasi. Oda. 7. libr. 1. Sic tu sapiens finire memento tristitiam. Epist. 2. libr. 1. Quæ si cum sociis stultus cupidusque bibisset: i. tanquam stultus: Vlysses enim non dicitur stultus. Ode. 26. lib. 1. At tu nauta Vagæ ne parce malignus arenæ particulam dare. i. tanquam malignus. Ode. 13. libro. 4. Ludisque & bibis impudens. Epist. 15. libro. 1. Quod me Lucanæ iuuenem commēdet amicæ. i. tanquam iuuenem, nam senex erat. lib. 1. epist.

epist. 2. viuendi qui rectè prorogat horam, Rusticus expectat dum defluat amnis. i. tanquam rusticus. Vide Quasi.

Vel particula sæpè subticetur, vt diximus in particula, Aut. Sed aliud habet etiam elegantioris considerationis: Nam quum dicis: vel stultus hæc intelligeret: vel Priamo miseranda manus: deest aliud vel: vt sit: vel Priamo vel alijs hostibus. Scio Donatum accipere vel pro Etiam. Budæus in commentarijs exponit pro Nam. Donatus rursus in Phormio. pro Saltem. Ego vero (cui vnius vocis vnica semper est significatio) semper disiungentem particulam affero: & alterum vel deesse confirmo. Hoc præclare elicies ex Persio, Saty. 1. Nemo hercule (inquit) leget hæc: vel duo, vel. Terent. Eun. Hanc tu mihi vel vi, vel clam, vel precario fac tradas. Tolle hinc duo vel, & remanebit Donati expositio pro Etiā. Cicer. Q. Fratri: Sunt ista quidem vel magna, vel potius maxima. tolle alterum membrū, vt in sequentibus. Horat. in Arte. Multa senem circumueniunt incommoda: vel quòd quærit, & inuentis miser abstinet, ac timet vti, vel quod res omnes timidè, gelidèque ministrat. Idem lib. 3. Ode. 24. vel nos in Capitolium, quo clamor vocat & turba fauentium, vel nos in mare proximum gemmas mittamus.

Vel.

mus. Ibidem: Ode. 29. Cras vel atra nube polum pater occupato, vel sole puro. Itaque particula, vel, sola poni non potest, nisi a iud vel intelligatur, Vide Siue.

Vero. Quintil. Pro patre mori possum, coram patre non possum. deest vero, vel autem. Terẽt. Traditus sum mulieri, illa illico vbi me accepit, &c. Cicer. Hæc morum vitia sunt, non senectutis.

Vsque. Horat. Ad vnguem factus homo, s. vsque ad vnguem. Virgil. Si non exosus ad vnum Troianos. Et ad vnum omnes occidit.

Vt. Terent. Heaut. Eius anuis causa, opinor, quæ erat mortua. i. vt opinor. Cic. Tusc. Niobe fingitur lapidea propter æternum, credo, in luctu silentiũ. Pessimè Linacer hic supplet, credo quod propter. Nihil enim tam barbarum est apud Latinos, quàm, Dico quod, sequitur quod, intelligo quod. Deest & vt in illis: Volo facias; nolo dicas: velim desinas; rescribas ad omnia rogamus. Et in illis: Sine veniat, sine faciat. Terent. Eun. Sine vt veniat.

Vt, ante, ne, Horat. 2. Serm. Ne faciam, inquis omnino versus. i. vt ne faciam. Malè Adrianus Cardinalis docet, vt ne idem esse quod ne. Imo semper in his formis (caue ne dicas: moneo ne facias: da operam ne veniat) deest Vt. Cicer. 3. Verr. impetrant, vt ne iurent. Ad Q. Fratrem lib. 3.

lib. 3. opera datur, vt iudicia ne fiant. Idem Bruto lib. 13. Vt ne quid meorum tibi esset ignotum animaduerte operam dare. Terent. Hecyr. Nempe ea causa, vt ne id fiat palam. Idem Andr. Principio vt ne ducas. Itaq; dicimus eodem sensu: caue cadas: caue ne cadas: caue vt ne cadas.

Catull. Tecum ludere sicut ipsa possem. s. Vtinam. Vtinam. Virg. Troum arma secutum Obruerent Rutuli. Ouid. in epist. Me quoque qua fratrem mactasses improbe claua. Tibul. Tũc mihi vita foret.

De Zeugmate.

Zeugma, idest iugatio, vel connexio (quam Fabius Synezeugmenon appellat) est in qua vnũ ad verbũ plures sententiæ referũtur, quarũ vnaquæq; desideraret illud, si sola poneretur: vt socijs & rege recepto, Vtinam aut hic surdus, aut hæc muta facta sit. Aquilæ volauerunt, hæc ab oriente, illa ab occidẽte. Hoc exemplũ, & alia quæ subijciam, putarunt Grammatici esse figuræ prolepseos, quia esset generis & speciei, sed ineptè, & contra Quintilianum, qui semper putauit esse Synezeugmenon, quoties vox posita in vna oratione, in cæteris desideratur, vt, Aquilarum alia volauit ab oriente, alia

Universidad de Deusto
Biblioteca

alia ab occidente: vel Aquilæ volauerunt, alia ab oriente alia ab occidente. Nec verum omnino est quod præcipiunt, in huiusmodi formis debere nos genitiuo partitionis semper vti, nam Cicero per nominatiuum locutus est dicens, Bestiæ aliæ mares, aliæ fœminæ. idem, Homines, posteaquam reus factus est, alij redditi, alij etiam nunc retinentur. Cæsar 3. Ciuili. Tabulæ testamenti, vnæ per legatos eius Romam grantallatæ, alteræ Alexandriæ. &c. Liuius Decad. 3. libro. 4. multitudo, pars procurrit in vias, pars, in ædiũ vestibulis stat, pars ex tectis fenestrisque prospectant. Hæc tamen more græco dicta censet Budæus in commentarijs. hæc de grammaticorum prolepsi. Idem illi ineptè diuiserunt Zeugma in prozeugma, mesozeugma, hypozeugma: nã semper quocunque modo ponatur verbum Zeugma erit: Idem præcipiunt: verbum, vel adiectiuũ semper debere cum propinquiore cõuenire; vt socijs & rege recepto. Ego vero assero contra Budæum & alios, rectissimè scripsisse Lucanum: Leges & plebliscita coactæ. Horat. O noctes cœnæq; Deum, quibus ipse, meique Ante larem proprium vescor. Liuius libro. 1. Ego populusque Romanus populis priscorum Latinorũ bellum indico facioq; Statius lib. 7. Iura, fidẽ, ac Superos vna calcata ra-

5 vallam lib 3 cap. 25.

ta rapina. poteris & hoc ad Syllepsin referre. Valer. Max. lib. 9. cap. 2. Pedes eius præcisos, & caput, & manus in cistam chlamyde opertos pro munere natalitio matri misit. Plancus Ciceroni: Amor tuus, ac iudicium de me, vtrum mihi plus dignitatis in perpetuum, an voluptatis quotidie sit allaturus, non facile dixerim. Cicer. 2. natur. Quin etiam vites à caulibus brasicisque, si propè fati sint, vt à pestiferis & nocentibus refugere dicuntur, nec eos vlla ex parte contingere. Liuius libro. 5. Gens est cui natura corpora animosque magis magna quam firma dederit. Iulius Obsequens de prodigijs: Cœlum ac terra ardere visum. Gellius libro. 8. Philippi vim, atque arma, toti Græciæ cauendam, metuendamque Demosthenes orationes notificant. Sallust. At ingenij egregia facinora, sicuti anima, immortalia sunt. Homerus. 2. Iliad. At vestræ vxores, & pignora nescia fraudis, subtectis resident solæ. Quod malè adducit Linac. 10 Sylleps. 4

Eleganter desideratur idem verbum, sed in alia significatione, vt tu colis barbam: ille patrem: Nero sustulit matrem, vt Æneas patrẽ. Iustinus, Prouolutæ deinde genibus Alexandri, non mortem: sed vt Darij corpus sepeliãt, dilationem mortis deprecantur. Idem, Egregius adolescens & cædem patris, & necem fratris,

tris, & se ab insidijs Artabani vindicauit. Ouidius: Pariterque ipsosque nefasque Sustulit. Sæpè plures orationes vno verbo claudi videntur, sed ad verum sensum aliud supplendum est. Virgil. Sacra manu, victosque Deos, paruumq; nepotem Ipse trahit: verbum (trahit) non rectè referas ad superiora, sed deest fert, vel portat. Idem; Disce puer virtutem ex me, verumque laborem: fortunam ex alijs: vbi Seruus, deest opta. Plaut. Mostell. Ille quidem haud negat, Th. Imo ædepol negat profecto: neq; se has ædes vendidisse. s. affirmat, vel iurat. Sallust. Iugurt. Non enim regnum: sed fugam, exilium, egestatem, & omnes has, quæ me premunt, ærumnas cum anima simul amisisti, &c. Horat. Sæpè velut qui currebat fugiens hostem, persæpe velut qui Iunonis sacra ferret. s. incedebat.

De Pleonasmo.

PLeonasmos, seu Parelcon fit, quum ad legitimam constructionem aliquid additur: vt Adesdum: Iteradum eadem ista mihi: Quoad eius fieri potest: Nusquam gentium: Vbique locorum, quanuis in his genitiuis poterit esse Ellipsis nominis. Propriè dicitur Pleonasmus, quum additur nominibus com-

cõparantibus aduerbium Magis. Virgil. Culice: Quis magis optato queat esse beatior æuo? Ouidius, siueis Lucanus est, ad Pisonẽ: Quodq; magis dono fuerit pretiosior omni, Plaut. Aulul. Ita mollior sum magis, quã vllus Cynædus. Heid. Neq; cui plus amplius malefaciam. Idẽ Pœnul. Verũ qui dederit, magis maiores nugas egerit. Idẽ Capt. Nihil magis hoc certo certius. Idẽ Stich. Imo enim hic magis est dulcius. Idẽ Bacchi. Magis amiciorẽ. Hinc illud in sacris, quod imperitu damnant, Magis pluris estis vos. Iulius Ruffinianus Rhetor Pleonasmũ vocat viuere vitam, Pugnare pugnam, seruire seruitutem, nocere noxam, Furere furorem. Cui facile assentior dum ne credat Pleonasmũ esse Longam vitam viuere! & hunc furere furorẽ: Nam vt, Vidi oculis, Pleonasmus erit: ita His oculis vide Pleonasmus non est. Additur quoq; Superlatiuis adaugens particula: Columella: Apis, si sæuit maximè pessima est. Sic dixit Horat. Græcorum longè doctissimus.

De Syllepsi.

CONcordia vocum versatur in generibus, numeris, & casibus: at vero discordia casuum ferri non potest, sed in generibus & numeris tantum, quæ per syllepsin excusatur.

Syllepsis,

Syllepsis, idest conceptio fit, quoties generibus aut numeris videntur voces discrepare.

Syllepsis generis est, quum aliud genus proferimus, & aliud concipimus. Cicer. pro Sext. Duo importuna prodigia, quos egestas &c. Virgil. 7. Æneid. pars arduus altis pulcrulentus equis furit. Liuius libro. 10. Capita coniurationis virgis cæsi. Idem, Latium Capuaque agro multati. idem Samnitum cæsi duo millia trecenta: Florus, Duo millia electi qui mori iuberentur. Curtius: duo millia crucibus affixi & in sacris: Duodecim millia signati; quod Valla ineptè carpit. ¶ In relatiuis quoque genus videtur discrepare. Terent. vbi illic scelus est, qui me perdidit? idem, Dij illum senium perdant, qui me hodie remoratus est, idem: Aliquid mõstri alunt, ea quoniam nemini obtrudi potest, &c. ¶ Est, & Syllepsis (vt quibusdam placet) cum nominibus epicœnis aliud genus damus quã terminatio ipsa præfinit, vt Talpæ cæci, & timidi damæ, canis fœta, boues meas, elephantus grauida, noua miles & multa huiusmodi; sed ego ad Ellipsin refero. Catull. ad Manlium: Nec tantum niuea gauisa est vlla columbo compar. Vide Fœmina.

Syllepsis numeri est cum ex singulari plurale concipimus, aut contra: Virgil. Pars in frusta

frusta secant. Ouid. Pars vblucres factæ. Teren. Aperite aliquis. Sallust. Cœpere se quisq; magis extollere. Virgil. Alterum in alterius mactatos sanguine cernam: & in sacris, Alter alterius onera portate. Terent. Eunuchum dixti velle te, quia solæ his vtuntur reginæ. Idem Heaut. Nam parentum iniuriæ vniusmodi fermè sunt, paulò qui est homo tolerabilis. Boetius, nil infelicius homine, quos mors suus muscarum necat. Est & syllepsis numeri, quum plura singularia feruntur in pluralem, suppositi dignitate seruata: vt ego & tu valemus; ego & vos sedemus: tu & pater iubetis.

Syllepsis per genera & numeros simul talis est, Sallust. pars in carcerem acti; pars bestijs obiecti; Liuius, maxima pars ab equitibus in flumen acti: idem, Pars per vrbes dilapsi, idem: tunc enim verè omnis ætas currere obuij. Virgil. 6. Hic manus ob patriam pugnando vulnera passi. Idem, Pars mersi tenuere ratem. Statius libr. 7. subeunt Tegeæa iuuentus Auxilio tardi.

Est & audacior quædam Syllepsis numeri, quum vnus tantum casus sexto comitatus fertur in pluralem: vt si dicas: Muta cum liquida ancipitem reddunt præcedentem vocalem. Ouid. Ilia cum Lauso de Numitore fasti

Universidad de Deusto
Biblioteca

Idem Metam.1. Littora cũ plausu clamor superasque Deorum impleuere domos. Idem 2. Metamor. Sors eadem Ismarios Hebrum cum Strymone secat. Virg. Alterum in alterius mactatos sanguine cernam. Terentius. Heaut. Syrus cum illo vestro consusurrant. Virg. 2. Æneid. diuellimur inde Iphitus & Pelias mecum. Curtius libro. 4. Pharnabazus cum Apollonide & Athenagora vincti traduntur.

Quemadmodum in Syllepsi numerorum ad nomen primæ personæ recurrimus, deinde ad secundæ, quia dignior a sunt, ita in Syllepsi generis ad masculinum (si inter alia fueri) recurremus. Terent. Quam pridem pater mihi & mater mortui essent. Ouid. in fast. Mulciberi capti Marsque Venusque dolis: ibidem Iane fac æternos pacem, pacisque ministros. Potest & hoc esse Zeugmatis. Virg. Cassosiji reportant Almonem puerum, fœdatique ora Galesi. Plini. lib. 17. c. 11. Seriores suprādictis narcissus & lilium. Liui. lib. 7. Maced. Decem ingenui, decem virgines, patrimi omnes, matrimique ad id sacrificium adhibiti. Cicero. 1. officiorum, Propter summam & doctoris autoritatem, & vrbis, quorum alter te scientia augere potest, altera exemplis. Idem de senectute. Quod si hæc apparent in bestijs, volucribus,

cribus, agrestibus, natantibus, suibus, cicuribus, feris, primum se vt ipsi diligant, &c. Virgil. 4. Georg.

Hinc pecudes, armenta, viros, genus omne ferarum,
Quemque sibi tenues nascentem arcessere vitas.

Dicunt grāmatici genus neutrũ concipere cætera, dum non sint verè masculina: vt virga tua, & baculus tuus ipsa me consolata sunt. Sed id falso docetur, nec enim hic Syllepsis est, sed Ellipsis, deest enim negotia, græce Pragmata: quasi vero in proprijs masculinis id fieri non possit. Nam recte dicas: pater tibi & mater sunt vilia præ lucro. Tacitus libro. 5. Parentes, liberos, fratres vilia habere. Solinus, polypus & Chameleon glabra sunt. Ouid. Classe virisque potens, per quæ fera bella geruntur. Cicer. 1. Tuscul. Dic quæso, num te illa terrent, triceps apud inferos Cerberus, Cocyti fremitus, transuectio Acherontis, mento summam aquam attingens siti enectus Tantalus? Salust. præterea diuitiæ, decus, gloria, in oculis sita sunt. Lucret. libro primo. Ductores Danaum delecti prima virorum. Cicero. 1. diui, Annus salubris & pestilens contraria, scilicet, negotia, idest, res contrariæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De Hyperbato & eius partibus.

HYperbasis siue hyperbaton, est verbi transgressio & ordo perturbatus, præter grammatices rationem.

Anastrophe est dictionum præposterus ordo, vt, mecum, tecum, secum, quibus de rebus, interest mea, adigere arbitrum: pro agere ad arbitrum, Cicer. in Topicis.

Tmesis, idest sectio: quãdo cõposita vel cõiuncta dictio diuiditur: vt, septẽq; triones, maximo te orabat opere, Horat. Quo me cunq; rapit tẽpestas deferor hospes. Virgil. Nascere, præque diem veniens age Lucifer almum.

Parenthesis est sensus sermoni (antequam absoluatur) interiectus. Virgil. Tityre (dum redeo) (breuis est via) pasce capellas.

Synchysis est ordo dictionum confusior: vt Quinquaginta vbi erant centum inde occidit Achilles. ordo est, vbi erant cẽtum, inde occidit quinquaginta. Multus in hac figura est Horatius, vt in arte. Qui variare cupit rem prodigialiter vnam, Delphinum siluis appingit. i. Delphinum siluis appingit prodigialiter, Ibidẽ: Chorusque turpiter obticuit sublato iure nocendi. ordo est & chorus obticuit, sublato iure nocendi turpiter. Hæc ex Porphyrione: Idem Horatius: Et male laxus in pede calceus hæret. pro, male hæret. Idem in Odis

in Odis: Inultus vt flebo puer? Idem. 1. Sermon. Vbi sedulus hospes penè macros arsit dum turdos versat in igne. Idem, sæpè velut qui currebat fugiens hostem. i. currebat velut fugiens hostem. & Satyra. 1. At hunc liberta securi diuisit medium fortissima Tyndaridarum, Ordo, liberta fortissima diuisit hũc mediũ securi Tyndaridarũ: quem locũ ego nostris tẽporibus ex Sophoclis Electra primus animaduerti: & Satyr. 4. Ac veluti te Iudæi cogenius in hanc concedere turbam, id est, cogemus te veluti Iudæi. f. cogunt.

Anacoluthon. i. inconsequens, proximè accedit ad Solœcismum, sed magis Rhetorum est. Terent. Eunu. Cur ego in his te conspicor regionibus? Th. vobis fretus. Cic. pro Mur. prætor interea, ne pulchrum se ac beatum putaret, atque aliquid ipse sua sponte loqueretur, ei quoq; carmen compositum est. Terent. Hecyr. Nam omnes nos, quibus est alicunde aliquis obiectus labos, omne quod est interea tempus, priusquã id rescitum est, lucro est. Donatus hic aliquid deesse affirmat: mihi, videtur deesse κατα, idest, circa.

De Hellenismo siue Antiptosi.

HEllenismum siue Græcam constructionem nominamus, quoties auctores sic græcissant, vt latina norma defendi,

Universidad de Deusto
Biblioteca

fendi nequeant. Hellenismum in infinita genera deducit Linacer, nos tantum Antiptosim persequemur, quum hæc sola latinos canones excedere videatur.

Antiptosi Grammaticorum nihil imperitius, quum doceant quemuis casum pro alio posse poni: vt venit in mentem illius diei: pro ille Dies. Quod figmentum si esset verum, magna nos solicitudine liberaret. Frustra enim quæreremus quem casum verba regerent. Græci non raro è duobus casibus (si se mutuò respiciant) alterum tantum regunt, alterum illi adiungunt: ita vt alter ab altero trahatur: vt περὶ λόγον ὧν εἶπεν. id est. De verbis quibus dixi, pro quæ. χρόμαι οὓς ἔχω βιβλίοις. id est, vtor quibus habeo libris, pro quos. Huc potest referri illud ex Pandectis lib. 30. l. 114. §. Diui Seuerus & Antoninus rescripserunt, eos, qui, &c. Lego: ij qui, pro eorum qui. Exodi capit. 2. ἐπὶ τῆς γῆς ἀγαθῆς, ἧς κύριος ὁ θεὸς σου δίδοσί σοι. In solo terræ bonæ cuius Dominus dabit tibi, pro quam. Et Lucæ capit. 1. καὶ μνησθῆναι διαθήκης ἁγίας αὐτοῦ, ὅρκον ὃν ὤμοσε πρὸς Ἀβραάμ. id est, vt memor esset testamenti sui sancti, iusiurandum quod iurauit ad Abraham, pro iurisiurandi, quod. Lucæ capit. 21. ἐπὶ ταῦτα ἃ θεωρεῖτε, ἐλεύσονται ἡμέραι, ἐν αἷς οὐκ ἀφεθήσεται

Agendi. Sic erat Plat. tibi ἐὰν quod eo ni licet Apol. 36. d.

Od. 24. ἀνδρῶν ὁπόσους θέλω, οὓς ἐθέλει

λίθος ἐπὶ λίθῳ. id est. Dixit: Hæc quæ videtis, venient dies, in quibus nō relinquetur lapis super lapidē, pro ex his, vel horū. Demosthenes, ἐκ τῶν ἐπιστολῶν, τῶν ἐκείνου μαθεῖν, ὧν ἐπὶ πελοποννήσου ἔπεμψε. id est: Ex epistolis eius cognoscetis, quibus in Peloponnesum misit, pro quas. Lucceius ad Ciceronem libro. 5. epist. Quum scribas, & aliquid agas eorum, quorum consuetuisti, pro quæ. Plaut. Curc. Sed istum, quem queris, ego sum. Idem. Amphi. Naucratem, quem eonnenire volui, in naui non erat. Idem Aulul. Pici diuitijs, qui aureas montes colunt, ego solus supero: alij emendarunt Picos. Ibid. Quasi pueri, qui nare discunt, scirpea inducitur ratis: quidam legunt pueris. Horat. 1. Ser. Occurrunt animæ, quales nec candidiores terra tulit. pro qualibus. Quod non intellexit Lambinus. idē epod. 5. Nardo perunctum, quale non perfectius meæ laborauerūt manus, p quali. Hoc quoque ignorauit Lambinus. Huius generis sunt illa: Non vacat mihi esse securo: Martial. Nobis non licet esse tam disertis, pro disertos.

Trahitur etiam casus inter duo verba à nō suo verbo. Plaut. Amphi. Atq; ego te faciam, vt miser sis. Idē Pseud. Satis si hanc hodie mulierē efficio, vt tua sit. Ibid. Eia, scimus nos quidem te, qualis sis. Idem Aulul. Sed seruū meū

Cic. Agrar. lege eius lib. 2. qui, qui ei deberent, ei dederunt. Idem pro Rabir. amicis ad Sibi centuriones plebis, et prætores quos ei ui deberent. Liuius ui terent. Cic. in orat. quod ipse debuerit. Ef. deest mihi. Cic. lib. epist. pene. Magn. animos, magnos esse eos quos nim oportuit, hominis illos etiam quos numquam fuerunt

Ff 4 Stro-

Plaut. Persan. Vnde ego olei sylaros libenter lectitem Iniall, ut fabo, dent. Me minus Seruus fecit ut Vigilem

Universidad de Deusto
Biblioteca

Stcophilum mitor cybi sit. Ibid. Nimis hercle illũ coruũ ad me veniat, velim. Cic. Q. Fratr. Hæc me, vt confidã faciunt. Terent. Adelph. Illum, vt viuat optãt, pro optant, vt ille viuat. Idem Phorm. Metuo lenonem, nequid suo suat capiti. pro Metuo ne leno suat. Idem Eunuch. Hanc metui, ne me criminaretur tibi. Ibid. Metuo fratrem ne intus siet: pro frater; nam sequitur, Pater autem ne rure redierit. Idem Heaut. Atque istud quicquid est, fac me vt sciam.

271. b.

Traditur etiam per Hellenismum genus à genere: vt si dicas: vidi templum, quale est mons, pro qualis. Horat. Epod. 8. Sed incitat me pectus & mammæ putres, equina quales vbera. i. qualia: vnde illa trita: Est stella qui Mars dicitur. Est locus in carcere quod Tullianum appellatur. Virgil. Saxum antiquum, ingens, campo qui forte iacebat Limes agro positus. Hæc enim Græca sunt.

Cupio esse clemens: Laboras videri doctus: ita tritus est Hellenismus, vt Grammatici Latini regulam constituerint, quam non intelligunt. Regula vera est, vt semper post huiusmodi infinita sequatur accusatiuus; vt cupio dici doctum. ratio est, quia semper accusatiuus præcedit expressus, aut subintellectus.

134 b.

Sed quia Græci non tarò ante infinitum collocant

locant nominatiuum, inde factum est, vt nominatiuus sequatur. Græcè dicitur: Aiunt rex hoc fecisse: Dicunt tũ esse diues. vnde Latini dicunt. Vis videri probus: Quasi integrũ esset: Tu vis videri tu esse probus. Hoc autem Græcè dictum esse Budæus in Commentarijs, Muretus in Catuliũ, Lambinus in 2. Od. Horatij, adnotarũt. Sed nemo Græcam phrasin melius expressit quam Ouid. in Fast.

Seu genus Adrasti, seu furtis aptus Vlysses,
Seu pius Æneas eripuisse ferunt.

Sed nihil auidius arripuere Latini, quam Atticismum illum vbi κατὰ subauditur: vt fractus membra: cætera Graius: albus dentes: panditur artus: purgor bilem: posco te pacem: doceo te artes: doceris artes: multa se se incusans: Latus vlnas duas: absfuit totum mensem: pendet libras centum. De quibus formis in Ellipsi præpositionis KATA.

KATA.

Præpositio E K quæ genitiuum regit, ita passim desideratur apud Græcos, vt multi apud eos crediderint verba aliqua genitiuum regere. Dicunt enim, Imperti me diuitiarũ: arripuit illum pedis: gustauit mellis: audiuit musicæ. & multa huiusmodi. Sed quis est tam hebes qui non videat illa Horatiana excedere Grammaticos Latinos canones? Absti ne irarum calidæque rixæ: Desine mollium

E K. 71. a. 47. b. 93. b. 176. b.

Universidad de Deusto
Biblioteca

lachrymarum: Agrestium regnault populorum: Lassus maris, & viarum, militiæque: Paciens puluieris atque solis: Integer vitæ, sceleris que purus: Nec medici credis, nec curatoris egere. Sic illa trita, curarum plenus, implentur veteris Bacchi, securus amorum, vacuus laborum: deest E K, i. de. Nullum enim nomē adiectiuum, aut verbum Græcè, aut Latinè regit genitiuum. Huc etiam illa referuntur: vbique gentium, nusquam locorum, huc viciniæ, pridie & postridie ludorum.

DE ELLIPSI PRÆpositionis Κατὰ. i. Iuxta vel secundum, vel per.

ASSERVNT Grāmatici multa esse verba quæ duos possint regere accusatiuos: hoc est falsissimum, nā in altero eorum deest præpositio Græca Κατὰ, i. per, vel in, vel iuxta: quæ in verbis actiuis, & passiuis, & participijs, & adiectiuis nominibus solet suppleri. vt Posco te pacem: frangitur mēbra: fractus membra: cætera Graius, albus dentes. Solet item intelligi non rarò in temporis, & aliarum rerum mensuris: vt Totum diem dormire: vixit annos centum: patet ianua tres vlnas: spendet aries libras triginta. de

quibus sigillatim disseramus.

Ac primum illud verissimum præmittamus oportet, quod & doctissimè admonuit Thomas Linacer, Nullum in republica literaria esse aduerbium, quod faciem nominis habere videatur. vt multum, paulum, melius, peius, nihil, aliquid, id, quid, & similia. Nam doctè, sanctè, modò, profectò, præterea, interea, quum aduerbia sunt in quantitate vltimæ syllabæ à suis primigenijs variant, at melius, peius, doctius, facile, breue nunquam erūt aduerbia, sed accusatiui adiectiuorum in quibus deest Κατὰ, & substantiuum Negotium, Vide ellipsin. Horat. 2. epist. Quin etiam canet indoctum, sed dulce bibenti.

Porrò præpositio κατὰ subintellecta tantum leporis apud Græcos obtinuit, vt vix reperiatur apposita, sed accipe nihilominus aliqua testimonia. Quod Aristophanes dicit, γνώμην ἐμήν. Plato solet dicere, teste Budæo in comment. Κατὰ τὴν ἐμήν. i. iuxta meam sententiam. & Homerica illa clausula est frequentissima: Κατὰ φρένας, καὶ κατὰ θυμόν. i. vt mea mens & animus est, aut secūdum meam mentem & animum. Quum dicis: vrbs partim capta, partim incensa: deest κατὰ, & accusatiuus est, à recto antiquo Partis. Ouid. in. Metam. Partem damnatur in vnam. Græci dicunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicuntur τὰ κατὰ μέρος. Aristotel. lib. 1. Rhetor. εἰσὶ δὲ τῶν ῥητόρων κατὰ τὸν ἀριθμὸν τρία τὰ εἴδη. Sunt tria Rhetorices genera numerum. Porphyrius ca. de Specie πρῶτον μὲν εἰδος ἀξίωσις τυραννίδος. Primum quidē speciem d gros imperio, vbi bis deest κατὰ. vt sit circa primū & circa formam: nam sic legendus est locus. At vero vbi suppletur κατὰ, teste eodem Budæo ex innumeris accipe nonnulla. Theocritus. ἀλγῶ γὰρ κεφαλάν. doleo caput. Plato sæpe τὸ ἐμὸν & τὸ ἐμὸν πρᾶγμα, pro τὸ κατὰ ἐμέ pro eo quod ad me attinet. Idem. 2. de repub. diserte explicuit duos accusatiuos, ταῦτα δὴ τὰ ταῦτα ἐγκωμιάζουσι δικαιοσύνην. Hæc & similia ipsi laudant iustitiam. Apertius etiā Theognis. Ἐσχάτου δ' ἐμεῦ ἐθέλοντα εἶν καὶ πολλὰ διδάσκεις. Turpia autem me nolentem & inuitum multa doces. Æschines. τέτταρα δὲ μοι μικρὸν χρόνον τὴν διάνοιαν. Adeste nunc mihi mētem exiguum tempus. hic bis deest Κατά. Synesius. ταῦτα θεὸν, ταῦτα ἀνθρώπους μαρτύρομαι. Hæc Deum, hæc homines testor. Multa alia, si voles, apud Budæum leges. Ex quibus velim elicias, nullum omnino esse verbum, quod huiusmodi accusatiuum cum κατὰ non posit habere. Vnde actiua omnia duos accusatiuos habebunt, reliqua, vt passiua & substantiua, vnum. Terent. Eun. Ecquid

nos

Cic. Tuam [illegible] Idem. vtrumq; Iator. Hor.

nos amas de fidicina ista hac? Th. Plurimū merito tuo. Plaut. Amphit. Nūc iam huc animū, quæ loquar, aduertite. i. circa ea. Ibid. Hæc hetiimmodestia cogit me. i. circa hæc. Cic. libr. 13. Famil. Literæ non quæ te aliquid iuberēt, sed commendatitiæ. Plaut. Aulul. Cæpi obseruare ecquid maiorem mihi filius honorē haberet. Terent. Phor. Nequid plus minusve fecit, quod nos postea pœniteat. i. circa quod. Cic. libro. 1. epist. 9. Nostram vicem vltus est ipse se se. Terent. Phorm. Argentum, quod habes, condonamus te. Idem Eunuch. Habeo alia multa, quæ nunc condonabitur, vbi imperiti legunt, condonabuntur. Idem. Neque fe id pigere. Statius 10. Thebaid. quæ te leges præceptaque belli erudijt genitrix. Cicer. 6. Epist. Quum ignouerit omnibus, qui multa deos venerati sunt contra eius salutem. Virgil. Georgi. Multa gemens ignominiam plagasque superbi Victoris. quo in loco multa pro multum accipiunt imperiti, idque si dijs placet aduerbialiter vtrunque. Audi etiam in passiua quomodo Græcissent Latini. Virgil. 6. Ænei. Nec magis incepto vultum sermone mouetur. Quam si &c. Æneid. 4. Expleri mētem nequit. Æneid. 5. Flauaque caput nectentur oliua. Ouid. 2. Metam. Partes quascunq; sedendo flectitur. Idem. 2. Fast. Carpitur atto

nitos

Caret in dochum, sed dulce bibendi

Ter. Adelph. quod vestos satis atus acuet. Idem. Phorm. Argentum, quod habes condonamus te. et in proleg. habet alia multa, quæ nunc condonabitur Idem Heaut. dicere minas, quas mihi dare poterit est.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nitos sensus. Idem, Asper equus duris contur ditur ora lupatis. Horat. in Art. Qui purgor bilem. Idem. Agrestem Cyclopa mouetur. Statius libr. 9. Figitur ora Lamus. Tacitus lib. 21. Neque quicquam prius imbuũtur, quàm contemnere deos. Idem libr. 3. Sane grauaretur aspectum ciuium senex imperator. Idem lib. 18. Vxorem quoque eius Saloninam, tanquam læsi, grauabantur. Quintil. libro. 1. Qua propter præcipienda sunt optima, quæ siquis grauabitur, &c. idem lib. 4. Quod quum audiuit iudex cætera, tanquam superuacua, grauari solet. Sueton. Aug. Ampla, & operosa prætoria grauabatur. Horat. libro. 1. epistol. Quis magna coronari contemnat Olympia? expressit illud vsitatissimum ἔστενοι τὰ ὀλύμπια. Idem Oda. 6. lib. 3. Motus doceri gaudet Ionicos Matura virgo, quod Aristophanicum est in concion. τὸν ἀπὸ ἰωνίας τρόπον τάλαινα κινησιᾶς. i. Miscella pruris nunc Ionicum modulum.

Sed etiam si solem in manibus gestemus, sunt tamen nonnulli ita obcæcati, vt ad hãc clarissimam lucem calligent. Enixèque postulant sibi tradi testimonia, vbi hæc præpositio ponatur expressa. Iniqui sanè, qui velint sibi in lingua Latina ostendi, quod autores vt minus elegans soleant subterfugere. Qui signorat

Virg. Instar montis equum. f. ad instar. vt alibi quantum instat in ipso est. vide Apuleium.

rat præpositiones nomnibus præponi debere? At vero postquam Latinis auribus dicere semel placuit Mecum, tecum, secum, nobiscum, vobiscum, iam nemo dicere audebit, Cum me, cum te, &c. Sed tamen, vt obstinatis auribus satisfacerem, operam dedi, vt vndequaque, si qua essent, testimonia perscrutarer.

Ea sunt huiusmodi. Virg. in Culice. Pinus hirsuta per artus. Terent. Eunuch. neque sciebat, nec per ætatem dicere poterat. Liuius. Per ea tempora perraræ literæ fuerunt. Cicer. Per insidias interficere. Idem. Per legem illam hoc mihi licet. Persius: Per me equidem sint omnia protinus alba. In his omnibus Græci dicerent κατὰ. Hinc iam patet syntaxis in illis Ciceronis ad Attic. Amariorem me senectus facit, stomachor omnia, & ad Marium, vtrumque lætor, & sine dolore te fuisse, & animo valuisse. Item: Stoici, qui de virtutibus disputãt, magnam partem in his partiendis occupati sunt. &. i. Offic. Maximam autem partem ad iniuriam faciendam aggrediuntur nonnulli, vt adipiscantur ea, quæ concupierunt. & in epist. Magnam partem consulatus tui abfui. & in Orator. Magnam enim partem ex iambis nostra constat oratio. Liuius. Clamor vndique ab solicitis vicem imperatoris

Per.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ris militibus subiatus est. Idem: suam quisque vicem officio functus est. Idem lib. 3. vt hoc insigne regium in orbem suam cuiusque vicem, per omnes iret. Terent. Domum ire pergam, ibi plurimum est. In omnibus his deest κατὰ. i. Per.

Ad. Interdum κατὰ explicatur per A D. Cic. Attic. lib. 4. epist. penultima, Dicis, quid mihi hoc monumentum proderit? ad quid laboramus res Romanas? Idem. 6. Verr. Nam & sicu est munito, & ex omni aditu vel terra vel mari præclaro ad aspectum. Idem Curioni: A te vero bis, terve ad summum, & eas per breueis accepi. Idem pro Mil. Quatuor, ad summum quinque sunt inuenti. Huc referendæ sunt illæ phrases: Pendet aries libras triginta: Paries latus decem vlnas. i. κατὰ hoc est Ad. vel Per. Varro lib. 3. cap. 5. Rust. Est lapis à falere pedem, & dodrantem altus: ipsum falere ad duo pedes altum à stagno, latum ad quinque. Lactant. de Phœnice. Per bis sex vlnas eminet ille locus. Quin & ipsa præpositio Circa, pro κατὰ inuenitur. Cor. Celsus lib. 7. cap. 15. Circa singulas heminas. i. in singulis heminis. Liuius libro. 9. Nam & circa omnia defecerunt. Quintil. in procem. 8. Præcipue circa partis huius præcepta elaborauit. Frequentior vsus est præpositionis In, pro κατὰ. Nam quod

Sic sæpe dicit Apul. ad instar & in coram cum sint accusatiui.

Hor. epist. lib. 1. Ad extrema pene Gemelli.

Ad vel Per.

Circa.

In.

passim

passim dicitur, Æternum vale, & quod Ænei. 6. dixit Virgilius: Sed et, æternumque sedebit Infelix Theseus: alibi expressit: In æternam clauduntur lumina mortem. Liuius libr. 4. In æternum vrbe condita, & in immensum crescente. Virgilius: Bucol. Causando nostros in longum ducis amores. Liuius lib. 39. Nihil autem in speciem fallacius est, quam prauа religio. Ouid. 11. Metam. Cæteta sunt hominis partem damnatur in vnam. Plin. libr. 10. cap. 36. in multum velociores. Plaut. Asin. Age sis, tu in partem nunc iam hunc delude, atque amplexare hanc. i. partim, & vicissim. Græcè κατὰ μέρος. i. in partem. Horat. 2. Epod. Quod si pudica mulier in partem iuuet domum. Propert. libr. 4. Nanus & ipse suus breuiter caruatus in artus. Liuius: Obsidio vix in paucos dies tolerabilis. Plin. in Panegy. Si denique in tantum diligo optimum principem, in quantum inuisus pessimo fui. Plin. libro. 8. capit. 16. Et male credi libertas ei, cui in tantum cessisset, etiam feritas. Idem lib. 10. capit. 53. Aliquæ in tantum, vt effœtæ moriantur. Horat. Quod & in hunc annum viuat, & plures. Idem 2. epist. Sed in longum tamē æuum manserunt. Hinc illa trita. Tuam vicem doleo: inuicem dolere. Dicimus itaque: Ero tibi perpetuum vel in perpetuum amicus. s. tem-

Ouid. epist. 1. In patrias arces diuiendas erat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

pus. Præterea Donatus in illis Terentianis: Quid venisti: Id viso: neque tu id indignari posses: supplet, Ob vel Propter. cōtra ineptissimos Grammaticos, qui docet, id, aliquid, nil, nihil, quid esse accusatiuos extrauagantes.

VNIVS VOCIS VNICA EST SIGNIFICATIO.

SI QVIS primo intuitu nos paradoxon, non veram sententiam, proponere arbitretur, audiat Aristotelem, quem sententiæ nostræ præcipuum facimus adsertorē; qui res natura diuersas vno nomine posse quidem vocari docet, sed per analogiam, id est, comparationem, vel proportionem. Homonyma (inquit) dicuntur quorum solum nomen commune est, ratio verò naturæ circa illud nomē alia atque alia: vt animal quod est homo, & id quod pingitur. Quo in locō perperam vertit Boëtius, Æquiuoca dicuntur. Nam neque æquiuocum vox Latina est, neque satis ad Aristotelis mentem accommodata. Homonymon enim cōcors in voce, seu simile in voce significat. Itaque tolerabilius verteret, Analoga dicuntur, &c. Ego certè, si nominibus barbaris vti liceret, quæ isti vocant

cant æquiuoca, vniuoca nuncuparem: & rursus quæ illis vniuoca, mihi essent æquiuoca. Id quod Aristotelea exempla ostendunt planissimè. Quæ si hebes Dialecticorum acumen considerasset, non inter tot tenebras hactenus versarentur. Priscianus libr. 9. Synonymiam vertit ancipitem significationem. Nec quisquam mihi iure objiciet tot temporum curricula, in quibus semper hæc ita tradita fuit, & pro veris habita; nam possessor malæ fidei (vt est apud Iureconsultos) nunquam potest præscribere. Nobis (inquit D. Augustinus) qui ratione vincimus, frustra consuetudo objicitur, quasi consuetudo maior sit veritate. Diuus certè Thomas diligētissimus Aristotelis & veritatis interpres, sæpe alias, sed in illo præcipuè Porphyrij, Si quis omnia entia dicat, æquiuocè nuncupabit: æquiuocè, inquit, id est analogicè. Rodolphus Agricola lib. 1. c. 23. Homonyma vertit agnominationem. Ego verò quatuor potissimum rationibus adducor, quibus æquiuoca ista radicitus putem extirpanda.

1. Si voces (vt ait Plato in Cratylo & Aulus Gellius libro. 1 c. capit. 4. & diuinæ literæ nos passim docent) natura significant, quōnam, obsecro, pacto vno eodemque nomine diuersæ naturæ nuncupabuntur? Sin autem

 (vt do-

Universidad de Deusto
Biblioteca

(vt docet Aristoteles, qui cum Platone non pugnat, modo rectè intelligatur) significent ex instituto (institutum autem seu ad placitum intelligo prudentium virorum, qui rerum inspecta natura nomina solent imponere) dementem & insanum impositorem vocum iudicemus oportet, qui mensam & librum vno nomine nominari præceperit.

vt imperiti vocant

2. Præterea si essent æquiuoca, i. quæ ex æquo & æqualiter plura significarent, perpetuo nobis esset vtendum adiectiuis nominibus, aut aliqua alia distinctione, qua res inter se differrent. Nec enim satis esset dicere, vidi canem, aut mordet canis, nisi adderes terrenum, cælestem, vel marinum: canis etiam in talis iactus est.

3. Adde quòd negligentem & deminutum iudicaremus Aristotelem, si nullam analogiæ regulam tradidisset, quæ ita erat ad syllogismos necessaria, quàm quæ maximè. Sed nullam aliam nobis, præter hanc, præscripsit; necesse est igitur illam sic interpretemur: Analoga dicuntur, &c.

4. Postremò me mouet doctissimorum testimonia. Cicero enim libr. vltimo, Epist. 17. docet verborum domicilium in re vna esse proprium, migrationes in alienum multas. Aul. Gell. libr. 11. cap. 12. Chrysippus ait, omne

omne verbum ambiguum natura esse, quoniam ex eodem duo vel plura accipi possunt. Diodorus autem, cui Crono cognomentum fuit, nullum, inquit, verbum est ambiguum, nec quisquam ambiguū dicit aut sentit. Nec aliud dici videri debet, quàm quod se dicere sentit is, qui dicit. At cùm ego, inquit, aliud sensi, tu aliud accepisti, obscurè magis dictū, quàm ambiguè videri potest. Ambigui enim verbi natura illa esse debuit, vt qui diceret, duo vel plura diceret; nemo autē duo vel plura dicit, qui sentit vnum dicere. Hæc Gellius. Scaliger in calce libri De causis linguæ Latinæ rectè carpit Nonium Marcellum & alios, qui cùm De sermonis proprietate libros inscripsissent, multa significatorum mōstra vni eidemq; voci designarūt. Tunc subdit: vnius nanq; vocis vna tantùm sit significatio propria, ac princeps: cæteræ aut cōmunes, aut accessoriæ, aut spuriæ. Forcirus Lusitanus super Esaiā multis in locis, sed præcipue. c. 8. in principio, Ego, inquit, in hac semper fui sententia, vt nō nisi vnam habere significationē verba Hebræa existimarē. ¶ Ioannes Mercerus in annotationibus dictionarij Pagnini in voce אבד abad, inquit. Semel admonitum illud oportuit: Vbicūq; plura aut diuersa eiusdem vocis significata ferūtur, fere prima esse pro-

de verbis significat. f. 128.

Universidad de Deusto
Biblioteca

pria, ac genuina, cætera metaphorica: vel adquæ per similitudinem magis quandã, & linguæ dilatationẽ dictio proposita extendatur. Idẽ fere ait Rabbi Mardocay in concordantijs Hebraicis. Valla lib. 6. c. 3. cõtra Nonium Marcel. sic ait: Nã quis credat autores vni dictioni tot significata, & quidẽ pro se quemq; noua dare voluisse; tanquã linguã ipsam confundere cuperent? Vide eod. lib. c. 5. & 8. 1. 1. 12.

Sic ait; Nam si vocabulũ plura, quam vnicam significat, subiuerit, quinaeq; propria significatio vocabuli, reliqua sunt metaphoræ.

Sed antequàm ad exẽpla transeo, sex præmittendæ sunt regulæ, quibus totum negotium dilucidè explicabitur, & assertio nostra constabilitur.

1. Hæc doctrina in nominum & verborum rectis intelligitur: hi enim sunt propria rerũ nomina, Catonis & Catoni (inquit Aristo.) non sunt nomina, sed casus nominis: sicut sanabitur & sanabatur, non sunt verba, sed casus verbi. Frustra igitur mihi obijcis duçis, duces esse nomina & esse verba, ac proinde ambigua: sic legis, legi, leges: sic vis nomen & verbum: sic auis, quæ volat, & auis datiuus ab auus: sic satis aduerbium, & à sata satorum: sic canis verbum, & canis nomen, quanquam antiqui, hæc canes, vt hæc vulpes, dixerunt. Sub hac etiam doctrina volo comprehendi rectos plurales qui alijs singularibus assimilantur: vt prudentia in plurali, cum prudentia æ:

tia æ: sic temperantia, continentia, & alia huiusmodi. Quanquam & his alia commodior potest reddi ratio; quia nomina adiectiua nõ facient cum substantiuis ambiguitatem, vt pote quæ sola in oratione sine substantiuo non ponantur: & ita multum differt auditus sermo, ab auditus us; & census homo, à census us; & gustatus cibus, à gustatus us; sic multa pro pœna, & multa virtus, quanuis mulcta aliqui scribant. Denique adiectiuum & substantiuum vnum quidam esse censentur, non duo.

adiectiua sola nihil sunt

2. Inspicienda est diligenter prima nominum forma & impositio. Nam aliter multa mihi obijcies, etiam in rectis, quæ omnino ambigua videantur: vt ligo, onis, & ligo, as; sic lens pro verme & legumine: frons pro folio, & parte capitis. Cui obiectioni sic respondeo. Antiquitus (teste Sosipatro Charisio, & M. Varrone) nullum nomen in duas consonantes desinebat: vnde etiam sæpe legimus hæc sepes, trabes, plebes, sortis. Testimonia lege apud Priscianum lib. 7. Varronis accipe verba ex lib. 9. Videmus, inquit, ex his verbis trabes, duces, de extrema syllaba, E, literam exclusam, & ideo in singulari factũ esse trabs, dux. Hæc ille. Ego addo: Cum E, vel I, auferitur, si tres remanent consonantes, perit

Universidad de Deusto
Biblioteca

penultima: vt hæc frondes, frons: hæc frōtes, frons: hæc lentis, lens: hæc lendes, lens. Non tamen omittenda est Charisij differētia: Fros (inquit) sine N. litera, ne faciat, inquit Plinius, frontis: citatq; bis Varronem sic, vlmos & populos vnde est fros. Item, fros, fœnum, messis. Vide Lipsium lib. 4. cap. 19. variarum. Ego tamen apud Lucretium fruns & frundes semper inuenio; & ita legendum apud Virgilium & Ouid. Seruius & alij contendunt. At de Ligo (inquis) quomodo te expedies? Inspice, inquio, primam formam ligon, cudon, vdon, harpagon, mangon; nam legimus apud poëtas cudonas, & harpagonas. Sed Latini (vt ait Priscianus) solent auferre n, his nominibus: vt Plato pro Platon; sic Vangio, Brito, Agamemno; sic harpago, ligo, pro ligon; sic turbo, vel turbon, quod semper facit onis, contra Grammaticorum recentiorum differentiam: nam cùm legis turbinis & turbinibus, est ab hic turben: vt ex Cæsare & Plinio disputat Charisius.

3. Nec mihi etiam fraudi sint varia linguarum idiomata. Sæpe nanq; sic continget vt vna voce multa significentur. Lusitani enuntiant VM GRAN RATO. nos item eodem modo: at illi magnum murem significant, nos spacium temporis.

Ergo

Ergo pro causa Græcus casus est ab ergon; Latinis est coniūctio: & fortasse semper vtrūque idem est.

Hic seps pro fera Græcum est, & à putredine dicitur; hæc sepes, vnde seps Latinis est vallum.

Græcè mna, vnde mina: Latinis minæ pro interminatione.

Hic axis pro fera, Græcum; pro parte currus, Latinum.

Liber pro Baccho Hebræum est, à Li, populi: & Ban pario, vel gigno. Libar, populorū procreator, est enim Noe. Sed liber, a, um Latinum est, vt libertas. At liber libri pro cortice arboris. Primam breuiat.

Pax, Græcis est aduerbium silentij, cùm digitus ori apponitur: non admirantis vt docent aliqui. Latinis est quies.

Hic vel hæc calx pro calcaneo, Latinum à calcando: hæc Calx, vel potius chalx, pro lapide cocto Græcum. Aliter Caper de orthograph. Nam pro materia cales scribit, pro parte pedis calx.

Taurus pro monte Asiæ Scythica vox est, Tauru. i. effector, siue opifex fluuiorum. Taurus pro animali Græcum est ταῦρος, vnde Latine Taurus.

Fucus pro ape Latinum; fucus vel phu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cus pro purpura, Græcum.

Gallus cum est vox Phrygia, fluuium significat, vbi Cybeles sacerdotes (ob id dicti Galli) emasculabantur. Vide Plin. lib. 5. ca. 32. Idem lib. 35. ca. 12. Samia testa matris Deum sacerdotes, qui Galli vocantur, virilitatē amputant. Vide Ouid. 4. Fast. ex illo loco: Cur igitur Gallos, qui se excidere, vocamus, Cum tantum à Phrygia Gallica distet humus? Gallos apud Græcos album significat, inde Gallorum gēs vocata, quia corporibus albis sint præditi. Vnde Virgil. lib. 8. Æneid. de Gallis: Tum lactea colla Auro innectuntur. Gallus Latinis auis est nota, sed qui Latinè loquuntur solent addere, gallinaceus, propter ambiguitatem. Xenophon in Homonymis,

Quid si malua dicat Gallus a voce Heb. i. vinguatus, se ditionum cupidus.

4. Syllabæ quantitas apud Romanos satis superque distinguebat voces: quod nos, nisi in carmine, non sentimus. Huius generis sunt populus pro arbore prima longa; pro turba, breui. Palus, udis, prima breui: palus, i, prima longa Vter, tris, prima longa: vter, a, um, prima breui. Labor nomē prima breui; verbum, longa. Colo, as, producit; colo, is, breuiat. Sinus pro gremio, breui: pro vase, longa. Pila lusoria prima breui à πάλεω, æquo: pila pro mortario prima longa, quasi pinsa, vel pisa, à pinsendo. Sed Æneid. 9. vbi legitur: Saxea pila

la cadit, libentius legerem: Saxea pylâ cadit. πύλη enim etiam columnam significat: compilare verò à nullo horum ducitur, sed à Græco, teste Turnebo; nam pileten Æoles furem vocant, Hesiodus phileten. Vide Ios. Scalig. in Festum, compilare.

pila mortarium pulsi

Cedo verb. 3 cedo adverb. c. 3 cedo. ab. 3 cedo. ab.

Plagæ pro funibus illis quibus retia tendūtur circa summam & imam partem; aut pro mundi regionibus, quæ Græcè climata dicuntur, breuiat; pro vulnere producit. Anus, pro vetula, breuiat; pro podice, producit. Acer, eris pro arbore breuiat: Acer, acris, & acre producit.

Os oris, vnde osculum, producit; os ossis breuiat. Teste Diuo Augustino in libro de Grammatica, & lib. 3. cap. 3. doctri. Christia. Lucret. lib. 3. Exos & exanguis tumidos perfluctuat artus.

5. Accentus mirè distinguebat ambiguū. nec hic loquor de ridiculis illis sane, palam, porrò. hi enim nec erant apud antiquos ante Quintiliani tempora, nec poterant amphibolia parere, vt in prima regula admonuimus, præsertim cum porrò pro deinde, mere sit Græcum: Sed de alijs secretioribus, & qui nostras aures omnino fugiunt. Aliter enim enūtiabant seps Græcum, aliter seps Latinum; quoniam illud per eta, i. e longum scribitur Græce;

Universidad de Deusto
Biblioteca

Græcè; hoc per epsilon. i. e tenue. Sed hoc illustremus doctorum testimonijs.

Lustra (inquit Festus Pomp.) significant lacunas lutosas, quæ sunt in siluis, aprorum cubilia: à qua similitudine, ij qui in locis abditis, & sordidis ventri & desidiæ operam dant, dicuntur in lustris vitam agere. At quum eiusdē vocabuli prima syllaba producitur, significat nunc tempus quinquennale, nunc populi lustrationem. illud à luto, hoc à luendo: Adeo (inquit idem) duas habet significationes: nam cùm prima syllaba acuta effertur, idē significat quod accedo: vt cùm dicimus, adeo prætorem: cùm autem secunda, id est quod vsque eò: non quidem secundum rationem, quia ad præpositio accusatiui accommodata est, sed vetusta quadam loquendi cōsuetudine. Vide Festum in vocib. Ergo, muscerda, parret, pone, sagaces, quando, & Aul. Gellium lib. 6. c. 14. de quiesco.

Quidam (inquit M. Varro) reprehendunt, quòd pluit, & luit dicamus in preterito & presenti tempore, cùm analogiæ sui cuiusq; temporis verba debeant discriminare: falluntur, nā est, ac putant, aliter: quod in præteritis V. dicimus longum luit, pluit: in præsenti breue luit pluit. Ideoque in venditionis lege fundi, tuta cæsa ita dicimus, vt V. producamus.

Do-

Donatus ad illud Terent. Filium perduxere, vt vna esset. i. vt cibum capiat & correptè. Item ad illud, vt de symbolis essemus, melius, inquit, essemus producta e litera. Ego in illis locis corruptum existimo Donatum, sed tamen id quod volumus, ostendit. Cicero in Oratore perfecto docet inclytus prima breui enunciari, insanus prima longa. De hac re vide pulchrum apud Aul. Gell. lib. 9. c. 6.

6. Euphemismos. i. bona ominatio (inquit Demetrius Phaler.) est figura quæ odiosas res bonis verbis edit, & impia itidem facta, pijs. Hinc multa dicuntur in contrariam significationem; vt benedicere, pro maledicere sæpe in sacris literis: vt. 3. Reg. cap. 21. Benedixit Naboth Deum, & regem. Iob cap. 1. Nisi in facie benedixerit tibi. Ibid. c. 2. Videbis quòd in facie benedicat tibi. Ibid. Benedic Deo, & morere. Sic sperare pro timere: sic potiri hostium, & potitus hostium apud Plautum in Captiuis, pro captiuum esse. Et in Digest. l. xi. & xii. de Capt. & postlim. Et l. cxcii. de verb. sign. Sacer pro execrando, &c. Antiqui sum mopere obseruabant auguria, sed illa præcipuè quæ ab hominum ore prodibant, quę proprie omina vocabantur: Hispanè Alfil Toledano. Cicer. 1. de Diuinat. Neque solum Deorum voces Pythagorei obseruauerunt,

Universidad de Deusto
Biblioteca

runt, sed etiam hominum, quæ vocant omina: quæ maiores nostri quia valere censebãt, Ideirco omnibus rebus agendis QVOD BONVM, FAVSTVM, FELIX, FORTVNATVMQVE ESSET præfibantur. Rebusq; diuinis, quæ publice fierẽt, vt FAVERENT LINGVIS imperabatur, &c. Fauere autem linguis non intelligo idem esse quod tacere, vt multi arbitrantur, sed bona verba dicere: nam credebant vitiari sacra, si quis dura, mala, vel ominosa verba loqueretur. Tibull. libr. 2. eleg. 2. Dicamus bona verba (venit natalis) ad aras: Quisquis ades lingua vir mulierque faue. Ouid. 1. Fast. Prospera lux oritur, linguisque animisque fauete: Nunc dicenda bono sunt bona verba die. Horat. 3. Carm. Malè ominatis parcite verbis. Terent. And. Bona verba, quæso, idest: Bene ominare. Idem in eadem. Valeant, qui inter nos dissidium volunt. i. pereant. Sed exemplis agamus.

Adoleo & adolesco crescere est, sed in sacris (vt notat Seruius ad illud Virgil. 4. Georgic. Pancheis adolescunt ignibus aræ) incendere & cremare, sed per figuram euphemismon. Nam quia victima & altare verbenis, ture, vino, & extis crescebant & augeliantur, dictum est adolescere pro cremare. vide Festũ & Nonium.

Macta-

Mactare ex eodem omine dictum est pro interficere, cùm propriè sit augere, hoc est magis auctare. vnde mactus, id est magis auctus. Seruius ad illud Virg. Mactant lectas de more bidentes, verbum sacrorum inquit, per euphemismon, vt adolere.

Rectè pro nihil, aut non, aut malè. Terent. Heaut. tum quod dem ei recte est, nam nihil esse mihi religio est dicere. Idem Eunu. Nunquid vis? C. rectè, id est non. vel nihil. Plaut. Asinar. Hæc recte quæ tu in nos dicis, aurum atque argentum merum est.

Sacer dicunt esse nomen mediũ: vt Græcis Anathema, & nunc in bonam, nũc in malam partem accipi. Sed quid sit homo sacer, vel Anathema, ab antiquissima historia petendum, quam narrat Io. Zetzes histor. 23. Chiliad. 5. Cuius carmina sic vertebam.

Catharma quondam tale purgamen fuit
Si pestis, aut fames, vel alia calamitas
Vexaret vrbem ira Deorum percitam,
Ad victimam deformis ante omnes homo
Purgamen atque pharmacus ductus fuit.
Cùm vetum ad aram est, caseum, ficus, ador
Ipsi in manum dabant: deinde septies
Pudenda scillis verberabant victimæ,

Capri-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Caprifico, & alijs surculis agrestibus.
Agrestiumq; vrebant ramis arborum
Deuota membra: tum sacrum cinerē grauis
Leuamen vrbis ventilabant in mare.

Hæc ille atque alia: citatque testem Lycophronem & Hipponactem. Idem Chiliada 8. histor. 239. cineres spargi solitos addit per totam ciuitatem. Suidas præterea in dictione Peripsema, addit dicere solitos ciues ad hujusmodi anathemata: Purgamen pro nobis esto, salus, & redemtio.

Huiusmodi sacrificium Hebræis vocabatur Azazel. i. caper emissarius: de quo Leuit. cap. 16. ab Ez. i. caper, & Azal. i. abijt. Græcis Apotropæon, siue Apopompæon, id est malorum depulsio. Dicebatur etiam propriè Anathema. Itaque Sacer apud Latinos idem est quod anathema Græcis, & ita per euphemismon pro execrando accipitur. Quãquam Monachus Menesius, qui de accentibus scripsit, aliter quæstionem soluit: contendit enim in sacris Biblijs duo esse nomina Anathema, & Anathēma: & illud cum accentu in antepenultima & cum epsilo in penultima semper accipi in malam partem pro exsecrando: at cum accentu in penultima, & eta. i. e longo, semper accipi pro donario, vel re templis dicata.

Ego scripturam quidem in Biblijs Græcis sic repetiri animaduerti, sed quomodo ab eodem verbo anatheinæ duo ducantur nomina contrariæ significationis nõ video. Vnum semper nomen est anathema siue anathēma, vt sacer apud Latinos. Quid est igitur illud tam crebrò in Concilijs repetitum, Anathema sit? Respondeo primùm posse dici per Euphemismon: vt benedicere, pro maledicere: quasi dicat: Anathema sit, id est, sit benedictus. Quia viros sanctos non decet maledicere. Deinde respondeo, posse etiam intelligi iuxta propriam & genuinam nominis notionem: Anathema sit, id est, sit peccatum pro toto populo, sit deuotio, ferat omnia populi peccata. Ita D. Paulus ad Rom. 9. optabat esse anathema post Christum pro fratribus, id est, se deuouere & hostiam fieri à Christo. i. post Christum, quia Christus fuit pro nobis hostia, & factus est pro nobis peccatum, cum peccatum non haberet. Et vere languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. Festus in voce Sacer, obscura quædã profert, quæ à Macrobio lib. 3. cap. 7. Saturn. explicantur. Illud verò Virgilij; auri sacra fames: alia res est. Nam Græci ieron. i. sacrum pro magno solent vsurpare, vnde os sacrum. i. magnum: & morbus sacer. i. magnus vel comi-

Hom. Odyss. lib. 1. ἀνάθημα δαίμονος vbi Didym. Τὸ εὐωχίας τὸ κέρασμα. ἢ μεταφορὰ ἀπὸ τῶν τοῖς θεοῖς ἀναθεμένων.

Lucian. in Timone quum iam ille Timon thesaurum reperisset, dicebat; ὦ δίκελλα καὶ φίλτατε δίφθερα, ὑμᾶς μὲν τῷ πάνυ τούτῳ ἀναθεῖναι καλόν. i. o rastrum, & o cuma hirsuta pellicea bonum erit Pani huic bos dicare.

Universidad de Deusto
Biblioteca

comitialis. Ita Plutarchus de industria animalium. Vnde Adag. sacram ancoram soluere. i. magnam.

Alter, in augurijs dicebant pro non bono, vt ait Festus in dictione Altera auis. Et in senatu dicebat consul: Qui hoc sentitis, huc transite: qui alia omnia, illuc. i. qui negatis, vel dissentitis. Cic. lib. 1. epist. De tribus legatis, frequentes ire in alia omnia. i. dissensere. & libro. 10. Eum senatus reliquit, & in alia omnia discessit. Vide Suidam in voce Eumenides: & Callias. Et nos etiam Antiphrasi de Eumenidibus satis.

136. b.

DE ANALOGIA SIGNIFICATIONVM.

HIS regulis premissis, ad analogiam significationum transeamus.

Ius iuris propriè significat diarium, siue portionem victus. Antiqui enim (vt inquit Val. Maxim. lib. 2.) adeo erant continentiæ attenti, vt frequētior apud eos pultis vsus, quàm panis esset. Plin. lib. 18. cap. 8. Pulte autem, non pane vixisse longo tempore Romanos manifestum, quoniam inde & pulmentaria hodie quoque dicuntur. Non itaque vescebantur carnibus, sed oleribus aut pultibus, tum-

Plutarch. 2. Sympos. quest. vlt.

olus. ab, olendo

tumque prandium ius vocabant. Horat. 2. Sermo. Est operæ pretium duplicis cognoscere iuris Naturam. Huius autem iuris in conuiuijs pares dabantur vnicuique partes: vnde Homerus, conuiuium æquale fere semper nominat. Vocabantur vero Duplicarij (vt ait Varro) quibus in conuiuijs ob virtutem duplicia vt darentur cibaria fuit institutum. Cuius rei etiam in sacris Biblijs fit mentio. Nam Genes. cap. 43. maior portio data est Beniamino, quàm cæterorum cuilibet. Itaque propriè ius est quod Hispanè dicimus Quition, parte, porcion, ordinario. Græcis est Chœnix, id est, dimensum (vt vocauit Terentius) Hebræis est Man, à verbo manâ, id est diuisit vel numerauit. Nam vbi legitur Daniel. cap. 1. Et constituit illis rex annonam per singulos dies de cibis suis: Hebraicè legitur manâ. Hinc igitur metaphoricè ius vocatur munus illud quod suum cuiq; tribuit.

elegans locus est Thad. 4. vers. A αὐτῶν

non à Manhu i. quid hoc. Exod. 12. Quid est hoc!

Vertex (inquit Fabius lib. 8. cap. 2.) est contorta in se aqua, vel quicquid aliud simile vertitur: inde propter fluxum capillorum pars est summa capitis. & ex hoc, quod est in montibus eminentissimum. Valla lib. 6. capit. 11. Recte (inquit) dixeris hæc omnia vertices, proprie tamen vnde initiū est. Quare nemini

Universidad de Deusto
Biblioteca

debet mirum videri, cur interdum vna vox plura significet. Hæc illi. Ego tamẽ magis assentior Charisio lib. 1. Vertex (inquit) à vertendo, vortex à vorando: & vult Plinius vertl cem immanem vim impetus habere: vt ingẽs à vertice pontus: vorticem verò circumactionem vndæ esse: vt, Et rapidus vorat æquore vortex. Caper Grammaticus: Vortex fluminis est, vertex capitis.

Tempus, vt Varro scribit, est mundi interuallum & motus diuisum in partes aliquot, ab Solis & Lunæ cursu, à quorum tenore temperato tempus dictum est. Tempora in capite, Hispan. las sienes, ob id dicta putant, quòd ab ijs indicia petamus senectutis. Posuit enim natura in multis animantibus ætatis signa: vt veterinis & ouibus in dentibus, ceruis in cornibus: sic homines in temporibus gerunt ætatem. Vnde Homerus senes vocat Poliocrotaphios, id est, canorum temporum, quia plurimum inde cani incipiunt. Nam priora capitis humiditatis pituitæque plus habent, quàm posteriora. Virgi. 5. Æneid. Æmula nec dum Tẽporibus geminis canebat sparsa senectus. Vide Alexan. Aphrodis. problemata: & Columellam lib. 6. cap. 29.

Nepos (inquit Charisius) significat & certum cognationis gradum, & rei auitæ consumtorem. Mihi tantùm significat filiorum filium. Romani pueri patruis tradebãtur erudiendi, & castigandi: vnde prouerbium; Ne sis patruus mihi. Quia patrui, etiam si amant, nesciunt ad peccata cõniuere. Aui contrà impotentius amant, omnia indulgent, castigare nesciunt. Inde nepotes euadunt perditissimi. Aristoteles 3. Ethic. in calce intemperantiam vocat Acolasiam, id est incastigationem; & acolasti dicuntur incastigati. Tales igitur sunt nepotes. Inuenio & apud Græcos Nepodes vocari nepotes, quasi sine pede, hoc est fundamento: quia filijs fundamentum rei familiaris non erunt: dilapidant enim rem familiarem. Qui deducunt à nepa. i. scorpione, quia filios deuorat, mihi non placent. Vide Festum. Plin. lib. 11. cap. et Scholia.

Tollere liberos, tollere onera, tollere in crucem, tollere aliquem è medio vel è vita; semper est subleuare. Sed tollere pro educare vel habere filios, ex antiqua consuetudine petendum. Antiquitus pueri recenter nati terram primùm omnium tangebant, tanquam rerũ omnium parẽtem. autor est Plinius in proœmio libro. 7. Tertulliani verba sunt: Dum prima etiam constitutio infantis super terram statim Edæa sacrum est. Sapientiæ cap. 7. Et ego natus accepi communem aërem, & insimiliter factam decidi terram. Sic positum in-

Universidad de Deusto
Biblioteca

santem patres solebant statim alleuare: qui autem non tollebatur, vt abdicatus & proiectitius habebatur, idque inauspicatum habebatur. Papinius vltima silua deplorat seruulũ immatura morte surreptum, sed antè donatum libertate, hæc addens: Meus ille, meus; tellure cadentem Excepi. vide Turneb. libro 22. cap. 11. & lib. 4. cap. 15. D. August. lib. 4. de Ciuit. Dei. c. 11. Ipse leuet de terra, & vocetur dea Leuana.

Vide Lamb. in Saty. 5. lib. 2.

Cernere (inquiunt) est videre, est pugnare, & cernere hæreditatem, est adire hæreditatẽ. Non ita est: nam propriè cernere est separare furfures à farina, i. cribrare: Hispanè, cerner. Plin. libro. 18. cap. 11. Postea que gypsi pars quarta inspargitur, atque vt cohæserit, farinario cribro subcernunt, quæ in eo remansit, exceptitia appellatur, & grandissima est: rursus quæ transit, arctiore cernitur, & secundaria vocatur. Hæc Plinius. Cùm igitur cernere sit propriè separare furfures à farina, non malè pro discernere, & discriminare cœpit accipi: deinde etiam pro dimicare, quia olim lites omnes & præcipuè de terminis agrorum ferro decernebantur. Et Stobæus sermone 8. ex libro De moribus gentium Nicolai hæc refert. Vrbici cùm controuersias inter se habent, pugnant armati, sicut in bello, & qui suos

suos aduersarios interemerint, iustiorem causam habuisse videntur. Vnde Ennius apud Ciceronem: Ferro, non auro vitam cernamus vtrique. Et Virgil. 12. Æneid. Inter se coijsse viros decernere ferro. Sic enim legit Fœrnus ex antiquis codicibus. Postremò, cũ ait Vlpianus: Titius hæres esto, cernitoque in diebus cẽtum proximis, quibus scieris, poterisque: nisi ita creueris, ex hæres esto: Cernere pro deliberare accipitur: Nam cretio est certorum dierum spacium, quod datur instituto hæredi ad deliberandum vtrum expediat ei adire hæreditatem, necne. Varro. lib. 5. dum huius verbi etymon conatur indagare, tres significationes sic ad vnã reducit: Dictum cerno à creo, id est, à creando, ab eo quod cùm quid creatum est, tum denique videtur. Hinc fines capillorum discreti, quod finis videtur, discrimen. Cernito in testamento, id est, facito, videant te esse hæredem, &c. Hic Varro mihi non magnoperè placet, sed tamen quod volumus efficit. Ego certè multo antè docui, quod posteà Iosepho Scaligero placere animaduerti, cerno à crino Græco deduci, id est, iudico: Vnde crimen, de quo iudicatur, & crines qui discernuntur.

Vulgati igitur. Varrius in verbo cerno.

Opus (si carnificibus linguæ Latinæ, id est, Gramaticis credas) in mille munia distrahi- 193. b
tur;

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur; nunc enim substantiuè indeclinabile, nũc adiectiuè indeclinabile accipiunt, & omnibus ferè casibus iungi posse asseuerant: quin etiã sunt qui, opus habeo, pro necesse est mihi, dicant. Ego hæc omnia puto deliramenta. Nam nec opus sumitur pro necesse est, nec aliud vnquam significat, quàm hoc nomen opus, operis: vt opera nostra, opera regis. Nam cùm dicis: libri sunt mihi opus, significas, libros esse mihi omnia. Hispanè, el todo: cùm autem dicis: opus est mihi libris, dicis, totum negotium esse mihi in libris: sic opus est facto. i. negotium & difficultas, siue vsus est in facto. Sic Virg. Nunc viribus vsus. i. nunc est vsus, opus, negotium, & tota vis in viribus. Hoc melius intelligetur, si addas adiectiuum: Horat. lib. 1. carm. Sunt quibus vnum opus est intactæ Palladis vrbem carmine perpetuo celebrare. Virg. 6. Æneid. Hoc opus, hic labor est. Cùm additur genitiuus, longè alia res est, quàm Grammatici putant. Virg. 10. Æneid. sed famã extẽdere factis, Hoc virtutis opus. Ouid. epistol. Parid. Teque mei scires esse laboris opus. Ouidius. Non minor est virtus, quàm quærere, parta tueri; Casus inest illic, hic erit artis opus, id est in hac parte totum est negotium artis. Propert. libro. 2. eleg. 10. Magni nunc erit oris opus, id est negotium & labor.

Opus. Hisp. el todo. Sic dixit Virg. Spes sibi quisq; idem. Ouid. 7. Boui. opus vsus in illis. Vide Cic. lib. 10. op. 3. et lib. 2. epist. 8. mi ea mihi sunt omnia.

Arist. 2. Ethic. ἐπὶ δὲ τὸ ἔργον ἐστὶ οὗ τοῦ δεῖν ἕνεκα ἐν ἑκάστῳ. i. difficile é in quaq; re excellere vel difficile é atq; operosum virtute ob pretium et laudem. ἐν ἑκάστῳ γὰρ τὸ μεσοῦν λαβεῖν ἔργον. i. magni negotij est, in vna quaq; re medium consequi. in eodem capite pro voc. ἔργον. dixit. χρήσιμον. sic. ἐπὶ δὲ τὸ μέσον τυχεῖν χαλεπὸν. i. qui igitur omne bonum quod assequi summa difficultas é.

Græci

Græci dicunt: ergon eurêin, Cicero vertit, difficile est inuenire. Sophocles in Aiace: οὐδὲν ἔτι ἔργον ἐστίν, id est, nihil opus est. Est igitur nomen opus semper substantiuum. Ouidius 4. de Pont. Quodque alijs opus est, hoc tibi lusus erit. Vide Opus in Ellipsi. eleg. 3. 193. b.

Volo, as, & volo is, valdè diuersa videntur. Sed accipe M. Varronis verba ex libr. 5. ling. Lati. Volo à voluntate dictum, & à volatu, quòd animus ita est, vt puncto temporis peruolet, quò volt. Idem libro. 8. Fit enim vt rectus nonnunquam sit ambiguus. Vt in hoc verbo volo, quod id duo significat, vnum à voluntate, alterum à volando: itaque à volo intelligimus volare & velle. Hæc verba sunt obiectio contra Varronem, quorum responsio Varroniana desideratur.

Puto as, propriè est purum facere (vt ait Varro) Hisp. podar, ideò antiqui purum putum appellabant. Vnde disputatio & computatio. & putator, qui arbores puras facit. Ideò ratio putari dicitur, in qua summa sit pura. Sic is sermo, in quo pura disponuntur verba, ne sit confusus, atque vt diluceat, dicitur disputare. Hæc ferè Varro. Hinc igitur apta est translatio ad cogitationem, cùm in dubijs sententijs amputamus superflua, & vnam seligimus, quam sequamur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vas vadis, & vas vasis quantum differant, notum est. Sed vas pro sponsore, antiquitus erat, hic vadis à vadendo, eundo, quia qui vades dabat, vadere ei in vrbem erat necesse. Horat. Satyr. 1. Ille datis vadibus, qui rure extractus in vrbem est, solos felices viuentes clamat in vrbe: posteà verò ex vadis seu vades factum est vas. At vas pro poculo antiquè vasum dicebatur: vnde vasculum & vasa in plurali. Nonius Marcel. in illo Ciceronis libro. 3. offic. Vas factus est alter, notat vas positum pro vades. Ac nescio an alibi reperiatur vas in recto pro sponsore.

Flamen edit. vnica m. Alld.

Potest et Gæc ēē differentia. Flamen & sacerdote nunq; est sine addito. vt Flamen Dialis. Martialis. Flamen Quirinalis. Pomonalis et flamen D. Augusti. D. Iulij. Trasiranalis

Flamen masculinè sacerdotem significat, & neutraliter flatum ventorum; sed pro flatu an in recto reperiatur, dubito: in plurali tritum est flamina, & aliquando in sexto casu singulari flamine. Citatur in recto singulari ex Arato Ciceronis: Inferior paulò est Aries, & flamen ad Austri Inclinatior: sed legendum est: flamina ad Austri. Quid si potius hic flammen pro sacerdote scribendum sit duplici m; nam vt Dionysius Halicarn. ait, dicitur à flammeo. i. linteo rubro: non à flamine, vt aiunt Grammatici.

Scalig. in Varron. in fuga. amiine. flamineum, post flamen. amculum. qt.

Pecus udis, & pecus oris, sic distinguunt Grammatici: Vna sola pecus inficit omne pecus. ipsi magis ad pecudes ablegandi. Sosipater

ter Charisius lib. 1. Alia autem quāuis plurali numero per omnes casus declinētur, nomina tiuum tamen singularē, vocatiuumq; non habēt: vt dapes, preces, proceres, pecudes, fruges, fauces, vices, &c. Itaq; aut caret recto, quod ait Charisius, aut rectum erit, hæc pecudes, is.

Appello as, & appello is, apud antiquos non differebant. Nam appellare erat idem quod applicare: vt, appellare ad molem nauiculam. Posteà factum est, vt pro imponere nomen sit paululum immutatū: vt appellatus Aphricanus: ex Nonio. Et appellare senatum, appellare consules, quasi appellare ad maiorem potestatem videri dictum potest: nam dicitur etiam: appellare Tribunos, & appellare ad Tribunos.

Vide Græc. lexic.

Posis (vt aliquid quoque de Græcis attingamus) varia videtur significare: nam pro potione siue haustu sæpissimè accipitur, & non rarò pro marito. Sed à potione ad maritum fit elegans translatio. Nam quemadmodum terra potioni siue aquæ mista arboris & seminum redditur fecunda generatrix: ita seminæ mistus vir procreandorum liberorum esse causa intelligitur. Hanc Græcam vocem Virgilium habuisse ante oculos crediderim, cum 2. Georgic. hæc scripsit: Vere tument terræ, & genitalia semina poscunt. Tum pater canni-

Arnob.

in Iuuen. 6. satyr. nunc addit versiculus ille. Vere supina iacent multo prius albor buit ictus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

omnipotens fœcundis imbribus æther Coniugis in gremium lætæ descendit, & omnes Magnus alit, magno commistus corpore, fœtus. Huc refer illud Iuuenalis Satyr. 10. Quot longa viros exorbeat vno Maura die. Et illud Virgil. Æneid. 3. longūq; bibebat amorem

267. b
24. a.

Cælum pro mundo & instrumento cælandi dicunt accipi, sed manifesto errore, nam cælum pro mundo seu æthere cum œ, debet scribi, quicquid dicat Aldus & alij multi. Nam à Græco κοῖλον, id est, concauum deducitur: & id videntur verba Varronis, licet corrupta, sentire. Quæ sic legit, & emendauit Iosephus Scalig. Quare à cauo cauea, & caulæ: & conuallis, cauata vallis, & cauædium: vt cauum sit ortum, vnde omnia apud Hesiodum à cahos à cauo cœlum. Hinc locum Plinij restituo libro. 2. cap. 4. Cœlum quidem haud dubiè cauati argumēto diximus, vt interpretatur M. Varro. legitur cœlati, pro quo supposui cauati. Sed nemo est iam mediocriter eruditus qui pro mundo non scribat cœlum, pro instrumento cælum. Vide infra Antiphras. 9.

Mundus varia videtur significare. Nam pro cœlo ipso accipitur, vt sæpè apud Ciceronem, & Plinium. Et adiectiuè sumitur, vt mundus victus, munda vestis. Et pro ornatu muliebri, vt mundus virginalis. At vero mihi subti-

subtilius rimanti semper adiectiuum nomen est. Nam si etymon scruteris, à mouendo dicitur, Festibus Festo, & D. Isidoro. Festi Pompeij verba hæc sunt. Mūdus etiam dicitur ornatus muliebris, quia nō alius est, quàm quod moueri potest. Isidorus sic: Mundus à mouendo vel à motu, quod in sempiterno motu sit: est enim propriè cœlum ipsum, cuius elementis nulla est concessa requies. Hæc illi. Hunc quia Græci ab ornatu dixere κόσμον, Latini per translationem ad munditiam significandam deflexêre. Semper tamen adiectiuè, vt munda domus. Quum ergo dicis: Mundus muliebris, intellige Ornatus, vel cultus. Lucret. libr. 4.

Nam facit ipsa suis interdū fœmina factis,
Morigerisq; modis, & mūdo corporis cultu.

Liuius libro. 8. ab vrb. Mundior iusto cultus. Cic. 2. Natur. Deo. Admirabilis cœli ornatus. Virgil. Omnis ornatus virginis. i. mundus. Nam & pro muliebri ornatu mundus aptè dicetur à mouendo: nam, vt inquit Festus, non alius est, quàm quod moueri potest. Est igitur arcula muliebris mobilis vbi aurum, & munditiæ reconduntur. Ianus Guilelmius lib. 3. cap. 13. Verisim. sic ait: In Apuleij lib. 6. priore sic legitur: Erant & falces, & opere messorio,

Universidad de Deusto
Biblioteca

messorio, modus omnis, sed cuncta passim iacentia, & incuria confusa: lego, & operæ messoriæ, mundus omnis. Mundus enim nō muliebris tantum ornatus, sed cuiusvis rei prompta, & parata copia. Vnde vulgatum loquēdi genus: In mūdo esse: de eo, quod in promptu, & domi ad manum est, nec quærendum foris. Ita Plautus Mundū rusticū dixit, pro hisdem rei rusticæ instrumētis, Mercatore: Multo per in mūdo rustico se exercitū. Hæc ille. Locus autē Plauti est in Asin. act. 2. sic: Certè hercle ego quantū ex augurij auspicij intelligo, Aut mihi in mūdo sunt virgæ, aut atriensi Saurię. Item Plaut. Cassina, scen. Stultitia: Cui quod amet, in mundo fiet. i. paratū & ad manum. Et quanuis vsus obtinuit vt Mundus, a, um. & mundior, & mūdulus, proterso, puro, polito accipiatur: vnde mundities, vel mūditia: nō tamē aptè ducas inde verbū Mūdo as, mundare, nec mundatus, a, um. Nā locus Plinij lib. 15. cap. 6. corrigendus & legendus sic est: Ob id crebrius vasa mutanda, non mundanda: ex Catone & ex antiquis codicib.

Res, multa videtur significare: Vnde Ausonius in monosyllabis quærit: Imperium, Item; venerem cur vna notet res? Respondeo Res, negotium, & apud Græcos Chrēma, pragma esse nomina quæ vocant Dialectici tran-

transcendentia, quibus omnia subijciantur. Sed tamen significati variatio ex adiunctis dependet. Pro imperio sumpsit Virgilius in illo. Postquam res Asiæ, &c. Pro lite Horat. libro. 1. Satyr. Dubius sum quid faciam, te ne relinquam, an rem? pro venere passim apud Comicos: vt Terent. Postquam sensit me tecum rem habere. Sumitur & pro multis alijs rebus, sed eadem est significatio. Sed iam aliqua de particulis (quas indeclinabiles vocant) addamus: nec de omnibus, sed quæ præcipuæ videantur.

Cum, præpositio, & aduerbium temporis dicitur: sed magno cum errorē. Nam cūm tēpus significatur, nō Cum, sed quum aut qūm, debet scribi, antiquitus semper Quom. Hæc Victorinus de orthographia.

Vt, dicunt accipi pro Quanuis, sed id imperitè docetur. Nam Vt semper & vbique similitudinis est particula, vt ostendemus. Quum videtur accipi pro quanuis, deest Esto, fac, da. Quid. Protinus vt redeas, facta videbor anus, id est, fac vt, esto vt, protinus venias. Cicer. 2. Fin. Esto fecerit, si ita vis, i. esto vt fecerit. Horat. Saty. 6. lib. 1. Nanque esto, populus Leuino mallet honorem, quàm Decio mandare. Quintil. libr. 12. capit. 1. Da nunc vt crimine manifesto prematur dux bonus.

mi Ellij. 205. b.

Vt, di-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vt, dicunt accipi pro Vtinam: Terentius Adelph. Vt Syre te magnus perdat Iupiter. Catullus In Coma: Iupiter, vt Chalybum omne genus pereat. Horat. 2. Serm. Iupiter, vt pereat positum rubigine ferrum. Sed in his & alijs quis non videt deesse Oro, precor, quæso? Vt in illo Liuij lib. 1. Iupiter pater, si est fas hunc Numam Pompilium regnare, vt tua signa nobis certa, ac clara sint. Terent. Andr. Deos quæso, vt sit superstes. Cicer. 2. Catil. Deos immortales precari, venerari, atque implorare debemus, vt vrbem defendant.

Vt, dicũt negare post verba timoris; quod monstrum ita vulgatum est, vt doctis etiam imposuerit. Nam Lambinus, in illo Horat. lib. 1. Satyr. 3. Nam vt ferula cedas meritum maiora subire verbera non vereor: si ustra sudat, & nihil explicat. Nec intelligit, Vt significare, quemadmodum, vel quomodo, vt si dicas: Literas ad te misi, vereor vt reddantur. Et post verba timoris solere apponi has particulas, quemadmodum, vel quomodo, in significatione Vt, tritum est, & peruulgatum. Cicer. in libr. 11. epist. 10. Timeo, quemadmodũ hæc explicari possint. Idem pro Milone: Esset vero timendum, quonam modo id ferret ciuitas? Et libr. 4. ad Heren. Tametsi vereor, quomodo accepturi sitis. Et cum alijs verbis: Cic. pro

pro Rosc. Postulatio breuis, &, quomodo mihi persuadeo, aliquanto æquior. Idem pro Quint. Quem, quomodo nunc intendit, ne viuum quidem tunc putabant. Idem Attic. Nam, quomodo nunc est, pedem vbi ponat in suo non habet. i. vt nunc est. Qui docent, Vt negare post verba timoris, quid dicent, si post Vt, sequatur negatio? Cic. pro Marcel. Vereor, vt hoc quod dicam, non perinde intelligi auditu possit, atque ego ipse cogitans sentio. Quem locum quia conatur peruertere Lambinus, alios adiungã. Cic. 2. De leg. Quo circa vereor committere, vt non bene prouisa principia ponantur. Idem 2. Tusc. Et tamen veremur, vt hoc quod à tam multis, & tot locis præferatur, natura nõ patiatur. Idem Att. libr. 7. Si manet vereor vt exercitum firmum habere non possit. Quintil. lib. 8. ca. 3. Oppido, quo sunt vsi paulum tempore nostro superiores, vereor, vt non iam ferat quisquam. Cæsar lib. 5. Gal. cap. 12. Veritus, si ex hybernis fugæ similem profectionem fecisset, vt hostium impetum sustinere non posset. Quem locum peruertere conatur Aldus à Grammaticis deceptus. Plaut. Bacch. 16. Metuo, vt hodie ne possim emolirier. Ne pro non dicebãt antiqui, vt sæpe Terentius. In omnibus his locis, imò & semper, particula Vt, accipitur pro

Cic. lib. 4. epist. 1. Desiderio quorũ placuisse hominis faciemus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quomodo vel quēadmodū: vt cùm dicimus: Oro te, vt perficias, id est, ita te oro vt perficias. Hoc fortasse durum videbitur iis, qui Latinam linguam ignorant, & aliter sunt imbuti; nos tamen hæc latius alibi disputauimus.

217. b.

Vide secundas Aldi annot. in Epist. Cic.

Ne, post verba timoris inculcant istiusmodi re significationem: quid hi dicent mihi, si post Ne, sequatur alia negatio? Cic. Att. libr. 9. Sed timeo ne non impetrem. ibid. libro. 5. Vnum vereor, ne senatus propter vrbanarum rerum metam Pompeium nolit dimittere. Ibidem libr. 14. Vereor ne nihil habuerit. Idem libr. 10. famil. Non enim vereor, ne non scribendo te expleam. Ibidem libro. 6. Quibus literis intellexi, te vereri, ne superiores mihi redditæ non essent. Sed in his & similibus Ne non est Vt, vel quomodo, vel quemadmodum. Terent. Adelph. Metuisti, ne non tibi istud fere taret. Martial. lib. 5. 98. Nūquid Galla times, ne tibi non placeam? Harum verò particularum vsum sic explico: Si timemus fugienda, dicemus, timeo ne; si verò cupita & optata, dicimus, timeo vt, vel ne non: vt, timeo ne pater veniat; quia nolo patrem venire: timeo vt pater veniat, quia illum venire desidero. Sic loquuntur qui Latinè sciunt. Itaque Ne semper prohibet, dum longa est: vt ne facias, ut dixe-

217. b.

dixeris: si verò ponatur & breuietur, alia vox erit, non eadem: vt, credisne, dubitasne? Næ verò cum diphthongo Græca vox est, & significat certè.

Vel, in varias significationes distrahitur. Virgil. Vel Priamo miseranda manus. Donatus accipit pro etiam; Budæus in commentarijs pro Nam; alij pro saltem. Ego dico deesse alterum vel: nam hæc particula sola poni non potest. Terent. Eunu. Hanc tu mihi vel vi, vel clàm, vel precario fac tradas. tolle hinc duo vel, & videbitur alia significatio. Cic. Q. Fratri: Sunt ista quidem vel magna, vel potius maxima. tolle secundum membrum. Terent. Phorm. Sumeret vel fœnore, vel alio modo. Persius: Vel duo, vel. Sed hæc satis erūt ad reliqua, quæ multa supersunt, intelligenda.

Qvvm hæc scriberem, ecce tandem quidam mihi obiecit: In nominibus propriis me obtinere non posse, quin ambiguitas, siue, vt Barbari vocant, æquiuocatio reperiatur. Petrus siquidem, & Paulus in hunc & in illum proprie & ex æquo possunt cadere. Cui ego respondebam, Cicero, aut Tullius non esse nomina integra, sed partes nominis. Nomē integrū est, Marcus Tullius Cicero: cuius

 frater

Universidad de Deusto
Biblioteca

frater Quintus Tullius Cicero vocabatur. Sed quum ambiguitas non timetur, parte nominis contenti sumus: vt Cicero dixit. Noui ego Salmanticæ fratres tres generosos, qui Antonij vocabantur, sed cum distinctione Maioris, Secundi, Tertij.

EXPLODITVR GRAMMATICORVM ANTIPHRASIS.

AD nauseam vsq; repetunt indocti Grãmatici Antiphrasin figuram: Parcas enim affirmant dici quia nemini parcunt: & lucum, quia minimè luceat; & huiusmodi sexcenta monstra: sed ego illos hic, vt in alijs omnibus, in media luce caligare, vel potius cæcutire ostendam; ac primùm omnium vocem ipsam Antiphrasin ignorant: φράσις enim non dictionem vnicam significat, sed orationem, aut loquendi modum: vt si quæras, an opus habere, sit Latina phrasis, nec ne: itaq; si esset Antiphrasis quã illi somniant, aliter esset appellanda: ego verò Antiphrasin esse non inficior, sed longè aliud esse quàm quod isti opinantur asseuero. Est enim Ironiæ quædam forma; quum dicimus negando, id quod debuit affirmari: vt, non mihi displi-

displicet, non malè disputat; pro placet, & bene disputat. Plutarchi verba in Homerum hæc sunt, ἔστι καὶ ἀντίφρασις λέξις, τὸ ἐνάντιον, ἢ τὸ παρακείμενον σημαίνουσα. i. antiphrasis est sermo (sic n. interpretor λέξιν ex Aristotele 3. Rhet. in principio) contrarium, quam positum est, significans. Confirmat hoc tali Homerico exemplo: Neq; hos videns gauisus est Achilles. Voluit (inquit) contrarium significare. i. videns hos mœstus fuit. Hæc Plutarchus. Antiphrasin etiã Iulius Ruffinianus non inter figuras verborũ enumerat, sed sententiarum: qui mihi tamen non placet, quòd eam Latinè vocari ait omissionem, vt quũ singimus omittere ea quæ tamẽ dicimus. Virg.

Quid repetam exustas Erycino in littore classes?
atq; hæc de nomine, nũc rẽ ipsam excutiamus.

Si Platoni credimus in Cratylo, & Aristoteli tertio Rhetoricorum, qui nomina simulachra quædam & imagines esse asserunt rei illius quam imitantur & nominant: extremæ dementiæ fuerit nomina per contrarium sensum excogitare: quid enim putidius quàm rem aliquam vocari leuem quia sit grauis? vel obscuram quia lucida sit? Nec obstat illud Terent. & aliorum: Ehodum bone vir, id est, pessime. Nam hæc mera est Ironia, quum cõtrarium significamus. Aliudque est tropum

efficere, aliud nomina imponere. tum præter ea Ironia pronũtiatione & gestu indicat quid velit: Antiphrasis verò si esset, ex vsu sic significaret. Antiphrasin Quintil. lib. 8. sub Ironia recenset. Aristophanis interpres in dictione σκοπιὰ negat dici verba à contrario sensu: sic, τὰ γὰρ δύσφημα ἐπὶ τὸ εὐφημότερον μεταλαμβάνεται, ἢ μὴ τοὐμφανὲς λέγειν. i. quæ dura sunt, & malè ominata verba transmutantur in bene ominata, non autem per contrarium. Interpres Nicandri illud Homeri κύνας ἀργοὺς per euphemismon, idest, veloces, quia ἀργὸς semper piger significet. i. ἀεργός.

Augustinus Dathus iam olim vidit Grammaticorum Antiphrasiji vanum esse commentum: isque libellum edidit De nouem nominibus falsò per Antiphrasin dictis. Ego vt illios diligentiam laudo, quod melius aliquid viderit; ita in etymo explicando longè sæpè ab eo dissentio, vt suis locis demonstrabo. Hæc autem sunt, quæ ipse confutat nomina; Manes; lucus; bellum; officium; Parcæ; ludus; otium; Cælum; Eumenides. Nos alia præterea nonnulla curauimus refellenda.

MANES I.

MAnes dici affirmant, quod boni nõ sint; idque testimonio Seruij confirmant, qui

qui 3. Æneid. de Polydori tumulo sic inquit: Manes animæ sunt quæ egressæ corporibus nondum alia intrant corpora. Sunt autem maximæ, & dicuntur per Antiphrasin: nam manum bonum, vnde mane dictum: vt Eumenides, Parcas, bellum, Lucum. Alij manes ducunt à manando; nam animabus plena sunt omnia inter lunarem circulum & terrã, vnde defluunt. Alij Manes deos infernales putant. Hactenus Seruius. Augustinus Dathus à maniasi Græca dictione quæ furorem aut insaniam significat deducit, vel à mano: ait enim manare non tam aquarum fluentium quàm Solis proprium esse in emittendis radijs: vnde mane originem sumpsisse, q̃ in ea diei hora Sol manare incipiat: sic ille. Sed lõgè aliter se res habet. Varro De lingua Lat. Antiqui (ait) bonum dicebant manum: Nonius Marcellus, Manum (inquit) dicitur clarum, vnde etiam mane post tenebros noctis diei pars prima: inde Matuta quæ Græcè Leucothea. Nam inde volunt etiam deos manes appellari, id est, bonos ac prosperos. Festus Pompeius, Manare (inquit) antiqui dicebant, cùm Solis orientis radij splendorem iacere cœpissent, à quo & dictum putabant mane. Alij dictum mane putant ab eo quod manum bonum dicebant: & paulò post: Ma-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ne à dijs Manibus dixerunt;nam mana bona dicitur:vnde & mater Matuta,& poma matura:& rursus matrem Matutam antiqui ob bonitatem appellabant, & maturum idoneum esni,& mane principium diei:& inferi dij manes; vt suppliciter appellati bono essent. Vides Festum, propter codicum deprauationem,sibi non constare: nihilominus tamen elicimus ex illo Manes à manum quod est bonum deduci. Acron in Horatium,Dij Manes,dij boni à manum quod est bonum,antiqui animum à corpore separabant, manem Deum nuncupabāt.Hæc ille.Cic. 2.leg.Deorum Manium iura sancta sunto. Sed nullus esset finis si quæ de manibus, lemuribus, atq; laribus sunt disputata à Platone,Plotino,Porphyrio,Psello,Proclo, Apuleio,coner in medium afferre.nam nullus ferè cum altero conuenit.Diuus August.lib.9.c.11.ciuitatis,Plotini sententiam sic proponit: dicit quidem & animas hominum dæmones esse, & ex hominibus fieri Lares,si meriti boni sint: Lemures, seu Laruas, si mali. Manes autē deos dici quū incertum est, bonorum eos seu malorum esse meritorum.Sic Augustinus. Apuleius de deo Socratis posteaquam quid Genius, quid Lemures, quid Laruæ sint explicauit, subdit: Quum verò incertum est quæ cuique eorum

sortitio

sortitio euenerit,vtrumne Lar sit an Larua,nomine Manium Deûm nuncupant, & honoris gratia Dei vocabulum additum est: quippe quum eos deos appellent, qui ex eorum numero iustè ac prudenter vitæ curriculo gubernato sanis & cærimonijs vulgò admittuntur:vt in Bœotia, Amphiaraus; in Aphrica, Mopsus;in Ægypto,Osiris alius alibi gentiū. Æsculapius vbique.Hæc ille. Hinc natum est illud vulgatum in sepulchris, quod à multis quid sit video ignorari.

Verg.6. Subtraxit manus diuisque coniugis Orpheus.

D. M.

ACHILLIS

hoc est Dijs Manibus Achillis. putant enim sepulcrū dicari dijs inferis: quare nostri Christiani vt felicius ominarentur, emendarunt, seu corruperunt potius sic,

DEO OPT. MAX. SACRVM.

sed Dijs manibus Achillis, aut Aiacis, idem est ac si dicat:Ipsi Achilli sacrum, aut Genio Achillis. Postremò nemo mihi melius quid sint Manes explicasse videtur,quàm Pomponius Mela lib. 1.quum de Augilis Nasamonibus(id est,arenosis)loquitur: Augilæ(inquit) Manes tantùm deos putant,per eos deierant, eos vt oracula consulunt,precatiq́ue quæ volunt,vbi tumulis incubuere,pro responsis ferunt somnia.quæ verba sumta sunt ex Hero-

 doto

Universidad de Deusto
Biblioteca

doto in Melpomene quum de Nasamonibus loquitur, in hunc modum: Iureiurando ac diuinatione tali vtuntur: per eos viros, qui iustissimi atque optimi apud illos fuisse dicuntur, iurant; illorum sepulchra tangentes diuinant, ad suorum accedentes monumenta: & illic, vbi preces peregerunt, indormiunt: vbi quodcunque per quietem insomnium viderunt, eo vtuntur. Mela itaque vocauit Manes quod Herodotus iustissimos atque optimos post mortem. Plinius, quum hæc à Pomponio accepisset, sic mutauit: Augilæ inferos tantùm colunt. Rursus à Plinio Solinus: Augilæ verò solos colunt inferos: quàm rectè mutarint ipsi viderint. obscurè dixit Virgilius Æneid. 6.

Quisque suos patimur Manes.

Quod sic explico: quemadmodum qui alios læserunt, aut necauerunt, patiuntur Lemures, & Larues interfectorum, vt Orestes, & alij: sic Anchises, & alij boni viri patiebantur proprios Manes, id est, non prius transibant ad Elysios, quàm propria crimina purgarent.

LVCVS II.

LVcus inquiunt à lucendo, quia minimè luceat. Hoc refellens Dathus ait, à lucendo dici fateor, sed per contrarium nequaquam.

Idem putat Quintilianum sentire lucum per Antiphrasin dici: sed ipse cæterique Grammatici falluntur, quum, Quintiliano authore, lucum à non lucendo deducunt. imò verò Quintilianus irridet illos, qui talia comminiscuntur: inquit enim libro. 1. cap. 6. etiam ne à contrarijs aliqua sinemus trahi? vt lucus, quia vmbra opacus, parum luceat: & ludus, quia sit longissimè ab lusu? & Dis, quia minimè diues? Hæc Fabius. Ego verò, missis aliorum rationibus, Lucum ab Etrusca voce deductum existimo. Etrusca enim esse nomina Varro in Originibus asserit Luceres, & Lucumones. est porrò Etruscis vox Luca cum accentu in vltima (vt Talmudistæ aiunt) idem quod senex, siue senator. Et de antiquitate Lucorum & illorum religione pleni sunt poëtarum libri. Templum Pici (inquit Virgilius;) horrendum erat siluis & religione parentum. i. venerandum, vt Seruius exponit: sed extat apud Lucanum elegans Luci descriptio lib. 3.

Lucus erat longo nunquam violatus ab æuo, &c.

BELLVM III.

BEllum dicit, quia non bellum sit. Ridet Dathus & à belluis dici contendit: adducens illud Ciceronis Offic. 1. Nam cum sint

Quid sacrorum arbor vetusta suorum
Suspicit, cædit vetustas sacra bipenni.
Prudentius 5. Symmachi.

Quid p lucus dr
à luce propter
multitudinem
lucentium lam
padarum?
Apud. lib. 6.

Sub lucidum lucum notor subsistere consultis sub
lucidum lucum
non prius sermonem
vide Schol.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſint duo genera decertandi, vnum per diſceptationem, alterum per vim; cumque proprium ſit hominis illud, hoc belluarum: confugiendum eſt ad poſterius, ſi vti non licet ſuperiore, ſed fallitur Dathus: hæc enim verba nihil quod ad etymon pertineat, probant. accipe igitur veram ſententiam. Antiqui duellum antè dicebant, quod poſtea bellum vocarunt. Ciceronis hæc ſunt verba in Oratore perfecto: Quid verò licentius, quàm quòd hominum etiam nomina contrahebant, quo eſſent aptiora? Nam vt duellum bellum, & duis bis, ſic Duellium eum qui Pœnos claſſè deuicit Bellium nominarunt: quum ſuperiores appellati eſſent ſemper Duellij. ex his etiã Ciceronis verbis ridere poteris Grammatiſtas qui inter duellum & bellum differẽtiam conſtituere ſolebant: quum idem prorſus ſignificent, niſi velis dicere illud vetus: hoc autem poſteà vſitatum. Antiquè enim dixit Horatius: Græcia Barbariæ lento colliſa duello. Vide Feſtum in Duellum. Duicenſis. Duidẽs hoſtia: Duis, Duonum, bonum.

Appuleius Metamorph. 10.

OFFICIVM IIII.

OFficium aiunt ab officiendo, quod nemini officiat, vel noceat. Hoc rectè refellit Auguſt. Dathus ex ſententia D. Ambroſij, in lib. de Officijs, dum inquit: Officium

cium litera o mutata quaſi efficium dicitur: propter decorem ſermonis. Hæc ille. Donatus in Adelph. planius id oſtendit, inquiens: Officium dicitur quaſi efficium ab efficiendo, quod vnicuique perſonæ congruit.

LVDVS V.

LVdus, quòd longiſsimè abſit à luſu; citantque Quintilianum lib. 1. cap. 6. ſed ille, vt monui, irridet illos qui talia docent. Dathus malè ſe expedit à quæſtione, dũ diſputat ludum literarium non ad grauiores diſciplinas pertinere, ſed ad Grammaticam & pueriles inſtitutiones, qui vtique luſus eſt, præ maioribus & altioribus ſcientiæ & philoſophiæ ſtudijs; in quo quantum fallatur, non eſt difficile explicare: quum conſtet graueiſsimorum Oratorum ſcholas vocari ludos. Cicer. de Orato. Iſocrates magiſter iſtorum omnium cuius è ludo, tanquam ex equo Troiano innumeri principes exierunt: Sed etſi demus Dathum vera dicere, non tamen propterea ludi etymon inde apparet. Exquiramus igitur primæuam ludi etymologiam; tum deinde ad ludum literarum accedemus; cui quæſtioni vt rectius ſatisfaciam, illud admoneo, literam Græcam y perpetuò verti apud Latinos in v. vt φύω fuo, λύω luo, φύγα fuga; ſicà Lydijs ludus dictus. imò & ipſos Lydios

Universidad de Deusto
Biblioteca

Lydios Ludios vocat Plautus in Aulularia. Historiam sic narrat Herodotus in Clione: Aiunt Lydij ipsi, sese ludos inuenisse, qui etiã nunc apud Græcos cum illis communes sunt, simul autem hæc inuenisse, & in Tyrrheniã, hoc est Thusciam colonos deduxisse, idque hunc in modum accidisse referunt: Tempore Atydis Manis regis filij annonæ difficultas per vniuersam Lydiã valde grassabatur: adeò vt Lydij, qui tunc miserè degebant, non cessantes remedia huic malo quærere, diuersa prose quisque excogitauerit; inuentumque tunc ab eisdem aleæ tesserarumque ludum, & pilæ, cæterorumque ludorum omnium genera; præterquam talorum: horum enim inuentionem sibi non vendicant Lydij. Porrò ad famem discutiendam altera quidem dierũ in totum ludibus occupabantur: ne videlicet ciborum quærendorum solicitudine distorquerentur: altera verò à lusibus abstinentes pascebantur. Atque hoc modo annis duodeviginti vixerunt. Hæc Herodotus. Hesychius tradit à Lydijs inuenta spectacula, & hinc Romanos dixisse ludos. Suidas λυδάζειν & λυδίζειν, pro eo quod est Lydiorum more viuere. Hæc de vero etymo. Secundo autem modo ludus pro exercitatione capitur, vt ludus pilæ Græcè γυμνάσια, & γυμνάζειν exercéri

ceri in palæstra, in haltere, in disco, & multis huiusmodi. Hinc eodẽ modo ludus literarũ, id est, gymnasium, vel exercitatio literarum.

PARCAE VEL.

SEruius in illo Virgil. sic voluere Parcæ dicuntur, inquit, Parcæ per antiphrasin, id est, contrarium sermonem, quia nemini parcant: sic lucus, quod nõ luceat: Bellum, quod nulla res bella in eo sit. Augustinus Dathus ibidem, post Seruium non probat Antiphrasim, longamque texit disputationem de nomine parcus; deinde ab illo deducit Parcas, quia parcè nobis vitam tribuant. Nam, vt ait Plinius, quid tam circuncisum, quid tam breue, vt hominis vita longissima; sed nobis Varronis sententia magis arridet quæ refertur ab Aul. Gellio lib. 3. cap. 16 sic: Antiquos autem Romanos Varro dicit non recepisse huiusmodi quasi monstrosas raritates, sed nono mense aut decimo: neque præter hos alios partionem mulieris secundum naturam fieri existimasse: idcirco eos nomina Parcis tribus fecisse à pariendo, & à nono atque decimo mense. Nam Parca, inquit, immutata litera vna à partu nominata. Item Nona, & Decima à partus tempestiui tempore. Hæc Gellius. Parcæ autem tres fingunturIouis filiæ, quarũ nomina & officia hoc versu expli-

Universidad de Deusto
Biblioteca

explicantur, Clotho colum retinet, Lachesis net, & Atropos occat.

EVMENIDES VII.

QVas Latini Furias appellauere, Græci Erinnyes, & Eumenides dicunt: sunt autem, vt ait Orpheus.

Tisiphone, necnon Alecto, & dira Megæra.

Quidam Eumenidas dictas putant ab εὐμενεία, i. beneuolentia: εὐμενίζω enim est placo: quia minimè sint beneuolæ, sed immites, & diræ. Dathus interpretatur benefurentes, ab εὖ bene, & μαίνω furere. sed fallitur. nam eo modo per æ diphthongon scriberetur Eumænides, propius verò qui dixerunt dictas κατ' εὐφημισμόν. i. vt bene ominaremur: in templis enim omnia mala verba per contraria enuntiabantur, vt vita pro morte, & mactare pro cremare, & rectè pro non: sed ego longè aliter interpretor, & Eumenidas propriè pias & mites appellari contendo; quod ex Suida non erit difficile comprobare: eius verba sic Latinè vertebam: Eumenides, Erinnyes subterraneæ deæ, accepisse autem aiunt eas nomen ab Oreste, tunc enim primùm ab eo Eumenides, id est, mites & pias, quoniam eas expertus sit propitias, ferunt appellatas: quibus & ille maternæ cædis in Areopago absolutus, nigrã ouem sacrificauit. & paulò pòst: Has & Æschylus in Eumenidibus à Minerua fuisse placatas in Orestis iudicio tradit, obtinuisseq; ab eis, ne in Orestem terribiles insurgerent, vnde eas Eumenidas, i. propitias vocauit. Hæc ex Suida.

OTIVM VIII.

OCium dictum volunt quòd nõ ocyus sit, & velox, sed segne potius, tardumque: nam Græcis ocys velox est; ex quo ocymum dicitur leguminis genus à celeritate nascendi; & ocyus aduerbium. Hæc destruere dum conatur Dathus, ineptè philosophatur nescio quid de vita contemplatiua & actiua, quòd scilicet in ocio celerius moueatur mens, quàm in actione rerum. Itaque asserit ocium à celeritate mentis nuncupatum: & præterea (si Musis placet) Ocyum per c. & y. scribi debere contendit. Sed quis vnquam sanæ mentis ocium & negotium per y scripsit? Pierius in Virgil. otium per t. omnino scribi debere contendit. Aldus in Ortographia sic, otium cum t. libri veteres, & Q. Papitius Grãmaticus his verbis, in his syllabis sonus literæ z. immistus inueniri tantum potest, quæ constant t. & i. & eas sequitur vocalis quælibet, vt Tatius, Otia, iustitia, & similia, cuius ego sententiam sequor libentius, quàm eorum qui indu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

inducíæ,& ocium cum c.ſcribunt Donati authoritate adducti:eum enim ſcripſiſſe dicunt; induciæ dictæ,quòd inde ocium, quod non affirmo:potuit enim induciæ quòd inde otiũ: quod ſententiam meam confirmare videtur. Hæc Aldus. Sed quæris vnde dicatur Otiũ; an verò neceſſe erit omnium verborum origines & etymon patefacere? Coſconius nobilis Grammaticus(teſte Varrone) ad mille verba in Latina lingua collegit, de quibus ratio reddi non poſſet. Hæc enim vocat primigenia;qualia ſunt lego,ſcribo,ſto,ſedeo, ſic fortaſſe otium,vnde negotium quaſi nec otium.

Caelvm IX.

246. b.

Celum à celando deducunt,quòd patẽs ſit,nec coopertum: ſed nemo ſcribit cęlum ſine diphthongo æ,vel œ, illo modo dicitur à cælando. i. pingẽdo,hoc autẽ à Græco κοίλωι.cauo.Plin.lib.2.cap.2.Formã eius in ſpeciem orbis abſoluti globatam eſſe, nomen in primis & conſenſus in eo mortaliũ orbem appellantium: ſed & argumenta rerũ docent,ibidem cap.4. Cælum quidem haud dubiè cælati argumento diximus,vt interpretatur M.Varro.Hæc Plinius.at M. Varronis verba licet corrupta diuerſum ſentire videntur:

tur:is igitur libro.4.analogiæ ſic inquit: Cælum dictum ſcribit Ælius quod eſt cælatum aut à contrario nomine celatum, quòd apertum eſt;non malè quod poſterius Ælius,multo potius celare à celo,quàm cælum à cælando. ſed non minus illud alterum de celando ab eo potuit dici quòd interdiu celatur, quã quòd noctu non celatur omnino. Ego magis puto à chao cauum, & hinc cœlum; quoniã vt dixi:Hoc circumſupraque quod complexu continet terram,cauum cœlum. Itaque dicit Andromacha:Nocti, Quæ caua cæli signi tenentibus conficis bigis.& Agamemnon,in altiſsimo cœli clypeo;cauum enim clypeum. Ennius item ad cauationem, Cœli ingentes fornices.Quare vt à cauo cauea,& caulæ, & conuallis,cauata vallis,& cauædium:vt cauũ ſit ortum;vnde omnia apud Heſiodum à cauo;à cauo cœlum.Hæc Varro: cui aſtipulatur Lucretius,cum dixit,Caulas ætheris. Ego itaq; cœlum cum œ ſcribo cum doctiſsimis; & verba Plinij Varronem citantis corrupta vel aliena puto,quæ ſic legenda cenſeo. Cœlum quidem haud dubiè cauati argumento diximus,vt interpretatur M.Varro.

Atque hactenus de nouem nominib. quæ Auguſt.Dathius ſuſcepit confutãda.Nũc nos ad alia tranſeamus, quæ à maximi nominis

Universidad de Deusto
Biblioteca

Grammaticis,& Rhetoricis per Antiphrasin dicta pasim adducuntur.

MORVS X.

PLinius libro. 16. ca. 25. Sicut Morus, inquit, quæ nouissima vrbanarum germinat, nec, nisi exacto frigore: ob id dicta sapiẽtissima arborum. Ex his Plinij verbis multi ansam cepere, vt docerent, morum dici per antiphrasin, quia minimè sit stulta. μωρὸς enim stultum & dementem significat. Alciatus in Emblematis postquã dixit de Amygdalo, subdit:

Serior at Morus nunquam nisi frigore lapso
Germinat, & sapiens nomina falsa gerit.

At verò nec Plinius id sentit, nec si sentiret, illi subscriberem. Res autem sic se habet. Multa nomina apud Græcos scribuntur per αὐ diphthõgon quæ Latini nunc per au, nunc per ω. enunciarunt; vt ταῦρος, taurus; αὐλὴ, aula; καύκασος, Caucasus; ἄυριον, aurum. Orata (inquit Festus) genus piscis appellatur, à colore auri, quod rusticiorum dicebant: vt auriculas oriculas. Itaque Sergium quoque quendã prædiuitem, quòd & duobus annulis aureis, & grandibus vteretur, oratam dicunt esse appellatum. Hæc Festus. Quin & sæpe apud antiquos au, migrabat in o, vt cauda, coda; Caurus

rus Corus; plaustrum plostrum; cautes cotes, caudex codex, plaudo plodo, explodo, Plautus Plotus, cautio cotio, vt apud Plautum: Nihil cotio est. Eodem igitur pacto ex μαυρὸς i. obscurus & niger, fit morus, cuius fructus niger est. Quid quòd etiam apud Græcos in vsu est μόρα pro ipsa arbore mori? Sæpissimè Hispani ex u. Latino faciunt o; vt Taurus toro, aurum oro, laurus loro, pausas posas, Maurus Moro, moral, laus loor, laudare loar, Paulus Polo, cauda cola, causa cosa, paucum poco, audire oyr, auditus oydo, cautum coto, caulos coles. Et Italice Moro significat fuscũ: vt apud Tassum in Amadigi canto. 57.

Vn Gigante nel volto aspetto & moro.

MILES XI.

FEsti Pompeij hæc sunt verba: Militem Ælius à mollitia, κατ' ἀντίφρασιν. i. per antiphrasin dictum putat; eò quòd nihil molle, sed potius asperũ quid gerat: sic ludum dicimus, in quo minimè luditur. Hæc ille satis ineptè. Vlpianus libr. 29. l. 1. §. de Militari test. Miles (inquit) appellatur vel à malitia. i. duritia, quam pro nobis sustinet: aut à multitudine, aut à malo, quod arcere milites solẽt; aut à Græco verbo χίλιοι, vnde χιλίαρχος tractum est. Nam ita Græci τάγμα, & mille hominum numerum appellant: quasi millesimum

Universidad de Deusto
Biblioteca

mum quemq; dicas; vnde ipsum quoq; ducē χαλίαρχον appellant. Hæc ille. Ex his autē opinionibus posterior & aptior est, vtpotè quæ Græcè origini magis quàm Latro. Itaque miles propriè dicebatur, qui vnus è mille, non sine dignitate nomenclaturæ vocabatur. Nos diximus de XXIIII. rectoribus Hispaliensibus: Es veynte y quatro de Seuilla. Verba porrò Vlpiani male citat, & interpretatur Laurent. Valla lib. 1. cap. 14.

SIMVLTAS XIII.

Simultas, inquit Festus, dicta ex contrario, quia minimè sint bibientes se simul. Hæc ille. Sed quur non potiùs à simulando, quum qui latenter dissentiant, semper simulata loquantur, donec vindictæ sese offerat occasio. Hic potius Laur. Vallæ in Rudēsem assentior. Simultas, inquit, est latens odium: ea simultas plærunque intelligi contenta est, cùm inimicitia opere se ostendat.

VIOLA XIIII.

Violā dictū volunt quidā, quasi non violatā, vel non violandā. Ineptè sane, quū violo verbū à voce viola ducatur. Nam violare virginē est deflorare, & violæ colorem inferre, vt latius in nostris Originibus ostēditur. Alij minus male à violendi. Sed melius à Græca Ion, more deminutiuorū. Idque ex eo

melius potest persuaderi, quod Æoles (vndē plurima Latini sibi deflexerūt) scribebāt Fiō; digāma Æolico, vt ait Terentianus. Et digamma Æolicū verti apud Latinos in V tritū est. vt ois, ofis, ouis: oon, ouon, ofon, ouū: oinon, Foinon vinū: Τάφος, Tafos, pauo aiōn, aifon, æuū. oia, Foia, via: oideo, Foideo, video. Is, Fis, vis: & verbū vapulo, à Apolluo, pereo, vel apoloumai, peribo: Æolicè Fapolo, inde vapulo, pereo, vel doleo. Sepe reperias apud Comicos in imperādi futurō, vapula, & peri, & plora: & iubeo te plorare. Formiæ vnde dicantur indicat indicat Strabo his verbis: vrbs à Lacedæmonijs condita prius Hormiæ dictæ, Dia to Euormon. id est, propter portus bonitatem, & commoditatem. Versus autem Terentiani de Digamma Æolico, hi sunt.

Nominum multa inchoata literis vocalibus
Æolicus vsus vertit, & digammon præficit.
Æolica Dialectos autem mista ferme est Italæ.
Hesperon quū dico Græce, vesperum cognominat.
Estia, sic vesta facta: vestis esthès dicitur.
Hina, quem Græcè vocamus, vim iubet me dicere.
Ear, est multis in usu, & magis poeticum est,
Er, enim natiua vox est: ille ver hoc dictitat.
Quos Homerus dixit Enetous, ille Venetos autumat.
Et viola flos nuncupatur, quem Græci vocant Ion:
Et Iolaos, ille violens: ut de Marco Tullio.
Quamq; Itun, dicunt Achei, hanc vitem gens Æoli.
Plura Sapho comprobauit, Æoles & cæteri.

Vespes. ἀλόπης.
Vates. φάτης
ἀφὼν, ἀμμιν
ἀπολλύω
118. b.
Lambin. Hor. 189.
λοιὰ. Iaua.
λεῖος, Ioui.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vomo etiam, & vomer seu vomis, ab ἐμέω, vel ἐμῶ vomo. & vomica, quod semper euomat sanguinem.

AEGER XIIII.

AEger, inquiunt, ab ago, quod nihil possit agere. Nihil vidi, aut legi ridiculum magis. Alij ab Græco ἀι ἀι, quod est doloris signum, & querelæ. Alij ab ἀιάζειν. i. lamentari. Sed non longe abierit ab ago, eo quod agatur infirmitate vel tristitia. Et agere vitam, ad id alludit. Virg. Vitamque extrema per omnia duco. Sed placet ab ἀι ἀι.

DIS, PLVTO XV.

DIs, inquiunt, quia minime diues. Quod ex Quint. lib. 1. c. 6. eliciunt: quum potius, vt diximus, Quintilianus huiusmodi etymos irrideat, & insectetur. Cic. 2. Natu. Deor. à diuitijs videtur deducere. Terrena (inquit) vis omnis, atq; natura Diti patri dicata est: qui Dis, vt apud Græcos πλούτων; quia & recidant omnia in terras, & oriantur è terris. Hæc ille, cui consonat Ouid. 1. Metam.

--- Itum est in viscera terræ.
Quasq; recōdiderat, Stygijsq; admouerat vmbris,
Effodiuntur opes, irritamenta malorum.

Itaq; sine Antiphrasi, Dis à diuitijs, quas possidet, aut diuitiæ à Dite (est enim ditissimus) rite nominabitur.

PON-

PONTVS XVI.

PVdet referre Ponti etymon, olet enim fæcem Grammaticorum. Dicunt isti: quasi sine ponte: quia mare pontem habere non possit. Nihil magis ridiculum est, quam quum Græcis vocibus etymum redditur Latinum, aut contra. Lapis dicunt, quia pedem lædat, vel à labando: quum Græce sit λάας: & petra, quia teratur pedibus, aut pedem terat, quum sit πέτρη, vel πέτρα. Itaque Ponti etymon Latinè reddere imperitiæ fuit. Nec etiam necesse fuit Ponti etymon scrutari quum pro mari accipitur: Nam propriè mare non significat, sed regionem illam, cuius fuit Mithridates rex. Vnde Iuuenalis: Festino ad nostros, & regem transeo Ponti. Ibi est Pontus Euxinus: Et ita Pontus accipitur pro mari, ex parte totum, vt fretum pro mari, quum sit fretum propriè, quod Græci vocant Porthmon, à feruendo, quod ibi maximè feruet aqua: nos vocamus, Estrecho. Denique passim Græcè legas πόντος ἁλός. i. Pontus maris, & Freta Ponti, vt æquor maris.

PELAGVS XVII.

SOlent etiam & Græci Grammatici quāuis doctiores ineptire. Dicunt enim πέλαγος à πέλας. i. propè, & γῆς, i. terra. quia non propè, sed longissimè abest à terra.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sed pelagus propriè mare non significat, sed profunditatem maris. Hispanè, Pielago. In Euangelio D. Matthæi legitur πέλαγος τῆς θαλάσσης. i. Pelagus maris, hoc est, in medio maris. Crederem dici pelagus à πέλας propè, quia propè litus statim pelagus est, idest, profunditas maris.

CHARON XVIII.

Illius Gregorius Giraldus de dijs gentiũ sic ait: Charon deus infernus dictus per Antiphrasin, quasi acheron: alias tamen etymologias Phornutus adducit, quas non satis probo. Hæc ille. Mihi placet Natalis de Comitibus in Mythol. χαρῶν, inquit, à χαίρω, idest, gaudeo: quia transitus Lethei fluminis ad sedes beatorum maximo cum gaudio fiat. Sic ille. Inuenio & χάρων pro leone, ἀπὸ τῆς χαροποότητος. i. ab splendore oculorum. Huc videtur Virgilius Æneid. 6. respexisse: Stant lumina flamma. & Quid. 11. Metam. Rubra suffusus lumina flamma. Seneca in Hercul. Fur. Act. 3. Concauæ lucent genæ. sic enim legendum, non squalent. Dicuntur etiam χαρώνια hiatus terræ immensi, & χάσματα, ex Diogene Laertio, & Ios. Scalig. in Æthna. Vnde non malè posset deduci Charon.

HO-

HOLOSTEON XIX.

Holosteon (inquit Plin. lib. 27. ca. 10.) sine duritia herba, ex aduerso appellata à Græcis: sicut fel dulce: tenuis vsque in capillamenti speciem, longitudine quatuor digitorum, ceu gramen, folijs angustis, astringens gustu, nascitur in collibus terrenis: vsus eius ad conuulsa rupta in vino pota. Hæc omnia sumpsit Plinius ex Dioscoride libr. 4. capit. 9. præter illa (sine duritia, ex aduerso appellata à Græcis, sicut fel dulce.) Qua in parte non assentior Plinio, si modo illa Plinij sunt: tam disparata verba. Nam quum dicimus: fel dulce, non est Antiphrasis est, sed ironia. Deinde apud Dioscoridem non ὁλόστεον, sed ὀλόστεον legitur, idest, perdens ossa; quia ea ossa non sit. Et vero si gramini suffusilis est, rite vocabitur holosteon, idest, dura, & tota ossea, & non per antiphrasin. Dosteũ Laguna nostram pilosellã esse arbitratur, quæ ideo sic vocatur, quod minus sit horrida, villosa, & veluti spinosa.

ORTHOPNOEA XX.

Cælius Aurelianus libr. 3. cap. 1. Chronion quum ferè attigisset, quid esset Orthopnoea. i. spirãdi difficultas, subdit:

Universidad de Deusto
Biblioteca

dit: Item, vt alij dicunt, contrario vocabulo suæ virtutis nomen accepit: nam quum sui ratione conuertat, ac deprauet, tanquam corrigat Orthopnoea nuncupatur: quà nos spirandi dicere correctionē poterimus. Multa enim contrariæ interpretationis vocabulum sumpserunt, vt fella, quæ Græci γλυκέα vocant, velut dulcia, quum sint amarissima. Hæc verba coincidūt cum illis Plinij ex capite præcedenti, vtraque ex ingenio Grammaticorum. Quanto simplicius & rectius diceretur: Orthopnoea ideo dicitur, quia nisi recto & extēso collo spiritum emittere non possimus.

ALVSTRA XXI.

2 Sol. 6.

SEruius lib. 1. Æneid. fit: Lustra, & Lupercalia per contrarium dicimus: quia parū lustrantur. Sed quantum Seruius fallatur, & iam sæpe docuimus, & de Lustris egimus satis in Regula quinta, quum disceptauimus vnius vocis vnicam esse significationē.

Erunt & alia multa, quæ Grammatici (vt sunt ad errores ingeniosi) comminiscuntur. Sed hæc satis fuerit confutasse: ex quibus facilè intelligetur, nullam posse esse vocem, quæ ex impositoris mente contrarium possit significare.

Varrius Damia
Vide Festum et
aus Sotepb. Sed: annotat pag 55

RE-

RESPONSIO AD QVÆDAM OBIECTA.

SCRIPS. In quadam epistola: iusta sollemnia facere, reprehendor in ortographia, & in significatione: nam sollemne, inquiunt, est quod quotannis fieri solet. Orthographia vera est: dicitur enim sollemnis à sollo voce Osca. i. totum, teste Festo, mnis autem est productio vocabuli, vt in legitimus, æditimus. Aldus in Ortographia sic ait: Sollemne, non sollenne habent antiquissimi libri & lapides. Analogia Solenne videtur probare, si modo à Solo anno deducitur, vt quibusdam placet. In hoc tamen plus antiquitati demus, quam analogiæ. Vide Festū in Sollo, & Osce. hæc Aldus. Sollemne autem nec deriuari ab anno, nec significare quod solet quotannis fieri, hæc testimonia demonstrabunt. Horat. lib. 1. epist. 18. Romanis sollemne viris opus, vtile famæ. Idem libr. 2. epist. 1. Romæ dulce diu fuit & sollemne reclusa, Mane domo vigilare, clienti promere iura. Idem lib. 1. epist. 1. Insanire putas sollemnia me, neque rides? Plin. libr. 28. capit. 9. Certè nouæ nuptæ Intrantes, etiam sollemne habent postes eo attingere. Virgil. lib. 12. Imperium sollemne socer, mihi mœnia Teucri Constituent. Cic. ad

At-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad Attic. lib.7. Tantum igitur nostrum illud sollemne seruemus, vt ne quem isthuc euntem sine literis dimittamus. Tacit.libr.12. Et funeris sollemne perinde ac D. Augusto celebratur. Idem lib.3.dixit, Funerum sollemnia, & lib.11. Nuptiarum sollemnia. Sollemne igitur semper significat aliquid præcipuum, integrum, singulare, & eximium. Sic Horat. lib. 4. Oda.11. Qui dies iure sollemnis mihi, sanctiorque pene natali proprio. Et Virgil.lib.5. Annua vota tamen, sollemneq; ordine pompas. i. præcellētes. Qui locus decepit Grāmaticos, propter annua vota. Qui sapiūt, scribunt sollemnis, sollicito, sollertia, sollers. i. totus ars.

¶Sumtus, emtus, contemsi, contemtum scribo sine p. quia verbi characteristica litera perire non debet, & à Barbaro sæculo dimanauit emptum, comptum. Barbari scribebant hyemps, dāpnatus, sompniare, prompsi. Marius Victorinus in libr. de Orthographia sic ait: Nam hiems, & sumsi, & insumsit, & demsit sine dubio per m. f. scribetis. Et quando in harum vocum mentionē incidimus, nec consumptum, nec emptum, nec temptat, & similia istis per p.t. scribetis vitiose, sed vt ego scripsi iuxta m.t. ponetis. Sed de hoc latissime Lābinus in prologo in Horatium.

¶Archaismon obijciunt, quum dixi: Si pote est.

est. Nomen potis & pote, non differt à fortis & forte, nisi quod etiam in neutrali genere aliquando potis reperitur. Luere. lib.1. Coniunctū est id, quod nunquā sine perniciali Discidio potis est seiungi, seq; gregari. Idem lib.5. Nec potis est cerni, quia casū lumine fertur. Loquit de corpore. Cattul. Quantū qui pote plurimū perire. De voce Potis in masculino, & fœmin. multa sunt testimonia. Virg.3. Æn. Nec potis Ionios fluctus æquare sequedo. Idē Æn.11. At nō Euādrū potis est vis vlla tenere. Sed hoc nemo opinor negabit. De pote videamus, an sit Archaismos. Cic. de claris orat. Hospes nō pote minoris. Idē Atti.li.12.epist.39. Ego quid homines aut reprehēdāt, aut postulent, nescio: ne doleam? qui pote est? ne taceā? quis vnquā minus? ibid.lib.13.epist.37. Hoc quidquā pote est impurius? Persi.Saty.1. Qui pote? vis dicam? Proper.lib.2.eleg.1. Qua pote, quisq; in ea conterat arte diē. Catull. Vna salus hæc est, hoc est tibi peruincendū, Hoc facies, siue id non pote siue pote. Idem. Aut si perditius pote est quid esse. Terent. Adel.act. 2.scen. 3. Nihil pote suprà. Plaut. Casi.scen. Omnib. Nō pot'est impetrari. Idem Mostel. scen. Iam pridem: Vah, quid illa pote pejus quidquam muliere memorarier? idē menech. sce. Vt ætas. Ibo, atq; arcessam medicum iam quan-

Donatus fac. pote. Iamb. ad 4. lib. 4. et in Ethic. Arist.

Idem de Colonia, si pot solidet reponere excudere Venetiis Historiæ lib. 9. cap. ii. versus, Ludou. & Carrion Comentar. lib. 2. 17.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quantum pot' est. Idem Persa scen. 1. Quin si egomet totus veucã, vix recipi pote sit, quod tu me rogas. Priscia. libr. 15. Hic & hæc potis, & hoc pote: vnde potior, potissimus.

¶Celebrare regis vxorem, reprehendere conantur, quod sit accusatiuus personæ. At Cicero pro Muræ. à nobis stat, quum scribit: Nuncij, literæq; celebrant eum factum consulem. Idem pro Arch. ingenio alicuius Poëtæ aliquem celebrari. Ouid. 2. Art. in fine: Me vatem celebrate viri, mihi dicite laudes. & lib. 1. Amorum Carminibus aliquem celebrare dixit: celebratus, & celebrãdus passim inuenies.

¶Vt Poëtis aliquã præluceremus facem, scripsi. Nescio quid hic possint reprehendere nisi summam elegantiã. Lucere vel prælucere facem, cereum, candelam alicui selectũ loquendi genus est: aut lucere vel prælucere cum dativo, suppresso accusatiuo, vt illud: Ego meis maioribus virtute mea præluxi. s. facem, vel cereum. Sueton. August. cap. 29. Seruumque prælucentem exanimasset. Plaut. Casi. scen. Non mihi. Primùm omnium huic lucebis nouæ nuptæ facem. Idem Curc. scen. 1. Tute tibi puer es lautus, luces cereum. Aurelius Victor de viris illust. Duilio concessum est, vt prælucente funali, & præcinente tibicine à cœna publicè rediret.

¶Thre-

¶Threnos deflere dixi, Græcos imitatus, qui passim verbis cognatos accusatiuos adiungunt: vt seruitutem seruire, certamen certare, ludum ludere: sic θρένειν θρῆνας, i. deflere lugubria. Sic Cicero dixit Casus deflere: Funera flere Ouidius, &, Fortuna tua flenda est. Itaque fleo, vt & reliqua omnia verba (passiuis exceptis, & substantiuo) actiuum est.

¶Debito epathlo non fraudabitur, scripsi. Si Epathlon (inquiũt) vox Græca est, quur Græcis characteribus non signatur: deinde quur in sexto casu, quo Græci carent, collocatur? Respondeo siue Græcis siue Latinis literis scribatur, Græcum esse nomen, & aptissimè in sexto casu cum suo adiectiuo collocari. Græcos autẽ sexto casu nõ carere, iam probauimus.

¶Prorsam orationẽ, nõ prosam scribo. Prorsi limites (inquit Festus) appellantur in agrorũ mensuris, qui ad orientem directi sunt. Idem, Prorsum ponebant pro recto. Donatus in Terent. Prorsa (inquit) oratio, quam non inflexit cantilena. Scio antiquissimos dixisse prosam, non prorsam, quia conturbum. r. cum s. fugiebant: vnde dicebant rusum pro rursum, susum pro sursum, asam pro arsum, prosum pro prorsum. & vestem quandam vocabant prosam, pro longa. De Prorsa Dea Agellius libr. 16. capit. 16.

¶In ea

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ In ea re aliquem excellere, quà in re. Sunt innumera testimonia, quibus hoc politum dicendi genus confirmauimus.

¶ Elegantissimum aureum annulum. Valla libr. 3. capit. 4. duo adiectiua vni substantiuo addi posse negat. Sed longè fallitur, vt alibi probauimus.

¶ Sonetta quur dixerim, & duplicitt, scripserim reprehendor. Nam nouæ voces aiunt præfatiuncula molliendæ sunt, (vt ita dicam) (vt ita liceat loqui) nonne ridiculus esset, qui sic loqueretur: confero me Madritum, vt ita loquar? venio Burgis, vt ita dicam? Aliud igitur est noua nomina inuenire, aliud inuentis vti, etiam si apud Latinos non inueniantur. Quur duo tt. quia sic scribunt Toscani nomina deminuta.

¶ Aliena poëmata nemo pro suis vsurpato. Vsurpare (inquiunt) est in frequenti vsu habere: & quid necesse fuit addere, Pro suis? Nõne & vsurpare capitur pro capere? atqui id frequentissimum est. In illo Ciceronis lib. 9. epist. 16. Vsurpata duplex cubile; Canterus legit: Vsurpat à: vel, vsurpat ah duplex cubile: quod verum credo. Et quod est apud Gellium lib. 3. cap. 2. de vsurpatione, id est, vsucapionis interruptione, non probat Charondas ad leges XII. tabularum. Cic. 7. Verr. vsurpare, ac

re, ac retinere. Idem pro Marcello Crebris sermonibus vsurpare dixit: Et quur addidit, crebris, si vsurpo frequentatiuum esset? Ego, addidi, Pro suis, more Terentiano. in Andr. Fatetur transtulisse, atque vsum pro suis.

¶ Nemo vno plus præmium expectato. Dicendum erat (inquiunt) vno plus præmio, quia Plus substantiuum, non adiectiuum est. Ego contra sentio, nam plus in neutra literminatione semper adiectiuum est, vt victrix in fœminina, alma etiã in fœminina, quur enim dicas victricem legionem aliud esse quàm victrices legiones? Itaq; quum dicis pluris emi, deest pluris æris pretio emi. Sed exemplis agamus. Sallust. Iugurth. Neque pluris pretij coquum. vide Varr. Cicer. 2. Orator. & in Academi. Quum plus vno verum esse non possit. Idem lib. de Legibus. Hoc plus ne rogum facito. Idem 1. Nat. Deorum. Alterum certè nõ potest, vt plus vna vera sit. f. opinio. Idem Attic. lib. 1. Vt hoc nostrum desiderium ne plus sit annuum. Idem in Topic. In disiunctione plus vno verum esse non potest. Vale. Maxi. libr. 1. cap. 8. Vno plus Etrusci cadent: quod sumsit à Liuio, quum inquit: Vno plus Etruscorum cecidisse in acie. Catullus in primo epigram. Plus vno maneat perenne sæclo.

P. Saur. mostell. vt vno ultimo plus pecus sub rysgard

Universidad de Deusto
Biblioteca

LECTORI. S.

VLTIMVM posuimus ad linguam Latinã præcipuũ documẽtum, quia magna vulnera debent arte, atq; dolo bono tractari. Timui enim ne si hoc remedium in libri fronte proponeretur, omnes medicinam, licet saluberrimã, auersarentur. Quis enim est, non dico in Hispania, sed etiam in tota Europa (quatuor aut sex doctos excipio) qui non & sentiat, & præcipiat verbis Latinis exercẽdam linguã, vt prompte, & celeriter possis, quæ malè cogitaueris, expromere? Quis porro ludimagister Grãmaticus non subinde pueris crepat (honor sit auribus doctorum) vel malè, vel bene loquere cum M? Tanta est stultorum hominum ignorantia, peruersitas, & pertinacia. At ego, apud quem pluris est rectæ rationis pondus, quam multorum præscriptũ, affero nihil pestilentius posse iuueni linguæ Latinæ cupido euenire, quam aut verbis Latinis

Latinis effutire cogitata, aut loquentium profluentiæ interesse. Quicũq; enim aliquando peritiã Latinæ linguæ est assequutus, Petrum Bembũ dico, aut Osorium, aut nostrũ Pincianũ, non loquendo, sed scribendo, meditãdo, & imitatione id sunt assecuti. Hortor igitur sacri verbi concionatores (quãdo politè, & appositè de suggesto loqui nõ vltima laus est) vt etiam Hispanè loquentiũ cœtus fugiãt; quã paucissima loquantur ipsi patianturq; vel mutos, & elingues in cõfabulationibus appellitari, dum ex scripto, & meditato doctorum hominum aures ducãt in admirationẽ. Non discimus Hebræa, vel Græca, vt loquamur, sed vt docti efficiamur. Quur igitur in Latinis non idem efficiemus, quandoquidem iam nulla natio est, quæ Latinè aut Græcè loquatur? Stylus exercendus est diligenter, hic enim, vt M. Tullius ait, est egregius dicendi magister; hic vere nos docebit, communi sensu illos carere, qui linguam Latinam in plateis, aut etiam in gymnasijs miris modis conantur dilacerare. Vale.

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVI LATINE GARRIVNT CORRVMPVNT IPSAM LATINITATEM.

Obiectio prima.

VSVS & experientia dominantur in artibus: nec vlla est disciplina in qua non peccando discatur. Nam vbi quid perperam administratum cesserit improspere, vitatur quod fefellerat, illuminatq; rectam viam docentis magisterium. Hæc Columella libr. 1. cap. 1. ¶ Responsio. Verè & sapienter Columella si de artibus loquaris: sed Latinè loquendi nulla est ars. Hoc enim obseruatione rerum innumerabilium constat. Grāmatica, Musica, Rhetorica, & similes errando addiscuntur: sed, vt inquit Fabius libr. 1. ca. 6. Aliud est Latinè loqui, aliud Grammaticè loqui. Quasi dicas: Libris opus habeo; Adhibeo tibi fidem; crimen læsæ maiestatis; ille tenetur hoc facere; ego amo Deum: Grammaticè quidem dicas, Latinè non dicas. Nec enim satis est Latinas quærere dictiones, delectus adhibendus est in verborum coniunctione, quem isti locutulei miris modis dilacerant. Non enim quicquid Latinum est, statim Latinè dicetur: Habere orationem dicimus, non facere; verba facere, non agere; agere gra-

re gratias, non facere; ser opem dicimus, da opem non dicimus: dare verba vsitatum est; tradere, seu præbere verba inauditum. Quid dicam de illis, qui sibi docti videntur, & passim habentur? Quidam enim ex illis scripsit: Vigilant milites in monte, pro speculantur de monte: tentat frangere aciem, pro conatur aciem perrumpere; dimisit suos milites, pro dimisit copias, seu exercitum; impediuit commeatum, pro interclusit; victu carebat Cæsar, pro re frumentaria; duxit vineas, pro egit; primi in consilio, pro consilij principes; reportarunt prædas, pro egerunt; milites monuit, pro hortatus est; signum fecit, pro signum dedit; renouauit prælium, pro restituit, aut redintegrauit; aciem ordinauit, pro instruxit; redierunt milites, pro receperunt se; misit ad succurrendum, pro misit subsidio; fecerunt vim, pro impetum fecerunt; magnis vijs contendit, pro magnis itineribus; perdidit opportunitatem, pro amisit occasionem. Sic itaque loquuntur qui linguam, non stylum exercent.

Obiectio secunda.

PRopter crebras in varijs disciplinis disputationes Latino sermone assiduè loquendum. ¶ Responsio. Serias & graues di-

Universidad de Deusto
Biblioteca

sputationes literis, non ventis debere mandari quis est qui ignoret, nisi clamosus disputator, aut cerebrosus vociferator? An ideò semper assuescendum est loquelæ, vt posteà dicamus, noleitas, voleitas, & per modum præteritionis, dico quòd, & nota quòd Pappa habet aures? Quòd si talis vrgeat necessitas, qui Latinè scripserit, blaterones superabit.

Obiectio tertia.

SI quis linguam Gallicam assequi studeat, optimè illam cum Gallis loquendo comparabit. ¶ Responsio. Dissimile admodũ est linguarum aliquam cum Latina, quæ iam nulla est, comparare. Si vlla esset natio quæ purè Latinè loqueretur, non dubito quin apud illos Latina facilitas loquendi perdisceretur. Sed nunc soli sunt libri ad quos recurrendum est, si purè Latinè scribere velimus. Idem esto iudicium de Græca, vel Hebræa lingua, quas non vt loquamur, sed vt intelligamus addiscimus.

Obiectio quarta.

NOn desinunt isti onocrotali subinde obijcere, seu verius obgãnire: moris esse vt infantes paruuli papas, mamas, taytas balbutiant, qui tamen posteà in melius corri-

corrigantur. ¶ Responsio. Nemo sanæ mentis tale consilium probabit, vt ineptæ nutrices doceant, quæ postea sint dedocenda. Ego certè, qui plurimos liberos sustuli, nunquam id sum passus, qui Quintiliano autore didicerim, non assuescendum puerum sermoni, qui dediscendus sit. Quid quòd optima eodem labore, aut fortasse facilius edocentur.

Obiectio quinta.

SI Latinè loqui non esset laudabile, non ita passim ab omnibus commendaretur: Et omnes Academiæ legibus sanxerunt, vt & Latinè legatur, & disputetur. ¶ Responsio. Quasi vero quidquam tã sit valde, quàm nihil sapere, vulgare: vt præclarè 2. de Diuinatione scripsit Cicero. Sed quoniam tu mihi stultorum turbam obijcis, qui Latinè loquentes colunt & admirantur: ego tibi contrà doctissimorum iudicium & consensum opponam, qui huiusmodi pestem, siue loquentiam auersantur. Expende diligenter cap. 84. Suetonij in Augusto.

Cicero lib. 2. de Oratore, de exercitatione agens, sic inquit.

SEd plerique in hoc vocem modo, neque eam scienter, & vires exercent suas, & lin-

Universidad de Deusto
Biblioteca

guæ celeritatem incitant, verborumque frequentia delectantur. In quo fallit eos quod audierunt: Dicendo, homines vt dicant, efficere solere. Verè enim etiam illud dicitur: Peruerse dicere homines peruerse dicendo facilli mè cõsequi: & statim. Caput autem est, quod, vt verè dicam, minimè facimus (est enim magni laboris, quem plerique fugimus) quã plurimum scribere. Stylus optimus & præstãtissimus dicendi effector ac magister.

Longe alia res est, quàm ait Quintil. lib. 10. de extempori facult.

Quintilian. libro. 1. cap. 1. Ante omnia ne sit vitiosus sermo nutricibus. Has primùm audiet puer, harum verba effingere imitando conabitur. Et natura tenacissimi sumus eorum quæ rudibus annis percipimus: vt sapor quo noua imbuimus, durat: neque lanarum colores, quibus simplex ille candor mutatus est, elui possunt. Et hæc ipsa magis pertinaciter hærent, quæ deteriora sunt. Nã bona facilè mutantur in peius: nunc quãdo in bonum verteris vitia? Non assuescat ergo, nedum infans quidem est, sermoni qui dedisceudus sit.

Erasmus libro. 8. Apophtheg. sic ait: Pollio dicebat; Commodè agendo factum est, vt sæpe agerem: sed sæpe agendo factum est, vt minus commodè; quia scilicet assiduitate nimia facilitas magis, quàm facultas; nec fiducia sed temeritas paratur. Quod accuratè factũ velimus, rarò faciẽdũ est. Hac ratione duci videtur Itali quidam eruditi, qui licet pulchrè calleant Latinè, tamen vix vnquam adduci possunt, vt in familiari congressu Latinè loquantur. At si quando compellit necessitas, dicunt exactè, quasi de scripto. Noui Venetiæ Bernardum Ocricularium ciuem Florentinum, cuius historias si legisses, dixisses alterum Sallustium, aut certè Sallustij temporibus scriptas. Nunquam tamen ab homine impetrare licuit, vt mecum Latinè loqueretur: subinde interpellabam: surdo loqueris vir præclare, vulgaris linguæ vestratis tam sum ignarus, quàm Indicæ. Verbum Latinum nunquam quiui ab eo extundere. Hæc Erasmus.

Budæus in Comment. Linguæ Græcæ, reprehendens Vallam circa reciprocorũ vsum, sic ait: Id autem Laurentio non aliàs accidit, quàm ex praua loquentium consuetudine, quibus aut legendis aut audiendis inuiti erroris contagionem contrahimus: simul ex sermone extemporali, & neglecto, cui inter familiares assuescimus, præsertim puræ Latinitatis ignaros: qua noxa fit interdum, vt quædam imprudẽtibus excidant: id quod aliquãdo experti sumus in autographis nostris,

Universidad de Deusto
Biblioteca

nostris, ita vt flagitiosæ culpæ nos perpuderet.

Cornelius Valerius in fine suæ Syntaxeos: Hanc proprietatem in verborum coniunctione qui nõ obseruat, nec delectum habet vllũ, is Barbarica phrasi omnem peruertit Latinitatem. Quod ijs ferè solet accidere qui linguã Latinã ad idioma vernaculũ detorquent.

Ioachimus Fortius in libello De ratione studij, cap. De scribendo. Nam ferè fit, vt qui loquuntur accuratè, minus eruditè scribant. Dum enim illarum voluptate afficiuntur, imperfectiores oportet sint in altero. Nemo pari cura res duas vnquam tractauerit. Et infra: Quo pacto id genus homines, qui tanto plausu in tanta nugatorũ corona nugari possunt, accuratè quicquam scripserint? Certè neminem vnquam vidi (nisi me memoria fallat) doctè scribentem, cui valde in promptu fuit colloquendi, differendique ratio. Et infra. Famã puerilem aspernemur, vulgo inertes videamur.

Ex Bartholomæo Riccio, lib. 3. De imitatione Ciceronis, in calce.

NOn soleo ego (ne hoc quoque omittam) meum discipulum cogere, vt fit plerumque in scholis, quicquid ei dicen-

cendum vsu veniat, Latinè vt id proferre conetur. Vtrum enim plus commodi, an damni ad Latinam elegãtiam, quam nos quærimus, hoc afferat studium, nõ planè satis habeo cõprobatũ. Et paulo inferius. Huc accedit, quòd infanti puero, dum ea quæ vult, & ex tempore, atque subitò proferre laborat, multis partibus ea plura excidant, quæ ineptè, quæ inconditè, atque incompositè, quæ denique nullius dignitatis sint, quamque vix tolerabilia sint necesse est. Ita fit, vt dum locutionis studeant celeritati, orationis ornatum omnem, atque dignitatem corrumpant. Quoniam autem quod in quotidiano sermone positum est, nihil admodum Latinæ orationi prodesse videtur ad eam dignitatem, quæ eius linguæ merè germana est, ac omnino ea nobis aliqua exercitatione atque artificio comparanda atque confirmanda est, equidem id diligentiæ ab vno stylo, qui dicendi magister, & opifex est optimus, petendum esse censeo.

Obiectio sexta.

PRopter varia inter gentes commercia, aut vt cum externis hominibus colloquamur, non solùm vtile, sed necessariũ aliquando est Latinè loqui. ¶ Responsio. Ego Latinam linguam non damno, stylum vene-

Universidad de Deusto
Biblioteca

veneror & amplector; in quo qui probè fuerit exercitatus, si necessitas ingruat, repentè dicet: da mihi panem, vel aliud obsoniũ. Multis in locis Cicero commendat stylum, & ad Gallum lib. 7. sic scribit: Vrge igitur, nec trãsnersum, quod aiunt, à stylo; is enim dicendi opifex. Ego denique cum doctissimis (neminem excipio) viris teneo nulla aut ætate, aut tempore Latina lingua, nisi præmeditatè, esse loquendum.

FINIS.

Caes. lib. 3. civil. ad eum locum, qui appellatur Barsalia
Livius lib. 4. ad eum locum, qui nunc Tarracina fuit.
Solinus. Locus, quod Diana appellat.
Quintil. accentus quasi pedes prosodiæ vocantur.
Caes. 2. civil. quod id locus per idoneus castris habebat, id autem est unum directum. ed.
7. b. Latine

vcue-

ERRATA.

IN epistola pag. 2. vers. 10. qui Laurẽt. & ver. 14. Nũcru. p. 17. a. 8. aduerteret sext. 20. b. 8. deminuta. 21. a. 16. homo, potuiss. 21. b. 2. cum nouo. 22. a. 21. dicitur: quom. 25. a. 22. biiugus. 26. a. penult. ridiculus. Charis. 29. b. 13. cui simile fletur accip. 33. b. 4. infinitiui. Cic. 34. a. 21. blanda duc. ibid. 33. meritis. Cas. 35. b. 14. fore vent. 36. a. 26. amicũ Lacæd. 46. a. 21 æstimatione. 56. b. 25. potuit. Plin. 57. a. 9. tenebã mem. 64. a. 16. initio. 69. b. 20. subintellecto verbo. 74 b. 17. nequissimus. 77. b. 2. Terentiũ: voces se. 79. b. 23. alebat. 89. a. 18. ism. ibid. 22. passuum. Reij. 93. a. 2. neutra, imp. 94. a. 14. accido. 94. b. 3. Autumnus. ibid. 5. adulesc. 95. a. 7. adnersuri. 98. a. 9. Cesar: cõcl. 110. a. 2. OBIRE. 113. a. 4. nec compluitur. 119. a. 10. serui vocati. Ibid. penult. Pro Dole. 130. a. 17. oleam. 134. a. 16. per detract. 135. a. 15. quia & Laurent. & recent. 147. b. 1. vbi D. auf. 159. b. 20. tuum cõsilium cep. 160. a. 23. post quis. 161. a. 26. desineret. 165. b. 15. disturbarent. 166. a. 16. nomine. 174. b. 21. feris best. 179. a. 7. vitium domus: Sic. 180. a. vlt. indictis. 182. b. 10. Festus. 198. b. 9. humero. 206. a. 17. supp. Ora. 209. b. 17. Tibur. ibid. 23. præpositionum. 210. a. 15. cũ præp. 212. a. 5. solio. 214. a. 26. fidei. Sosip. 216. a. 18. acta sunt. 217. b. 22. tritis. 219. b. 10. pro. Cic. 224. a. 18. vidi, Plc. 246. b. 6. Æneid. 3. longumque bibebat amorem. Vbicumque est (scilicet) lege. s. idest: subaudi, vel supple. 259. b. odientes se. ibid. penult. vi olendi. 260. a. 6. pauo: aion.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SALMANTICAE,
Apud Ioannẽ & Andræam
Renaut, fratres.

1587

INDEX AD MINERVAM PRÆcipua quæque complectens.

A

ABlatiui natura. 55.b
Ablatiuus absolutus. 56.a. 211.a.
Ablatiuo Græci non carent. 17.a
Abstineo irarum. 46.b 93.b.
Accentus quid. 12.a
Accidit, actiuum. 85.a
Accipiter, subaud. 171.b
Accusatiui natura. 51.a
Accusatiuus cognatus. 166.b.
Acer, acris, &, eris. 238.a
Acinus, subaud. 171.b
Acolasia, quid. 243.a
Actiua verba. 89.a
Actor, subaud. 171.b
Adeo. 238.b
Adiectiua genus non habent. 44. 8. 21.b
Adiuuo tibi. 50.b
Adoleo, adolesco. 239.b
Adriacuinis generis. 199.a
Aduerbiorum natura. 42.b
Aduerbia, non sunt quæ non differunt à nomine vt multum, melius, peius. 4. 47. 192. 230.a
Aduerbiorum construct. 140.a
Aduerbiorũ ellipsis. 217.a
Adulor. 94.b
Ædes, subauditum. 171.b
Æger, vnde. 260.b
Æs alienum. 172. 173.a
Æquiuocũ Barbara. 233.b
Ætas, subaud. 172.a
Ales, adiectiu. 174.b
Alteræ aues. 241.b
Ambiguum. 96.a. 235.a
Ambulo. actiuum. 95.a
Amicus magnus. 188.a
Anacoluthon. 227.a

Ana-

Universidad de Deusto Biblioteca

Anastrophe. 226.b
Analis,adiectiu. 186.b
Anathema sit. 240.a 241.a
Antica pars. 194.b
Antiphrasis quid. 250.b
Antiptosis an sit. 227.b
Antiltita. 182.a
Anus. 238.a
Apello,as,is. 246.a
Apopompæon. 244.b
Apotropæon. 240.b
A,pro post. 221.b
Apuleij locus. 247.b
Aqualis,adiectiuũ. 204.a
Ardeo. 95.b
Aster,nomina. 26.b
Athæa vnde. 5.a
Attinet,actiu. 96.a
Aufero tibi. 50.b
Augustinus Dath?. 251.b
Auellana,adiectiu. 193.a
Auerna. s. loca. 187.b
Auis,subauditum. 174.b
Azazel caper. 240.b

B

BEllum vnde. 254.a
Benedicere pro maledicere. 239.a
Bidens adiectiu. 194.b 197.a
Bipennis adiectiu. 198.b
Bona verba quæso. 239.b

C

CAlco. 96.b
Calx,chalx. 237.a
Canes pro canis. 235.b
Cani adiectiu. 175.a
Caro subaud. 175.b
Cureo. 96.b
Castanea adiectiu. 173.b
Casus quot. 16.a
Caue tibi scil.mali. 188.a
Cauco, Cauillum. 97.a
Causa subaud. 175.b
Cede maiori. s. locũ. 187.b
Celo tibi. 50.a
Celex adiectiu. 191.a
Cernere quid. 243.b
Cerno vnde. 244.a
Certo. 97.b
Charon vnde. 261.b
Chœnix quid. 242.a
Cingis fœmina. 182.a
Coco. 97.b
Cœlum. 246.b

Cœlum vnde. 257.b
Coire societatem. 199.a
Commune genus an sit. 19.a
Communia duobus generibus nulla nomina. 187.a.b
Cõparatiui formatio. 26.b
Comparatiui rectio. 86.a
Comparatiuorũ cõstruct. 65.a
Comparatiui præpositio. 213.a
Compilare. 238.a
Confluens adiectiu. 172.a
Coniunctio. 43.b
Coniunctionum ellipsis. 217.a
Coniunctionũ construct. 148.a
Coniuro. 98.a
Coniux. 22.a
Coniux adiectiuũ. 203.a
Consuesco. 98.b
Consulo. 98.b
Contingit. 98.b
Contingit Actiu. 85.a
Contubare. s. rationes. 197.b
Cotio pro cautio, Plaut. 259.a
Crastini. 199.b
Crepo. 99.a
Cretio quid. 247.a
Crimine subaud. 177.a
Cudon pro cudo. 236.b
Cum quum. 248.a
Cum Deo. 212.a
Cupio esse doctum. 135.a
Cupressos rectos. 173.b
Curro. 99.a
Curulis adiectiu. 199.b

D

DAnielis locus. 242.a
Datiui rectio. 49.a
Decet. 99.a
Decet tibi. 49.b
Decies. 176.a
Declinatio. 23.a
Decume adiectiu. 194.b
Deficit mihi. 50.a
Dego. 99.b
Deminuta nomina. 25.b
Deminuta genus detegũt. 25.b
Deqnoquere. 198.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

Desine querelarum. 46.b
Dies natalis. 178.b
Digamma Aiolicũ. 260.a
Digestorum locus. 227.b
Diminuta Græca. 20.b
Dis. 260.b
Disputatio. 245.a
Distãtię præpositio. 216.a
Diuitiæ vnde. 260.b
Doleo. 190.a
Domi quid sit. 161.b
Domi clarus .s. tempore. 201.a
Dormio. 190.b
Duces pro Dux. 236.a
Duo accusatiui. 55.b
Duo millia signati. 214.b
Duplicarij qui. 242.a

E

EK subauditum. 229.a
Ecce an regat casu. 207
Edæa, Dea. 243.a
Egeo. 100.215.b
Egeo medici. 176.b
Ellipsis. 164. & inde.
Emergo. 100.b
En an regat casum. 207.a
Ens subintellect. 179.a
Eus. 165.b
Eo ad Mineruæ. 48.a
Eo actiuum. 101.a
Epicœna nomina. 181.b
Epicœnum quid. 19.a
Ergo pro causa. 237.a
Eripio tibi. 50.b
Essentia. 179.b
Esse & fore. 35.a
Euenit actiu. 85.a
Eumenides. 256.b
Euocatio. 179.b
Euphemismos. 239.a
256.b
Excessus prępositio. 216.a
Exceptitia farina. 243.b
Ex numero supp. 168.b
Exoletus adiectiu. 178.a

F

FAsti dies. 178.b
Fauete linguis. 239.b
Fauonius adiectiu. 202.b
Fenestra vnde. 6.b
Fera adiectiu. 174.b
Feriæ subintell. 180.b
Festa subintell. 180.b

Fio

Fio substant. 102.a
Fient substant. 171.a
Figura quid. 12.b
Flamen vnde. 245.b
Fluuius. 180.b
Fœmina subintell. 181.a
Fore & esse. 35.a
Frigidã subfundere. 173.a
Frondes pro frons. 236.a
Frontes pro frons. 236.b
Frugi quid. 175.a
Fruor. 102.b
Fucus, Phucus. 237.a

G

GAllus. 237.b
Gaudeo. 103.a
Gemma subaudit. 183.a
Genera sunt tria. 17.b
Genitiui ppositiones. 47.a
Genitiui natura. 46.a
Genitiui duo. 48.b
Genitiuus subintell. 171.a
Germanus frater. 183.a
Gerunda verba. 136.b
Grammaticę definitio. 9.a
Grammaticæ diuisio.
Grammatica adiectiuum. 173.b

H

HActenus .s. fine. 181.a
Hactenus .s. via. 262.b
Harpagon pro harpago. 233.b
Hellenismus. 227.a
Herba subintell. 183.b
Heteroclyta an sint. 24.a
Hic acer, hic & hæc acris, &c. 25.a
Holciteon. 262.a
Homo subintell. 183.b
Homo sacer. 140.a.b
Homo masculin. 21.a
Homonyma. 233.b
Horatij locus. 191.a
Horatij loci. 226.b. 229.a.b
Horatij locus. 208.a. 248.b
Horati insignis loc. 227.a
Horatij locus. 231.b
Horatij loci. 220.b
Horreo. 103.b
Humi iacet. 201.b
Hyperbaton. 226.b

I

IAceo. 103.b
Idẽ nomẽ subintel. 170.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Idem nomen suppletur. 167.b
Id, quid adiectiuũ. 192.a
Ignosco. 104.a
Imperatiui voces. 207.b
Impersonale & infinitum idem. 33.a
Impersonalia quæ. 84.a
Impersonalia passiuæ vocis grammaticor. refelluntur. 85.a, 116, 58.a
Impersonalia. 88.b
Impleo frumenti. 47.a
Impono. 104.a
Impono tibi actiue. 176.a
In ante diem. 178.b
Inclytus prima breui. 239.a
Indulgeo. 104.b
Infans adiectiuum. 197.a
Inferi adiectiuum. 178.b
Infinitum nunquam capitur pro imperfecto. 205.b
Infinitum & impersonale idem. 33.a
Infinitum nomen verbi. 166.b.
Infinitiuorum cõstructio. 132.a
In quantum. 233.a
Instrumenti præpositio. 212.b
Instrumenti rectio. 56.a
Insuesco. 105.a
In tantum. 233.a
Interdico. 105.b
Interiectio an sit. 11.a
Interest mea. 130.a. 193.b
Interest nobis. 50.b
Interest inũ adiectiu. 185.b
Inuideo. 106.a
Iouem lapidẽ iurare. 203.b
Inbeo tibi. 50.b
Inrea placenta. 196.a
Ius iuris. 241.b
Insta soluere. 183.a

L

LAtet mihi. 50.a
Latinè loqui nocet. 268.a
Lectum est. silegere. 192.b
Legere & lectio idẽ. 167.b
Lentis pro lens. 236.b
Leuana dea. 243.b
Liber Noe. 237.a

Licet. 149.a
Ligon pro ligo. 236.b
Linis. 193.a
Liquet actiuum. 85.a
Lucani locus defensus. 222.b
Lucere facem. 180.a
Lucus vnde. 253.b
Ludus vnde 215.a
Lustra vnde. 238.b
Lustra. 238.b. 262.b
Lui prima longa. 238.b
Lupatum adiectiu. 185.a
Lydij Ludij. 255.b

M

MActare. 240.a
Magis doctior. 224.a
Magis subaudit. 217.b
Magnates adiectiu. 203.b
Mma quid. 242.a
Manes vnde. 251.b
Mane vnde. 252.a
Manet tibi. 56.a
Mæcenas adiectiu. 184.a
Maritus adiectiu. 173.b & 203.b
Matuta vnde. 252.a.b
Me castor. 208.b
Medicina. 200.b
Medius fidius. 208.b
Mehercule. 208.b
Melius, Peius nomina. 192.a
Mens animi. 189.a
Mensa subintell. 189.b
Mensis subintell. 188.b
Me, te, se sub. ad. 170.a
Mentio subintell. 189.b
Metuo actiuum. 107.b
Miles vnde. 259.a
Minerua quid. 5.a
Miseret. 46.b
Miseret actiuum. 86.a
Miseret, tædet. 166.b
Mittere in consiliũ. 186.a
Mna, mina. 237.a
Modi multi. 30.b
Modi præpositio. 215.b
Modum verbai non habent. 30.b
Molaris adiecti. 186.b
Morbus sacer. 241.a
Morus vnde. 258.b
Motus actio aut passio. 166.b
Mundo as. barb. 247.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Mundus vnde. 246.b
Musica adiectiu. 174.a & 188.b
Mustum adiect. 203.a

N

NAi pro certo. 250.a
Ne post verba timoris. 249.b
Ne, & vt vsus. 249.b
Nefrendes. 196.b
Negotiũ subintell. 191.b
Nemo dies. 183.b
Nemo diuorum. 183.b
Nepodes nepotes. 243.a
Nepos quid. 242.b
Ne sis mihi patruus. 243.a
Noceo actiuum. 109.a
Nomen quid. 11.b.15.b
Nomina in Aster. 26.b
Nominis cõstructio. 44.b
Nominatiuus non regitur. 45.a
Nominatiuus subintelli. 166.a
Nominatiuus ante infinit. 229.a
Nominatiuus cognatus. 166.b
Non modo. 218.a
Non solum. 218.a
Non subaudit. 218.b
Noxa, noxia. 178.a
Nubo actiuum. 109.205.a
Numerus quid. 14.a
Numerus subintell. 192.b
Nuntius adiectiu. 199.a

O

O, an regat casum. 53.b & 206.a
Occidens adiect. 199.a
October equus. 189.a
Officium subintell. 193.a
Officium vnde. 254.b
Omina quid. 239.a
Oportet tibi. 56.a
Oportet actiuum. 86.b
Optimates adiect. 203.b
Opus cũ genitiuo. 193.b
Opus est. 244.a.b
Oriens, occidens, adiectiu. 199.a
Orthinnoca vnde. 261.a
Os, oris & osis. 238.a
Os sa-

Os sacrum. 241.a
Otium vnde. 257.a
Ouis vnde. 266.a
Ouum vnde. 260.a

P

PAllas vnde. 5
Palleo actiu. 110.a 109.b
Pareę vnde. 256.a
Parco actiu. 101.a
Parentheses. 226.b
Parere de homine. 22.a
Partes orationis quot. 10.a
Participiorum construct. 136.a
Participia non habẽt tempus. 37.a
Passiuorum constructio. 121.a
Patria adiectiu. 201.b
D. Pauli locus. 241.a
Pauo vnde. 266.a
Pax. 237.a
Pecco actiuu. 111.b
Pecus. 245.b
Pecudes quæ. 174.b
Pelagus vnde. 261.a
Pendeo animi. 48.a
Pereo actiuu. 112.a
Perihermenias liber. 15.b
Persi, locus. 208.a
Persona quid. 45.a 28.a
Personale verbum. 28.b
Piget actiuu. 86.a
Piget. 46.b
Pila & Pyla. 237.b
Piletes. 238.a
Pinsa adiecti. 173.b
Pistrina. 200.b
Plaga. 238.a
Plauti locus. 179.b.201.a & 217.b
Plauti loci. 228.a
Plebes pro plebs. 236.a
Pleonasinus. 223.b
Plinij locus. 246.& 247.b
Plinius defensus. 55.a
Pluit prima longa. 238.b
Plus vno. 266.a
Pluuia adiectiu. 173.a
Pœnitet actiu. 86.113.a
Pœnitet. 46.b
Poliocrotaphus. 242.b
Pomp. Melæ locus. 253.b
Pondo quid. 187.a
Pontus vnde. 261.a
Pote, potis. 264.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

Porphyrij locus correctus. 230.b
Possessiuorum vsus. 79.a
Posis quid. 246.a
Postica pars. 194.b
Potiri rerum. 48.a. 185.b
Potiri hostiũ quid. 239.a
Pragma chrema. 247.b
Præditus subintell. 196.b
Prægnans adiect. 181.a
Præluceré facem. 264.b
Præpes adiect. 174.b
Præpositionum ellipsis. 209.a
Præpositionum constructio. 147.a
Præpositiones genitiui. 47.a
Præpositio quid. 46.b
Præstolor tibi. 156.a
Prætexta adiectiuũ. 202.a
Pretij præpositio. 214.b
Pretiosũ subintell. 195.b
Profluens adiectiu. 175.a
Pronomen in sit. 21.a
Propositũ subintell. 196.b
Propria non habet genus. 22.b
Prorsa oratio. 265.a
Prorsa non prosa. 194.a
Prorsus limites. 194.a
Pudet. 46.b
Pudet actiu. 114.a
Pugillaris adiectiu. 186.b. & 200.a
Pulmentaria. 241.b
Purum putum. 245.a
Putare. 245.a
Pyla & Piletes. 238.a

Q

Quadragesima adiect. 195.a
Quam pro. 219.b
Quandoque. 151.b
Quanquam. 144.a
Quantitas adiectiu. 180.a
Quannis. 149.a
Quatenus. 187.a
Quidem. 158.b
Quid adiectiu. 192.a
Quintilianus notatur. 8.a 174.a. 209.a. 219.b
Quoad eius. 186.a
Quod. 153.a
Quo an regat casũ. 206.b
Quo tendis. 186.a
Quum, cum. 248.a

Ra-

R

Ratio putatur. 245.a
Reciprocorũ vsus. 70.a
Rectè. 240.a
Refert nobis. 50.b
Relatiuorum constructio. 61.a
Repetundæ adiectiu. 195.b
Res subaudit. 197.b
Res, 247.b
Rhetorica adiectiu. 173 193.b
Rudens adiectiu. 183.a
Ruo actiu. 115.b
Rutilesse. 59. 51.a
Rus in rus. 210.b

S

Sacer homo. 240.b
Sacra subaudit. 198.
Sacra fames. 241.a
Satagit rerum. 248.a
Satin, salue, quid. 198.a
Secundaria farina. 243.b
Sedeo actiuum. 116.b
Semisibus. vsuris. 205.a
Sepes pro sepe. 236.a
Seps. 237. 238.a
Sermo quibus constet. 7.a
Serpens adiectiu. 172.b
Seruio actiuum. 116.b
Si, subaudit. 220.b
Simultas vnde. 259.b
Solum terræ. 199.b
Sollemnis, vnde. 263.a
Sonipes adiectiu. 180.a
Species quid. 13.b
Species Grammatic. falsæ. 91.a
Sperare pro timere. 239.a
Sphæritapsacinto. 196.a
Statur passiuum. 87.a
Sto actiuum. 117.a
Studeo. 117.a
Stupeo actiu. 117.b
Summa. ratio. 197.b
Superiadiectiu. 178.b
Superlatiuorum cõstruct. 70.

V

Supinum. 141.a
Substantiua verba. 129.b
Suttina, adiectiu. 200.b
Syllepsis. 224.a
Synchysis. 226.b

T

Tanti quanti. 177.a
Taurus. 217.a

Tr-

Universidad de Deusto Biblioteca

Tamen etsi 191.a.
Tædet. 46.b
Tædet actiu. 86.a
Tempora quot. 131.a
Tēporis prepositiō. 216.a
Tempus subintell. 200.b
Tempus vnde. 242.b
Terra humi. 202.a
Terentij locus. 165.218. 219.a
Tertiam adiectiu. 180.a
Timeo subintell. 208.a
Tollere. 243.a
Torrens adiectiu. 173.a
Trabes pro trabi. 236.a
Tribus, subintell. 202.a
Turbatur agris. 29.b
Turben, nis. 236.b
Turbo, vel turbon. ibidē.

V

VAleo actiuu. 118.b
Væ quid. 205.a
Vapulo actiu. 118.b
Vapulo vnde. 118.b. 260.a
Vas, dis, sis. 245.b
Vel subaudit. 221.a
Vel. 250.a
Veneo, actiuum. 119.b
Ventus vnde. 6.b
Verba accusandi. 46.a
Verba æstimationis. ibid.
Verba copiæ. 215.a
Verba memoriæ. 47.b
Verba naturæ. 85.b
Verba pretij cum genitiuo 46.a
Verbū sine supposito non erit. 116.a
Vertex, vortex. 242.a.b
Vicarius quid. 198.b
Video vnde. 260.a
Viola vnde. ibidem.
Virgilij locus. 165.197.a 223.b. 244.a. 253.b. & 264.b
Viuo actiuum. 120.b
Vocatiui natura. 54.a
Voces an naturales. 5.b
Voces natura significant. 234.a
Volo is. & as. 245.a
Volucris adiectiuū. 174.b
Vrbium nomina. 209.a
Vrbs subintell. 204.a
Vrbs Toleti. 48.a

Vsur-

Vsurpare. 265.b 248.b
Vt, & ne vsus. 249.b
Vt, pro quanuis. 205.b & 248.a
Vt pro vtinam. 206.a. &
Vt quemadmodū. 248.b
Vtor, actiuum. 120.b

Z

Zeugma. 222.a

FINIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

A.

Ablatiuus, tertiè. 57. b.
Actio et Passio. 89. b.
Actiuum pro passiuo an sit. 170. a.
Acuadera an dicatur de sub
Sartia. 168. a.
Ad mitas. 177. a.
Ad quid. 33. 2. b.
Adipes, et Adeps. 24. b.
Affluo. effluo. actiu. 101. b.
Alma. 21. b.
Artes separatim tradendæ
Ars et eius finis. 9. a.
Arborum nomina. 18. a.

B.

Balneum et balnea. 25. a
Sicalia vt labruceũ, delicium, cauillum, mundum tapetum, gelu, genu, emblematum, rete, et retia. 25. a.
Bijugus. biuges. 25. a
Bellum 254. a

C.

Cata Kata sub audit. [illegible] 229. a. b. [illegible] pro Ad. pro [illegible] pro Ob, 232. a. b.
Certior quid sit. 69. a.
Comparat inter plura sui generis 68. a
Constitue. 188. a.

D.

Datiuus ni. u. 141. b.
Dami timidi 20. a
Dee vetus à deus. 55. b.
Demceps. 163. a
Delphica s. mensa. 189. b.
De minorum natura et declinatione. 25. b. 26. a.
Deponentia verba 90. b.
Diès ambiguum. 178. b.
Diurnus 186. b.
Dua hi numerus 15. a
Duellum 254. a.

E.

Epulum, et Epulæ, sic multa alia. 24. a.
Ex sub auditum. 47. a. b. 71. a. 176. b. 183. a. 229. a.

Exa.

E[illegible] et [illegible] sic [illegible] 229. a.

[illegible] interpretes, quibus. 153. b.
Fuo. 102. a. 179. b.

H.

Hic ille 64. b.
Hoc i. cælum. 12. a.
Holosticon 262. a.

I.

Imaginosus. 190. a
Inermis, et inermus sic alia vt hilarus imbecillus, effrenus, examinus. 25. a.
Inire, et redire viam 101. a.
Ipse dixit 7. a
Iacus, loca. 24. a
Iri impassiua 145. a
Iugerum, iuger 24. b.
Iuuenior, quis 68. b.

L.

Locus, loca. 24. a.
Luci, et luce. 59. a.

M.

Maior discipulorum. 68. a.

Mctus, et Mba trimonis 105. 107. 108. 111.
Mes tui, sui. 79. a.
Minor Fratum. 67. a.
Missiua 185. a
Mis. Tis. Sis. 79. a

N.

Neutra verba explodenda. 89. a.
Neutra passiua redentur. 118. 120.
Neutrum genus quid. 12. b.
Nihil est quod non agat 89. b.
Nomen verbi quod. 166. b.
Nomina in us. et um. 24. b.
Nomina in Tris. 21. b.
Nomina quia recusante adiectiua. 22. b.

O.

Occumbo actiu. 110. a 190. b.
October, et Octobris. sicalia. 25. a.
Oratiuna partes. 10. a.

P.

Paradoxa lic. 154. b.
Parens diritium. 22. a.
Partim accusatiuus. 230. a.
partis oratorum gent. 10. a
Participia in tus quasi praeterit. videantur 39. a
Penus. um. u. 24. b.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Porro. 112. a. 167. a.
Prepi sub auditum. 71. a.
Petra Vrbe dicatur. 7. a.
Plebes & Plebs. 24. b.
Pluit Deyluit compluit.
85. b. 112. 112. a. b.
Pua, sub auditum. 65. b. 151. b.
Prequam. 151. a.
Pridie Postridie. 41. b.
Prior. 67. b.
Procul aduerb. 42. a.
Propere 113. b. 167. a.
Proprio. Proprie. Propriè. Proxime. 40. b. 41. a.
Putare rationem 197. b.
Protinus. Protenus. 163. b.

Q

Quam. 64. a.
Quamquam 115. b.
Quantusquantus. 151. a.
Quapropter 147. a.
Quantumuis 149. a.
Quocunq. 147. a. 163. a.
Quoque. 63. a.

R.

Ratio ars in Gram.a 7. a.
Regula quid. 7. b.

S

Seuis [illegible] 97. a.
Senior. quis. [illegible] b.
Seyes. & Seyt. 146. 147. a.
Significatio [illegible] pertinet ad grammaticum. 42. b.
Singulatio vt fiat. 129. a.
Studeo actiu. 117. a.
Synedoche grammaticorum videtur. 53. b. 231. ab.

T.

Talpa cæci. 20. a.
Tempori p Tempore. 59. a.
Tenus 147. b.
Trabes & trabs. 24. b.

V

Vapula Papyria. 119. a.
Verba imperf carent preteritis 88. b. 145. a.
Verba trimera. 105. 107. 111.
Versus. versum aduerb. 42. a.
Vesperi p de vespere. 59. a.
Victrix an aduectiu. 21. b.
Vsq; aduerb. 42. a.
Vsus artium suinctis cedet 9. a.

Scriptores insigniores loci qui a Mi nerua explicantur, aut emendantur

Acconsij senia de infinitiuo. 33. a.
Adriani Cardin. lapsus. 221. b.
Aldi Manutij error. 449. a. 263. a.
And. Alciati lapsus 199. a. 258. b.
Anton. Gebiani error 155. a.
Anton. Mairagij furor. 154. b.
Apollonij aurea angula. 87. a.
Apulei laus. 161. b. locus 194. a. 147. b.
Arillot locus. 233. b.
Arnobij locus. 214. b.
Aug. Dathi error. 251. b.
Aug. Saturnius incusatur. 87. b. 88. a.

B.

Boethij error. 154. a.
Budeus impugnatur. 77. b.

C

Cesarei locus. 77. a. 249. a.
Catonis Distich. 194. b.
Catulli locus. 222. a.
Carisius improbatur 26. a.
Cicero notatur. 209. b.
cuius loci 63. a. 71. b. 73. a. 75. b. 77. a. b. 78. a. 94. b. 106. 122. b. ad imperandum 138. 146. 155. b. 159. 160. a. b. 161. a. 163. b. 171. 186. a. 192. b. 149. 218. 227. 228. a. 241. 245. 249. 265. b. Paradoxa. 154. b.
Consentij senia 97. 30. a.
Cornel. Tacit. locus 33. 57. a. 122. b. 118. a.

D.

Dialectici errores 16. 19. a. 22. b. 28. 91. a. 129. b. 154. 168. a. 178. b. 254. a.
Digestorum siue pandectarum loci 153. 158. 178. a. 227. b. 239. 244. 259. a. 261. b.
Dioscoridis locus 262. a.

E.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Erasmus notatr 216.a.

F

Festi locus 94.b.

G

Gelly senia deuisini 33.b.
Notatr. 30. 265.b.
Grammaticorum errores non possunt satis enumerari.

H

D. Hieronymi locus. 61.a.
Homeri. 5. 242.a. 251.b.
Horatij 47. 62. 68 b. 105.a. 151.b. 152.a b. 156.b. 157.a 159.b. 176. 191. 208.a. 220 ab. 223. 226.b. 227. 228. 229.a.b. 231. 243.b.

I.

Ioan. Pastrana. 24.a
Iosep. Schalij. 83.b.
Iul. Cæs. Schal 40. 126.b 147.a

L.

Lambing. notatr. 4.8.b. 50. 105. 223.a. 248. 249 b.
Laurent. Valle errores passim.
Livianorij lapsus 221.b.
Liby loci 40. 63. 79. 137.a. 152. 177. 192.b.
Liuius locus. 40.b.

M

Macrob. defensij 77.b.
Martialis loc. 63.b. 222.a 208. 294.b.
Menesius Monachus 240.b.

N

Nonij Marcelli error. 235.a

O

Ouidij loci. 37. 35. 140. 155. 175.b. 208.a. 212.b. 223.a. 237. 239. 244. 261.b.

P

Persij loci. 151.b. 208. 212.a
Plauti loci. 37. 47.b. 48.a. 50. 57. 73.b. 77.ab. 80.b. 94.b. 129. 151.a. 179.b. 201.a. 214.b. 217.b. 218. 219. 240.a. 247. 250.a
Plin. Defensus. 55. 115.a. eius loci. 77. 247.b. 258 ab. error 262.a.
Plinij Iunior. error. 151.b.
Pompon. Mela loci 71. 74.a 253.b.
Porphyrius. castigatij. 230.b.
Prisciani aurea Poba 87.a.
Propertij locus. 115.a.

Q

Quintil. notatr. 8.a. 12 16.b. 17.a. 19 29.b. 51 73.ab. 95.a 119.b. 134 b. 174. 209.a. 219.b.
Comenbatr. 119.b. 172.a.

R.

Rebardy notatr. 119.a.
Rabbi Mardocay. 235.b.

S

Sacrarum Litterarum loci. Gen. 242.a. Iudicum. 240.b. Regum. 249. 106. 239.a. Esdra. 214.b. Sapientiæ 243.a. Daniel. 141. 219.b. 242.a. Psal. 218.a. Ma Th. 68.a. 214. 261. 227. b. D. Paul. 68.a. 123.b. 241.a.
Salust. loci. 138. 199.b.
Seneca. latinitas 175.b. idem.b.
Sorij lapsus. 262.b.

T.

Tertuliani locus. 43.a.
Theodati. Prisciani praeceptor.
Turnebus notatr 35.a. 37.b. 60.a. 62.b. 63. 71. 140. 155.a. 160. 163. 208. ab. 215. 218. 219.a. 220.b. 227.a. 228. 239.b. 240.a.

V.

Valer. Max. loci. 118. 141.b.
Varronis. 218.b. 219. 244.a. 246. 257.b.
Virgilij. 38.ab. 39. 40.a. 47. 57. 76.b. 137.ab. 138 b. 139.a. 156.b. 160. 165.a 194.b. 197. 264. 223. 240 241.a. 242. 258. 263. 264.b. 244. 246.a.
Vitruuij 47.a.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Acco. es } acui
Acuo. is }

Cerno. is. } cretum
Crisco. is. }

Frigeo. es }
frigo. is. } frixi
frigo. as } frictum.

Fulgeo. es } fulsi
fulcio. is. }

Luceo es } luxi
Lugeo. es. }

Mulceo. es } xi
Mulgeo. es. } mulsi
mulsum

Pando. is } pansus
pateor. eris } passus
pateo. } caret

Pauco. es } paui
pauio. is } pastus

Pango. is }
Pago. is } pacti.
Paciscor }

Pendeo. es } caret
Pende is. } pependi
pensum
pensi.

Strideo. es } stridui
Stride. is } stridi

Verto. is } versum
Vero. is. } caret

Verba compos. retinent
figuram.

Affligo. confl.
Offendo. :
Reperio. Comperio.
Experior
Suffragor. resf.
Despicio. consp. resp. prosp.
Implico
Occasio
Profecto Pallo.
Segrego. grex
Distinguo, restinguo.
Desero.
Deleo
Supero super
Inclino. dec. rec.
Contamino.
Excello. praeal. porc. antec.
propero. appropero a paro
Congruo, ingruo gruo.
Metor. meta.

Universidad de Deusto
Biblioteca

mu

Universidad de Deusto
Biblioteca